PEYGAMBERİMİZİN (S.A.V)

SÜNNETLERİ

Allame Seyyid Muhammed Hüseyin Tabatabaî (ra)

Resulullah (s.a.a) buyuruyor ki:

"Kim benim sünnetimi ihyâ ederse beni ihyâ etmiştir. Beni ihyâ eden cennette benimle birlikte olacaktır."

"Gerçekten Allah'ın resulünde sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzulayanlar ve Allah'ı çok zikredenler için (takip edecekleri) pek güzel bir örnek vardır." (*Ahzab, 21*)

İmam Sadık (a.s) buyuruyor ki:

Ben bir Müslüman'ın Resulullah (s.a.a)'in sünnet ve âdâbını ömründe bir defa dahi olsa yerine getirmeden ölmesini sevmem.

İÇİNDEKİLER

Mütercimin Önsözü

Giriş

Allame Tabatabaî'nin Kısaca Hayatı.

Yazarın Önsözü

1. BÖLÜM

Hazretin Şemâili ve Ahlakıyla İlgili Rivayetler

2. BÖLÜM

Hazretin Muâşeretiyle İlgili Sünnet ve Âdâbı

2. Bölüme Eklemeler

3. BÖLÜM

Hazretin Temizlik ve Ziynetle İlgili Sünnet ve Âdâbı

3. Bölüme Eklemeler

4. BÖLÜM

Hazretin Yolculukla İlgili Sünnet ve Âdâbı

4. Bölüme Eklemeler

5. BÖLÜM

Hazretin Giysiyle İlgili Sünnet ve Âdâbı

5. Bölüme Eklemeler

6. BÖLÜM

Hazretin Meskenle İlgili Sünnet ve Âdâbı

6. Bölüme Eklemeler

7. BÖLÜM

Hazretin Uyumakla İlgili Sünnet ve Âdâbı

7. Bölüme Eklemeler

8. BÖLÜM

Hazretin Evlilik ve Çocuk Terbiyesiyle İlgili Sünnet ve Âdâbı

8. Bölüme Eklemeler

9. BÖLÜM

Hazretin Yiyecek İçecek ve Sofrayla İlgili Sünnet ve Âdâbı

9. Bölüme Eklemeler

10. BÖLÜM

Hazretin Yalnızken Uyguladığı Sünnet ve Âdâbı

10. Bölüme Eklemeler

11. BÖLÜM

Hazretin Ölülerle İlgili Sünnet ve Âdâbı

11. Bölüme Eklemeler

12. BÖLÜM

Hazretin Tedaviyle İlgili Sünnet ve Âdâbı

12. Bölüme Eklemeler

13. BÖLÜM

Hazretin Dişleri Misvaklamakla İlgili Sünnet ve Âdâbı

13. Bölüme Eklemeler

14. BÖLÜM

Hazretin Abdestle İlgili Sünnet ve Âdâbı

14. Bölüme Eklemeler

15. BÖLÜM

Hazretin Gusülle İlgili Sünnet ve Âdâbı

15. Bölüme Eklemeler

16. BÖLÜM

Hazretin Namazla İlgili Sünnet ve Âdâbı

16. Bölüme Eklemeler

17. BÖLÜM

Hazretin Oruçla İlgili Sünnet ve Âdâbı

18. BÖLÜM

Hazretin İtikâfla İlgili Sünnet ve Âdâbı

18. Bölüme Eklemeler

19. BÖLÜM

Hazretin Sadakayla İlgili Sünnet ve Âdâbı

19. Bölüme Eklemeler

20. BÖLÜM

Hazretin Kuran Tilavetiyle İlgili Sünnet ve Âdâbı

20. Bölüme Eklemeler

21. BÖLÜM

Hazretin Duayla İlgili Sünnet ve Âdâbı

- *Aynaya Bakarken Okuduğu Dua*
- *Merkebe Binerken Okuduğu Dua*
- *Yolculukta Akşam Vakti Olunca Okuduğu Dua*
- *Yeni Elbise Giyerken Okuduğu Dua*

- *Meclisten Kalkarken Okuduğu Dua*
- *Mescide Girerken ve Çıkarken Okuduğu Dua*
- *Yatağa Girerken Okuduğu Dua*
- *Sofraya Oturduğu Zaman Okuduğu Dua*
- *Yemeğe El Uzatırken Okuduğu Dua*
- *Sofra Kaldırılırken Okuduğu Dua*
- *Yemek Yerken ve Süt İçerken Okuduğu Dua*
- *Yeni Meyve Gördüğünde Okuduğu Duası*
- *Tuvalete Girerken Okuduğu Dua*
- *Kabristanlıktan Geçerken Okuduğu Dua*
- *Kabir Ehlini Ziyaret Ederken Okuduğu Dua*
- *Mesrur Olduğu Zaman Okuduğu Dua*
- *Sevdiği Bir Şeyi Gördüğü Zaman Okuduğu Dua*
- *Ezan Okunduğu Zaman Okuduğu Dua*
- *Akşam Namazının Son Rekatında Okuduğu Dua*
- *Vitir Namazında Kunût Tutarken Okuduğu Dua*
- *İftar Vakti Okuduğu Dua*
- *Namazdan Sonra Okuduğu Dua*
- *Sabah Namazının Nafilesinden Sonra Okuduğu Dua*
- *Sabah Namazından Sonra Okuduğu Dua*
- *Sabah Namazından Sonra Okuduğu Zikir*
- *Öğle Namazından Sonra Okuduğu Dua*
- *Secdede Okuduğu Dua*
- *Namaz Bitiminde Okuduğu Dua*
- *Her Namazdan Sonra Okuduğu Dua*

- *Yeni Yılın Başlangıcında Kıldığı Namaz ve Dua*
- *Şaban Ayının On Beşinci Gecesinde Okuduğu Dua*
- *Hilali Gördüğünde Okuduğu Dua*
- *Ramazan Ayının Hilalini Gördüğünde Okuduğu Dua*
- *Günlük Zikri*
- *Şaban Ayının On Beşinci Gecesinde Yaptığı Başka Bir Amel*
- *Her Sabah-Akşam Okuduğu Zikir*
- *Baş Ağrısından Korunmak İçin Okuduğu Dua*
- *Ateşlenmemek ve Ağrılardan Korunmak İçin Okuduğu Dua*
- *Ateşlenmemek İçin Okuduğu Dua*
- *Sihiri Defetmek İçin Okuduğu Dua*
- *Sihiri Defetmek İçin Okuduğu Başka Bir Dua*
- *Sıkıntı ve Üzüntü Geldiği Zaman Okuduğu Dua*
- *Kuran-ı Kerim'i Ezberlemek İçin Okuduğu Dua*
- *Düşmanların Şerrinden Korunmak İçin Okuduğu Dua*

21. Bölüme Eklemeler

- *Sabah Okuduğu Dua*
- *Şiddetler ve Zorluklar Karşısında Okuduğu Dua*
- *Korunmak İçin Okuduğu Dua (Ta'viz)*
- *Sıkıntı, Üzüntü ve Şiddetli Anlarda Okuduğu Başka Bir Dua*
- *Hüzünlendiği Zaman Okuduğu Dua*
- *Hilali Gördüğü Zaman Okuduğu Dua*
- *Recep ve DiğerAyların Hilali'nin Görülmesinde Okuduğu Dua*
- *Dualarından Biri*
- *Öğle Namazından Sonra Okuduğu Dua*
- *Öğle Namazı Nafilesinden Sonra Okuduğu Dua*
- *Sabah Namazından Sonra Okuduğu Dua*
- *Ramazan Ayının İlk Gecesinde Okuduğu Dualara Eklemeler*
- *Sabah ve Akşam Okuduğu Dua*
- *Güneş Doğarken Okuduğu Dua*
- *Hazretin Hicabı*

22. BÖLÜM

Hazretin Hacla İlgili Sünnet ve Âdâbı

23. BÖLÜM

Nevadir

Şemâil Bölümüne Eklemeler

MÜTERCİMİN ÖNSÖZÜ

İslam bir din ve sistem olarak beşeriyetin hidayete, doğruya ulaşması için sadece plan ve program sunmakla yetinmemiş, hükümlerini ve öğretilerini masum önderlerin şahsiyetinde canlandırarak sunmuştur. Bu programlar birinci derecede Resulul-lah'da (s.a.a), hidayet İmamlarında (s.a) ve daha sonra ümmetin salih, takvalı insanlarında tecelli edip canlılık kazanmıştır.

Ümmet risalet karşısında çaba içine girmişlerdir. Müslümanlar çalışmalarında farklı yetenek ve istidatlara sahip oldukları için kuvvet ve zaâf açısından farklı (mertebelere) nail olmuşlardır.

Şüphesiz örnek ve önder olan Muhammed (s.a.a) risalet ile bütünlük içine girmiş, öyle ki, birbirinden ayrılmayan bir bütünün iki parçası ve bir hakikat halini almışlardır. Nasıl ki Kuran-ı Kerim Müslümanların takip ettikleri Nebi-î Ekrem'i örnek, olgu ve Mesel-i Âla olarak bu hakikati beyan etmektedir: "Gerçekten Allah'ın resulünde sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzulayanlar ve Allah'ı çok zikredenler için (takip edecekleri) pek güzel bir örnek vardır."[1]

Bundan dolayı Nebiî Ekrem'in sözü, fiili ve takriri İslam Şeriâtında hüccet, ana kaynak olarak belirlenmiştir. Bu konu Usul-u Fıkıh'ta, İslam'ın farklı mezhep ve fırkalarında icmâ halinde kabul görmüştür.

İslam alimleri İslam'ın ilk zuhur dönemlerinde Sîret'i-Nebevî, (hazretin) halet ve davranışlarının rivayeti, sünnetlerine karşı büyük hassasiyet gösterip yorulmak bilmeyen, hadsiz hesapsız ağır bir çalışma içine girmişlerdir. Bu yolda bir çok zahmetlere katlanmışlardır. Sahabeden veya tabiînden rivayet duymak için İslam diyarında çeşitli bölgelere yorucu seferler yapmışlar, sahih olan ile sahih olmayan hadisleri ayırmak yolunda gece gündüz demeden çalışmışlardır.

Müslümanlar Resulullah (s.a.a)'den gelen hadisleri mukaddes, değerli olarak algılayıp, risalet sahibine uymak, bastığı yerlere adımlarını bırakmak ve sünnetlerine amel ederek, Allah'a yakınlaşıp onun rizayetini kazanmak için hırsla bu hadislere amel etmişlerdir.

Resulullah (s.a.a)'in bu yüce şahsiyeti ve Müslümanların bunlardan bilgilenmelerinin zaruretini göz önünde bulundurarak, bu değerli kitabı sizlere sunmaya karar verdik. Kitabın aslı merhum, İslam filozofu, büyük müfessir Allame Tabatabaî (r.a) (*Tefsir-i el-Mizan*'ın yazarı) tarafından kaleme alınmıştır.

Kitaba Ehl-i Sünnet ve Şia kaynakları yoluyla ittifak edilip kabul görülen bazı hadisleri ekledik. Bir çok yerde Gazali'nin *İhyau'l-Ulum* kitabından hadisler zikrettik. Bu yolda bize, Müslüman mezheplerin vahdet içinde olmasının gerekliliği ve önemi öncülük etmiştir. Şüphesiz vahdet, Allah'ın ipine sarılmak ve Resulullah (s.a.a)'e iktidâ etmek, günümüzde Müslümanların kuvvetlenmesinin, İslam'ın yüceliğine kavuşmasının, ilerlemesinin yegane çaresidir.

GİRİŞ

Allah'ın adıyla başlıyorum, her işin başlangıcı ve sonu onun iledir. Bütün feyiz ve lütuf kaynağı olan mukaddes dergahından yardım diliyorum.

Kendinden evvel olmayan ilk, ahir olmayan son Allah'a hamd olsun. Gözler onu görmekten, akıllar sıfatlarını tanımaktan aciz kalmıştır. Mahlukları istediği şekilde yaratmış sonra kendi iradesi doğrultusunda düzenleyip kendi muhabbeti ardından diriltmiştir.

Ey! Rabb'im! Vahyinin emini olan Muhammed'e rahmetini gönder. O mahlukatının en seçkini, kullarının en beğenilmişi ve hayır kervanının reisidir. Bereket anahtarı ve peygamberlerin sonuncusudur.

Ey Rabb'im! Âl-i Muhammed'e ve onun tertemiz hanedanına selam gönder. Onları en yüce ve en üstün salavat ve rahmetin ile; öyle bir rahmet ki bütün rahmetlerinden daha geniş,sonsuz ve sayısız olanı ile imtiyazlandır. Amin Rabbel Alemin.

Bir takım ilimler vardır ki ilahi insanlara aittir. Onlara da "Peygamber" denir. Allah tarafından milleti hidayet etmek için gelen en son peygamber Resul-u Ekrem Muhammed b. Abdullah'tır (s.a.a).

Hazretin öğretileri ve derslerinin bir kısmı bizlere ulaşmış ve Kuran-ı Mecid'de toplanmıştır.

Diğer bölümü ise "Sünnet" adı ile bilinmektedir. Bunlar hazretin "fiil, söz ve takririni belirler. Yine hazretin bir kısım **sünnetleri** vardır ki hayatları boyunca bunlar devamlılık göstermektedir.

Değerli okuyucunun elinde bulunan bu kitap Resul-u Ekrem'in devamlılık arz eden fiillerine değinen hadislere şamil olmaktadır. Hazretin yaşam biçimi ve "Sünnet ve âdâbı" hakkında yazılmıştır. Bu mukaddimede konumuzu aydınlatacak bilgilere aşağıda kısa bir şekilde değineceğiz.

"Edep" lügat ve söyleşide farklı manalar ifade etmektedir: Zarafet, letafet ve işlerde dikkat etmek, toplamak, başkasına iktida tabii olmak, ilimler, maarif, beğenilmiş yöntem, güzel huy, insani kötülüklerden alıkoyan kuvvet.

Yazar, konuşmacı, öğretmen, şiir, lügat, atasözü veya ilgi çekici meseleleri bilen kimseye "Edip" denir.

Mukaddime konularına ve bilgilerine de "Edebiyat" adı verilmektedir. Örneğin; lügat ilmi, sarf, nahiv, iştigag, mâani, bedi, uruz, kafiye ve buna benzer ilimler.

Güzel ahlak, ruh sefalığı ve kemaline de "edep" denir.

***

Sünnet, söyleşide bir çok manaya gelmektedir. İlerlemek, akmak, aşikar olmak, ağlamak, atın güzel yol gitmesi, dişleri fırçalamak.

Fıkıh ilminde ise, Peygamber (s.a.a) ve o hazretin ashabının yapmış olduğu amel ve fiillere "sünnet" denir.

Sünnetullah yani, Allah'ın emir ve yasakları, aynı şekilde Allah'ın kaza kader, azaplandırması ve Allah'ın fiillerine de sünnet-ullah denir.

Yöntem, tarz, sîre, şeriat, tabiat, özel bir tarza bürünmek, nefse uymak, herhangi bir mezhebe tabî olmak ve buna benzer manalarda da sünnet kelimesi kullanılmaktadır.

Bunlar sünnet ve edep hakkında kullanılan manalardır. Ama anlatacağımız konumuz ile ilgili birkaç noktayı belirtmek gerekir: Aklın ve dinin beğendiği işin en güzel bir şekilde yapılmasına "edep" denir. Edepli insan hal ve hareketlerini en güzel ve latif şekilde yapan kimseye denir. Ama nefsin sefa, kemal ve batini ile ilgili sıfatlarına örneğin; cömertlik, cesaret,adalet, affetmek, rahmetmek ve diğer insani sıfatlara "ahlak" denir. Başka bir deyişle, edep insanın dışarıda yaptığı fiili sıfatlarından ama ahlak ise batında olan nefsi sıfatlardandır. Bununla birlikte bu iki mana birbirleri ile ayrılmadan kullanılırlar.

Buna göre din ve akıl nezdinde beğenilmeyen işler örneğin; zulüm, ihanet, yalan, cimrilik, haset vb. ve insanın iradesi dışında olan fiillere "edep" demek doğru değildir.

Sünnet de insanın fiili sıfatlarındandır. Ama manası edepten daha geniştir. Yani, hem doğru yöntem ve tarzlara ve hem de yanlış yöntem ve tarzlara sünnet denir. Fakat edep her zaman güzeldir. İnsanın fiilinin zarafet ve güzelliği ile ilgilidir.

Edep genel ve özel insanlar tarafından övgü ile bahsedilmiştir. Şairler, edipler, alimler, herkes edebi övüp temcit etmişlerdir.

Peygamber efendimiz şöyle buyuruyor: "Edebi olmayanın aklı yoktur." Ali (a.s) buyuruyor: "Edep gibi ziynet yoktur. Babanın çocuklarına bıraktığı en değerli miras edeptir."

İmam Cevad (a.s) buyuruyor: "Edebi çok olanın Allah katında değeri fazladır."

Edebi övücü buna benzer bir çok hadis gelmiştir.

İnsanlar, akideler ve malumatlarının peşinde ve onu saran fikir akımları neticesinde ister istemez bir takım edeplere, gelenek göreneklere ve sünnetlere bağlı kalarak yaşamına devam edip gitmededirler.

Gerçekte edepler ve sünnetler insanların ve beşeri toplumlarının ruhlarının aynasıdırlar. Zira düşünceler, akideler, fikirler kendilerini milletlerin sünnetlerinde,adetlerinde göstermektedirler. Toplumların ilerlemelerinin, gerilemelerinin ve çöküşlerinin ölçüsü o milletlerin, kavimlerin edepleri ve

sünnetleridir. Aynı şekilde bir şahsı tanıtabilecek tek şey fikir ve düşüncelerini yansıtan,edep ve adetleridir.

Bugüne kadar beşeri toplumlar arasında bulunan günümüze gelmiş âdâp ve adetleri dört kısımda sınıflandırabiliriz:

1- Hurafe âdâp ve sünnetler.

2- Avama ait âdâp ve sünnetler.

3- Bilgin ve aydınlara ait âdâp ve sünnetler.

4- Peygamberlerin (s.a) âdâp ve **sünnetleri**.

Kesin olan şudur ki hurafe, avam ve avam olmayana ait bu âdâp ve sünnetlerin ne zaman ve nerede ortaya çıktığını belirlemek mümkün değildir. Ama şüphesiz Hz. Adem'in yeryüzüne inmesinden itibaren Allah'a inanan muvahhid insanlar arasında diğer insanlardan farklı bir âdâp ve adetler olduğu kesindir. Bu çeşit âdâp ve adetler beşerin akıl seviyesinden ve fikri muhitinin dışındadırlar. Çünkü şuur ve akıl ile onlara ulaşması mümkün değildir. Bunlar bir grup seçkin insanlar tarafından ki onlara "enbiya" denilmektedir, vahiy vesilesinden ilham alarak millete sunulmuştur. Bu çeşit âdâp ve adetler bir nevi ilahi müessese özelliği taşırlar (İnsanların ruhi ve cismi saadetlerini sağlarlar.)

Allah-u Taâlâ Kuran-ı Kerimde peygamberlerin hidayet ve rüştünü kendisine nispet vermektedir. Onların yaşamdaki muâşeret biçimini, âdâp ve adetlerini tasdik edip onaylamıştır. Enam sûresinde İbrahim'i övdükten sonra onun tertemiz neslinden gelen diğer peygamberler hakkında, hz. Nuh ve zürriyeti konusunda şöyle buyuruyor:

Hz. İbrahim'e oğlu İshak ile (İshak'ın oğlu) Yakub'u ihsan ettik ve her birini hidayete erdirdik. Daha önce de Nuh'u ve onun soyundan Davut'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yusuf'u, Musa'yı ve Harun'u doğru yola kavuşturduk. Biz iyilik yapanları işte böyle mükafatlandırırız. (84) Zekeriyya'ya, Yahya'ya, İsa'ya ve İlyas'a doğru yolu lütfettik. Onların hepsi salihlerdendir. (85) İsmail'e, İlyas'a, Yunus'a ve Lut'a da hidayet verdik. Hepsini de alemlere üstün kıldık. (86) Babalarından, soylarından ve kardeşlerinin bir kısmını da üstün kıldık, onları seçtik ve doğru yola ilettik. (87) İşte o yol Allah'ın hidayet yoludur ki o kullarından dilediğini bu yola eriştirir. Eğer onlar da Allah'a eş koşsalardı yaptıkları bütün iyi şeyler elbete boşa giderdi. (88) Onlar, kendilerine kitap, hikmet ve peygamberlik verdiğimiz kimselerdir. Şimdi şu Kureyşler bunca delilleri tanımayıp kafir olurlarsa, biz onların yerine peygamberleri ve kitapları inkar etmeyecek bir kavmi vekil kılmışızdır.(89) O peygamberler, Allah'ın doğru yola eriştirdiği kimselerdir. Sen de onların gittiği yoldan yürü. De ki: "Ben bu doğru yola çağırmama karşılık sizden bir ücret istemiyorum" O Kuran, alemler için öğüten başka bir şey değildir.(90)

Mümtehine sûresinin dördüncü ayetinde şöyle buyuruluyor: Gerçekten İbrahim ve onunla birlik olanların sözlerinde sizin için güzel bir örnek vardır. Mecmau'l-Beyanda "onunla birlikte olanlardan" kastın diğer enbiyalar olduğu gelmiştir.

Al-i İmran sûresinin altmış dokuzuncu ayetinde ise şöyle gelmiştir: "Doğrusu İbrahim'e en yakın olanlar, ona uyanlar ve bu Peygamber Muhammed'le müminlerdir. Allah insanların dostu ve yardımcısıdır."

Merhum Tabersi *Mekarimu'l-Ahlak*, Seyyid Razi *Nehcü'l-Belâğa* kitaplarında Hz.Ali (a.s)'dan şöyle rivayet ederler. "Hz. Musa Kelim'in yaşam tarzına amel etmeye çalış, ki şöyle dedi: "Rabb'im! Doğrusu bana indireceğin hayra muhtacım." (Kasas, 24), Andolsun Allah'a Musa Allah'tan yemek için ekmekten başka bir şey istemedi. Zira o otları ve yeşillikleri yiyordu. Zayıflığından dolayı bu otların yeşillikleri midesinden fark ediliyordu.

Mezamirin sahibi, cennet ehlinin Kuran okuyanı Davut (a.s) gibi yaşamaya çalış,

Hz. İsa'nın yolundan gitmeye çalış.! Taşları toplayıp başının altına yastık olarak bırakırdı. Kaba elbise giyer, lezzetsiz yemekler yerdi. Çok acıktığında yemek yerdi. Mezesi açlığı, gece lambası ay ışığı idi. Gölgesinin altında oturacağı bir yeri ve evi yoktu. Meyvesi yerde hayvanlar için yeşeren bitkilerdi. Onu müptela edecek bir eşi ve üzüntüsüne sebep olacak bir çocuğu, ve nede Allah'ı anmasına engel olacak malı yoktu. Allah'tan başkasına onu zelil edecek kimseye tamah etmezdi. Her zaman yaya olarak yürür ve kendi işlerini kendisi yapardı…

Merhum Deylemi *İrşadu'l-Kulup* kitabında enbiyanın hayatlarını ölçü almak konusunda şöyle naklediyor: "… Ama İbrahim (a.s) peygamberlerin şeyhi idi, iki bin beş yüz yıl yaşadı, ama kendisi için altında gölgeleneceği ne bir yer ve nede bir ev yaptı. Sabah olduğunda akşama çıkmam diyordu. Akşam olduğunda ise sabaha çıkmam diyordu. Kaba elbiseler giyerdi, yiyeceği ise arpa ekmeği idi.

Ama Yahya b. Zekeriya (a.s) elbisesi hurma lifinden yiyeceği ise ağaçların yaprakları idi.

Süleyman (a.s) ise o kadar mülk ve servete sahip olmasına rağmen kaba elbiseler giyerdi. Akşam olduğunda ellerini boynuna dolayarak sabaha kadar ağlardı. Hurma liflerinden sepet yapıp satarak yiyeceğini temin ederdi.

Sonuç olarak bu konuda bir çok hadis bulunmaktadır. Müstefiz bir hadiste şöyle buyuruyor: " En güzel yaşam biçimi, yöntemi ve yolu enbiyaların yaşam biçimleridir."

Özellikler peygamberin en sonuncusu olan **peygamberimizin** yaşam biçimi, tarzı Allah tarafından beşer için gönderilen en son ve on doğru program biçimidir.

Hadiste de şöyle gelmiştir: "Sünnetlerin en güzeli Muhammed (s.a)'in sünnetidir." Yani peygamberler içinde en güzel edep, yöntem ve yaşam biçimine sahip olan peygamber efendimizin yaşam şeklidir.

Kuran-ı Mecid'de o hazretin ahlak, davranış, yaşam biçimi övülmüştür. Al-i İmran sûresinde (159) şöyle buyuruyor: "Allah'ın rahmeti sebebiyle onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı yürekli olsaydın muhakkak çevrenden dağılırlardı."

Kalem sûresinde (4) şöyle buyuruyor: "Şüphesiz sen çok büyük bir üstün ahlaka sahipsindir."O hazreti büyük ve güzel ahlak ile tanıtmaktadır. Ahzab sûresinde (21) bütün halkı o hazretin yaşam biçimini kendilerine ölçü almasını buyurmaktadır: "Gerçekten Allah'ın resulünde sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzulayanlar ve Allah'ı çok zikredenler için pek güzel bir örnek vardır.

Yine Ali İmran sûresinde (31) şöyle buyuruyor: "Resulüm de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız hemen bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın, çok merhamet edicidir.

Yine şöyle buyuruyor: "Ey iman edenler Allah ve Resulü sizleri ihya edecek bir şeye davet ettikleri zaman onlara icabet edin."

Emâli Şeyh Müfid kitabında İmam Bakır (a.s)'dan şöyle nakledilmiştir, "Peygamber (s.a.a) vefat zamanında şöyle buyurmuştur:"Benden sonra nebi ve benim sünnetimden başka sünnet yoktur."

Camiu'l-Ahbâr kitabında peygamber efendimizden şöyle rivayet edilmiştir: "Çocuklarıma ihtiram gösterin ve benim âdâp ve sünnetlerimi iyi bir şekilde yerine getirin."

Meşhur ve Müstefiz bir hadiste Allah Resulünden şöyle nakledilmiştir: "Rabbim bana çok güzel edep öğretti."

Tuhefu'l-Ukul kitabında Ali (a.s)'dan şöyle nakledilmiştir: "Allah Resulünün hidayetini takip edin zira o hidayetlerin en iyisidir, hazretin yaşam tarzını, sünnetini ölçü, örnek olarak alın zira o bütün cihanda ki sünnetlerin en üstün olanıdır.

Mekarimu'l-Ahlak ve *Nehcü'l-Belâğa* kitabında enbiyaların yaşam tarzlarını takip etmek yolunda şöyle rivayet edilmiştir: "Tertemiz olan peygamberi örnek al, yolunu takip et, zira takip edecek kimse için o hazret takip edilmeye layıktır. Allah katında en sevgili olan kimse peygamberinin yolunu takip edip adımını onun adımının üzerine bırakan kimsedir.

Resulullah (s.a.a) dünyadan ihtiyacı miktarınca istifade ederdi. Gözlerini ona dikmeyip ağzını onun ile doldurmadı ve ona teveccüh etmedi. Dünya halkının en zayıfı ve aç olanı idi. (doyuncaya kadar yemek yemezdi) Dünyanın hazineleri ona sunulmasına rağmen kabul etmedi. Çünkü Allah'ın sevmediği ve zelil saydığı şeyleri kendisinin de zelil ve aşağılık sayması gerektiğini bildi. Hiçbir yanlışımız olmasa sadece Allah'ın ve Resulünün düşman bilip zelil saydığı şeyleri sevmemiz, onlara değer verip büyük bilmemiz Allah'a isyan ve taşkınlığımız için yeterlidir.

Resulullah (s.a.a) yerde yemek yerdi, kullar gibi otururdu, ayakkabısını kendisi yamardı, çıplak bineğe binerdi, başkasını da kendisinin yanında bindirirdi. Bir gün evinin önünde resimli bir perde gördüğünde hanımlarından birine şöyle buyurdu: "Bu perdeyi benim gözümden uzak tut, zira onu her gördüğümde dünyayı ve onun cilvelerini hatırlıyorum."

Resulullah (s.a.a) kalben dünyadan yüz çevirmişti, dünya sevgisini kalbinden silip atmıştı, öyle ki dünya ziynetlerinin gözünün önünden kaldırılmasını istiyordu. Kaliteli ve değerli elbiseler giymedi, dünyayı kendisi için her zaman için kalıcı yer olarak bilmedi, onda ebedi olarak kalacağını da ümit etmedi, tamamen dünyayı kalbinden silip attı ve onu anmayı bile düşünmedi. Evet gerçektende insan bir şeyi sevmediği zaman ona bakmak bile istemez. Hatta birisinin onun ismini anmasını bile sevmez.

Elbette Resulullah (s.a.a)'in yaşam tarzında sana dünyanın kötülüklerini anlatacak ibretler vardır. O hazret kendi ahalisi ile doyuncaya kadar yemek yemedi, kendisini dünyanın güzelliklerinden süslerinden uzak tuttu. Öyleyse iyi düşünmek gerekir; acaba Allah Resulünü bunun ile değerli mi kıldı yoksa küçük mü saydı? Eğer Allah'ın bununla Resulü'nü zelil saydığı söylenirse büyük bir iftira atmış ve yalan söylemiş olur. Eğer Allah'ın bununla Resulünü değerli saydığı söylenecek olursa diğerlerinin zelil sayıldığı neticesi ortaya çıkar, onları dünya ile meşgul etmiş ama kendisine en yakın sevgili kimselerden dünyayı uzak tutmuştur.

Öyleyse Muhammed (s.a.a)'i takip edip bıraktığı alamet ve nişanelerin peşinden gitmeli adımlarımızı onun bıraktığı yere bırakmalıyız. Aksi takdirde helak olmamamız içten bile değil. Zira Allah-u Taâlâ Muhammed (s.a.a)'i peygamberlerin sonuncusu olarak göndermiş, müjde ve korkutucu olarak karar kılmıştır. Aç bir karın ile dünyadan gitti. Salim bir kalp ile ahirete ulaştı. Kendisi için taş üstüne taş bırakmadı ve bir bina bile yapmadı. Bu şekilde ömrünün sonuna ulaştı ve rabbinin davetine icabet etti.

Öyleyse Allah bize Resulünü göndererek nede büyük bir nimet ihsan etmiştir. Onu bizlere önder kılmıştır. Bizlerin de onu takip ederek yaşam tarzını kendimize örnek alıp, adımımızı onun adımlarını bıraktığı yere bırakmalıyız…"

Ve *Mekarim* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan şöyle nakledilir: "Ben bir müslümanın Resulullah (s.a.a)'in sünnet ve âdâbını ömründe bir defa dahi olsa yerine getirmeden ölmesini sevmem."

Bu konuda hadis ve rivayet çok fazladır. Ama önemli bir noktayı hatırlatmak gerekir. "Bu kitapta işlenecek olan sünnet ile tarihçilerin, sîre yazarlarının ve fakihlerin arasında meşhur olan sünnet farklıdır.

"Sünnet" tarihçilerin ve sîre yazarlarının ıstılahlarında şöyledir: "Peygamber efendimizin hayatını yaşam tarihini, doğumunu, gazvelerini, evlatlarının ve aşiretinin ve ashabının yaşamını vb… incelemek."

Hadisçilerin ıstılahında sünnet; "Ehl-i Sünnet'in nezdinde peygamber (s.a.a)'in şia nezdinde ise-Peygamber (s.a.a) ile- on iki İmamın (s.a) sözlerine fiillerine ve takririne denir."

Fıkıhçıların ıstılahında ise; "Dört hüküm karşısında olan (vacip, haram, mekruh ve mubah) müstehap amele denir."

Hadisler arasında Resulullah (s.a.a) tarafından belirlenen bütün emir ve kanunlara denir. Örneğin; vacip namazların rekatlarının adetleri, talak verme şekli, mutatu'l-hac, mutatu'n-nisa, teşehhüt, namazda kıraat ve buna benzer şeylerin hepsine "sünnet" denir.

Bu kitapta sünnet ıstılahından kasıt yukarıda zikredilen anlamlardan daha has ve farklı mana kastedilmektedir; "Resulul-lah (s.a.a)'in hayatı boyunca devamlı olarak yaptığı müstehap amellerdir."

Basiretli alim insanlar tarafından iyice bilinir ki Resulullah (s.a.a)'in âdâp ve **sünnetleri** çok fazladır. Yüzlerce kitap içinde binlerce hadis dağınık bir şekilde bulunmaktadır. Muhaddisler ve hadis ehli, bunlardan bir kısmını bölümlere ayırarak uygun bir şekilde kendi kitaplarında nakletmişlerdir. Ama bu kitabı yazan tarafından bilinen şudur ki şia ve Ehl-i Sünnet müellifleri arasında çok az kitap bütün bu hadisleri toplayıp yazmış olsun.. Şimdiye kadar böyle bir kitap -bu özellikte- yazma girişiminde bulunulmamıştır. Açıkça bilinmelidir ki Resulullah (s.a.a)'in âdâp ve sünnetlerine ait hadisleri bir araya toplayarak yazmak İslam ruhunun korunması için büyük bir hizmettir. Zira bu şekilde kamil bir insanın nasıl yaşadığına, yaşam tarzına dair büyük bir kaynak oluşturduğundan dolayı büyük önem taşımaktadır.

Asrımızda böyle bir şeyi düşünüp bu konuda girişimde bulunan sadece bu kitabın müellifi allamedir. Resulullah (s.a.a)'in âdâp, sünnet ve yaşam tarzını gösteren hadisleri bir araya toplamış (**Peygamberimizin** (s.a.a) **Sünnetleri**) adlı kitabı yazarak, bu vesile ile doğru, sahih yaşam biçim ve tarzını arzu edenlere yardımda bulunmuştur. İnsaf şudur ki böyle bir kitabın asrımızda yeri boştur, gerçekten kendi alanında benzersiz ve ilk olarak ilmi ve hadisi boyuttan yazılan bir muhteşem eserdir.

Bu kıymetli eser yaklaşık olarak kırk yıl önce 1350 h.k. Allame tarafından Necef'te öğrenim görürken yazılmıştır. 1391 h.k.'de Kum'a gitmek kısmet oldu. Bu eserin tercüme edilmesi bana önerildi. Allame de bu öneriye kabul etti. Kendi el yazıları ile bu görevin bendenize verilme emrini buyurdu.

Bu kitabı tercüme ve tatbik ettiğim sıralarda sünnet konusunda bir takım başka rivayet ve kaynaklara ulaştım ki müellif tarafından kitapta getirilmemişti. Onları bir yerde topladım, Meşhed'de Allamenin huzuruna varma şerefine nail oldum, toplamış olduğum diğer hadisleri de kendisine sundum, kendileri bu hadislerin kitaba "Eklemeler" bölümü olarak ilave edilmesini buyurdular.

Allamenin emri ile asıl kitabın her bölümden sonra "eklemeler" bölümü kitap bölümlerinin tertibi esas alınarak eklendi. Sadece Şemâil bölümünün ekleme bölümü kitabın sonunda zikredilmektedir. Hac ve Nevadir bölümü de ona eklendi.

Kitabın aslı yirmi bölüm, dört yüz on bir hadisten, yirmi üç sonradan ekleme bölümünde ki beş yüz sekiz hadise şamil olmaktadır. Toplam olarak dokuz yüz on sekiz hadisten oluşmaktadır. Elbette birkaç hadis allamenin kendi emri ile silinmiştir.

Bu kitabın kaynakları sadece şia müelliflerin kitaplarıdır. Ehl-i Sünnet'ten Gazali'nin "İhyau'l-İlim" ve Siyuti'nin *Durru'l-Mensur* kitabından birkaç hadisten başkası zikredilmemiştir.

Bu kitabın tamamı Resulullah (s.a.a)'in yaşam programlarını üç bölümde inceleyerek yazılmıştır:

1- Hazretin Allah'a karşı âdâp ve **sünnetleri** (ibadet, dua ve zikir âdâbı…)

2- Milletin farklı kesimleri ile olan âdâp ve **sünnetleri**

3- Hazretin diğer âdâp ve **sünnetleri**; Örneğin yolculuk, yemek yeme, giyinme ve buna benzer âdâp ve **sünnetleri**, biz bunlara (nefsi ve ferdi âdâp) deriz.

Alemlerin rabbi olan Allah'tan o hazretin sünnetlerine amel etme gücünü bizlere vermesini temenni ederim.

Allame Tabatabaî'nin Kısaca Hayatı

Allamenin şahsiyetini tanıtmaya gerek yoktur. Zira kendileri İran'ın ilmi ve ruhani camiasında tanındığı gibi diğer ülkelerde de ilmi alanda büyük bir şöhrete sahiptir.

O yüce şahsiyetin ilmi ve manevi makamını bilenler zaten büyüklüğünü anlamışlardır. Ama bazı insanların müellifin ilmi makamı ve yazdıkları kitaplar ile ilk defa bu kitap vesilesi ile tanışma imkanı bulduklarından dolayı kısa olarak hayatını anlatmanın faydalı olacağı kanaatine vardım.

Allame "Hacı Seyit Muhammed Hüseyin Tabatabaî" Tebriz'de ilmi ile meşhur büyük bir hanedanda Zilhicce'nin 29'u, 1321 h.k.1282 h.ş'de dünyaya geldi. Tebriz'de mukaddimatı bitirdikten sonra, 1344 h.k'de öğrenimini devam ettirmek için Irak'ın Necef şehrine gitti.

On yıl boyunca ceddi, Emirü'l Müminin'in kabrinin kenarında ilim öğrenmeye koyuldu. Fıkıh, usul, tefsir, felsefe, matematik, ahlak derslerini Seyit Ebul Hasan İsfahani, merhum Naini ve Kumpani, Seyit Hüseyin bad Kubei, Ebul Hasan Hansari, merhum hacı mirza Ali ağayı Gazi (Allah onlardan razı olsun) huzurunda ders okudu. 1354 h.k'de İran'a döndü ve Tebriz'de ikamet etti. On yıl kadar ders verip kitap telif etti. *Resailu's-Sebe*, *Risale-i Vilayet* ve *Tefsiri el-Mizan* kitabının bir bölümünü bu dönem içinde yazdı.

On yıl Tebriz’’de kaldıktın sonra 1365 h.k. ikinci dünya savaşından ve siyasi ortamdan dolayı Kum şehrine gitti. Aynı yıldan itibaren ders vermeye başladı bir çok büyük alim huzurlarında bulunarak istifade ettiler.

Allame ilk olarak Kum’a girişinde burada bulunan havzadaki derslerin tam ve kamil olduğu kanaatine varır, fakat akıl, felsefe ve tefsire gerekildiği gibi önem verilmediğini görür. Bu önemli derslerin programlar içinde yer almadığını müşahede ederek bu derslere çok önem gösterir, kısa bir sürede felsefe ve tefsir dalında değerli öğrenciler yetiştirir, bu atılımı ile Kum Havzasına farklı bir renk katarak bu eksiklikleri gidermeye çalışır.

Diğer taraftan Allame ahlak, nefs tezkiyesi konularına çok ilgisi vardı. Bundan dolayı talebelerin bu alanda terbiye edilmesi için yoğun bir çaba göstererek ahlaki ve manevi alanlarda programlı bir şekilde layık şahısların yüce derecelere ulaşmasında onlara yardımcı oldu. Bu ikinci atılımı ile de Kum havzasına manevi ve sefalı bir ortam kazandırdı.

Allame Tabatabaî’nin telif ettiği eserler:

Allame Tabatabaî’nin "Mekteb-i Teşeşeyyü", "İslam Mektebinden Dersler", "Name-i Astan-i Kuds" ve "Rahnemai-i Kitap" dergilerinde çıkan çeşitli makaleler yanında bir çok telifi vardır:

1- *Tefsir-i el-Mizan*; Yirmi ciltlik Kuran tefsiridir.

2- *Usul-u Felsefe ve Reviş-i Realizm*

3- Şeyh Ensari’nin Mekasib kitabına haşiye

4- Molla Sadra Şirazi’nin *Esfar* kitabına şerh

5- Ahund Horasani’nin *Kifayetu'l-Usul* kitabına haşiye

6- *Vahiy Ya Şuur-i Mermuz Der Nübüvvet-i Amme*

7- Ahund Horasani’nin *Kifayetu'l-Usul* kitabına haşiye

8- *Resail-i Sebe*

9- Doktor Corbon ile sohbetler

10- İslami Hükümet hakkında risale

11- Kuvve ve fiil hakkında risale

12- Vilayet hakkında risale

13- Mugalete hakkında risale

14- Burhan hakkında risale

15- Tahlil hakkında risale

16- Terkip hakkında risale

17- Muştakat hakkında risale

18- İtibarat hakkında risale

19- Nübuvvet ve makamlar hakkında risale

20- Resm-i hat ve Nastalik hakkında manzume

21- *Aleyye Felsefe-i İlahiye*

21- *İslam'da Kuran*

22- *İslam'da Şia*

23- Al-i Abdulvahhab'ın nesebi hakkında risale: Bu küçük kitapta kendi hanedanının nesebini incelemiş, içlerinde meşhur olan şahısların hayatlarını anlatmıştır.

24- ***Peygamberimizin*** *(s.a.a)* ***Sünnetleri***.

Allame Tabatabaî bu kitabın konularını derleyip toparlamak için çok zahmetler çekmiş, yaklaşık kırk bilginin yazmış olduğu altmış kitaba tek tek bakarak sonunda binlerce hadis arasından derleme yaparak bu kitabı telif etmiştir. Allah makamını yüce mükafatını bol etsin…

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Alemlerin rabbi olan Allah'a hamd ve senâlar olsun. Allah'ın selam ve salâtı başımızın tacı Muhammed (s.a.a)'e, tertemiz ve pak Ehl-i Beyt'ine olsun.

Bu kitabı Allah-u Taâlâ'nın lütuf ve ihsanı ile yazma imkanını buldum. Müslüman muhaddislerin, rehberimiz Muhammed (s.a.a)'in âdâp ve **sünnetleri** konusunda kitaplarında naklettikleri hadisler arasından kısa bir zamanda, az bir fırsat içinde seçim yaparak bir araya topladım. Allah'tan O hazretin âdâp ve sünnetlerine az çok amel etme başarısını bizlere ihsan etmesini temenni ederim.

Allah Kuran-ı Kerim'de şöyle buyuruyor: "Gerçekten Allah'ın resulünde sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzulayanlar ve Allah'ı çok zikredenler için (takip edecekleri)

pek güzel bir örnek vardır." Resulullah (s.a.a) vasiyetinde Ali (a.s)'a şöyle buyuruyor: "… Ve altıncı olarak namaz, oruç ve sadaka da bana uy ve benim sünnetime sımsıkı yapış."[2] Ali (a.s) buyuruyor: "Allah'ın edebiyle ziynetleneni Allah ebedi kurtuluşa ulaştırır…"[3] İmam Sadık (a.s) buyuruyor ki: "Ben bir müslümanın ömrü boyunca bir defa dahi olsa hazretin sünnet ve âdâbını yerine getirmeden ölmesini sevmem."[4]

Hiç şüphesiz asıl ve nihai amaç insanın bütün hal ve davranışlarında O hazrete uyması, sünnetlerinin zahir ve batınına amel etmesi ile hasıl olacaktır. Evet dünya ve ahiret hayrı böyle bir zahmet ve uğraş ile ele gelir.

Biz bu kitapta mekruhlardan bahsetmeyeceğiz. Zira hak mezhebin inancı şu olmalıdır ki mekruh ve mubah fiil -mekruh ve mubah olma açılarından- peygamber efendimiz tarafından yapılmamıştır. Bu konuda akli ve nakli deliller mevcuttur.

Rivayetleri zikrederken senetlerinin uzun olması nedeniyle getirmedik. Müsned olan rivayetleri mürsel olanlardan ayırdık. Okuyucuların rahat müracaat etmeleri için kitap ve müelliflerin isimlerini zikrettik. Bu şekilde okuyucuların rivayetlerin asıl kaynaklarına ulaşmalarını sağladık. Allah'tan yardım diliyoruz.

Her ne kadar konumuzun dışındada olsa da peygamber efendimizin Şemâili hakkında ki rivayetleri bu kitapta zikrettik. Birinci amacımız teberrük, ikinci hedefimiz ise bu hadislerde hazretin bir kısım ahlak ve âdâbına işaret olunmasıdır. Cüzi konuların zikredilmesinden kaçındık. Sadece hazretin ahlakının belli başlı özelliklerini anlatmak ile yetindik. Allah'tan yardım dileriz.

1. BÖLÜM

HAZRETİN ŞEMÂİLİ VE AHLAKIYLA İLGİLİ RİVAYETLER

1- İbn-i Şehri Aşub *Menakib* kitabında şöyle diyor: Tirmizî *Şemâilde*, Tabarî *Tarih*'de, Zamehşeri *Faik*'de, Fettal *Revze*'de Resulullah (s.a.a)'in vasıfları hakkında bir çok rivayet zikretmişlerdir. Onlardan birisi de Emirü'l Müminin Ali (a.s), İbn-i Abbas, Ebu Hureyre, Cabir b. Semure, Hind b. Ebu Hâle'nin naklettikleri rivayettir:

"Resulullah (s.a.a) her görenin gözüne büyük, ağırbaşlı, saygıdeğer gelirdi. Kalplerde yer alır ve değerle anılırdı. Yüzü ayın on dördü gibi parlardı. Yüzünün rengi kırmızıya çalan beyaz renkte idi. Ne çok zayıf nede çok şişman idi, çehresi beyaz ve nurani, gözleri büyük, enli ve siyah, bitişik, ince ve siyah kaşlı idi. Başı büyük ve orta boylu idi.

Alnı uzun (geniş), burnu ince, nazik ve çekikdi. Göz beyazında az bir kırmızılık göze çarpıyordu. Bitişik kaşlı, yanakları belirgin, el mafsalları geniş düz ve dirsekleri uzun, omuz mafsalları büyük, geniş ve düz, ellerinin ayası ve ayaklarının altı kalın, iri ve kuvvetli idi.

Göğüs memelerinde kıl yoktu. Ayak altının çukurluğu normalden fazla idi, uzun kirpikli, gür sakallı, bıyığı uzun değil ama gür idi. Yüz ve başında sayılı beyaz kıllar

görünüyordu. Kına vesilesi ile esmer göze çarpıyordu. Ağzı geniş ama mütenasip, dişleri birbirinden ayrı, açık ve beyaz, saçları düzdü ve kıvırcık değildi. Sinesinin ortasından göbeğine kadar kılla çekilmiş ince bir hat vardı, bedeninin bütün uzuvları mutedil idi. Karnı sinesi ile aynı hizada ve sinesi geniş, boynunun güzelliği ham gümüşü hatırlatıyordu.

El ve ayakları düz ve saf, ayak incikleri mutedil ve az etli, çenesi küçük ve mütenasip, alnı azıcık öne doğru çıkıktı. Kalçası çok kalın, kaba ve iri değil ama kalça kemiği cesur erkekler gibi geniş idi. Bedeninin uzuvları çok sağlam ve kuvvetli, ne çok uzun boylu ve nede çok kısa boylu idi (orta boylu), saçları ne çok kıvırcık ve ne çok açık ve dökük idi. Suratı ne çok etli ne de çok az etli idi, mutedil bir şekli vardı. Mübarek rengi çarpıcı olmayan bir beyazlığa sahipti. Mafsallarının kemikleri iri idi, mafsallarının hareket etmesi tamamen kendi elinde idi. Burun delikleri dar ve ensiz değildi. Karnı ve sinesinde kıl yoktu. Ama sineden göbeğe doğru kıl ile çekilmiş bir çizgi vardı. İri yarı bir yapısı vardı, bedeninde az kıl vardı ama sineden göbeğe doğru kıl ile bir çizgi bulunuyordu. Kafasının iki tarafında ihtiyarlık alameti olan beyaz kıllar göze çarpıyordu.

Elinin içi esans satıcıları gibi güzel kokulu idi. Avucu geniş, el ve ayaklarının kalem kemikleri uzun idi. Sevinç ve mutlu olduğu zamanlarda çehresi ayna gibi çekici bir parlaklık kazanıyordu. Vakar ve yavaş bir şekilde yürürdü. Yürürken önüne bakardı, iyi işlerde hep önde idi, yürürken adımlarını yokuş aşağı inen birisi gibi atardı, tebessüm ettikleri zaman dişleri inci taneleri gibi belirir ve anında bir ışıldama dudaklarının altından görünürdü.

Boyu posu çok güzeldi, sevimli bir huyu vardı, iyi bir meclis insanıydı, halk ile karşılaştığı zaman alnının nuru onları kendisine çekerdi. Ter tanecikleri çehresinde inci taneleri gibi yuvarlanırdı, o hazretin ter kokusu misk ten daha temiz ve güzel kokuyordu, nübüvvet mühürü iki omuzu arasında görünüyordu.[5]

2- Ebu Hureyre diyor ki: Hazret arkasına veya önüne bakmak istediği zaman bütün vücuduyla dönerdi.[6]

3- Cabir b. Semure şöyle diyor: Hazretin ayakları ince ve latif idi.[7]

4- Ebu Cehife şöyle diyor: Hazretin yüz, yanak ve çenesinde beyaz kıllar göze çarpıyordu.![8]

5- Ümmi Hâni diyor: Resulullah (s.a.a)'in dört örgülü saçı vardı. İbn-i Şehr-i Aşub diyor ki: Doğrusu hazretin iki örgülü saçı vardı ve buda hazretin değerli ceddi Hâşim'in adeti idi.[9]

6- Enes b. Malik diyor: Resulullah (s.a.a) saç ve yüzünde sadece on dört tane beyaz tel gördüm.[10]

7- On yedi beyaz saç teli olduğu şeklinde de rivayet gelmiştir.[11]

8- Abdullah b. Ömer diyor: O hazretin ihtiyarlığının alameti olarak yirmi beyaz saç teli vardı.[12]

9- Bera b. Âzib diyor: Hazretin saçının uzunluğu omuzlarına kadar ulaşıyordu.[13]

10- Enes b. Malik diyor: Saçları kulak ardına ulaşıyordu.[14]

11- Ayşe diyor: Hazretin saçının uzunluğu kulak ardını geçiyordu, ama omuzlarına ulaşmıyordu.[15]

12- Enbiyaların Kıssaları kitabında şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'in geçtiği yollardan daha sonra geçenler o hazretin güzel ter kokusunun farkına varırlardı. Her ağaç ve taşın yanından geçse o hazrete secde ederlerdi.[16]

13- Seffar *Besairu'd-Derecat* kitabında İmam Bakır (a.s)'dan şöyle rivayet ediyor: Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Biz peygamberlerin gözleri uykuya dalsa da kalpleri uyumaz, önümüzü gördüğümüz gibi arkamızı da görürüz."[17]

14- Kutbu Râvendi *el-Haraic ve'l Ceraih* kitabında diyor: Mütevatir hadisler, Kafir ve müminlerinde itiraf ettiği gibi Resulullah (s.a.a)'in mucizelerinden birisi de hazretin omuzları üzerine düşmüş saçlarının arasından görünebilen nübüvvet mühürüdür.[18]

15- İbn-i Şehri Aşub *Menakib* kitabında şöyle diyor: Resulullah (s.a.a)'in gölgesi yere düşmezdi. (Yani gölgesi yoktu.)[19]

16- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında kendi senediyle rivayet etmiştir: Ali b. Muhammed Nufeli şöyle diyor: İmam Rıza (a.s)'ın huzurunda ses konusunda sohbet açıldı, hazret şöyle buyurdular: İmam Zeynelabidin (a.s) Kuran okuduğunda bazı kereler millet hazretin güzel sesinden dolayı bayılıp düşerlerdi. Eğer İmam kendi güzel ve hoş sesini izhar ederse, milletin bu sesi duymaya gücü kudreti olmaz. Ravi diyor: İmamdan sordum ki, Resulullah (s.a.a) millete namaz kıldırmıyor muydu, yüksek sesle Kuran okumuyor muydu? İmam Rıza (a.s) cevapta şöyle buyurdu: Resulullah (s.a.a) milletin gücü, kudreti ve tahammülü miktarınca sesinin güzelliğini izhar ediyordu.[20]

Müellif : Bu hadis bir çok başka senetler ile de nakledilmiştir.

17- Şeyh Saduk *Maani'l-Ahbâr* kitabında üç yolla İmam Hasan-ı Müçteba (a.s)'dan şöyle buyurduğunu nakleder: Resulullah (s.a.a.)'ı vasıf edenlerden birisi olan kendi dayım Hind b.Ebu Hâle'den hazretin vasıflarını anlatmasını istedim, bu şekilde hazrete sevgi ve muhabbetimin daha çok artacağını düşündüm. O'da kabul edip şöyle dedi: "Resulullah (s.a.a) her görenin gözüne büyük, ağırbaşlı, saygıdeğer gelirdi. Güzel yüzlüydü ve dolunay gibi çehresi parlardı. Boyu kısa boylulardan uzun, uzun boylulardan kısa idi, başı büyük ve kıvrımlı saçı vardı. Eğer saçını bir araya toplamasaydı, dağınık olurdu, eğer toplasaydı kulak memesini geçmezdi. Suratı beyaz ve nurlu, alnı açık, geniş ve düz, keman ve çekik bir kaşı vardı. Birleştiği halde ayrıymış gibi görünüyordu. Kaşlarının arasında bir damar vardı, sinirlendiği zaman o damar kanla dolardı. İnce, nazik ve çekik burnu vardı ki ondan nur göze çarpıyordu.

Burnunun üstünde bir çıkıntı olduğu görünür gibiydi. Gür sakallı, yanakları belirgin, inci taneleri gibi aralı dişleri, sinesinin ortasından göbeğine kadar inen kılları ince idi, boynunun güzelliği insana ham gümüşü hatırlatıyordu. Bütün uzuvları uygun ve mütenasip idi. Karnında ve memelerinde kıl yoktu.

Sinesinin üstü, dirsekleri ve omuzları kıl ile doluydu. El mafsalları geniş ve düz, ellerinin ayası ve ayaklarının altı kalın, iri ve kuvvetli, el ve ayakları saf, düz ve çıkıntısız idi, el ve ayaklarının kalem kemikleri uzundu. Ayak altının derinliği normalden fazla idi. Topukları düz,saf ve yumuşak idi. Yolda yürürken adımlarını yavaş yerden kaldırarak, vakarla hızlı, adeta yokuş aşağı yürüyen birini anımsatır gibiydi. Herhangi bir tarafa dönmek istediği zaman bütün vücuduyla dönerdi. Melûl gözleri vardı, gökyüzünden çok yere bakardı, kimseye gözünü dikmezdi, bakması bir andan fazla değildi, kimi görse önce selam verirdi."[21]

İmam Hasan (a.s) hazretin nasıl sohbet ettiğini anlatmasını istedi. Şöyle devam etti: "Resulullah (s.a.a) üzüntü, keder ile iç içe, düşünceli gibi görünüyordu. Hiçbir zaman rahatlığı yoktu. Çoğu zaman sessiz idi. Gerektiği zamanlar dışında konuşmazdı. Konuşmaya başladığı zamanlarda sözünün başından sonuna kadar sakin konuşurdu. Kelamı kısa ama manalı, câmi ve gereksiz açıklamaları içermezdi. Bütün maksadına vakıf ve vefalı idi. Yumuşak huylu ve kimseye cefa etmez, kimseyi de küçümsemezdi, her ne kadar da az olsa nimeti büyük görür hiçbir nimeti küçümsemezdi. Yiyecek ve içecekleri küçümsemediği gibi onları da övmezdi.

Dünya ve onun zorlukları onu hiçbir zaman gazaplan-dırmazdı,[22] birisinin hakkı çiğnendiği zaman kimse onu gazabından dolayı tanımaz ve hiçbir şeyden korkmazdı. Böylelikle hakka yardım ederdi. Bir şeye işaret ettiği zaman bütün eliyle gösterirdi. Bir şeye şaşırdığı zaman ellerini ters düz ederdi sohbet ettikleri zaman ellerini birleştirir, sol başparmağını sağ elinin içine vururdu. Öfkelendiği zaman rahatsızlığından dolayı yüzünü çevirirdi. Sevindiği anlar ise gözlerini kapardı. Gülmelerinin çoğu tebessüm idi ve tebessüm ettikleri zaman dişleri inci taneleri gibi parlardı." Saduk (r.a) kitabında şöyle diyor: Buraya kadar rivayeti Ebul Kasım b. Muni, İsmail b. Muhammed b. Cafer b. Muhammed'den, bundan sonraki sonuna kadar olan kısmı ise Abdurrahman nakletmiştir.

İmam Hasan (a.s) buyuruyor: Bu konuları bir süre Hüseyin (a.s)'dan gizledim. Daha sonra bunları ona anlattığımda bu konuda benden öne geçtiğini anladım. Ona kimden duyduğunu sordum, babam Ali (a.s)'dan duyduğunu söyledi, Resulullah (s.a.a)'in ev içinde ve dışındaki işleri konusunda, meclislerini, şekil ve Şemâilini sordum, hiçbir şeyi atlamadan hepsini bana anlattı.

Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu : Babamdan Resulullah'ın (s.a.a) ev içindeki ve dışındaki davranışını sordum, şöyle buyurdu: "Eve istediği zaman giderdi ve eve gittiklerinde vakitlerini üçe ayırırdı, bir kısmını Allah'a ibadet, bir kısmını ev ahalisi için diğer kısmını ise kendisine için ayırırdı. Kendisine ayırdığı bölümde, özel ashabı için milletin müşkül, zorluk ve işlerine yardımcı olmaları için emirler buyururdu. Bu bölümde şahsi işleri ile ilgilenmezdi. Hazretin huy ve adetlerinden biriside fazilet ehli insanları her zaman kabul edip, herkese dinde ki fazilet miktarınca ihtiram göstermesi idi.

Bazılarının bir, bazılarının iki, bazılarının daha fazla hacetleri olurdu, Resulullah (s.a.a) onların ihtiyaçlarını gidermeye çalışırdı. Onların eksiklerini gidermek ile meşgul olurdu, onlardan ümmet hakkında sorular sorardı. Onlara gerekli olan konuları söyler hatırlatmalarda bulunurdu ve bunları orada hazır olanların hazır olmayanlara iletmesini emrederdi. Bana ulaşamayanların hacet ve ihtiyaçlarını bana söyleyin, kim zayıf ve muhtaç insanların ihtiyaçlarını sultanın yanına götürürse Allah kıyamet günü onun kademlerini sabit kılacaktır buyururdu. Hazretin olduğu meclislerde bunun dışında konular konuşulmazdı. Kimseden bunun dışında şeyi kabul etmezdi. Onlar feyizlenmek, ilim öğrenmek için hazretin huzuruna geliyorlardı. Bir şey öğrenip tatmadan hiç kimse ayrılmazdı. Ayrıldıklarında her biri birer kılavuz oluverirlerdi."[23]

Babam Emirü'l Müminin'den Resulullah'ın (s.a.a) ev dışında ki sîresi hakkında sordum. Şöyle buyurdular: "Resulullah (s.a.a) gerekli olmayan şeyler için kesinlikle ağzını açmazdı. Milletle çabuk kaynaşırdı, onları kendisinden uzaklaştırıp, dışlamazdı, her kavmin büyüğüne ihtiram gösterir, onu kavmine hakim kılardı, millete karşı yüzünü ekşitmeden ve kötü huylu olmaktan kaçınır ve kendini korurdu. Milletin ve ashabının hal hatırını sorardı. İyi işi över onu desteklerdi. Her kötü işi ayıplayıp kınardı. Bütün işlerinde mutedil idi. İfrat ve tefrit etmezdi. Sapıklığa düşmesinler diye milletin işlerinden gafil olmazdı. Hak konusunda taviz vermezdi ve hakkın dışına çıkmazdı, Hazretin etrafında bulunanlar milletin iyi ve Salih olanları idi. Yanında onların en üstünü millete nasihatte bulunan, din kardeşleri hakkında eşitlik ve hayır peşinde en çok koşanları idi."

Hüseyin (a.s) buyurdu: Babamdan Resulullah (s.a.a)'ın meclisteki ahlakı hakkında soru sordum, şöyle buyurdu: "Meclislerde her oturup kalktığında Allah'ı anardı. Özel bir yeri yoktu ve yer seçmezdi. Özellikle böyle bir şeyden nehy ederdi. Bir meclise girdiği zaman boş olan yerde otururdu. Ashabına da böyle yapmalarını emrederdi. Mecliste bulunanların her birinin hakkını riayet ederdi. Hiç kimse hazretin yanında başkasının daha değerli muhterem olduğunu ihsas etmezdi, hazret milletin kendi yanından kalkıp gidinceye kadar sabrederdi, bir sorunu veya ihtiyacı olan ya arzusuna ulaşır, ihtiyacı giderilir veya hazretin şirin beyanına kanâat ederek razı olurdu. O kadar şefkatli, yumuşak huylu idi ki millet onu şefkatli bir baba olarak görürlerdi. Herkes onun yanında eşit hakka sahipti. Meclisi hilim, haya, sadakat ve emanet meclisiydi. Orada sesler yükseltilmezdi. Kimseye saygısızlık yapılmazdı. Birisi yanlışlık yapıp dili sürçse başka yerde söylenmezdi. Mecliste bulunan herkes birbirine karşı adil bir şekilde davranırlardı. Birbirlerine karşı davranışları takvalı insanlar gibi ve alçak gönülle idi. Yaşlılara saygı, küçüklere sevgi gösterirlerdi. Muhtaç olanları kendilerine tercih edip garip olanları korurlardı."

Sonra Resulullah (s.a.a.)'in arkadaşlarına karşı sîresini sordum. Şöyle buyurdu: "Her zaman güler yüzlü, güzel ve yumuşak huylu idi. Katı, sert, kaba yapıya sahip olmadığı gibi ayıp arayan ve küfürbaz değildi. Kimseyi haddinden fazla övmezdi, sevmeyip hoşlanmadığı şeylerde gaflet içindeymiş gibi yapardı. Öyle ki millet ondan ümitsiz ve ümitli olmazdı. Üç şeyden kaçınırdı: Cidâl, çok konuşmak ve faydasız konuları hakkında konuşmak. Millete karşı da üç şeyden sakınırdı; Kimseyi azarlamaz ve ayıbını aramazdı, milletin hatalarını ve sürçmelerini araştırmazdı. Doğru ve faydalı

olan yerler dışında sohbet etmezdi. Sohbet ettiklerinde milleti kendine öyle cezp ederdi ki kimsenin nefes aldığı duyulmazdı. Hazret sustukları zaman konuşmaya başlarlardı. Hazretin huzurunda bir konu hakkında tartışmazlardı. İçlerinden biri konuşmaya başladığı zaman diğerleri susup konuşanın konuşması bitinceye kadar dinlerlerdi. Hazretin huzurunda sırayla sohbet ederlerdi. Mecliste gülünecek bir şey olduğu zaman hazrette onlarla birlikte gülerdi. Şaşılacak bir şey olunca hazrette şaşırırdı. Ashabı müdahale etmesine kadar zahmet veren yabancı birisinin saygısız sohbetine, sorusuna, karşı sabrederdi. Muhtaç birini gördükleri zaman ona yardım edip ihtiyaçlarını gidermelerini emrederdi. Kimsenin senası teşekkür unvanı ile olmazsa kabul etmezdi. Birisi meşru sınırları aşmadığı takdirde sözünü kesmezdi. Meşru sınırları aştığında nehy ederdi. Veya kalkarak sözünü keserdi."

İmam Hüseyin (a.s) buyurdu: Babam Emirü'l Müminin'den Resulullah (s.a.a)'ın sükutu hakkında soru sordum, şöyle buyurdu: "Hazret dört şeyden dolayı susardı. Hilim, korunmak, takdir ve tefekkür için. Takdirde sükutunun nedeni milletin hepsini bir göz ile görüp herkesin sözünü bir şekilde dinlemek içindi. Tefekkürde sükutu ise baki ve fani olacak şeyler içindi. Hilimde sükutu kendisinde bulunan sabır içindi. Öyle ki gazaplanmaz, nefret etmezdi. Kaçınmak konusunda sükutu dört yerdeydi. Başkalarının kendisine iktida etmesi için iyi işleri yapardı. Milletin kötü işlerden kaçınmaları için kötü, çirkin işlerden kaçınırdı. Ümmetin işlerinin düzeltilmesi için doğru ve sahih reyin seçiminde çok ciddiydi. Dünya ve ahiret hayrı olan işleri yapardı."[24]

Müellif: Bu rivayeti *Mekarimu'l-Ahlak* kitabının sahibi Muhammed b. İshak b. İbrahim Talikani'den güvenilir yolla İmam Hasan ve Hüseyin (a.s)'dan nakletmiştir. Merhum Allame Meclisi Bilaru'l-Envar'da şöyle söyler: Bu rivayet meşhurdur, Ehl-i Sünnet te bu rivayeti bir çok kitaplarında nakletmişlerdir.[25]

18- Tabersi *Mekarim* kitabında Enes b. Malik'ten rivayet eder: "Resulullah (s.a.a)'in yüz ve çehresinin rengi mercan gibi parlak ve beyazdı. Sakin bir şekilde adım atardı. Hiçbir amber ve misk kokusunun hazretin esans kokusundan daha güzel koktuğunu ve hiçbir ipek kumaşının hazretin elinin içinden daha yumuşak olduğunu görmedim."[26]

19- Yine Tabersi Keb b. Malik'ten rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) bir şeyden hoşlanıp sevdiği zaman çehresi dolunay gibi parlardı."[27]

20- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in sözleri, sohbeti herkesten daha fasih ve şirin idi. Hazret şöyle buyurmuştur: "Ben Arabın en fasihiyim cennet ehli Muhammed'in dili ile konuşacaklardır."Rivayetin devamında şöyle gelmiştir. Söz ve sohbeti kısa, kapsamlı ve her türlü gereksiz açıklamalardan uzak aynı zamanda söylediklerine vakıf, vefalı idi. Kelimeleri bir biri ile irtibatlı olarak tane tane buyururdu, dinleyiciler kolaylıkla akıllarında tutabilirlerdi. Sesi yüksek ve ritmi en güzel olandı."[28]

21- *Menakib* kitabında Ayşe'den rivayet edilmiştir ki şöyle dedi: "Resulullah'a (s.a.a) şöyle dedim: Siz müsterahtan (tuvaletten) çıktıktan hemen sonra ben giriyorum. Ama misk kokusundan başka bir koku almıyorum, Hazret şöyle buyurdu: "Biz

Peygamberlerin bedenleri cennet ehlinin ruhları menzilesindedir, çıkan şeyleri yer içine çeker."[29]

22- *Mehasin* kitabında Bergi İmam Sadık (a.s)'dan rivayet etmiştir, "Resulullah (s.a.a) buyurmuştur: "Allah aklı yarattıktan sonra ona arkaya dönmesini emretti ve akıl arkaya döndü, öne gel dedi ve öne geldi, sonra nezdimde senden daha sevimli bir mahluk yaratmadım. Onun yüzde doksan dokuzunu Muhammed'e (s.a.a) verdi, bir cüzini ise mahlukları arasında bölüştürdü."[30]

23- Şeyh Tûsi *Tehzib* kitabında Ali (a.s)'dan rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Ben güzel ahlak üzerine gönderildim."[31]

24- Şeyh Saduk *Fakih*'de İmam Sadık (a.s)'dan şöyle buyurduğunu nakleder: "Resulullah güzel ve özel bir ahlak üzerine kıldı. Öyleyse kendinizi imtihan edin; eğer hazretin güzel ahlakını kendinizde görürseniz Allah'a hamd edin ve O'ndan bunu çoğaltmasını isteyin."Buna göre İmam Sadık (a.s) on güzel ahlakı sıraladı: "Yakîn, kanâat, sabır, şükür, hilim, güzel huy, cömertlik, namusluluk, cesaret ve mürüvvet."[32]

Kuleyni diğer kitaplarında bu hadisi nakletmiştir.

25- *Mekarim* kitabında Enes'ten şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) milletin en cesuru, en iyisi, en cömerti idi.[33] Allah'a ant olsun ki bir akşam Medine'de dehşetli korkunç bir çığlık duyuldu. Millet sesin geldiği yöne doğru koşuşmaya başladılar, birden Resulullah (s.a.a)'in herkesten önde olduğunu gördüler; Ebu Talha'nın atına binmiş boynuna kılıcını asmıştı, millete "Korkmayın ben araştırdım. Çığlıktan başka bir şey yoktu." diye buyurdular.[34]

26- Yine *Mekarim* kitabında Ali (a.s)'dan nakledilmiştir: "Savaş başlayıp iki ordu birbiri ile çarpışmaya başlayınca hepimiz Resulullah (s.a.a)'e sığınırdık. Düşmana hazretten daha yakın kimse olmazdı."[35]

27- *Mekarim* kitabında Ebu Said Hudri'den rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) perde arkasında ki kızlardan daha hayalı idi. Öyle ki bir şeyi sevmeyip hoşlanmadığını duruşundan anlardık."[36]

28- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında Hams'dan, İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Kim sabrederse az sabretmiştir, kim kararsızlık ederse az kararsızlık etmiştir."Sonra şöyle devam ettiler: "Hiç bir işte sabrı elden verme. Zira Allah-u Taâlâ, Muhammed (s.a.a.)'i gönderdi, ona sabrı ve dostça geçinmeyi emretti. Nitekim Allah-u Taâlâ şöyle buyuruyor: "Putperestlerin (sana attıkları iftira ve yalanlarına karşı) sabret. Yalanlayanlardan güzel bir şekilde ayrıl. Varlık sahibi olup da seni yalanlayanları bana bırak.[37] Yine yüce Allah şöyle buyuruyor: "Sen kötülüğü en güzel hareket ne ise onunla önle. O zaman görürsün ki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse bile yakın dostun olmuştur. Kötülüğü, iyilikle önleme hasletine ancak sabredenler kavuşur. Buna bir mükafat sahip olandan başkası eriştirilmez.[38] "Resulullah (s.a.a) sabretti ve sonunda ona kötü nispetler verip iftirada bulundular.

onun üzülmesine karşın Allah (c.c) şu ayeti nazil etti: "Gerçekten biliyoruz ki, onların söyledikleri şeylerden senin gönlün daralıyor. O halde Rabbini hamd ile tespih et ve secde edenlerden ol."[39] Sonra yalanlayıp ithamda bulundular ve bundan dolayı üzüldü ve Allâh-u Taâlâ ayet nazil etti: "Onların söylediği sözlerin seni incittiğini gerçekten çok iyi biliyoruz. Fakat, aslında onlar seni yalanlamıyorlar, ancak o zalimler Allah'ın ayetlerini bile inkar ediyorlar. Ant olsun ki onlar senden önceki peygamberleri de yalanladılar. Fakat o peygamberler kendilerine yardımımız gelene kadar sözlerinin yalan sayılmasına ve uğradıkları eziyetlere katlandılar, sabrettiler."[40] Sonra Peygamber efendimiz her zaman için sabırlı olmayı seçip Rabbini andı ve yine onu yalanladılar. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

"Kendim, ailem ve itibarım için yapılanlara sabrettim. Ama mabuduma kötü söz söylemelerine sabretmedim ve sabredemem."Allâh-u Taâlâ ayet nazil etti: "Azametimin hakkı için; Biz gökleri yeri ve aralarındaki bulunan bütün varlıkları altı günde yarattık. Buna rağmen bize hiç bir yorgunluk dokunmadı. Öyleyse ey Muhammed! Onların sözlerine karşı sabret...[41] "Sonra Peygamber (s.a.a) bütün hallerde sabırlı oldu. Kendi soyundan olan İmamlar ile müjdelendi. Onlarda sabırla vasıflandırıldı, Allah-u Taâlâ şöyle buyurdu: "Onlardan da sabrettikleri ve ayetlerimize inandıkları için, emrimizle (insanları) doğru yola götürecek İmamlar tayin ettik."[42] Buna karşın Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "Sabır imanın başı gibidir." Allâh-u Taâlâ Peygamber'inin sabrını överek şöyle buyurdu: "Böylece, Rabbinin İsrail oğullarına olan o güzel vaadi (sözü) felaketlere katlanmaları sebebiyle, tam yerine geldi. Firavun ve kavminin yapmakta oldukları köşkleri ve yükseltmekte bulundukları binaları ise hep harap ettik."[43] Peygamber (s.a.a) bunun müjde ve intikam haberi olduğunu buyurdular. Allah-u Taâlâ bununla müşrikleri öldürmesi için hazrete izin verip mubah kıldı ve şöyle buyurdu:"…artık o müşrikleri nerede bulursanız öldürün, onları esir olarak yakalayın, onları hapsedin ve onların bütün geçit yerlerini tutun…"[44] "O kâfirleri nerede yakalarsanız öldürün…"[45] Allah-u Taâlâ onları Peygamber (s.a.a) ve dostlarının elleri ile öldürdü ve bunu da kıyamet mükafatları ile birlikte sabırlarının karşılığı olarak bu dünyada karşılık olarak verdi. Öyleyse kim Allah için sabrederse Allah düşmanlarından intikamını almadan bu dünyadan gitmesine izin vermez. Kıyamet mükafatı da kendi yerinde mahfuzdur."[46]

29- *Maani'l-Ahbâr* kitabında Resulullah (s.a.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: "Cebrail hazretin huzuruna gelerek şöyle dedi: "Ey Resulullah Allah beni şu ana kadar hiç kimseye vermediği bir hediye ile sana gönderdi."Resulullah (s.a.a), o nedir? dedim, sabırdır buyurdu. Ey Resulullah diye arz etti ve sabırdan daha iyi, sabırdan daha iyi nedir? dedim. Rızâdır, ondan daha iyi, nedir? dedim, zühttür. Dedi ve ondan daha iyi, ondan daha iyi nedir dedim. İhlastır. Dedi ondan daha iyi, nedir? Dedim. Yakîndir dedi, ondan daha iyi, nedir? ondan daha iyi olan dedim, onun merdiveni olan tevekkül etmektir dedi. Sonra Cebrail'e "Ey Cebrail Allah-u Taâlâ'ya tevekkül etmek ne demektir? diye sordum, şöyle dedi: "İnsanın Allah'ın istemediği takdirde hiçbir mahlukun fayda ve zarar veremeyeceğine bahşiş ve engel olamayacağına inanması, mahluktan meyûs olmasıdır. Kul böyle olursa Allah'tan başkası için iş yapmaz, O'ndan başkasına bel bağlamaz, O'ndan başkasından korkmaz ve kimseye karşı tamahta bulunmaz, işte budur. Tevekkülün manası."

Resulullah (s.a.a) "Ey Cebrail sabrın manası nedir? diye sorduğumda şöyle yanıtladı dedi: "Rahatlıkta sabrettiği gibi zorlukta da sabretmesi, zenginliğinde sabrettiği gibi fakirliğine de sabretmesi, rahat ve selametinde sabrettiği gibi belalarda da sabretmesi, belalardan dolayı çektiği zorlukları insanların yanında şikayet etmemesidir."

Kanâatin tefsiri nedir? diye sordum: Kanâat edenin dünyadan eline ulaşana yetinmesi, ve verilene şükretmesidir.

Rızâ'nın tefsiri nedir? diye sordum, şöyle dedi: "Efendisinden razı ve hoşnut olup, dünya nimeti kendisine ulaşmasa da ona karşı öfkelenmeyen itaat ve ibadetini az sayan kimsedir.

Ey Cebrail zühdün tefsiri nedir? Dedim, "Zahit yaratıcısının sevdiğini sevip sevmediğini sevmeyen, dünya helalına karşı ihtiyatlı olup uzak duran, haramına yönelmeyen kimsedir. Zira dünyanın helalında hesap, günahında ceza vardır. Kendisine rahmettiği gibi bütün Müslümanlara rahmetmesi, kıvılcımların kendisine ulaşmaması için ateşten kaçtığı gibi boş sözlerden kaçınır, arzularını kısa tutar ve ölümünü her zaman gözünün önünde canlandırır." dedi.

Ey Cebrail ihlasın tefsiri nedir? dedim, şöyle dedi: "Muhlis kimse milletten bir şey istemeyip kendisi arayıp bulan ve bulduğuna razı olan kimsedir. Elinde bir şey kalırsa Allah yolunda harcar. Zira milletten bir şey istemeyen kimse Allah'ın mukaddes zatına karşı kulluğuna ikrar etmiştir. Dünyadan bir şeye ulaşıp ona razı olan kimse Allah'tan razı olmuştur. Allah'ta ondan hoşnut olur. Allah yolunda bir şey harcarsa Allah'a olan itimadından dolayıdır."

Yakinin tefsiri nedir? diye sordum, Şöyle dedi: "Yakîni olan kimse Allah için bir iş yaptığında onu görüyormuş gibi yapar. O Allah'ı görmese de Allah onu görüyordur. Ona bir şey ulaştığında bunun bir yanlışlık olmadığına, bir şey de ulaşmadığında da bunun böyle olması gerektiğine yakîn eder. Bu söylenenlerin hepsi tevekkülün dalları ve züht mertebesine ulaşmanın vesileleri idi." dedi.[47]

30- Ebu Basir'den şöyle nakledilmiştir: "İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Bir melek Resulullah (s.a.a)'in huzuruna gelerek şöyle arz etti: "Ey Muhammed Allah sana selam gönderiyor ve şöyle buyuruyor: Mekke şehrini senin için altına çevirmemi ister misin? "Resulullah (s.a.a) başını göğe kaldırdı ve "Ey Allah'ım benim bir gün doyup sana şükretmem ve bir gün aç kalıp senden istemem bundan daha iyidir." dedi.[48]

31- *el-Kâfî* kitabında Muhammed b. Müslim'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: İmam Bakır (a.s)'ın şöyle beyanda bulunduğunu duydum; "Bir melek Resulullah (s.a.a)'in huzuruna gelerek şöyle arz etti; "Allah senin mütevazı kul ve Resul olman ile Padişah ve Resul olman arasında özgür bıraktı."Sonra Cebrail bana bakarak eliyle tevazu etmemi işaret etti. Hazret kul olmayı, tevazuu risalet ile birlikte seçtim, dedi. Elinde yeryüzü hazinelerinin anahtarı olan melek şöyle dedi; "Eğer kabul etseydin de rabbin nezdinde olan makamından hiçbir şey eksilmeyecekti."[49] dedi.

32- *Nehcü'l-Belâğa* kitabında Hz.Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "Sende, tertemiz olan Peygamberinin huylarıyla huylan!" devamında ise şöyle buyurmuşlardır: "Dünyadan ihtiyacı miktarına yetindi, O dünyada ağız dolusu bir lokma yemedi, dünyaya gözünün ucuyla bile bakmadı. Dünya ehlinin en zayıfıydı bedence; karnı en açıydı yemek bakımından. Dünya ona arz edildi, O kabul etmedi bile. Noksan sıfatlardan münezzeh olan, Allah'ın buğzettiği şeyi bildi, ona buğzetti; horladığı şeyi bildi, horladı; küçük gördüğü şeyi küçük gördü, küçülttü. Bizde hiçbir ayıp olmasa da yalnız Allah'ın Resulünün buğzettiğini sevsek, Allah'ın ve Resulünün küçülttüğünü büyültsek, Allah'a karşı durmak, Allah'ın emrinden çıkmak için bu yeter bize.

Yeryüzünde yemek yerdi; kul gibi otururdu; ayakkabısını kendi tamir ederdi; elbisesini kendi yamardı; eğersiz merkebe binerdi; biri daha varsa ardına bindirirdi. Evinin kapısına, üstünde resimler bulunan bir perde asılmıştı; zevcelerinden birine, şunu kaldır buyurmuştu; baktıkça dünya ziynetlerini hatır-lıyorum. Dünyayı gönlünden çıkarmıştı; onu anmayı hatırından geçirmezdi; ziynetini gönlünden çıkarmıştı; dünyayı o kadar gözden çıkarmıştı ki ne gönül bağlıyacağı güzel bir elbisesi vardı, ne üstünde oturacağı beğenilecek bir yaygısı.

Dünyayı gönlünden sürüp atmış, gözünden yitirip gitmişti. Bir şeyi sevmeyen kişi böyledir; ne onu görmek ister, ne adının anılmasını diler.[50]

33- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s.)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) dünyada aç kalıp, Allah'tan korkmaktan daha çok hiçbir şeyi sevmedi."[51]

34- Taberî *İhticâc* kitabında Musa b. Cafer O'da babası Ali (a.s)'ın uzun bir hadiste şöyle buyurduğunu nakletmiştir: "O hazret günahı olmadığı halde Allah'tan o kadar çok korkuyordu ki namaz kıldığı yeri gözyaşları ile ıslanıyordu."[52]

35- *Menakib* kitabında şöyle rivayet olunmuştur: "Resulullah (s.a.a) kendinden geçinceye kadar ağlardı. Hazrete sizin geçmiş ve gelecekte ki günahlarınızı Allah affetmedi mi? Denildiğinde Hazret kulun şükretmesi gerekmez mi? diye buyurdu. Sonra İmam sözlerinin devamında "Hazretin vasisi Ali b. Abdülmuttalib de bu şekilde ibadet ve kulluk makamında kendinden geçerdi." diye buyurdu.[53]

36- *İrşad-i Deylemi*'de Halil İbrahim Peygamberin namaza durduğu zaman Allah'ın korkusundan inlediği ve Resulullah (s.a.a)'inde böyle olduğu nakledilmiştir.[54]

37- *Tefsir-i Ebu'l-Futuh* kitabında Ebu Said Hudri'den şöyle rivayet edilmiştir, "Allah'ı çok zikredin" ayeti nazil olunca Resulullah (s.a.a) Allah'ı zikretmek ile meşgul oldu, Kafirler onu cinler çarptı. Deli oldu, dediler.[55]

38- *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s) Resulullah (s.a.a)'ın her gün yetmiş defa tövbe ettiğini buyurur. Hadis nakleden ravi acaba Resulullah (s.a.a) (Estegfurullah ve etubu eleyh) mi derdi? diye sorar. Hayır diye buyurdu. Sadece (Etubu İlellah) derdi. Bende Resulullah (s.a.a) tövbe edip dönmezdi. Ama bizler tövbe ettikten sonra yine günah işliyoruz, dedim, İmam Sadık (a.s) Allah bizlere yardım etsin, buyurdu.[56]

39- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan nakil edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) her meclisten kalktığında yirmi beş defa istiğfar ederdi."[57]

40- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında Emirü'l Müminin (a.s) şöyle buyurmuştur: "Resulullah (s.a.a) eli herkesten daha çok açık, daha cüretli daha doğru ve sadık, daha vefalı, ahlakı herkesten daha yumuşaktı. Onunla muâşeret çok kıymetli idi. onun ile ilk defa muâşeret etmek isteyen kimse önce heybetinin etkisi altında kalırdı, hazretle konuşup tanıştığı zaman ise o hazretin dost ve aşıklarından olurdu. Geçmişte ve gelecekte onun gibi birisini görmedim ve görmeyeceğim."[58]

41- Şeyh *Emâli* kitabında İmam Rıza (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu nakleder: "Güzel ahlak ile süslenin, çünkü Allah beni güzel ahlak üzerine gönderdi; bir kimsenin kendisine zulüm edeni affetmesi, kendisini alıkoyup engelleyene bahşişte bulunması, ilişkisini kesen ile irtibat kurması, kendisine hastalandığında ziyaretine gelmeyenin hastalığında ziyaretine gitmesi güzel ahlaktandır."[59]

42- *el-Kâfî*'de Emirü'l Mümininin şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Peygamber (s.a.a)'in yeminlerinden birisi şöyle idi; hayır, esteğfirullah." (Allah'tan bağışlanmayı diliyorum)[60]

43- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında Abdullah b. Ömer'den rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in gazap ve razılığı, hoşnutluğu çehresinden anlaşılırdı. Hoşnut, razı olduğu zamanlar çehresi ayna gibi ışıldardı. Gazaplandığında ise rengi kaçar, siyahlaşırdı.[61]

44- *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) buyurdular ki: "Size içinizden bana en çok benzeyenin kim olduğunu söyleyeyim mi?" Evet ya Resulullah dediler. Şöyle buyurdular: "İçinizde en güzel ahlaklı, insanlara karşı en güzel şekilde davranan, kardeşlerine karşı herkesten daha çok şefkatli olan, hak karşısında en sabırlı olan, öfkesini en çok yatıştırabilen, herkesten daha iyi affedebilen, gazap, razı ve sevinçli esnasında en insaflı ve adil olabilen kimsedir." diye buyurdular.[62]

45- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında şöyle diyor: "Resulullah (s.a.a) sevinçli, hoşnut olduğu zamanlar sakalını fazla sıvazlardı."[63]

46- Yine Gazali şöyle diyor: "Resulullah (s.a.a) en cömert insandı. Hiç bir zaman "dirhem ve dinar" yanında kalmazdı. Eğer ihtiyacı fazlasından bir şey yanında kalsaydı ve akşama kadar onu verecek birini bulamasaydı eve gitmez onu müstahak olan birisine ulaştırırdı. Allah'ın verdiği nimetlerden bir yıldan fazla ihtiyacını almazdı. Onlarda biraz hurma ve arpa idi. Gerisini Allah yolunda harcardı. O'ndan ne isteselerdi verirdi, sonra kendi için ayırdığı bir yıllık azığa sıra gelirdi, ondan da bağışta bulunurdu. Bir yıl bitmeden kendi azığı biterdi, kendisi yiyeceğe muhtaç olurdu." Sözünün devamında şöyle diyor: "Kendisinin ve ashabının zararına da olsa her zaman hakkın yanında idi. Düşmanları arasına korumasız giderdi. Dünya işlerinden korkmaz ve üzülmez, muzdarip olmazdı. Fakirler ile oturur onlar ile yemek yerdi. İlim ve fazilet ehline hürmet gösterirdi. Saygıdeğer insanlar ile ülfet içinde olur onlara iyilik ederdi. Akrabalarına karşı onlardan daha faziletli insanlardan üstün tutmadan sıla-i rahimde

bulunurdu. Hiç kimseye cefa etmezdi. Özür dileyenlerin mazeretlerini kabul ederdi. Hazretin köleleri ve kenizleri vardı. Ama hazret onlardan daha iyi yemek yemez daha kaliteli elbiseler giymezdi. Ömrünü hiç bir Allah'a kulluk ve kendi işlerini ıslahı dışında ki işlerde harcamaz, bazen ashabının bağ ve bostanına giderdi. Hiç bir zaman miskini fakirliğinden, rahatsızlık ve hastalığından dolayı küçümsemezdi. Hiç bir sultandan kudretinden dolayı korkmazdı. Fakir ve sultanı bir şekilde tevhide davet ederdi; ikisi de onun yanında birdi."[64]

47- Aynı kitapta yine şöyle gelmiştir: "Resululllah (s.a.a) herkesten en geç öfkelenen, herkesten daha çabuk razı olup (mazereti kabul eden) milletin en şefkatlisi ve onlara en fazla hayırı dokunan kimse idi."[65]

48- Yine aynı kitapta nakledilmiştir: "Peygamber (s.a.a)'in mesrur ve rizayeti en güzel rizayetlerden idi. Nasihat ta ciddi idi, gazaplandığında -Allah dışında hiç bir şey için öfkelenmezdi- hiç kimse ve hiç bir şey onun karşısında durabilecek güce sahip değildi. Bütün işlerinde ciddi idi. Bir musibete duçar olduğu zaman, işlerini Allah'a havale ederdi. Kendi güç ve kudretine güvenmekten kaçınırdı ve Allah'tan çaresini dilerdi."[66]

49- *el-Kâfî*'de İmam Bakır (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "İyi bilin ki her ibadetin başlangıcında zorluk ve aşırıcılık vardır. Sonra bu durum tembelliğe dönüşür, kim ibadetin şiddet ve zorluğunu benim sünnetime göre düzenlerse hidayet bulur. Sünnetime muhalefet eden ise sapıklığa düşmüştür ve ameli heder olmuştur. Ey millet! Şunu iyi bilin ki; ben namaz kılıyorum. Uyuyorum. Oruç tutuyorum. İftar ediyorum. Gülüyorum. Bazen de ağlıyorum. Öyleyse kim bu apaçık sünnetimden yüz çevirirse benden değildir."[67]

Müellif: Bu konular ile ilgili hadisler haddinden fazladır. Biz her bölümden bir yada iki hadis naklettik. Hazretin yaşantısının cüzi yatı ile ilgili rivayetler de bayağı çoktur.

2. BÖLÜM

HAZRETİN MUÂŞERETİYLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

50- Merhum Kuleyni *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'tan rivayet eder: İmam Sadık (a.s) "Behr-i Saka'ya şöyle buyurdu: Ey Bahr! İyi huy sevinç kaynağıdır. Sonra hazret bir hadis rivayet etti ki hadisten anlaşıldığı üzere Resulullah (s.a) güzel bir ahlaka sahip idi.[68]

51- Şeyh Saduk *İlelu'ş-Şerai* kitabında Emir'ül-Müminin'in şöyle buyurduğunu rivayet eder: Resulullah (s.a.a) iyiliklerinin kadir kıymeti bilinmeyen insanlardan idi. Hazret devamlı Kureyş'e, aceme, araba iyilik ederdi. Acaba Resulullah (s.a.a)'den millete daha çok iyilik yapan birini bulmak mümkün mü? Biz Ehl-i Beyti'nde iyiliklerinin kadir kıymeti bilinmedi. Aynı şekilde seçkin müminlerin iyiliklerinin de kadir ve kıymeti bilinmez.[69]

52- Deylemi *İrşadu'l-Kulup* kitabında rivayet eder: Resulullah (s.a.a) kendi elbisesini kendisi yamardı. Ayakkabılarını dikerdi. Koyunlarını sağardı. Köleleri ile yemek yerdi. Yere otururdu. Eşeğe binerdi. Başkasını da terkine alırdı. Bundan da hiç utanmazdı. İhtiyaçlarını pazardan kendisi gidip alıp taşırdı. Fakir ve zengin ile bir şekilde görüşürdü. Karşıdaki elini çekmeyinceye kadar elini çekmezdi. Zengin olsun fakir olsun, küçük olsun büyük olsun kimi görse selam verirdi. Yemeğe davet edildiği zaman çürük hurma dahi olsa küçümsemezdi. Masraf ve harcamaları az ama büyük bir ruha sahip idi. Muâşereti çok hoş ve kendisi güler yüzlü idi. Her zaman çehresinde bir tebessüm vardı. Yüzünü ekşitmeden ve zillet altına girmeden hüzünlü olduğu anlaşılırdı. Aşırıya kaçmadan her zaman mütevazı idi, cömert bir insandı, nazik bir kalbi vardı ve bütün Müslümanlara karşı şefkatli idi, hiçbir zaman tokluğundan dolayı geğirmedi. Hiçbir şeye tamahından dolayı el uzatmadı.[70]

53- Tabersi *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında şöyle naklediyor: Resulullah (s.a.a) aynaya bakar saçını düzeltip tarardı. Bazen de bu işi suyun karşısında yapardı, kendi ailesi için süslendiği gibi ashabı içinde süslenir şöyle buyururdu: "Allah kardeşleri ile görüşmek için evden çıkacak kulun hazırlanıp süslenmesini sever."[71]

54- Ş. Saduk İmam Sadık (a.s)'tan Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu nakleder: "Beş şeyi ömrümün sonuna kadar yapacağım, yerde oturup köleler ile yemek yemeği, palansız eşeğe binmeği, "keçiyi" kendi ellerimle sağmağı, yünlü elbise giymeği, çocuklara selam vermeği, böylelikle bunların benden sonra sünnet olarak kalmasını istiyorum.[72]

Müellif: Saduk bu hadisi *Mecalis* kitabında da getirmiştir.

55- Kutb-u Ravendi *Lubbu'l-Lebab* kitabında Resulullah (s.a.a)'in büyük küçük herkese selam verdiğini rivayet eder.[73]

56- Ş. Saduk *el-Fakih* kitabında Emirü'l Müminin (a.s)'dan şöyle rivayet eder: Ben-î Said'den birine sana kendim ve Fatıma (a.s) hakkında bir hadis nakledeyim mi? dedi … sonra şöyle buyurdu: Bir sabah Resulullah (s.a.a) bizim evin kapısına kadar geldi, biz henüz yatakta idik, Esselam-u Aleykum dedi, yatakta olduğumuzdan dolayı utanıp cevap vermedik, yine Esselam-u Aleykum dedi, yine cevap vermeye utandık, üçüncü defa da Esselam-ü Aleykum dedi, biz cevap vermediğimiz takdirde hazretin dönüp gideceğinden korktuk. Zira hazretin adeti her zaman üç defa selam verip cevap verildiğinde eve girip verilmediği takdirde dönüp gitmesi idi. Bunun için bizde Aleykum Selam Ey Resulullah, buyurun dedik, hazret içeri girdiler…[74]

57- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'tan şöyle rivayet ediyor: Resulullah (s.a.a) kadınlara selam verirdi. Onlarda selamının karşılığını verirlerdi, Emirü'l Müminin (a.s)'da kadınlara selam verirdi. Ama genç bayanlara selam vermekten kaçınırdı ve onların sesinin kalbimde eser etmesinden ve bu işin zararının mükafatından daha fazla olmasından korkarım. Diye buyururlardı.[75]

Müellif: Bu rivayeti Ş. Saduk senetsiz olarak zikretmiştir. Aynı şekilde Tabersi'nin torunu *Mişkat* kitabında, *Mehasin* kitabından nakleder.

58- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında hazreti Abdul Azim (r.a)'den senetsiz olarak zikreder: Resulullah (s.a.a)'in üç çeşit oturma şekli vardı; "Gerfesa"; Ayak baldırlarını kaldırıp ellerini önden birleştirirdi. Bazen de iki diz üstü otururdu. Bazen de bir ayağını kalçasının altına bırakıp diğer ayağını da onun üzerine uzatırdı. Hiçbir zaman tekebbürlü insanlar gibi bağdaş kurarak oturmazdı.[76]

59- *Mekarim* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Hiçbir zaman Resulullah (s.a.a)'in görüştüğü kimsenin elini çekmeden önce elini çektiği görülmedi. Hiçbir zaman birisinin ihtiyacını gidermede yardımda bulunduğu zaman karşıdaki vazgeçmeden hazretin vazgeçip yarıda bıraktığı görülmedi, birisi hazretle sohbete başladığı zaman karşıdakinden önce susup sohbeti bitirdiği görülmedi, hiç kimsenin karşısında ayağını uzatmadı. İki zor iş arasında kaldığında en zor olanı seçti. İlahi hudutlar çiğnenmediği takdirde hazrete (şahsi) zülüm edildiğinde intikam peşinde olmadı. İlahi hudutlar çiğnendiğinde öfkelenirdi ve bu öfkesi de Allah için idi, yaşadığı sürece hiçbir zaman yaslanarak yemek yemedi.[77]

Hazretten bir şey istendiği takdirde "hayır" dediği görülmedi, hiç kimsenin isteğini reddetmezdi. Elinden geldiği kadarıyla ihtiyacını gidermeye çalışırdı. Bunu da yapamasaydı şirin dille onu razı ederdi. Namazı en güzel[78] şekilde kıldığı gibi bütün namazlardan hafif idi. Hutbeleri bütün hutbelerden kısa idi. Boş konuşmaktan kaçınırdı. İnsanlar hazreti güzel kokusu ile tanırlardı. İnsanlar ile bir sofranın başına oturduklarında herkesten önce yemeğe başlayıp en son yemeğin başından çekilen kimse idi. Kendi önünden yemek yerdi.[79] Sadece taze hurma olduğu zaman başka taraflara da el uzatırdı.

İçecekleri üç nefeste yutmadan,[80] emerek içerdi, sağ elini yemek, içmek, almak ve vermek için kullanırdı. Sağ eli dışında bir şey verip almazdı, sol elini başka işler için kullanırdı. Bütün işlerinde; elbise, ayakkabı giyerken, saçları tararken. "teyamun'u" severdi (bütün işlerde sağı kullanmak, sağ ile başlamak...), Birisini seslediği zaman üç defa çağırırdı. Kelamında tekrar olmazdı. İzin aldığı zaman üç defa tekrar ederdi. Kelamı apaçık idi. Öyle ki her dinleyen anlardı. Konuştuğu zaman dişlerinin beyazlığı ışıldardı. Ön dişleri çok cazip bir şekilde birbirinden ayrı ama fasılalı değildi.

Kısa bakışları vardı. Kimsenin üzerine hayretle bakmazdı. Hiç kimse ile hoşlanmadığı şey hakkında sohbet etmezdi. Yolda yürürken yokuş aşağı iner gibi adımlarını atardı. Şöyle buyururdu: "İçinizde en hayırlınız en güzel ahlaklı olanınızdır." Hiçbir yiyeceği küçümsemediği gibi de övmezdi, ashabı hazretin huzurunda tartışıp kavga etmezlerdi. Kimlere hazretin huzuruna ulaşmak nasip olmuşsa; "Biz hazret (s.a.a) gibi ne geçmişte birisini gördük. Nede gelecekte göreceğiz" demişlerdir.[81]

60- Kuleyni *el-Kâfi* kitabında İmam Sadık (a.s)'tan rivayet eder : Resulullah (s.a.a) ashabı arasında bakışlarını eşit şekilde dağıtır, herkese eşit şekilde bakardı. Hiçbir zaman ayaklarını ashabı içinde uzatmazdı. Birisi hazretle görüştüğü zaman karşıdaki elini çekmeyene kadar hazret çekmezdi. Halk bunu bildikleri için görüştükleri zaman hemen ellerini hazretten önce çekerlerdi.[82]

Müellif: Kuleyni bu rivayeti iki şekilde rivayet etmiştir: onlardan birisinde ise şöyle gelmiştir: "Resulullah (s.a.a) hiçbir dilenciyi geri çevirmezdi. Bir şeyi olsa ona verirdi olmazsa Allah ulaştırsın." buyururdu.

61- Ayyâşi tefsirinde İmam Sadık (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'in Şemâili hakkındaki bir hadis-i şerifte şöyle buyurduğunu nakleder: "Hazret birisi ile birlikte oturduğu zaman hiçbir zaman onun yanında elbisesini ve ziynetini üzerinden çıkarmazdı."[83]

62- *Mekarim*'de Resulullah (s.a.a)'in konuştukları zaman tebessüm ettiği nakledilmiştir.[84]

63- Yine *Mekarim* kitabında Yunus Şeybani İmam Sadık (a.s)'ın kendisine şöyle buyurduğunu nakleder:" Birbiriniz ile şaka yapar mısınız? Az şaka yaparız dedim. Niçin birbiriniz ile şaka yapmıyorsunuz? Şaka ile din kardeşinizi mesrur edebilirsiniz. Zira Resulullah (s.a.a) millet ile şaka yapardı ve niyeti onları sevindirmek mesrur etmek idi."[85]

64- *Ahlak* kitabında Ebul Kasım İmam Sadık (a.s)'tan nakleder ki hazret şöyle buyurdular: "Hiçbir mümin yoktur ki şakadan bir kazancı olmamış olsun, Resulullah (s.a.a) şaka yapardı ve hak dışında bir şey söylemezdi."[86]

65- *el-Kâfî*'de Muammer b. Hilad'dan rivayet edilmiştir: Hazreti İmam Rıza (a.s)'tan sordum ki; kurban olduğum bazen bir topluluk kendi aralarında söz gelişi şaka yapıp gülüyorlar! Dedim, İmam (a.s) "Sakıncası yok eğer olmazsa" buyurdu, râvi "Ben hazretin küfür ve çirkin sözler olmamasını kastettiğini zannettim" diyor, sonra hazret buyurdular ki: "Bir arap Resulul-lah (s.a.a)'in huzuruna gelip hediye getiriyordu. Orada da hediyenin parasını ver diyordu, Resulullah (s.a.a) ise gülüyordu. Resulullah (s.a.a) hüzünlendiği zaman o arap nerede keşke burada olsaydı, buyururlardı.[87]

Müellif: Bu manada hadis gerçekten haddinden fazladır.

66- *el-Kâfî'*de İmam Sadık (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'in genellikle kıbleye doğru oturduğu rivayet edilmiştir.[88]

67- *Mekarim'*de şöyle gelmiştir: "Dua okuması veya isim bırakması için[89] bazen küçük çocuğu Peygamber-i Ekrem'in huzuruna getirirlerdi. Hazret çocuk sahiplerine ihtiram için çocuğu kucağına alırdı. Bazen çocuk Peygamber (s.a.a)'in üzerine idrar ederdi. Olayı görenler çocuğa kızarlardı, Nebi Ekrem buyururlardı ki: "Hiddet ile çocuğun idrar yapmasına engel olmayın. Çocuğu rahat bırakın idrarını yapsın. Dua ve isim bırakma işi bittikten sonra çocuk sahipleri sevinçli bir şekilde çocuklarını alıp giderlerdi, Peygamber (s.a.a)'in incimiş ve öfkelenmiş olduğunu hissetmezlerdi. Onlar gittikten sonra hazret elbisesini temizlerdi.[90]

68- Yine aynı kitapta Resulullah (s.a.a) bir şeye binmiş olduğu zaman kimsenin yanında yaya-yürüyerek gelmesine izin vermezdi. Onu da terkine alırdı. Şahıs kabul etmeseydi. Öyley-se benden önce git ve filan yerde beni bekle." diye buyururdu.[91]

69- *Ahlak* kitabında Ebul Kasım Kufi'den şöyle nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in kimseden intikam almadığı, eziyet edenleri bağışlayıp kendi hakkından geçtiği çeşitli kitap ve hadislerde nakledilmiştir.[92]

70- *Mekarim* kitabında nakledilmiştir: Birisi hazretin huzuruna gelip otursaydı, hazret şahıs kalkıp gitmeden meclisi terk etmezdi.[93]

71- Yine *Mekarim* kitabında nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) üç gün arka arkaya ashabından birini görmeseydi, onu sorup soruştururdu. Yolculukta olsaydı onun için dua ederdi. Eğer evinde olsaydı yanına, hasta olsaydı, ziyaretine giderdi.[94]

72- Yine aynı kitapta Enes b. Malik'ten nakledilmiştir: "Dokuz yıl Resulullah (s.a.a)'e hizmet ettim ve bu süre içinde bana niçin filan işi yapmadın? dediğini hatırlamıyorum. Hiç bir zaman işlerimde beni kınayıp eleştirmedi."[95]

74- Yine aynı kitapta Gazali'den şöyle nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'i ashabından birisi veya yabancı birisi seslediği zaman hazret "Lebbeyk" diye cevap verirdi."[96]

75- Yine aynı kitapta nakledilmiştir: "Hazret ashabına ihtiram ve kalplerini kazanmak için onları künyeleri ile çağırırdı. Künyesi olmayanlara kendisi künye takardı ve millette onları bu yeni künyeleri ile çağırırlardı. Hatta çocuğu olan ve olmayan kadınlara künye takardı.[97] Böylelikle herkesin sevgisini kazanırdı."[98]

76- Yine aynı kitapta nakledilmiştir: "Birisi hazretin huzuruna geldiği zaman minderini ona verirdi. Kabul etmeseydi ısrar ederdi."[99]

77- Yine aynı kitapta Resulullah (s.a.a)'in Ramazan ayında sert, hızlı rüzgar gibi elinde neyi varsa infak ettiği nakledilmiştir.[100]

78- *el-Kâfî*'de Ecelan'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "İmam Sadık (a.s)'ın huzurundaydım bir dilenci geldi, içinde hurma olan sepete elini daldırarak bir avuç dolusu hurma verdi, biraz sonra ikinci dilenci geldi. Hazret kalkıp ona da aynı şekilde hurma verdi. Aynı şekilde üçüncü dilenci geldi yine ona da bir avuç dolusu hurma verdi. Dördüncü defa yine başka bir dilenci geldi. Bu sefer ona "Allah bize ve size rızk versin" diye buyurdu. Sonra bana dönerek şöyle buyurdu: "Resulullah (s.a.a) kim bir şey isteseydi ona bağışta bulunurdu. Bir gün bir kadın çocuğunu hazretin huzuruna gönderdi ve ona Resulullah (s.a.a)'in huzuruna git ve bir şey iste eğer bizim elimizde şu an bir şey yok diye buyurursa kendi gömleğini vermesini söyle, dedi. Re-sulullah (s.a.a) kendi gömleğini çıkarıp çocuğun önüne attı, Allah-u Taâlâ Resulullah (s.a.a)'e mutedil-orta yollu olmasını emretti, şu ayet nazil oldu: "Elini boynuna bağlama (cimri olma) onu büsbütün de açıp saçma (israf etme). Sonra kınanmış pişman olmuş bir halde eli boş açıkta kalırsın."[101]

79- Yine aynı kitapta Resulullah (s.a.a)'in hediye yi kabul edip yediğini fakat sadaka verildiği zaman reddedip yemediği nakledilmiştir.[102]

80- *el-Kâfî*'de Musa b. Bezi'den rivayet edilmiştir, İmam Rıza (a.s)'a şöyle arz ettim: "Kurban olduğum bize gelen haberlere göre Resulullah (s.a.a)'in bir yere gittiğinde döndüğü zaman aynı yoldan dönmediğini söylüyorlar. Bu doğrumudur? İmam evet doğrudur buyurdular. Ben de bir çok zaman böyle yapıyorum. Sizde aynısını yapın, sonra bu iş rızka insanı daha çabuk ulaştırır buyurdular.[103]

81- Seyyid b. Tavus *İkbal* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) güneş doğduktan sonra evden çıkardı."[104]

82- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'tan şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) bir meclise girdiği zaman kendisine en yakın yere otururdu."

Müellif: Bu hadisi Tabersinin torunu *Mişkat* kitabında Mehasin ve diğerlerinde nakletmiştir.[105]

83- *Gevaliu'l-Leali* kitabında nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) birisinin kendisi için ayağa kalkmasından hoşlanmazdı. Bundan dolayı millet hazret geldiğinde ayağına kalkmazlardı. Ama hazret kalkıp gideceği zaman herkes hazret ile birlikte ayağa kalkıp evinin kapısına kadar uğurlarlardı."[106]

84- *el-Kâfî*'de İshak b. Ammar'dan rivayet edilmiştir: Resu-lullah savaş etmek istediği zaman kendi hanımları ile meşveret edip, onların görüşlerinin tersine amel ederdi.[107]

85- *Menakib* kitabında nakledilmiştir: Peygamber (s.a.a) Ümm-ü Seleme'nin otağında "Geylule" uykusuna daldığı zaman, Ümm-ü Seleme hazretin terini toplayıp esansın içine katardı.[108]

Müellif: Bu rivayet başka kitaplarda da gelmiştir.

2. BÖLÜME EKLEMELER

1- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında kendi senediyle İmam Sadık (a.s)'tan rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) hiç bir zaman millet ile kendi akıl seviyesi miktarınca sohbet etmezdi. "Sonra Resu-lullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu rivayet etti: "Biz peygamberler millet ile kendi akılları seviyesi miktarınca konuşmaya emir olunduk."[109] Bu manada hadisler Mehasin ve Emâli kitaplarında da gelmiştir.

2- Ş. Tûsi *Emâli* kitabında Resulullah (s.a.a)'den şöyle rivayet etmektedir: "Biz peygamberler vacipleri yerine getirmeye emir olunduğumuz gibi millet ile iyi geçinmeye de emir olunmuşuzdur."[110]

3- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Rabb'im beni vacipleri ikame etmemi emrettiği gibi millet ile iyi geçinmemi de emretti."[111]

Bu manada hadisi de İbn-i Şube *Tuhefu'l-Ukul*, Ş. Saduk, *Hisal* ve *Maanu'l-Ahbâr* kitaplarında nakletmiştir.

4- Merhum Feyz *Meheccetu'l-Beyza* kitabında Sad b. Hişam-'dan şöyle rivayet ediyor: "Ayşe'ye Resulullah (s.a.a)'in ahlakının nasıl olduğunu sordum, O'da Kuran okuyor musun? dedi, evet dedim, Kuran okumak Resulullah (s.a.a)'in ahlakındandır, dedi."[112]

5- *Tuhefu'l-Ukul* kitabında Resulullah (s.a.a)'dan şöyle rivayet ediliyor: "Biz Ehl-i Beyt'in mürüvveti bize zülüm edenleri affetmek, bizim hakkımıza mani olanlara bahşişte bulunmaktır."[113]

6- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s) Resulullah (s.a.a)' den şöyle rivayet edilmiştir :"Rabb'im bana Müslümanların fakirlerini sevmemi emretti."[114]

7- *İrşad-i Deylemi* kitabında İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: "Sabır, doğruluk, hilim, güzel huylu olmak peygamberlerin ahlaklarındandır."[115]

8- Merhum Feyz *Meheccetu'l-Beyza* kitabında şöyle rivayet ediyor: "Resulullah (s.a.a) Allah-u Taâlâ'nın dergahına devamlı yalvarırdı, her zaman Allah'tan kendisini güzel ahlak ile ziynetlendirmesini ister şöyle derdi: "Allah'ım! Benim ahlakımı güzelleştir, kötü ahlaktan beni uzaklaştır."[116]

9- Merhum Ş. Saduk *Mecalis* kitabında İmam Rıza (a.s)'dan O'da değerli babalarından (a.s), Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: "Cebrâil Allah tarafından bana nazil oldu ve şöyle dedi; Ey Muhammed her zaman güzel ahlaklı ol. Zira kötü huy dünya ve ahiret hayrını ortadan götürürür, yok eder, sonra Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: İçinizde bana en çok benzeyeniniz ahlakı en güzel olanınızdır."[117]

10- Şehit Sâni *Keşfu'r-Reybe* kitabında Hüseyin b. Zeyd'den rivayet eder: İmam Sadık (a.s)'a arz ettim ki kurban olduğum Resulullah (s.a.a) hiç kimse ile şaka eder miydi? Şöyle buyurdular: Allah O hazreti "büyük ahlak" ile vasıflandırmıştır. Allah'ın göndermiş olduğu bütün peygamberlerde can sıkılması (ingibaz) vardı, fakat Muhammed (s.a.a) rahmet ve şefkat ile birlikte kamil bir şekilde gönderildi. Hazret, azametinin ashabını tamamen etkilememesi ve isteklerini rahatça hazrete söyleyebilmeleri için onlarla şefkatle şakalaşırdı. Sonra İmam Sadık (a.s) buyurdular ki, değerli ecdatlarım Ali (a.s)'dan şöyle rivayet ederler: Resulullah (s.a.a) ashabından birisini üzgün, dertli gördüğü zaman şaka ile onu sevindirmeye, mesrur etmeğe çalışırdı. Allah kardeşi ile asık suratlı görüşen kimseyi sevmez diye buyururlardı.[118]

11- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında Zeyd b. Sabit'in şöyle rivayet ettiği naklolunmuştur: "Resulullah (s.a.a) ile oturup ahiret ile ilgili sohbet ettiğimiz zaman hazrette aynı konu hakkında sohbet ederdi. Dünya hakkında sohbet etseydik hazrette bizimle dünya hakkında sohbet ederdi. Yiyecek içeceklerden söz açılsaydı yine bizimle bu konu hakkında sohbet ederlerdi."[119]

12- *Menakib* kitabında Resulullah (s.a.a)'in göz kaş ile işaret etmediği zikredilmiştir.[120]

13- Erbili *Keşfu'l-Gumme* kitabında rivayet etmiştir: "Resu-lullah (s.a.a) hanımlarından birisine buyurdular ki: seni yarın için bir şeyler saklamaman için nehy etmedim mi? Zira Allah-u Taâlâ herkesin rızkını gönderecektir."[121]

14- *Daaim* kitabında Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Nebilerin, sıddıkların ve şehitlerin en güzel huyları Allah için birbirlerini ziyaret etmeleridir."[122]

15- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Peygamberlerin, sıddıkların yüzlerinde şadlık görünmesi, birbirleri ile tokalaşarak görüşmeleri ahlaklarının gereğidir."[123]

16- *Menakib* kitabında Resulullah (s.a.a)'in birisiyle karşılaştığı zaman ilk olarak kendisinin tokalaştığı zikredilmiştir.[124]

17- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında Resulullah (s.a.a)'in ashabına şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Birbirinizin kötülüklerini benim yanım da açıp dökmeyin, söylemeyin, zira ben sizin yanınıza sakin ve kırgın olmayan bir kalp ile gelmek istiyorum."[125] Bu manada bir hadis Mekarim kitabında da zikredilmiştir.

18- *Misbahu'ş-Şeriat* kitabında Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Biz – peygamberlerin, emînlerin, takvalıların- arasında gereksiz yere zahmete düşmek yoktur.[126]

19- Aynı kitapta Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Hilimin merkezi, ilimin madeni, sabır yatağı olmak için gönderildim."[127]

20- *el-Mekarim* kitabında Ebûzer (r.a)'den rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) ashabı arasında hiç bir imtiyazı olmayacak şekilde otururdu, yabancı birisi meclise girdiğinde sorup öğreninceye kadar hazreti tanımazdı, Ebûzer diyor ki, Resulullah (s.a.a)'e rica ettik ki izin verin size özel bir yer yapalım yabancı birisi geldiğinde sizi tanısın, hazret izin verdikten sonra bir kürsü hazırladık hazret onun üstüne bizlerde etrafında otururduk."[128]

21- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: Peygamber (s.a.a)'in sünnetinden, bir topluluk ile sohbet ettiği zaman özellikle bir yöne teveccüh etmeyip, herkese eşit şekilde bakarak inayet etmesidir.[129]

22- Yine aynı kitapta şöyle gelmiştir: "Resulullah (s.a.a) kendi elbisesini kendisi diker, ayakkabısına yama atar ve evde en çok dikiş işi ile uğraşırdı.[130] Buna bak yazılsın mı

23- Yine aynı kitapta rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) hiç bir zaman Allah yolu dışında bir köleyi veya başka birisini vurmadı, Allah kanunlarının uygulanması dışında hiç kimseden intikam almak peşine düşmedi ve yapmadı."[131]

24- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'tan şöyle rivayet edilmiştir: "Allah-u Taâlâ hiçbir peygamberi bütün insanlara karşı doğru sözlü emanete sadık olmasına emretmeden göndermedi."[132]

25- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet edilmiştir: "Emanete ihanet etmeyin. Zira Allah Resulü'ne (s.a.a) bir iğne iplik de emanet bırakılsaydı onu sahibine teslim ederdi."[133]

26- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) birisi ile büyük bir taşın yanında dönüp gelinceye kadar beklemeyi kararlaştırdılar, güneşin aşırı sıcaklığı Resulullah (s.a.a)'i çok rahatsız ediyordu, ashabı buyurun gölgeye geçin daha iyi olur dediler. Resulullah (s.a.a) benim vade verdiğim yer burası burada bekleyeceğim. Eğer gelmezse vadesine uymayan o olacak diye buyurdular.[134]

27- *el-Mehasin* kitabında Cabir, İmam Bakır (a.s)'dan rivayet eder, Emirü'l Mümünin (a.s) şöyle buyururdu, Biz Ehl-i Beyt kimsesiz ve fakirlere yiyecek vermeye, musibetlerde zorluk içinde olanlara sığınak olmaya ve millet uyuduğunda namaz kılmaya emredildik.[135] Bu manada hadis *el-Kâfî* kitabında da gelmiştir.

28- *el-Kâfî* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: bir akşam İmam Rıza (a.s)'a misafir geldi, akşam oturmuş onunla sohbet ediyordu. Bu esnada lambada bir arıza oldu ve ışığı azaldı. Misafir elini uzatıp lambayı tamir etmeye çalıştı. İmam Rıza (a.s) ona engel oldu, kendisi lambayı tamir etmeye başladı ve şöyle buyurdu: "Biz Ehl-i Beyt Misafirlerimizi bir iş yapmaya zorlamayız."[136]

29- Ş. Saduk *Emâli* kitabında Heriz b. Abdullah'dan rivayet eder, Cehine kabilesinden bir grup İmam Sadık (a.s)'ın huzuruna geldiler. Hazret onlara ziyafet verdi. Huzurundan ayrılmak istediklerinde yol azığı, hediye ve bahşiş verdi, ama kölelerine şöyle buyurdu: "Yüklerini bağlamalarına yardım etmeyin. "Misafirler işlerini bitirip yola koyulmadan önce Allaha ısmarladık demek için hazretin huzuruna geldiler, Ey Resulullah'ın oğlu! Bize çok sıcak davrandın, ziyafet verdin, niye kölelerine bizim yüklere yardım etmemelerini emrettin? diye sordular. Hazret, Biz Ehl-i Beyt misafirlerimizi yanımızdan ayrılıp gitmelerinde yardım etmeyiz.[137]

30- *Kâfî* kitabında Hz. Musa b. Cafer (a.s)'dan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'e misafir geldiğinde onunla birlikte yemek yerdi. Misafir yemekten çekilmeyinceye kadar Resulul-lah (s.a.a) yemekten çekilmezdi."[138]

31- *Gazali İhyau'l-Ulum* kitabında yazar; Misafiri kapı çıkışına kadar uğurlamak sünnettendir.[139]

32- *el-Kâfî* kitabında İbn-i Bukeyr İmam Sadık (a.s)'ın bir grup ashabından şöyle rivayet etmiştir: "Bazı zamanlar İmam Sadık (a.s) bizleri ekmek, yağ, helva ile sonra ekmek ve zeytin getirerek ağırlardı, hazrete eğer yiyecekleri biraz biriktirseniz yaşantınızda mutedil olmuş olursunuz diye arz ettik. İmam Sadık (a.s) tedbir bizim huyumuz değil. Biz Ehl-i Beyt'in tedbiri Allah'ın elindedir. Eğer Allah bizlere

zenginlik verse bizde müreffeh yaşarız. Eğer fakirlik verirse kanâat ederiz,[140] buyurdu.

33- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında Musade'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "İmam Sadık (a.s)'ın ashabına şöyle buyurduğunu duydum; "Size sevgi gösteren kimseyi kınayıp yermeyin, müptela olduğu günahı yüzüne vurmayın, zira bunun kendisi Resulullah (s.a.a) ve Allah'ın evliya kullarının ahlakından değildir."[141]

34- Ş. Saduk *Fakih* kitabında Resulullah (s.a.a) 'in şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Eğer beni koyun paçası için bile davet etseler kabul ederim, hatta onu bana hediye bile getirseler kabul ederim."[142]

35- *Mehasin* kitabında "Muammer b. Hilad'dan rivayet edilmiştir: İmam Rıza (a.s)'ın Said adında kölelerinden birisi vefat etti, hazret şöyle buyurdu, "Faziletli ve emanet ehli birini bana göster onu Said'in yerine alayım."ben mi size tanıtayım? diye arz ettim, İmam Rıza (a.s) sinirlenmiş bir şekilde Resulul-lah (s.a.a) kendi ashabı ile meşveret ederdi sonra iradesi doğrultusunda girişimde bulunurdu." buyurdu.[143]

36- *İhticâc* kitabında İmam Hasan Askeri (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Babama şöyle arz ettim, Yahudiler ve müşrikler Resulullah (s.a.a)'e karşı inatlaştıkları zaman hazret onlar ile münazara ve ihticâc eder miydi? Babam evet defalarca bu şekilde oldu." diye buyurdu."[144]

37- *Emâli* kitabında Ş. Saduk İmam Sadık (a.s)'dan rivayet eder, Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Rabb'imin ilk nehy ettiği şey.... Onlardan birisi de millet ile çekişip kavga etmektir.[145]"

38- Merhum Meclisi *Bilaru'l-Envar'*da *Daavâtu Ravendi* kitabından Emirü'l Müminin (a.s)'dan şöyle rivayet eder: "Resu-lullah (s.a.a)'den bir şey istendiğinde hazret yapmak istediği zaman evet derdi, yapmak istemediği takdirde ise sükut ederdi. Hiç bir zaman hayır demezdi."[146]

39- *Mekarim* kitabında Enes b. Malik'ten şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in huzuruna geldiğimizde çember kurarak otururduk.[147]

40- Aynı kitap Cabir'in şöyle dediğini rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) dışarı çıktıkları zaman ashabı önden giderlerdi. Arkasını melekler için boş bırakırlardı."[148]

41- Yine aynı kitapta Cabir'den rivayet edilmiştir ki; Resulullah (s.a.a) "gazvelerde" milletin arkasında giderdi ve onlar için dua ederdi. Zayıf ve güçsüzler arkada kaldığında onları terkine bindirip şefkat ve muhabbet içinde orduya ulaştırırdı.[149]

42- *Mecmau'l-Beyan* kitabında şöyle rivayet edilmiştir, "Resulullah (s.a.a) milletin gurur ve (dünyaya) bağlılığına neden olan dünya metasına tenezzül edip bakmazdı."[150]

43- Yine aynı kitapta Resulullah (s.a.a) bir şeye üzülüp hüzünlendiği zaman namaz ve ibadete sığındığı rivayet edilmiştir.[151]

44- Yine aynı kitapta şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) millet ile güzel bir huy ve ahlak ile muâşeret ederdi. Fakat kalbi onlardan ayrı idi. Yani zahirde millet ile birlikte batında Hak Taâla'yla idi."[152]

45- Merhum Meclisi *el-Bihar* kitabında şöyle nakleder: "Resulullah (s.a.a) yalnız oturup rabbi ile sohbet ve dua etmeyi severdi."[153]

46- Yine aynı kitapta Ümm-ü Seleme'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) her zaman oturup kalktığında, gelip gittiğinde "Suphanallah ve bihemdih, Esteğfirullah ve Etubu İleyh"derdi, hazrete bunun nedenini sorduğumda Allah-u Taâla'nın böyle emrettiğini buyurdular. Sonra ise "İza Cae Nasrullah" (Nasr) sûresini okurlardı."[154]

47- *Bilaru'l-Envar* kitabında *Kenzü'l-Keraceki* kitabından Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Rabb'im, bana yedi hasleti kendimde bulundurmamı emretmiştir. Gizli ve aşikar işlerimi Allah için yapmamı, bana zulmedeni affetmemi, beni (hakkımdan) mahrum edene bahşişte bulunmamı, benden ilişkisini kesen ile irtibata geçip ilişkimi kesmememi sıla-i rahim de bulunmamı, tefekkür için susmamı, bakışlarımın ibret almak için olmasını."[155]

48- İbn-i Şehri Aşub *Menakib* kitabında şöyle rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) kendi ayakkabılarını ve elbisesini kendisi dikerdi, evin kapısını kendisi açardı. Koyunların sütlerini kendisi sağar, develeri bağlayıp sonra sağardı. Hizmetçisi yorulduğu zaman ona yardım ederdi.

Akşam alacağı abdest suyunu kendisi hazırlardı. Yürürken kimse ondan öne geçemezdi. Otururken bir yere yaslanmazdı. Ev işlerinde ev ahalisine yardım ederdi. Eti kendi elleriyle ezerdi.

Sofrada yemek hazır olduğu zaman köleler gibi otururdu. Yemekten sonra parmaklarını yalar, hiçbir zaman tokluktan dolayı geğirmezdi.

Herkesin davetini kabul eder, koyunun omuzu veya adaleleri hatta bir yudum süt bile olsa hediyeyi kabul ederdi. Hediye olarak verilen yiyeceklerden yerken asla sadaka dan yemezdi.

Hiç kimseye hayretle gözünü dikip bakmazdı. Öfkesi Allah içindi. Hiçbir zaman kendisi için öfkelenmezdi.

Bazen şiddetli açlıktan dolayı karnına taş bağlardı. Önüne bırakılan yemeği yerdi. Hiçbir yemeği reddetmezdi.

İki elbiseyi birlikte giydiği görülmedi. Bazen çizgili bedri yemeni, bazen yünden dikilmiş aba (cüppe) yi elbisesinin üstüne atardı. Aynı şekilde pamuk ve ketenden

dokunmuş elbiseler giyerdi. Hazretin elbisesinin çoğu beyaz idi. Takkesinin üzerine sarık bırakırdı. Gömleğini sağ taraftan giymeye başlardı. Cuma gününde giydiği özel bir elbisesi vardı. Yeni gömlek giydiği zaman eskisini fakirlere verirdi. Bir de abası vardı. Hazret oturmak istediği zaman ikiye katlar altına sererdi. Sağ serçe parmağında gümüş yüzük vardı.

Karpuzu severdi. Pis kokuları hiç sevmezdi. Abdest aldığı zamanlarda dişlerini fırçalardı. (misvak kullanırdı). Bazen hayvana bindiği zaman köle veya başkasını da terkine alırdı. At, eşek, katır olsun bütün hayvanlara binerdi. Sadece dizgini olup palanı olmayan eşeğe binerdi.

Bazen abasız, sarıksız, ayakkabısız, takkesiz yol yürürdü. Cenazeyi teşyiî ederdi. Şehrin en ücra köşesinde ki hastaların ziyaretine giderdi.

Fakirler ile bir sofrada oturur miskinlere kendisi yemek yedirirdi, ahlak açısından faziletli olanlara özel ihtiram gösterirdi. Şerefli itibarlı insanlar ile ülfet edip kaynaşır ve onlara iyilik ederdi. Akrabaları ile başkalarından öne geçirmeyecek şekilde sıla-i rahim ederdi.

Milletten hiç birisine cefa etmezdi. Özür dileyenlerin mazeretlerini kabul ederdi. Kuran nazil olup, vaâz, öğüt etmedikleri zaman tebessümü herkesten fazla idi, kahkaha atmadan gülerdi.

Yiyecek ve giyecek konusunda köle ve kenizlerine karşı üstünlük peşinde değildi. Hiç kimseye küfretmezdi. Hiçbir hanımına ve hizmetçisine lanet okumazdı. Hazretin huzurunda birisini kınadıkları zaman onun la işiniz olmasın diye buyururdu.

Hacetinden dolayı birisi yanına geldiği zaman ihtiyacının giderilmesi için girişimde bulunurdu. Kaba ve sert birisi değildi. Pazarda sesini yükseltmez, kötülük yapanların karşısında kötülük yapmazdı. Onların yanlış ve hatalarını görmemezlikten gelir hatalarını affederdi. Kiminle karşılaşsa önce selam verirdi.

Bir işin yapılması için yanına gelen olsaydı, onunla birlikte sabır edip işbirliği yapardı veya tarafın vazgeçmesini beklerdi. Hiçbir zaman Resulullah (s.a.a) ile birisi tokalaştığı zaman hazretin önce elini çektiği görülmedi. Müslüman biri ile karşılaştığı zaman önce tokalaşırdı.

Oturup kalktığı zamanlar Allah'ı anardı. Namaz kıldığında yanında birisi oturmuşsa namazını kısa bir şekilde kılar, uzatmazdı. Namazı bitirdikten sonra şahsa dönüp Acaba bir isteğin mi var? diye sorardı.

Resulullah (s.a.a) genellikle bacaklarını toplu bir şekilde kaldırıp, iki elini önden birbirine kenetleyerek otururdu. Meclise girdiği zaman kendisine en yakın boş yerde ve genellikle kıbleye doğru otururdu.

Kim yanına gelse ona ihtiram eder, bazen kendi elbisesini onun altına sererdi veya minderinin üzerine oturtturudu.

Resulullah (s.a.a) sevinçli ve öfkeli anlarında hep aynı idi. Hak sözden başka bir şey söylemezdi.

Hazret salatayı bazen hurma ile bazen de tuz ile birlikte yerdi. Meyvelerin içinde en çok taze üzüm ve kavunu severdi. En çok yediği yiyeceği hurma ve su idi. Sütü hurma ile birlikte içerdi. Onları "iki temiz yiyecek" olarak adlandırırdı.

Hazretin nezdinde en iyi yiyecek et idi. Sulu yemek şeklinde yerdi. Kabağı severdi. Avlanmış hayvanın etinden yerdi. Ama kendisi hayvan avlamazdı. Bazen ekmek ile yağ yerdi. Koyun etinden, omuz, but, ve bilek kısımlarını severdi. Pişirilenlenler-den kabağı, katıklardan sirkeyi, hurmalardan "ecve" adında etli hurmayı; yeşilliklerden hindiba otu, reyhan, marul ve lahanayı severdi.[156]

49- Ş. Ebul Futuh Razi tefsirinde Resulullah (s.a.a)'ın duasında şöyle dediğini rivayet eder: "Allah'ım! Beni miskin olarak yaşat, miskin olarak öldür ve miskinlerin zümresinde haşret..."[157]

50- Aynı kitapta Abdullah b. Ebu Evfi'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Müslümanlardan birisi zekat vermek için hazretin huzuruna geldiğinde hazret onun kavim ve kabilesi için dua eder ve şöyle buyururdu; "Allah'ım! Falan şahsın ehline rahmet et!"[158]

51- *Mekarim* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) iyi falı (bir şeyi iyiye yormak) severdi. Kötü faldan-yorumdan hoşlanmazdı." (Yani, her zaman iyi şeylerden konuşulmasını severdi.)[159]

52- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Birisi hazretin huzurunda yalan söyleseydi hazret gülerek "bu onun söylediği bir sözdür" buyururdu.[160]

53- *Mekarim* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) konuştukları zaman veya soru sorulduğunda karşıdakinin sözünün anlaşılması ve diğerlerinin iyice anlayabilmesi için üç defa tekrar ederdi."[161]

54- *Tefsir-i Kummi*'de şöyle rivayet edilmiştir: "Ashap hazretin huzuruna geldikleri zaman câhiliyyet zamanının selamı olan iyi sabahlar, iyi akşamlar derlerdi. Bunun üzerine Allah-u Taâlâ şu ayeti nazil etti: "Onlar senin yanına geldiklerinde Rabbinin sana söylemediği selam ile selam verirler." Sonra hazret şöyle buyurdu: Allah ondan daha iyisini bana nasip etti "Esselam-u Aleykum" cennet ehlinin selamıdır.[162] Şemâil bölümünde Ş. Saduk'tan Mean-ul Ahbâr kitabında hazretin kimi görseydi önce selam verdiğini zikretmiştik.

55- Ş. Ebul Futuh Razi Tefsirinde Resulullah (s.a.a)'den şöyle rivayet eder: Müslümanlardan birisi Resulullah (s.a.a)'e "Selamun Aleykum" diye selam verdiğinde hazret "Aleykes Selam ve Rahmetullah", "Esselamu aleyke ve rahmetullah" dediğinde ise, "Ve aleykes selam ve rahmutulllahi ve berekatüh" diye bir şeyi fazlalaştırarak cevap verirdi."[163]

56- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Yeni bir kız çocuğunun dünyaya geldiğini hazrete müjde verdiklerinde "Reyhandır ve rızkı Allah'ın üzerinedir" diye buyururdu.[164]

57- İbni Ebul Cumhur *Dureru'l-Leali* kitabında Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Ben zenginlerinizden sadakayı alıp fakirlerinize ulaştırmak için görevlendirildim."[165]

58- *el-Kâfî'*de İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilen bir hadiste şöyle gelmiştir: "Resulullah (s.a.a) köylüden aldığı zekatı köylüler arasında, şehirden aldığı zekatı ise şehirliler arasında paylaştırırdı."[166]

59- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Allah beni terbiye etti. Bende Ali'yi terbiye ettim. Rabb'im bana cömert olmayı, iyilik etmeği bağışlayıp cimrilikten uzak durmayı emir buyurdu."[167]

60- Ş. Ebul Futuh-u Razi, tefsirinde Resulullah (s.a.a)'den şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Kim bizden bir şey isterse ve bizim elimizde verme imkanı olursa asla ondan esirgemeyiz."[168]

Bu manada bir hadis *Fıkhı'r-Rıza* kitabında da nakledilmiştir.

61- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir şeyi unuttuğu zaman alnını elinin içine alır ve şöyle dua ederdi, "Allah'ım hamd senin içindir. Ey her şeyin faili ve her şeyi hatırlatan rabbim, unuttuğum şeyi bana hatırlat."[169]

62- *Emâli* kitabında Ş. Saduk, İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından şöyle rivayet etmiştir: Allah-u Taâlâ altı huyun bende olmasını ve bende, benim soyumdan gelecek vasilerime ve onların takipçilerinde olmasını sevmiyorum. Namazda oynamak, oruçluyken küfür ve boş konuşmak, sadaka verdikten sonra minnet bırakmak, cenabetli mescide girmek, milletin evini görebilecek şekilde yüksek ev yaptırıp bakmak, kabristanda gülmek.[170]

63- *Tuhefu'l-Ukul* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Dört şey peygamberlerin ahlakındandır. İyilik etmek, cömertlik ve bahşişte bulunmak, olaylar karşısında sabırlı olmak, müminin hakkını almak için kıyam etmek. (girişimde bulunmak)[171]

64- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) yüzüğünün taşını avucunun içine alır ve bir çok zaman ona bakardı.[172]

65- *Ayyâşi* tefsirinde İmam Sadık (a.s) babasından O'da Peygamber (s.a.a)'den şöyle rivayet eder: "O hazret hurmaları ve ziraât mahsulünü akşam toplamayı sevmezdi.-Zira fakirlerin ve miskinlerinde ondan faydalanmasını isterdi.[173]

66- *Mehasin* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: "Meyveler yetiştiği zaman Resulullah (s.a.a) bağın duvarlarının yatırılmasını emrederlerdi. Böylelikle başkaların da meyvelerden faydalanmasını isterdi.[174]

67- *Kurbu'l-Esnad* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Bazıları Resulullah (s.a.a)'ın etrafında toplanırlardı. Onların hiçbir şeyleri yoktu. Ensar ve Medine ehli her hurmalıktan bir salkım onlara verilmesini önerdiler -ve buna amel ettiler- bundan sonra bu sünnet halini aldı."[175]

68- *Evarifu'l Maarif* kitabında şöyle nakledilmiştir: "Cebrail (a.s) şöyle buyurdu, yeryüzünde bulunan bütün aileleri gezdim. Dünya malını Resulullah (s.a.a)'den daha çok bağışlayanı bulmadım.[176]

69- *Caferiyat* kitabında İmam Seccad, babası Hüseyin (a.s)'dan O'da babası Emirü'l Müminin (a.s)'dan şöyle rivayet eder: bir dilenci hazretin huzuruna gelseydi. Hazret "önemli değil", "önemli değil" buyururlardı.[177]

70- *Evarifu'l-Maarif* kitabında Cabir'den şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'den bir şey istendiği zaman hiç bir zaman hayır demezdi. İbni Uteybe şöyle söylüyor: Yani, eğer elinde bir şey olmasaydı bahşiş için vaât verirdi.[178]

71- *Evarifu'l-Maarif* kitabında zikredilmiştir ki; Resulullah (s.a.a) bir yere ordu göndermek istediği zaman günün ilk saatlerinde öğleden önce gitmelerini emrederdi.[179]

72- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'tan şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir yere ordu gönderdiği zaman onlar için dua ederdi."[180]

73- *Kurbu'l -Esnad* kitabında Reyyan b. Salt 'tan rivayet edilmiştir. İmam Rıza (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Resulullah (s.a.a) bir yere ordu göndermek istediği zaman onlara bir emir-komutan seçip sonra, en itimat edilir kimselerden birisini de onlar ile ilgili haber ve olaylar ile ilgilenmesi için birlikte gönderirdi.[181]

74- *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) orduyu bir yere göndermek istedikleri zaman özelde emiri, genelde bütün orduyu takvaya ve Allah'tan korkmaya emrederdi ve şöyle buyururlardı: "Allah'ın adıyla! Kafirler ile savaşın, hile yapmayın, ihanet etmeyin, kulak ve burunlarını kesmeyin, çocukları ve dağda ibadet edeni öldürmeyin, hurma ağaçlarını ateşe vermeyin, onu su ile boğmayın, hiç bir meyve ağacını kesmeyin, ziraata ateş vermeyin; zira bilmiyorsunuz, şayet ona muhtaç olabilirsiniz.dört ayaklılardan helal etli ve mecbur olduğunuzda diğerlerini yiyin, takip etmeyin. Düşmanlar ile karşı karşıya geldiğiniz zaman onları üç şeyden birisine davet edin; Müslüman olmaya, cizye vermeğe veya savaştan el çekmeğe davet edin. Eğer bunlardan birisini kabul ederlerse onlar ile savaşmayın.[182]

75- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) düşman ile karşı karşıya geldiği zaman piyadeleri, atlıları, deveye binenleri savaş için hazırlar

ve sonra şöyle buyururdu: "Allah'ım! Sen benim sığınağım, yardımcım ve tehlikeleri benden uzaklaştıransın, Allah'ım senin yardımınla saldırıyor ve savaşıyorum."[183]

76- *Mecmau'l-Beyan'da* Gutade'den şöyle nakledilir, "Resulullah (s.a.a) savaş meydanında hazır oldukları zaman, "Ey Rabb'im! Hak ve hakikat üzere hükmet." derdi.[184]

77- *Nehcü'l-Belâğa* kitabında Ali (a.s)'ın Muaviye'ye yazdığı mektupta şöyle buyuruyor: "Savaş iyice kızıştığı zaman bütün millet korkudan suskunlaştığında Resulullah (s.a.a) kendi Ehl-i Beyt'ini ordunun ön saflarına gönderirdi. Ashabını akrabaları vasıtasıyla kılıç ve mızrak tehlikelerinden korurdu.[185]

78- *Menakib* kitabında Abbasi halifesi Mem'un'un İmam Rıza (a.s)'ı veliyy-i ahd olarak seçmesi olayında bey'at alırken İmam şöyle buyurdu: "Resulullah (s.a.a) milletten şöyle bey'at alırdı. Sonra İmam (a.s) eli milletin elinden üste olacak şekilde onlardan bey'at aldı.[186]

79- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) kadınlar ile tokalaşmazdı. Onlardan bey'at almak istediği zaman içinde su bulunan bir kabı getirtip, mübarek elini suya daldırırdı. Sonra kadınların ellerini suya daldırmalarını ister ve ben sizin bey'atınızı kabul ettim. Buyururlardı."[187]

80- *Daaimu'l-İslam* kitabında Resulullah (s.a.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Peygamber (s.a.a) kadınlar ile bey'at ettiğinde şart ettiği konulardan birisi de kadınların mahremlerinin dışında ki erkekler ile konuşmaması idi.[188]

81- *Camiu'l-Ahbâr* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir erkeğe bakıp sevdiği zaman, mesleği var mı? diye sorardı. İşsizdir. Dediklerinde gözümden düştü. Buyururdu. Niçin? Ey Resulullah (s.a.a) diye arz edildiğin de, mü'min boş ve işsiz kaldığı zaman dinini geçimine alet eder diye buyururdu."[189]

82- *Daaim* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir: "Borç, ödünç ve misafir ağırlamak sünnettendir."[190]

83- *Mecmau'l-Bahreyn* kitabında rivayet edilmiştir: Resulul-lah (s.a.a) (bozuk-sahte) fasit dirhemleri borç aldığı zaman, geriye sağlam dirhemler verirdi."[191]

84- *Tefsir-i Ayyâşi*'de iki İmamdan birisinden; İmam Bakır ya İmam Sadık (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: Allah-u Taâlâ bana dört kişiyi sevmemi vahiy etti; Ali, Ebuzer, Salman, Mikdad.[192] Bunu Taberî'de *el-İmame* kitabında zikretmiştir.

85- *Hazremi* kitabında Cabir İmam Bakır (a.s)'dan O'da Resulullah (s.a.a)'den şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Cebrail bana gelerek Allah-u Taâlâ'nın Ali'yi sevmemi ve başkalarını da onun dostluk ve velâyetine davet etmemi emrettiğini söyledi."[193]

86- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s) Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Rabb'im altı hasleti bana emretti; fakirleri sevip onlara yakınlaşmamı, "La havle ve la kuvvete illa billah" zikrini çok söylememi, akrabalarım her ne kadar benden uzaklaşsalar da onlar ile sıla-i rahim etmemi, dünya açısından benden aşağıda olanlara bakıp üstte olanlara bakmamamı, Allah yolunda milletin kınamalarına aldırmamamı, acı da olsa hakkı söylememi, hiç kimseden bir şey istemememi."[194]

87- *Evarifu'l-Maarif* kitabında Resulullah (s.a.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: "Var gücünle gece gündüz birisini aldatma fikrinin kalbine girmemesi için çalış, zira bu iş benim sünnetimdendir. Kim benim sünnetimi ihya ederse (yaşatırsa) beni ihya etmiştir. Beni ihya eden cennette benim ile birliktedir.[195]

3. BÖLÜM

HAZRETİN TEMİZLİK VE ZİYNETLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

86- *Mekarim* kitabında nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) saç ve sakalını yıkamak istediğinde sidir ile yıkardı.[196]

87- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) saçını tarardı, bir çok zamanlar su ile düzeltip ve şöyle buyururdu: "Müminin güzel kokulu olması için su yeterlidir.[197]

88- Ş. Saduk, *Hisal* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan "…Her mescide güzel elbiselerinizi giyinerek gidin…"[198] ayeti hakkında şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Maksat, (saçı) taramaktır. Zira rızkı celp eder, saçı güzelleştirir ve hacetin yerine gelmesine sebep olur. Mertliği arttırır, balgamı yok eder. Resu-lullah (s.a.a) alttan (yukarı doğru) kırk defa tarardı. Yukarıdan yedi defa tarar ve şöyle buyururdu: Taramak aklı çoğaltır ve balgamı söküp atar.[199] Bu hadisi Fettal, *Revzetu'l-Vaizin* kitabında senetsiz olarak zikretmiştir.

89- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Dudağın görünebileceği kadar bıyığı kesmek sünnettendir."[200]

90- Ş. Saduk *Men la Yahzuruhu'-Fakih* kitabında şöyle rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) buyurdular ki; "Mecusiler sakalını kesip bıyıklarını uzun bırakırlar, biz de bıyığı kesip sakalı uzun bırakırız.[201]

91- Aynı kitapta saçı, tırnağı ve kanı yere basırmanın sünnet olduğu rivayet edilmiştir.[202]

92- *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir ki: "Tırnakları kesmek sünnettendir."[203]

93- Saduk *Kitabu'l-Fakih*'de şöyle nakleder: Muhammed b. Müslim; bir gün İmam Sadık (a.s)'dan saç boyamak hakkında soru sordum. Hazret, cevabında şöyle buyurdu:

Resulullah (s.a.a) saçlarını boyardı. O hazretin boyalı saçları şu anda bizim yanımızdadır.[204]

94- Aynı kitap şöyle gelmiştir: Resulullah (s.a.a) ve Hüseyin b. Ali (s.a) ve İmam Bakır (a.s) saçlarını "Ketm" adında özel bir boyayla, Ali b. Hüseyin (a.s) ise kına ile boyarlardı.[205]

95- Tabersi *Mekarim* kitabında şöyle nakleder: "Zırnık çekerdi, şalın hizasına kadar olan bölümü başkası zırnık çekerdi, şalın örttüğü yerleri ise hazretin kendisi zırnık çekerdi.[206]

96- Kuleyni *el-Kâfî*'de rivayet etmiştir: İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: Resulullah (s.a.a) etek altı ve koltuk altı kıllarını her Cuma zırnık atarak alırdı.[207]

97- Fettal *Revzetu'l-Vaazin* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: "On beş günde bir zırnık çekmek sünnettir, birisi yirmi gün geçer, parası olmaz ve borç alırsa borcunu ödemesi Allah'a aittir. Eğer kırk gün geçer de zırnık çekmezse, mümin değildir, kâfir de değil, hiçbir kerameti (özelliği) yoktur.[208]

98- Saduk *Fakih* kitabında Ali (a.s)'dan şöyle rivayet eder: "Koltuk altını almak kötü kokuyu insandan uzaklaştırır. Bu Resulullah (s.a.a)'in emir buyurduğu temizlik ve sünnettir.[209]

99- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) yatağa gittikleri zaman taş sürmesi ile sürme çekerdi. Miktarını da tek olarak karar verirdi.[210]

100- Yine aynı kitapta İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: Resulullah (s.a.a) uyumadan önce dört defa sağ gözüne üç defa da sol gözüne sürme çekerdi.[211]

101- Tabersi *Mekarim* kitabında şöyle diyor: Resulullah (s.a.a) sağ gözüne üç defa sol gözüne iki defa sürme çekerdi. Hazretin sürme kutusu vardı. Her akşam onun ile sürme çekerdi ve taş sürmesinden istifade ederdi.[212]

102- Hüseyin b. Bestam *Tıbbu'l-Eimme* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: Resulullah (s.a) bir tane sürmeliği vardı. Her akşam uyku vaktinde ondan üç mil her gözüne çekerdi.[213]

Müellif: Adetlerin farklı olarak gelmesi hazretin farklı vakitlerde sürme çektiğini gösterir. Buna göre uyumadan önce sürme çekmenin kendisi müstehaptır adet ve miktarının değil.[214]

103- *Men La Yehzuruhu'l-Fakih* kitabında İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: Dört şey peygamberlerin ahlakındandır; güzel koku sürmek, saçı jiletle kesmek, bedendeki istenmeyen tüyleri zırnık çekerek temizlemek, kadınla çok ilişkiye girmek.[215]

104- *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'dan şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in içinde misk bulunan bir kutusu vardı. Her abdestten sonra hemen onu alıp sürerdi. Evden çıktığı zaman geçtiği her yerde bu güzel koku dağılırdı.[216]

105- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında şöyle gelmiştir: "Hazrete esans sunulduğu zaman alıp sürerdi. Kokusu güzel, taşıması kolaydır, buyururdu. Esans sürmesi için mazereti olsaydı, parmağının ucunu esansa sürmekle yetinirdi.[217]

106- Yine *Mekarim* kitabında şöyle gelmiştir: Resulullah (s.a.a) "Evdu'l-Gumari" ile buhur (bir tür bitki) verirdi.[218] Ateşin üzerine bırakıldığında dumanı etrafa güzel koku yayar.)

107- *Zahiretu'l-İbad* kitabında şöyle gelmiştir: "Hazretin en çok sevdiği esans, misk idi."[219]

108- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) yiyecek içecekten daha çok güzel kokular için para harcardı.[220]

109- Yine *el-Kâfî*'de İmam Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Bıyığa güzel koku sürmek, Peygamberlerin ahlakından ve "Kiramu'l-Katibin'e ihtiramdır.[221]

110- Yine aynı kitapta ipek satıcısı olarak meşhur olan Seken'den rivayet edilmiştir: İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum; "Her mükellefin Cuma günleri bıyığını ve tırnaklarını kesip güzel koku sürmesi gerekir. Sonra şöyle devam ettiler, Resulullah (s.a.a) Cuma günü gelip esans bulamadıkları zaman, hanımlarının başörtüsünü alıp ıslatarak yüzüne sürerdi. Bu şekilde güzel kokmaya çalışırdı."[222]

111- Ş. Saduk *Fakih* kitabında şöyle söylüyor: "Resulullah (s.a.a) Cuma günü gelip de sürmek için güzel bir koku bulamayınca, zeferan ile boyanmış elbisesine su serperek eline yüzüne sürerdi.[223]

112- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Fitre bayramı Resulullah (s.a.a)'e esans-güzel koku getirdikleri zaman hazret önce hanımlarına verirdi.[224]

113- Aynı kitapta Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) esans ve helvayı reddetmezdi.[225]

114- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında Resulullah (s.a.a) 'in ahlakını anlatırken şöyle diyor: "Hazret esansları, güzel kokuları çok severdi. Kötü kokulardan kaçınır ve sevmezdi.[226]

Müellif: bu hadislerden anlaşılan; hazretin bir çok farklı esans ve güzel kokudan istifade etmesidir.

115- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında zikredilmiştir ki: Resulul-lah (s.a.a) bedenine yağ sürmeyi severdi. Onu ihmal etmekten hoşlanmaz ve şöyle buyururdu: "Bedeni yağlamak hüznü ve perişanlığı ortadan götürür yok eder."[227]

116- Yine aynı kitapta şöyle zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) bir çok farklı yağ ile bedenini yağlar, yağlama esnasında sakalından önce başını yağlar ve şöyle buyururdu: "Baş sakaldan öncedir."[228]

117- Yine aynı kitapta gelmiştir: "Hazret en çok menekşe çiçeği yağı ile bedenini yağlar ve şöyle buyururdu: "Bu yağların en iyisidir."[229]

118- Yine aynı kitapta nakledilmiştir: Hazret yağ sürmek istediği zaman, önce kaşlarına sonra bıyığına daha sonra burnunun içine götürerek koklar ve sonunda mübarek başına sürerdi.[230]

119- Yine aynı kitapta nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) baş ağrısını gidermek için kaşlarına yağ sürerdi ve bıyığını sakalını yağladığı yağın dışında bir yağ ile yağlardı.[231]

3. BÖLÜME EKLEMELER

88- İbn-i Şube *Tuhefu'l-Ukul* kitabında İmam Rıza (a.s)'dan rivayet eder: "Temizlik yapmak peygamberlerin ahlakındandır."[232]

89- *Men La Yehzuruhu'l-Fakih* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir: Dört şey Peygamberlerin sünnetindendir; güzel koku sürmek, dişleri fırçalamak, hanım ile ilişkiye girmek, kına vurmak.[233]

90- *Daaim* kitabında nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) çok güzel koku sürerdi, öyle ki mübarek saç ve sakalında belli olurdu.[234]

91- Merhum Tabersi *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) "Mederi" adında özel bir tarak ile saçını tarardı… Çoğu zaman, saçını günde iki kez tarardı." Yine rivayet etmiştir ki; "Saçını taradıktan sonra tarağını döşeğinin altına bırakırdı."[235]

92- *el-Kâfî* kitabında Amr b. Sabit rivayet eder. İmam Sadık (a.s)'a "Halk, saçı ortadan ayırmanın sünnet olduğunu rivayet ediyorlar acaba doğru mu?" dedim. Hazret "Sünnetten olur mu?" buyurdu. Halk, Resulullah (s.a.a)'in böyle yaptığını zannediyor, diye arzettim. Hazret: "Hiçbir zaman Resulullah (s.a.a) saçını ikiye ayırmadı ve hiçbir peygamber saçını ikiye ayırmaya ihtiyaç duyacak kadar saçını uzatmazdı" buyurdular.[236]

93- *el-Kâfî*'de Eyüp b. Harun şöyle rivayet ediyor: "İmam Sadık (a.s)'a acaba Resulullah (s.a.a) saçını ortadan ayırır mıydı? diye sordum. İmam (a.s) "Hayır ayırmazdı, zira Resulullah (s.a.a)'in saçları uzadığı zaman kulak memelerini aşmazdı." diye buyurdular.[237]

94- Safvani'nin telif ettiği e*t-Tarif* kitabında zikredilmiştir: "Saçları keserken başın ön kısmından başlamak peygamberlerin sünnetindendir."[238]

95- *el-Kâfî* kitabında Ebu Besir'den rivayet edilmiştir: İmam Sadık (a.s)'a saçı ikiye ayırmanın sünnet olup olmadığın sordum? Hazret "Hayır" dediler. Acaba Resulullah (s.a.a) hiç saçını ortadan ayırdı mı? diye sordum. Hazret "Evet" buyurdular. Bende nasıl olur Resulullah (s.a.a) bir işi yaparda sünnet olmaz diye sordum? Hazret; Herkes Resulullah (s.a.a)'in durumunda olsaydı Resulullah (s.a.a) gibi saçını ortadan ayırmak zorunda kalırdı." buyurdu. Nasıl yani? dedim. Hazret; "-Hicretin altıncı- yılı Resulullah (s.a.a) Medine'den Beytüllah'a doğru hareket etti, ihram bağladı. Kurbanlığı da yanında götürdü. Fakat Kureyşli[239] kafirler hazrete engel oldular. Mekke'ye girmesine izin vermediler. Ayet-i Şerifeye göre; "… Allah rüyanı doğruladı…"Resulullah (s.a.a) yakın bir zamanda sağ salim bir şekilde Mekke'ye gireceğini anladı. Bunun için saçını kesmedi. İhram bağladığı günden bir daha ki yıla kadar saçı aynı şekilde bıraktı. -Bundan dolayı saçını ortadan ayırmak durumunda kaldı.- Hac amellerini yapıp saçını kestikten sonra saçını uzatmadı. Bundan önce de saçını ortadan ayırmaya ihtiyaç duyacak şekilde uzatmamıştı." diye buyurdular.[240]

96- *el-Kâfî* kitabında Hefs-i Ever'den şöyle rivayet edilmiştir: "İmam Sadık (a.s)'a saç ve sakalı kına ile boyamak sünnet midir? diye sorduğumda Hazret evet –sünnettir- buyurdu."[241]

97- *Hisal* kitabında Ayşe Resulullah (s.a.a)'den şöyle rivayet eder: "Hazret insan bedeninden yedi şeyin defnedilmesini emrediyordu; Saç, tırnak, kan, hayız iken kullanılan parça, diş, rahim, "alaka" kanı; cenin düştüğü zaman gelen kan.[242]

98- *el-Kâfî*'de Abdullah b. Ebu Yefur'dan nakledilmiştir: "Biz Medine'de idik "Zurare" ile koltuk altı kıllarını yolmanın veya traş etme konusunda bahsimiz oldu. Ben traş etmenin daha iyi olduğunu söyledim. Zurare ise çekip yolmanın iyi olduğunu savunuyordu. İkimiz İmam Sadık (a.s)'ın evine gittik. Hazretten izin alıp huzuruna çıktık. Eve girdikten sonra hazretin koltuk altını zırnık çekerek aldığın gördüm. Zurare'ye İmam (a.s)'ın ameli senin için yeterli değil mi? dedim. O da şayet bu amel hazrete mahsustur ve başkaları için caiz değildir, dedi. Bu esnada hazrete sohbet ettiğimi fark edip ne oldu? diye buyurdu. Ben de; Zurare ile koltuk altını tıraş etmenin veya çekerek yolmanın hakkında bahsediyorduk, O yolmanın daha iyi bende tıraş etmenin daha iyi olduğunu savunuyorum, diye arz ettim. Hazret senin söylediğin doğrudur, diye buyurdu. Tıraş etmek, yolmaktan daha faziletlidir; zırnık çekerek almak ise, tıraş etmekten daha faziletlidir, buyurdu.[243]

99- Yine *el-Kâfî* kitabında İmam Rıza (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Cebrail bana bir gün arayla güzel kokular sürmemi ve Cuma günü bunu hiçbir şekilde terk etmememi söyledi."[244]

100- *Mekarim* kitabında rivayet olunmuştur ki: "Resulullah (s.a.a) Ali (a.s)'a şöyle buyurdu: "Ey Ali! Her Cuma günü güzel koku sür. Zira o benim sünnetimdir. Koku üzerinden gidinceye kadar sana sevap yazılır."[245]

101- Aynı kitapta "Enes b. Malik'ten rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'e güzel kokulu bir bitki verildiğinde onu koklayıp sahibine geri verirdi. Fakat "safran" verildiğinde onu koklar ve saklardı."[246]

102- Merhum Meclisi *Bilaru'l-Envar* kitabında merhum şehit Sani'nin risalesinden rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) her Cuma günü namaz için evden çıkmadan önce tırnaklarını keser ve bıyıklarını kısaltırdı."[247]

103- Ş. Fahruddin *Kitab-ı Muntahab'da* mesihi birisinden şöyle dediğini rivayet etmektedir:

"Ashaba Resulullah (s.a.a)'e gelen hediyeler arasında en çok neyi severdi? diye sordum. Onlarda hazretin en çok güzel kokuları esansları sevdiğini güzel kokulara karşı çok şiddetli bir sevgisi olduğunu söylediler.[248]

104- *Hisal* kitabında Musa b. Cafer (a.s)'dan rivayet edilmiştir: "Beden de ve başta beş şey sünnettendir; baş için, misvak kullanmak, bıyıkları kısaltmak, saçı ikiye ayırmak, mezmeze etmek, istin şak etmek. Beden için sünnet olanlar; sünnet olmak, koltuk altı ve üstünü tıraş etmek, tırnakları kesmek ve istibra etmek.[249]

105- *Fıkhı'r-Rıza* kitabında rivayet edilmiştir: Cuma günlerinde bir takım ameller vardır ki onlara dikkat ediniz. Onlar yedi tanedir; Kadın ile ilişkiye girmek, başı ve sakalı Hatmi adında gül ile yıkamak, bıyıkları kısaltmak, tırnakları kesmek, güzel koku sürmek.[250]

106- Ş. Sani *Cuma günü amelleri risalesi*'nde şöyle rivayet etmektedir: Resulullah (s.a.a) her Cuma günü namaz için evden çıkmadan önce tırnaklarını keser ve bıyıklarını kısaltırdı."[251]

107- Cafer b. Ahmed'in telif ettiği *Erus* kitabında Resulullah (s.a.a)'den nakledilmiştir: "Dostum Cebrail bana bir gün arayla güzel koku sürmemi ve Cuma günü hiç terk etmememi söyledi."[252]

108- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir: "Cuma günleri Muhammed ve onun Ehl-i Beyt'ine bin salavat, Cuma günleri dışında yüz salavat göndermek sünnettir…"[253]

4. BÖLÜM

HAZRETİN YOLCULUKLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

120- Ş. Saduk *Faik* kitabında İmam Bakır (a.s)'dan rivayet etmiştir: Resulullah (s.a) Perşembe günleri yolculuk ederdi.[254]

Müellif: bu konuda hadis fazladır.

121- İbn-i Tavus *Emanu'l-Hatar Misbahu'z-Zair* kitaplarında şöyle nakleder: "Evarifu'l-Maarif'in yazarı şöyle zikreder: Resulullah (s.a.a) yolculuğa çıktığı zaman beş şeyi kendisi ile birlikte götürürdü; ayna, sürmelik, tarak, misvak. Başka rivayet ise makas ta gelmiştir.[255]

Müellif: Bu konu *Mekarimu'l-Ahlak* ve *Caferiyat* kitaplarında da rivayet edilmiştir.

122- *Mekarim* kitabında İbn-i Abbas'tan rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.u) o kadar sevinç ve neşeli yolculuk yapardı. Asla güçsüz, tembel olduğu görülmezdi.[256]

Müellif: Bir çok hadiste hazretin bedeninin öne doğru meyilli olarak yürüdüğünü zikretmiştik. Adımlarını yokuş aşağı inen birisi gibi atardı.

123- *Mekarim* kitabında zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) üzerine sadece semer bırakılan eşeğe binmeyi severdi.[257]

124- *el-Kâfî*'de Ebul Hasan (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) sabahleyin Mina'dan hareket ettiği zaman "Zebb" yolundan giderdi. Döndükleri zaman ise "Me'şer" ve "Ârefe" arasında ki yoldan dönerlerdi. Her zaman hazret döndüğü zaman farklı yoldan dönerdi.[258]

Müellif: Saduk bu hadisi mürsel olarak rivayet etmiştir. Buna yakın bir hadisi de İmam Rıza (a.s)'dan senedi ile birlikte zikretmiştir.

125- *Biharu'l-Envar* kitabında şöyle zikredilmiştir: Resulul-lah (s.a.a) savaşa gitmek istediği zaman maksadını milletten gizlerdi. Onlara karşı kinayeli konuşurdu.[259] (Bunu düşmanların kulağına gidip ulaşmaması için yapardı.)

126- *Fakih* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) yolculukta yukarıdan aşağı doğru indiğinde "Subhanallah", aşağıdan yukarı doğru çıktığında ise "Allah-u Ekber" derdi.[260]

127- Kutbu Ravendi *Lubbu'l-Libab* kitabında şöyle rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) bir evden başka bir eve göç ettiği zaman orada iki rekat namaz kılardı. Burası benim kıldığım namaza şahadet verecek, diye buyururdu.[261]

128- *Men La Heyzuruhu'l-Fakih* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: müminlerden birileri yolculuğa gitmek istedikleri zaman onları uğurlayıp ve şöyle buyururlardı: "Allah! Takvayı yol azığınız karar kılsın. Her hayrı sizin karşınıza çıkartsın. Bütün hacetlerinize ulaşmayı nasip etsin, dünyanızı ve ahiretinizi korusun, sizleri bana sağ salim dön dersin."[262]

129- Bergi *Mehasin* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan rivayet eder: hazret birisini uğurladıktan sonra şöyle dua etti: "Dinini Allah'a emanet ettim, onun emanında karar verdim. Allah takvayı yol azığın yapsın, her hayrı karşına çıkartsın." Ravi sonra İmam Sadık (a.s) bana dönerek Resulullah (s.a.a) Ali (a.s)'ı bir yere gönderdiği zaman bu şekilde uğurlardı diye buyurdu.[263]

Müellif: Hazretin uğurlama sırasında bu şekilde dua ettiğine dair rivayet çoktur. Aşikar farklılıkları olsa da Allah'tan selametini ve ganimet istediğini içermektedir.

130- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Mekke'den birisi döndüğünde şöyle buyururlardı: "Allah hac amellerini kabul etsin, günahlarını bağışlasın, harcadıklarını sana geri döndersin."[264]

4. BÖLÜME EKLEMELER

110- *Mehasin* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın Muhammed b. Ebul Kiram'a şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Ben senin yolculuk için Perşembe günü çıkmanı severim. Zira Resulullah (s.a.a) savaş için Perşembe gününü seçerdi.!"[265]

111- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) yolculuğa çıkmak istedikleri zaman hanımları arasında kura atardı. Kimin adına çıksa onu kendisi ile birlikte götürürdü.[266]

112- Yine aynı kitapta zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) yalnız yolculuk yapılmasını sevmezdi.[267]

113- *Mehasin* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) buyurdular ki: "Bir kısmınız yolculuğa çıktığınız zaman yiyeceğinizi ve nafakanızı kendiniz ile birlikte götürün. Zira bu amel nefsin temizliğine ve ahlakın güzelliğine neden olur; benim sünnetimdir."[268]

114- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) yolculuğa çıktıkları zaman birkaç şeyi yanlarında götürürlerdi; bedenini yağlaması için yağ şişesini, sürmeliği, makas, misvak ve tarağını, başka bir hadiste ise iğne iplik, ayakkabısını dikip elbisesini yamarken kullandığı iğnesini.[269]

115- Aynı kitapta Enes b. Malik'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) her yolculuğa çıktığında şu duayı okurdu: "Allah'ım! Senin inayetin ile bu yolculuğa çıkıyorum ve sana yöneliyorum, senin rahmetine yapışıyorum. İtimadım ve ümidim sanadır. Allah'ım! Önemli bütün işlerime sen kifayet et. Önemsemediğim ve senin daha iyi bildiğin işlerde bana rahmet et. Allah'ım! Takvayı yol azığım karar kıl. Günahlarımı bağışla ve nereye yönelirsem hayır ile karşılaşmayı nasip et bana." Bu duadan sonra hareket ederlerdi.[270]

116- *Maani'l-Ahbâr* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) yolculukta hızlı yürürdü geniş bir çöle ulaştığında ise hızını artırırdı.[271]

117- Bergi *Mehasin*, Saduk, *Fakih*, Tabersi *Mekarim* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan şöyle rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) yolculuğa çıkacak birisini uğurlamak istediği zaman elini tutar (sonra onun için dua ederdi.)[272]

118- *Caferiyat* kitabında İmam Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'ın kulpu demirden olan bir asası vardı. Ona yaslanırdı. Bayramda, yolculuklarda namaz kılarken onu önüne bırakırdı.

119- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Baston kullanmak imanın alameti ve peygamberlerin sünnetidir."[273]

120- *Evarifu'l-Maarif* kitabında asaya yaslanmanın enbiyanın huy ve ahlakından olduğu zikredilmiştir.[274]

121- *Evarifu'l-Maarif* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) gündüz öğle vakti seferden dönerdi.[275]

122- *Meheccetu'l-Beyza* kitabında şöyle zikredilmiştir: "Yolculuğun akşam yapılıp, hava ısınmaya başladığı zaman istirahat etmek sünnettendir."[276]

123- Aynı kitapta şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) yolculukta akşamın ilk vakti uyumak istediği zaman mübarek ellerinin üzerine yatardı. Akşamın son vakitlerinde ellerini kaldırıp mübarek başını elinin içine bırakarak uyurdu.[277]

124- *Evarifu'l-Maarif* kitabında şöyle zikredilmiştir: "İlk menzillerden sabahın ilk saatlerinde hareket etmek sünnettendir."[278]

125- Aynı kitapta gelmiştir: "Yolculuklarda su kabını almak sünnettendir."[279]

126- Aynı kitapta Resulullah (s.a.a)'ten rivayet edilmiştir: Hazret savaştan ve hacdan döneceği yere ulaştığında üç defa "Allah-u Ekber" der sonra şu duayı okurdu: "La İlahe İllallah Vehdehu La Şerike Leh, Leh-ul Mülkü Ve Leh-ül Hamd Ve Huve Ala Külli Şeyin Kadir, Aibune abibeydun, Sacidune LiRabbina Hamidun, Sadakallah Vadeh, Ve Nesere Abdeh, Ve Hezemel Ahzabe Vehdeh." [280]

127- *Evarifu'l-Maarif* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) yolculuktan döndüğünde ilk önce mescide uğrayıp iki rekat namaz kıldıktan sonra eve giderlerdi.[281]

5. BÖLÜM

HAZRETİN GİYSİYLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

131- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında şöyle diyor: Resulullah (s.a.a) kendisi için hazırlanan her türlü elbiseyi giyerdi. Gömlek, cüppe, şal, vs.

Yeşil elbiseyi çok severdi. Elbisesinin çoğu beyaz idi. Bu konuda şöyle buyururdu: "Hayatta olanlarınıza beyaz giydirin! Ölülerinizi onun ile kefenleyin."

Savaş ve normal günlerde astarlı elbise giyerdi. Yeşil renkli ipek sündüs bir cüppesi vardı, hazret onu giyip beyaz teni ile birleştiği zaman görülmeye değerdi.

Elbiselerinin uzunluğu ayak bileklerine kadardı. Üzerindeki örtü şeklinde ki elbise baldırının yarısını örtüyordu. Onu gömleğinin üzerine bağlıyordu, bazen namaz ve namaz dışında açıyordu.

Elbiselerinin üzerine giydiği giysisi safran ile boyanmış idi. Bazen o bir tek elbisesi ile millete cemaat namazı kıldırıyordu. Bazen sadece bir tek aba giyiyordu.

Yine eski yamalı bir abası vardı. Onu giyer, şöyle buyururdu: "Ben kulum ve kulların elbisesini giyiyorum."[282] "Cuma günleri dışında giydiği elbiselerinin dışında sadece Cuma gününe özel iki elbisesi vardı.

Bazen de sadece rupuş dedikleri örtü biçiminde ki elbisesini giyer iki tarafını omuzlarının arasından bağlardı. Bu elbiseyle millet ile ölülere cenaze namazı da kılardı. Bazen de aynı elbise ile kendi evinde namaz kılardı. Bu elbiseyi kendisine sarardı. Aynı zamanda bu elbise ile mücameet eder, bazen de bu elbise ile gece namazı kılardı. Bazı vakitler de ise elbisesinin bir tarafını kendi üzerine diğer tarafını da hanımlarından birisinin üzerine örterek namaz kılardı.

Hazretin siyah renkli bir abası vardı ve onu birisine bağışladı, Ümm-ü Seleme: "Annem babam sana kurban olsun siyah aban ne oldu? diye sordu. Hazret, onu birine bağışladım, buyurdular. Ümm-ü Seleme, "Hiçbir zaman sizin (teninizin) beyazlığını o abanın içinde (göze çarpar gibi) görmedim, dedi.

Enes b. Malik söylüyor: "Bazı vakitler hazret öğle namazını iki tarafını birbirine bağlamış biçimde hamam havlusu ile kılardı.[283]

Parmağına yüzük takardı…. Aynı yüzük ile mektuplara mühür vurur ve şöyle buyururdu:

"Mektupları mühürlemek töhmetten daha iyidir."

Takke giyerdi. Bazen onu sarığın altından bazen de tek giyerdi. Bazen de onu çıkartıp başına ve alnına şal bağlardı.[284]

"Sehab" adında bir sarığı vardı ve onu Ali (a.s) ‘a bağışladı, Ali (a.s) bu sarık ile geldiğinde Resulullah (s.a.a) şöyle buyururdu: Sehab'ın içindeki Ali sizin yanınıza geldi."

Her zaman elbiseyi sağ taraftan giyerdi ve şöyle buyururdu: "Avretimi gizleyebilmem ve millet arasında ziynetlenmem için (beni) örten Allah’a şükürler olsun.[285]" Elbisesini her zaman sol taraftan çıkarırdı.

Yeni elbise giydiği zamanlar eski elbiselerini fakirlere verirdi ve şöyle buyururdu: "Müslüman Allah rızası için eski elbisesini fakir bir müslümana verip giydirirse, bu elbise fakir müslümanın üzerinde olduğu sürece ister ölmüş olsun ister hayatta olsun (elbiseyi veren kimse) Allah’ın koruması ve hayrı bereketi içinde olur, İçi hurma lifi ile

dolu bir döşeği vardı, tahmini olarak uzunluğu iki zirâ ve genişliği ise bir zirâ bir karış idi.

Hazretin abası vardı, müstehap namaz kılmak istedikleri zaman ikiye katlar altına sererlerdi.

Hazret, üzerinde hiçbir şey bulunmayan sade hasırın üzerinde uyurdu.

Hazretin adeti ve huyu hayvanlarını, silahını ve eşyalarını isimlendirmesi idi. Bayrağının ismi "Ogab", savaşlarda yanına aldığı kılıcının ismi "Zülfikar" öteki kılıcının ismi "Muhzem", diğeri "Rusub" ve diğerinin ismi ise "Gezib" idi.

Kılıcının kabzası gümüş ile işlenmiş, kemeri deriden idi, üç gümüş halka üzerine asılı bulunuyordu.

Hazretin yayının ismi "Ketum" okluğunun ismi ise "Kafur" idi.

Devesinin ismi "Ezba"[286] katırının "Düldül", eşeğinin "Ye-fur", sütünü sağıp içtiği koyununun ismi ise "Uyne" idi.

Hazretin pişirilmiş topraktan yapılmış bir ibriği vardı, ondan hem abdest alır hem su içerlerdi, millet teberrük olsun diye çocuklarını hazretin evine gönderirlerdi ve hiç kimse de onlara engel olmazdı, çocuklar ibrikte su bulduklarında içer ve ellerine başlarına sürerlerdi.[287]

132- Rivayete göre, hazret sarığını üç veya beş defa dolayıp bağlardı.[288]

133- *Gevali* kitabının sahibi şöyle söyler: "Rivayete göre, hazretin siyah sarığı vardı ve onunla namaz kılardı."[289]

134- *Caferiyat* kitabında Hz.Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) başına farklı takkeler bırakırdı ve çizgili idiler…. Hazretin "Zatu'l-Fusul" adında zırhı vardı, bu zırhın bir tane önde iki tane de arkada gümüş halkası bulunuyordu."[290]

135- Tabersi *Mekarim* kitabında şöyle söylüyor: "Resulullah (s.a.a)'ın "Şemle" bornozdan küçük bir elbise) ve "Numre" adında (yünden yapılmış siyah ve beyaz çizgili elbise) elbiseleri vardı ve bunları kendisine dolardı, ama numre'nin siyah ve beyaz çizgileri hazretin beyaz baldır ve ayaklarına düştüğü için hazrete daha iyi yakışıyordu."[291]

136- *Gevali* Resulullah (s.a.a)'den şöyle rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) namaz kılarken bol elbise giyerdi."[292]

137- Keraceki *Kenzü'l-Fuad* kitabında şöyle rivayet etmiştir: "Hazret için iki hırka dokumuşlardı bunları sadece namazlarda giyerdi. Ümmetini temizliğe teşvik eder ve temizliğe + emrederdi."[293]

138- *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Emirü'l Müminin (a.s) şöyle buyurdu: pamuk elbiseler giyinin, zira Peygamber (s.a.a)'ın elbiseleri pamuktandı. Biz Eh-i Beyt'in elbiseleri de pamuktandır."[294]

139- Ş. Saduk, *Hisal* kitabında "Erbaa Mie" hadisi arasında Ali (a.s)'dan şöyle rivayet eder: "Pamuk elbiseler giyinin, zira Resulullah (s.a.a)'ın elbisesi pamuktan idi. Hazret, mecbur olmadığı zamanlar dışında yünlü ve kıllı elbiseler giymezdi.[295]

Müellif: Bu hadisi Saduk *Hisal*, Safvani et-*Tarif* kitabında mürsel olarak zikretmişlerdir. Muâşeret bölümünde geçen hazretin yünlü elbise giymesi konusu burada açıklık kazanmaktadır. Yani; hazret yünlü elbiseleri harici sebeplerden kaynaklanan mecbur olduğu durumlarda giyerdi. Buna göre bu iki hadis arasında ihtilaf yoktur.

140- *Menakib* kitabında şöyle zikredilmiştir: Deriden yapılmış kemeri vardı, baş kısmında bugünkü gibi kilit-düğüm yeri bulunuyordu. Diğer tarafı ise gümüştendi. Üç halka da üzerine asılı bulunuyordu. Hazretin bir de kasesi vardı. Üç gümüş parça ile süslenmişti.[296]

141- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Kılıcının kını, kılıfının sonu ve kabzesi gümüşten idi. İkisinin ortası da gümüşten işlenmişti.[297]

142- *Fakih* kitabında İmam Sadık (a.s) babalarından şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a)'ın küçük bir bastonu vardı. Uç kısmı demirdendi. Hazret, ona yaslanırdı. Fitre ve Kurban bayramlarında eline alırdı.[298] Bu konu, *Caferiyat* kitabında da rivayet edilmiştir.

143- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'ın yüzüğü gümüşten idi.[299]

Müellif: Kuleyni bu şekilde hadisi başka bir yolla da nakletmiştir.

144- *el-Kâfî* kitabında Ebu Hatice şöyle rivayet etmiştir: Yüzüğünün taşı yuvarlak olmalıdır, zira Resulullah (s.a.a)'ın yüzüğünün taşı bu şekilde idi.[300]

145- Yine aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'ın yüzüğünün üzerinde Muhammed Resulullah nakşı vardı.[301]

146- *Hisal* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'ın iki yüzüğü vardı birisinin üzerinde "La ilahe illallah" diğerinde "Sadakallah" yazıyordu.[302]

147- *Hisal* kitabında ikinci Ebul Hasan (İmam Rıza) (a.s)'-dan rivayet edilmiştir:

Resulullah (s.a.a), Emirü'l Müminin, İmam Hasan, İmam Hüseyin ve diğer İmamlar (a.s) yüzüklerini sağ ellerine takarlardı.[303]

Müellif: Kuleyni *el-Kâfî* kitabında başka bir yolla Resulullah (s.a.a)'ın yüzüğü sağ ellerine taktıklarını ve nakış konusunu az bir farlılık ile zikreder. Ş. Saduk ve diğerleri de kitaplarında aynı rivayeti getirmişlerdir. Diğer taraftan merhum Kuleyni Ali, İmam Hasan, Hüseyin (a.s) ve diğer İmamlardan bazılarının sol ellerine yüzük taktıklarını rivayet etmektedir. Bu hadislerin Resulullah (s.a.a)'ın yüzüğü sağ ele taktığına dair zikredilen hadisler ile ihtilafı yoktur. Zira; bu hadis sol ele yüzük takmanın caiz olduğunu gösterir. İmamlar (a.s) ya her iki ellerine yüzük takarlardı veya bazı vakitlerde sadece sol ellerine yüzük takarlardı. Ama şunu belirtemeden geçmeyelim, Resulullah (s.a.a)'ın sol ele yüzük takmadığı rivayet edilmiştir. Sadece *el-Kâfî'de* Ali b. Atiye İmam Sadık (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) çok kısa bir süre için yüzük takardı, sonra onu da terk etti. Şayet bu hadisten kasıt sol ele yüzük takmaktır ki hazret sol eline kısa bir süre yüzük takıp sonra bunu da terk etti. Bizim amacımız bu bölümünde ki bütün hadisleri geniş bir şekilde araştırmak değildir. Sadece Hazretin yüzük hakkında ki adabına değinmek istedik.

148- *Mekarim* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

Enbiyalar (a.s) gömleği pantolondan önce giyerlerdi.[304]

Müellif: Bu hadis *Caferiyat* kitabında zikredilmiştir. Bu bölüme en uygun olan hadis geçti.

5. BÖLÜME EKLEMELER

128- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında İmam Rıza (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) vasiyetinde şöyle buyurdular: "Ey Ebûzer! Ben kaba elbise giyer, yerde oturur, yemekten sonra parmaklarımı yalar, palansız eşeğe biner, arkama da birini alırım; benim sünnetimden yüz çeviren benden değildir."[305]

129- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'dan şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) çizgili takke takardı. Savaşlarda ise, iki kulaklı takke kullanırdı.[306]

130- *Hisal* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a), üç şey dışında siyah renkli giysileri giymekten hoşlanmazdı: Sarık, ayakkabı ve abâ."[307]

131- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Ayakkabı giyerken önce sağı, çıkarırken de önce solu çıkarmak sünnettir."[308]

132- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Yemek yerken ayakkabılarınızı çıkarın. Zira bu, ayaklarınızın rahatlamasına sebep olduğu gibi iyi bir sünnettir."[309]

133- Yine aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Siyah ayakkabı ve sarı terlik giymek sünnettir."[310]

134- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Keten, peygamberlerin giysilerinden idi."[311]

135- *Daaim* kitabında İmam Sadık (a.s), babalarından (a.s) onlar da Resulullah (s.a.a)'den şöyle rivayet ederler: "Hazret, kırmızı renkli elbise giymekten hoşlanmazdı."[312]

136- Merhum Ş. Saduk *Fakih* kitabında, İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Resulullah (s.a.a)'in "Kon" adında bir çadırı vardı."[313]

137- *Menakib* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) Cuma günleri kırmızı hırkasını giyer "Sehab" adındaki sarığını takardı. Mekke fethinde Mekke'ye girdikleri zaman siyah sarık taktı. Hazretin bir kutusu vardı. İçine fildişinden yapılmış tarağı, sürmeliği, makas ve misvakını bırakırdı…

Resulullah (s.a.a) dünyadan göçtükleri zaman üstünde kaba yemen parçası, "Mülebbede" adındaki aba vardı. Hazretin "Esed b. Zurare'nin hediye ettiği tahtı vardı. Hazretin üzerinde oturduğu minberin üç merdiveni bulunuyordu. "Terta" adındaki ağaçtan yapılmış, mescidinin minaresi yoktu. Bilal yerde ezan okurdu."[314]

138- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in evinde giyindiği safran ile boyanmış bir parçası vardı ki rengi hazretin bedenine iz bırakıyordu.[315]

139- Aynı kitapta İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Biz evde sarı renkli elbiseler giyeriz."[316]

6. BÖLÜM

HAZRETİN MESKENLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

149- İbn-i Fehed *Tahsin* kitabında şöyle rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) kendisi için taş üstüne taş bırakmadan bu dünyadan gitti."[317]

150- *Lubbu'l-Libab* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu zikredilmiştir: "Mescitler Peygamberlerin meclisleridir."[318]

151- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Peygamber (s.a.a) yazın sıcağında evden çıkmak istedikleri zaman Perşembe gününü seçerdi. Kışın odaya girmek istedikleri zaman Cuma gününü seçerdi.[319]

152- *Ededidu'l-Gaviyye* kitabında hazreti Hatice (r.a)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) eve geldiklerinde abdest alıp namaz kılmak için su kabını isterdi. Abdest aldıktan sonra iki rekat kısa namaz kılar, sonra yatağına giderdi."[320]

153- *el-Kâfî* kitabında İbad b. Suheyb'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu, "Resulullah (s.a.a) hiçbir zaman düşmana gece baskını yapmadı."[321]

6. BÖLÜME EKLEMELER

140- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında Enes b. Malik'ten rivayet edilmiştir, Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Beyaz horoz benim dostumdur. Onun düşmanı Allah'ın düşmanı sayılır, sahibine bekçilik yapar, yedi komşu evinde bekçiliğini yapar. Resulullah (s.a.a) akşamları onu evde saklardı.[322]

141- *Hisal* kitabında İmam Rıza (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Beyaz horozun enbiyanın hususiyetinden beş özelliği vardır. Namaz vakitlerini bilmek, namusluluk, cömertlik, cesaret, hanımıyla çok ilişkiye girmek."[323]

142- *Mekarim* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Her peygamberin evinde güvercin vardı. Zira cinlerin aptal grubu evlerde çocuklar ile oynarlar. Güvercin olan evde onlar ile oyun oynarlar fakat ev ahalisine bir şey yapmazlar, uğraşmazlar."[324]

143- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in evinde bir çift kırmızı güvercin vardı."[325]

144- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) lamba olmadan karanlık eve girmekten hoşlanmazdı."[326]

145- Yine aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) kışın Cuma akşamı eve girip çıkmayı severdi...[327]

146- *Daaim* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Mescitte oturmak istediğin zaman, kıbleye doğru otur zira sünnettendir."[328]

147- *Tehzib* kitabında İmam Sadık (a.s)'tan şöyle bir hadis rivayet edilmiştir: "Evlerin tavanlarına ruhlu şeylerin resimlerini çizmeyin, zira Resulullah (s.a.a) bu işi sevmezdi.[329]

7. BÖLÜM

HAZRETİN UYUMAKLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

154- Tabersi *Mekarim* kitabında şöyle diyor: Resulullah (s.a.a)'in döşeği, abası idi, yastığı içi hurma lifi ile doldurulmuş posttandı, bir akşam abasını iki kat edip altına serdi, sabah uyandığında bu aba beni (gece) namazından alıkoydu. Buyurdu ve bundan sonra yerle bir hizada olacak şekilde katlanarak serilmesini emrettiler. İçi hurma lifi ile doldurulmuş ayrı bir yaygısı vardı. Yine başka bir abası vardı, nereye giderse onu iki kat edip altına sererlerdi."[330]

155- Yine *Mekarim* kitabında şöyle gelmiştir: "Hazret bazı zamanlar hasırın üzerinde uyurdu. Bu hasırdan başka altına serip oturacağı başka bir şeyi yoktu."[331]

156- Yine aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) her uykudan uyandığında yere kapanıp Allah için secde ederdi."[332]

7. BÖLÜME EKLEMELER

148- *Hisal* kitabında İmam Rıza (a.s)'ın babalarından, Ali b. Ebu Talib (s.a)'dan şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Peygamberler (s.a) sırt üstü uyurlar."[333]

149- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında rivayet edilmiştir: "Resu-lullah (s.a.a)'ın dokuz hanımı vardı. Bunların arasında ortak kullandığı bir rûpuş (üste örtülen yaygı) bulunuyordu. Rûpuş, veres (bir tür bitki) veya safranla boyanmıştı. Hangi hanımının sırası gelseydi, rûpuşun üzerine biraz su atıp odanın güzel kokması için sırası olan hanımının evine gönderirdi."[334]

150- *Hisal* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babalarından, Ali (a.s)'dan "Erbaa Mie" hadisi içinde şöyle rivayet etmiştir: "Gecenin son saatlerinde uyanmak bedenin sağlıklı salim olmasına ve Allah'ın rizayetine sebep olur, rahmetin nazil olmasına da sebep olduğu gibi peygamberlerin ahlakına da uymaktır."[335]

151- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) yatağa gittikleri zaman "Allah'ım! Senin adınla yaşıyorum, senin adınla öleceğim", uyandıkları zaman ise, "Öldürdükten sonra beni dirilten Allah'ıma hamd olsun, herkes ona doğru haşrolacaktır" diyorlardı."[336]

152- *el-Kâfî* kitabında Muhammed b. Mervan İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Sizlere Resulullah (s.a.a)'in yatağa giderken ne söylediğini haber vereyim mi? Ben evet buyurun diye arz ettim. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: "Hazret, Ayete'l-Kürsi'yi okur, daha sonra şöyle derdi: "Allah'ın adıyla, Allah'a imanım vardır. Tağutlardan uzağım. Berâat etmişim. Allah'ım! Uykuda ve uyanıkken beni koru."[337]

153- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında şöyle rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir çok zamanlar içi hurma lifi ile doldurulmuş posttan yapılmış yastığını başının altına bırakırdı, bazen de üzerine otururdu."[338]

154- Aynı kitapta rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) korkunç rüyalar gördüğünde "Huvellah La Şerike Leh" diyordu. Namaz için uyandığında şöyle diyordu: "Hamd ve övgü asuman ve göklerin nuru, onları yaratıp ayakta tutan, bunların arasında var olan mahlukların Rabbi olan Allah'a mahsustur.Allah'ım sen haksın, sözün, senin huzuruna çıkıp görüşmek, cennet, cehennem, kıyamet, haktır. Allah'ım sana teslim oldum. İman getirdim. Sana tevekkül ettim. Sana yöneldim, senin yardım ve gücün ile düşmana üstün geldim. Senin ile hüküm verip hakemlik yaptım, öyleyse geçmişte, gelecekte, gizli ve aşikar günahlarımı bağışla, sen benim Allah'ımsın senden başka tapılacak da

yoktur."Abdest aldıktan sonra dişlerini misvaklardı.[339] Başka rivayetlerde vardır ki inşallah "dua" bölümünde zikredeceğiz.

155- Seyit b. Tavus *Felahu's-Sail* kitabında İmam Hadi (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Biz Ehl-i Beyt uyumak istediğimiz zaman on şeye riayet ederiz: Taharetli (temiz) olmak, yüzü sağ el içine bırakmak, otuz üç defa "Subhanallah" demek, otuz üç defa "Elhemdulillah" demek, otuz dört defa "Allah-u Ekber" demek, yüzümüzü kıbleye doğru tutmak, Fatiha, Ayete'l-Kürsi ve "Neşhedü ennehü la ilahe illallah illa hu" ayetini sonuna kadar okumak. Kim bunlara amel ederse gecenin kazancını elde etmiştir."[340]

156- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında Muhammed b. Mervan'ın İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: "Sizlere Resulullah (s.a.a)'ın uyumak istediği zaman ne söylediğini söylememi ister misiniz? Evet, buyurun, diye arz ettim. Şöyle buyurdular: Ayete'l-Kürsi'yi okuduktan sonra şöyle diyorlardı: "Allah'ın adıyla, Allah'a iman getirdim. Tağutu küfür ehli olarak biliyor ve ondan beraat ediyorum. Allah'ım! Uykuda ve uyanık halimde beni koru."[341]

157- *Tehzib* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Gece namazını terk etmeyin, zira peygamberinizin sünnetidir."[342]

8. BÖLÜM

HAZRETİN EVLİLİK VE ÇOCUK TERBİYESİYLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

157- Ş. Saduk *Hisal* kitabında "Erbaa Mie" hadisi arasında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "izdivaç (evlilik) Resulullah (s.a.a)'in sünnetidir. Zira hazret şöyle buyururdular: "Kim benim sünnetime uymak isterse, evlilik benim sünnetimdendir…"[343]

158- *el-Kâfî* kitabında Muammer b. Halled'den rivayet edilmiştir, İmam Rıza (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Peygamberlerin sünnetlerinden; esans sürmek (güzel koku kullanmak), bedendeki kılları almak, hanımları ile çok cinsel ilişkiye girmek.[344] Bu şekilde hadisleri Saduk ve Şeyh ve diğerleri başka yollar ile nakletmişlerdir.

159- S. Murtaza *Risale-i Muhkem ve'l-Mutaşabih*'de Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Ashaptan bir grup, kadını, gündüz yemek yemeği ve gece uykusunu terk edip kendilerine haram ettiler. Ümm-ü Seleme bu olayı Resulullah (s.a.a)'e haber verdi. Peygamber (s.a.a) ashabının yanına giderek şöyle buyurdular: "Kadınlara karşı rağbetsiz misiniz? Oysa ben onlar ile cima ediyorum. Gündüz yemek yiyor geceleri de uyuyorum. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.[345]"

Müellif: Bu manada hadis Şia ve Ehl-i Sünnet kitaplarında rivayet edilmiştir.

160- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Kadınları sevmek Peygamberlerin (a.s) ahlakındandır."[346]

161- Yine *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: namaz gözümün nurudur ve (Allah) lezzetimi kadınlarda karar kıldı.[347] Bu manaya yakın şekilde başka yolla da rivayet edilmiştir.

162- *Fakih* kitabında nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) birisi ile evlenmek istediği zaman kadını görmesi için birisini gönderirdi."[348]

163- *Ayyâşi* tefsirinde Hüseyin b. Binti İlyas rivayet etmiştir: "İmam Rıza (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Allah geceyi ve kadını sakinlik-sükunet vesilesi karar kılmıştır. Akşam evlenip, yemek yemek, ihsan vermek sünnettir."[349]

164- *Fakih* kitabında Harum b. Müslim'den rivayet edilmiştir: Ev sahibine (a.s)'a şöyle yazdım, "Bir çocuğum dünyaya geldi. Saçını kesip ağırlığı miktarınca para sadaka verdim." Mektubumun cevabında şöyle yazdılar: Saçın ağırlığı miktarınca gümüş ve altın vermemek caiz değildir. Bunun kendisi Peygamberin (s.a.a) sünnetidir.[350]

165- Saduk (r.a) *Hisal* kitabında "Erbaa Mie" hadisi arasında Ali (a.s)'dan şöyle rivayet etmiştir: "Çocuklarınızı yedinci gününde (Akike) edin. Saçlarının ağırlığınca Müslümanlara sadaka verin. Resulullah (s.a.a) Hasan, Hüseyin ve diğer çocuklarına böyle yapardı…"[351]

8. BÖLÜME EKLEMELER

158- *Fakih* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "İyi bilin ki! İçinizde en hayırlınız eşlerine karşı en şefkatli, muhabbetli olanınızdır. Bu işte en üstün, en iyi olanınız benim."[352]

159- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Babam İbrahim cesur ve kıskançtı. Ben ondan daha cesur ve daha kıskancım."[353]

160- *Daaim* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan Hz.Musa b. İmran (a.s)'ın Şuayb (a.s)'ın kızına şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Benim arkamdan yol yürü ve yolu bana göster, zira biz peygamberler kadınların arkasına bakmayız."[354]

161- *Fakih* kitabında Bekr b. Muhammed'den rivayet edilmiştir, İmam Sadık (a.s)'a geçici evlilik (Muta) hakkında sordum, Hazret şöyle buyurdu: "Ben müslümanın Resulullah (s.a.a)'in sünnetlerinden bir sünneti yerine getirmeden ölmesini sevmiyorum.[355]

162- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında rivayet edilmiştir: "Resu-lullah (s.a.a) bakire bir kızla evlendiği zaman yedi gün yanında kalırdı. Dul bir kadın ile evlendiğinde ise üç gün yanında kalırdı."[356]

163- *Mehasin* kitabında İmam Rıza (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Neccaşi Ummi Habibe, Abu Sufyan'ın kızını Resulullah (s.a.a) için elçiliğe gidip

istedi. Hazret evlendikten sonra, yemek tertipleyip şöyle buyurdu: "Evlenirken yemek vermek peygamberlerin sünnetindendir."[357]

164- *Mecmau'l-Beyan* kitabında Resulullah (s.a.a)'dan rivayet edilmiştir: "Hanımları arasında taksim eder (paylaştırırdı) ve şöyle dua ederdi, Allah'ım! Bu benim elimde olan taksim, öyleyse benim elimde olmayan malik olmadığım ve senin malik olduğun şeyde kınama."[358]

165- *Emâli* kitabında Ş. Tûsi (Ümm-ü Seleme)'den rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) Veda Haccı'nda bütün hanımlarını kendisi ile birlikte götürdü. Bir gün boyunca bir hanımının yanında kalırdı. Böylelikle adaleti sağlamaya çalışırdı."[359]

166- *Mecmau'l-Beyan* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulul-lah (s.a.a) sabah namazını kıldıktan sonra hanımları ile tek tek görüşürdü. Onların hal hatırını sorardı."[360]

167- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'ın Resulullah (s.a.a)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Bütün oyunlar batıl ve haramdır. Sadece üç oyun haram değildir; yay oyunu, öğrenmek için yapılan at ile oyunu, hanımlar ile oynayıp-şakalaşmak ki sünnettendir."[361]

168- *Mecmau'l-Beyan* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babalarından şöyle rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) hastalandığı zaman bile adalete riayet ederdi. Sırası olan hanımının evine götürmelerini emrederlerdi."[362]

169- *Fakih* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babasından O'da Meymune'den; Resulullah (s.a.a)'ın hanımından nakleder: "Aylık adetim olduğu zamanlar Resulullah (s.a.a) bir şal bağlayıp hazretin yatağında yatmamı emrederlerdi."[363]

170- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Babam şöyle buyurdu: "Resulullah (s.a.a) kızları ve hanımları için on iki "evgiya" ve bir "niş" ten fazla mihriye karar kılmazdı. Sonra şöyle buyurdu, "evgiya" kırk dirhem, ve "neş" yirmi dirhemdir.[364] Bu manada başka hadislerde nakledilmiştir.

171- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a) şöyle dua ettiği nakledilmiştir: "Allah'ım! Bana hükümet edecek, helak olmama neden olan maldan, ihtiyarlığım gelmeden beni ihtiyarlatacak kadından sana sığınıyorum."[365]

172- *Uddet'i-Dai* kitabında İmam Rıza (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Biz Ehl-i Beyt'ten bir çocuk dünyaya gelirse onu yedi gün Muhammed diye sesleriz. Yedi günden sonra istersek aynı ismi istemezsek başka isim bırakırız."[366]

173- Aynı kitapta rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) sabah olduğu zaman elini şefkat ve muhabbetle çocukların başına çekerdi."[367]

174- *Medinetu'l-Maaciz* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Hz.Ali (a.s) ve Fatma (a.s)'ın zifaf gecesinde, Cebrail, Mikail, İsrafil, gökyüzünden nazil oldular,…Sonra Cebrail, İsrafil, Mikail ve diğer melekler "Allah-u

Ekber" dediler. Bunun için kıyamete kadar zifaf gecesinde "Allah-u Ekber" demek sünnet oldu."[368]

175- *Hisal* kitabında Erbaa mie hadisinde Ali (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Çocuklarınızın ağız tadını hurma ile açın. Zira Resulullah (s.a.a) Hasan ve Hüseyin (a.s)'a bu şekilde yaptılar."[369]

176- *Mekarim* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Yeni dünyaya gelen çocuklarınız için şunları yapmanız sünnettir; birincisi, isim bırakmak, ikincisi, saçını kesmek, üçüncüsü, mümkün olursa saçının ağırlığınca gümüş veya altını sadaka olarak vermek, dördüncüsü, akike etmek (kurban kesmek), beşincisi, çocuğun başına safran sürmek, altıncısı, sünnet ettirmek, yedincisi, (akikeden) kestiği kurbandan komşulara vermek."[370]

177- Yine aynı kitapta gelmiştir: Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Sünnet olmak" erkekler için sünnet bir amel ve kadınlar için kerametti r.[371]

178- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Erkek çocuğun kulaklarını delmek sünnettir. Yine yedinci gününde sünnet ettirmek sünnettir."[372]

179- *İkmalu'd-Din* kitabında Muhammed b. Ziyad'dan rivayet edilmiştir: Hazreti Rıza (a.s) dünyaya geldiklerinde Musa b. Cafer (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Bu çocuğum sünnetli tertemiz dünyaya gelmiştir. Bütün İmamlar (a.s) dünyaya sünnetli ve tertemiz gelmişlerdir. Sonra şöyle buyurdu: Ama bizler Resulullah (s.a.a)'ın ve "İbrahim (a.s)'ın Hanefi sünnetine amel etmek için sünnet yerine jilet çekeriz."[373]

180- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Biz Ehl-i Beyt çocuklarımıza kötü isimler bırakmasınlar diye onlara küçükken güzel künyeler bırakırız."[374]

181- Aynı kitapta Sekuni Ebu Abdullah (a.s)'dan rivayet etmiştir: "Sünnete göre olan insanın babasının künyesini alması en iyi olandır." Bazı nüshalarda (oğlunun ismi) olarak gelmiştir.[375]

182- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Biz Ehl-i Beyt çocuklarımız beş yaşına geldikleri zaman namaz kılmalarını emrederiz. Sizler çocuklarınızı yedi yaşına geldiğinde namaz kılmalarını emredin. Biz yedi yaşında güçleri yettiği miktarca yarım gün veya daha fazla veya az oruç tutmalarını emrederiz. Çok acıkıp susadıkları zaman iftar etmelerini emrederiz. Bunu oruç tutmaya alışmaları için yaparız. Sizler çocuklarınızı dokuz yaşına geldiklerinde güçlerinin yettiği miktarca oruç tutmalarını emredin.aşırı şekilde susadıkları zaman oruçlarını açsınlar."[376]

183- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında Resulullah (s.a.a)'dan rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'in Ehl-i Beyti sıkıntıya düştükleri zaman hazret şöyle buyururlardı: "Kalkıp namaz kılın, rabbim bana bunu yapmamı emretmiştir. Nitekim şöyle buyurmuştur:

"Ehl-i Beytinin namaz kılmasını emret, ve buna karşı sabırlı ol, biz senden rızk istemiyoruz. Senin rızkını biz gönderiyoruz, İyi bil ki! Güzel akıbet takvalı olan içindir."[377]

184- *Mukanna* kitabında Resulullah (s.a.a)'ten rivayet edilmiştir: hazret bir bayan ile evlenmek istediği zaman bir hanımı onun boynunu koklaması için gönderirdi ve şöyle buyururdu: eğer boynunun kokusu temiz, güzel olursa bedeninin ter kokusu da temiz ve güzel olur.[378]

9. BÖLÜM

HAZRETİN YİYECEK İÇECEK VE SOFRAYLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

166- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) devamlı aç ve Allah korkusu içinde bulunmaktan daha fazla bir şeyi sevmezdi."[379]

167- Ş. Saduk *Emâli* kitabında Ays b. Kasım'ın şöyle dediğini rivayet eder: İmam Sadık (a.s) değerli babanızın şöyle buyurduğunu rivayet ediyorlar: "Resulullah (s.a.a) buğday ekmeğinden doymadı" bu doğrumudur? dedim. Hayır, zira Resulul-lah (s.a.a) hiçbir zaman buğday ekmeği yemedi, arpa ekmeğinden ise doyuncaya kadar yemedi buyurdular.[380]

168- Tabersi *İhticâc* kitabında Musa b. Cafer (a.s)'ın değerli babalarından, Onlar'da İmam Hüseyin (a.s)'tan Şamlı bir yahudinin Ali (a.s)'tan soru cevap şeklindeki uzun bir hadisi rivayet etmektedir: …Yahudi bir şahıs, Ali (a.s)'dan; "Halk, İsa b. Meryem'in (a.s) zahit bir insan olduğunu mu zannediyor? diye sordu. Ali (a.s), "Evet, doğrudur. Ama Muhammed (s.a.a) bütün peygamberlerden daha zahit idi. Zira, kenizlerinin yanı sıra on üç hanımı daha vardı. Buna rağmen evinde asla yemeğin arttığı görülmedi, asla buğday ekmeği yemedi. Arpa ekmeğinden ise üç akşam arka arkaya doyuncaya kadar yemedi, diye buyurdular.[381]

169- *Nehcü'l-Belâğa* kitabında Ali (a.s)'dan şöyle buyurduğu nakledilmiştir: "Tertemiz Peygamber (s.a.a)'e uy! … Dünya ehlinin en zayıfıydı şikem olarak, onların en açı idi, yemek açısından, aç bir karınla dünyadan gitti ve salim bir şekilde ahirete girdi."[382]

170- Kutbu Ravendi *Daavât* kitabında şöyle rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in bir defa dışında yaslanarak yemek yediği görülmemiştir o bir defada da hatırlatılınca oturup şöyle dedi; "Allah'ım ben senin kulun ve Peygamberinim.[383]

Müellif: Bu manadaki hadisi Kuleyni, Ş. Saduk farklı yollar ile, aynı şekilde Saduk ve Bergi ve Hüseyin b. Said *Züht* kitabında rivayet etmişlerdir.

171- *el-Kâfî*'de Zeyd b. Şehham İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Allah Resulullah (s.a.a)'i nübüvvete seçtiği zamandan dünyadan göçünceye kadar yaslanarak yemek yemedi. Kullar gibi yemek yerdi. Onlar gibi otururdu. Niçin? diye sordum, Allah-u ezze ve celle için tevazu için buyurdular."[384]

172- Yine *el-Kâfî* kitabında, Ebu Hatice şöyle diyor: Beşir-i Dehhan İmam Sadık (a.s)'dan benim de bulunduğum mecliste şöyle sordu; Resulullah (s.a.a) sağ veya sol eline yaslanarak yemek yedi mi? İmam Sadık (a.s), Resulullah (s.a.a) sağ veya sol eline yaslanarak yemek yemezdi. Hazret kullar gibi yemek yerdi buyurdular. Niçin? diye sordum, Allah (c.c)'nin karşısında tevazulu olmak için buyurdular."[385]

173- Yine *el-Kâfî* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) kullar gibi yemek yerdi. Onlar gibi otururdu, yerde yemek yerdi ve yere uzanıp uyurdu.[386]

Müellif: Üç büyük şeyh; Bergi, Hüseyin b. Said, Tabersi ve diğerleri bu manada bir çok hadis rivayet nakletmişlerdir.

174- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında şöyle diyor: "Resulullah (s.a.a) yemeğe oturduğu zaman, diz üstü, iki ayağını toplayarak namaz kılan gibi otururdu. Bu şeklin dışında ayağının birisini dizinin veya ayağının üzerine bırakarak otururup şöyle buyururdu: "Şüphesiz ben kulum kullar gibi yemek yiyip onlar gibi otururum."[387]

175- Safvani'nin telif ettiği e*t-Tarif* kitabında Ali (a.s)'dan şöyle nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) sofranın başına oturduğu zaman kullar gibi otururdu. Sol bacak-kalçasına yaslanırdı."[388]

176- *Mekarim*'de İbn-i Abbas'tan nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) yerde otururdu, koyunları kendisi bağlardı. Kölelerinin arpa ekmeğine davetlerini kabul ederdi."[389]

177- Bergi *Mehasin* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) kullar gibi ellerini yere bırakıp üç parmağı ile yemek yerdi.İmam (s.a) şöyle buyurdu: "Resulullah (s.a.a) kibirli ve tekebbürlü insanlar gibi yemek yemezdi.[390]

Müellif: Bu hadisten Resulullah (s.a.a)'in bir yere yaslanmadan yemek yediği ile ilgili hadislerde açıklık kazanmaktadır. Şöyle ki: Resulullah (s.a.a) 'in yere yaslanarak yemek yemesi olmuştur. Fakat yastık ve buna benzer şeylere yaslanmadan yemek yerdi. Nitekim padişahların yemek yemeleri bu şekildedir. Bu konumuzun delili[391] İmam Sadık (a.s)'ın buyruğudur ki hazret yere elini bırakıp yaslanarak yemek yiyen şahsı nehyettikten sonra üçüncü defada şöyle buyurdu: Allah'a ant olsun ki Resulullah (s.a.a) bu şekilde yaslanmağı nehy etmedi."[392]

178- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) yemeğini bitirdikten sonra parmaklarını yalardı."[393]

179- *Mekarim* kitabında rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) nar yediği zaman kimseyi ona ortak etmezdi.[394]

180- Tabersi *Mekarim* kitabında *Mevalidü's-Sadıkın* kitabından nakleder: "Resulullah (s.a.a) her türlü yemeği yerdi. Allah'ın helal kıldığı her türlü yemeği Ehl-i Beyti ve hizmetçileri ile birlikte yerdi. Aynı şekilde hazreti davet edenler ile birlikte yere ne

serilmiş ise onun üzerine oturup onlar ile birlikte yemek yerdi. Misafir geldiği zaman hazret onlar ile birlikte yemek yer ve önlerine herkesin en çok beğenip yediği yemeği, etraftakilerin katılması için sunardı.[395]

181- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir topluluk ile yemek yedikleri zaman herkesin yemek yemesi için herkesten önce yemeğe başlar ve herkesten sonra sofradan çekilirdi."[396]

182- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Resulullah (s.a.a) bir grup ile iftar ettikleri zaman şöyle buyururdu: "Oruç tutanlar sizin yanınızda iftar ettiler, salih insanlar sizin yemeğinizi yediler, seçilmiş insanlar size selam gönderdiler."[397]

Müellif: Bu şekilde hadisi Kuleyni'de İmam Sadık (a.s)'dan rivayet etmiştir.

183- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Emirü'l Müminin (a.s) buyurdular: "Peygamberler (a.s) akşam yemeğini yatsı namazından sonra yerlerdi. Sizlerde akşam yemeğini terk etmeyin, zira akşam yemeğini terk etmek bedenin rahatsızlığına neden olur."[398]

184- Yine aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'ın önüne getirilen yemeklerin içinde hurma bulunduğunda hazret her zaman hurma ile yemeğe başlardı."[399]

185- Seyit b. Tavus *İkbal* kitabının Nişabur tarihinin ikinci bölümünde "Hasan b. Buşr"ün hayatını anlatırken şöyle nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) her iki lokma arasında Allah'a hamd ederdi."[400]

186- *Sahifetu'r-Rıza* kitabında değerli babalarından şöyle rivayet etmişlerdir: "Resulullah (s.a.a) hurma yedikleri zaman çekirdeğini elinin arkasına bırakıp uzağa atardı."[401]

Müellif: Bu hadisi Kuleyni *el-Kâfî*'de de zikretmiştir.

187- Aynı kitapta İmam Rıza (a.s) değerli babalarından şöyle rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) süt içtikleri zaman gargara yapıp buyururlardı ki: sütte yağ vardır.[402]

188- *el-Kâfî*'de "Vahab b. Abdurubbe" rivayet etmiştir: İmam Sadık (a.s)'ın dişlerini kürdan ile temizlediğini gördüm. Hazrete baktığımı anlayınca şöyle buyurdular: "Resulullah (s.a.a) dişlerini kürdan ile temizlerdi, kürdan kullanmak ağzı temiz ve güzel kokulu yapar."[403]

189- *Mekarim*'de *Tıbbu'l-Eimme* kitabından nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) kamış gibi içi boş, boğumlu bitki ve hurma ağacı yaprağı dışında her şey ile dişlerini temizlerdi."[404]

190- Aynı kitapta Resulullah (s.a.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Hazret su içtikleri zaman önce "Bismillah" diyordu, hadisin devamında suyu emerek içtiği, bir nefeste içmediği ve şöyle buyurduğu gelmiştir: "Karaciğerde ki rahatsızlıklar suyu bir nefesten içmekten kaynaklanıyor."[405]

191- Yine Tabersi *Mekarim* kitabında Abdullah b. Mesud'dan rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir kapta su içtiği zaman üç nefeste içerdi. Her nefesten önce "Bismillah" sonunda ise "Allah'a şükür" derdi.[406]

192- Aynı kitapta İbn-i Abbas'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah' ın (s.a.a)'ın iki nefeste su içtiğini gördüm."[407]

193- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babalarından Onlar'da İmam Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmişlerdir: "Defalarca Resulullah (s.a.a)'ın suyu üç nefeste içtiğini gördüm. Her defasında "Bismillah" deyip sonunda ise "Allah'a hamd" ederdi. Bunun sebebini sorduğumda şöyle buyurdular: "Ey Ali! Hamdı, şükrü yerine getirmek; besmeleyi ise, dertten korunmak için söylüyorum."[408]

194- *Mekarim* kitabında rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) su içtiği zaman kabın içinde nefes çekmezdi, nefes çekmek istediği zaman ağzını su kabından uzaklaştırırdı."[409]

195- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından ve Onlar'da Ali (a.s)'dan rivayet etmişlerdir: Resulullah (s.a.a) "Şifa" için suya dua okudukları zaman su kabını mübarek ağzına yanaştırırdı ve Allah istediği kadar dua okurdu. Suyun içine tükürmezdi.[410]

196- Bergi *Mehasin* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan O'da değerli babasından rivayet eder: Emir'ül-Müminin (a.s) ayak üste su içiyordu. Bir gün abdest suyundan arta kalan suyu ayak üste içti. İmam Hasan (a.s)'ın kendisine baktığını fark etti ve şöyle buyurdu: "Ey oğlum! Ceddin Resulullah (s.a.a)'ın bu şekil su içtiğini gördüm." buyurdu.[411]

197- Saduk *Uyunu'l-Ahbâr* kitabında İmam Rıza (a.s) ve o da değerli babalarından rivayet etmişlerdir ki: Resulullah (s.a.a) taze hurma ve onunla birlikte hurma ağacının iç yağını yer ve şöyle buyururdu: "Şeytan (Allah ona lanet etsin) öfkelenerek der ki: Ademoğulları taze ile bayatı birlikte yemek için hayatta kaldılar.[412]

198- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında şöyle diyor: "Resulullah (s.a.a) et yediği zaman mübarek başını ona doğru uzatmıyordu. Eti ağzına doğru getiriyordu. Sonra onu iyice çiğniyordu. Hadisin devamında şöyle gelmiştir. Özellikle et yedikten sonra iki mübarek ellerini iyice yıkıyor. Islak ellerini yüzüne çekiyordu."[413]

199- Aynı kitapta Resulullah (s.a.a)'ın önüne hangi yemek gelseydi yediği rivayet edilmiştir.[414]

200- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a.a)'ten rivayet edilmiştir: Hazret hangi çeşit yemek olsaydı yerdi. Hadisin devamında şöyle gelmiştir: salatayı hurma ile birlikte yiyordu. Hazretin en sevdiği meyveler kavun ve nar idi. Karpuzu bazen kavun, bazen şeker ve bazen de hurma ile birlikte yerlerdi. Yine hadisin devamında şu şekil zikredilmiştir: Oruç tuttuğu zamanlar "taze hurma"nın olduğu döneme denk gelseydi sadece onula iftar ederdi. Bir çok zamanlar narı tane tane yerdi, peynir yerdi… Hurma yiyip sonra su içerdi. Hazretin yemeği çoğunlukla hurma ve su idi. Süt, hurma ve helim (bulgur, et ve suyla yapılan bir çeşit çorba) yerdi. Hazretin en çok sevdiği yiyecek et idi. Kabağın özellikle (diba) cinsinden olan türünü çok severdi. Sofradaki yiyecekler arasından ona uzanırdı, tavuk eti ve diğer sahra,kır hayvanların, kuşların etini yerdi. Ekmek, yağ, sirke, hindiba otu, dağ reyhanı ve lahana yerdi.[415]

Müellif: Bu gibi hadislerin bir çoğunu Şia ve Ehl-i Sünnet alimleri değişik yollar ile rivayet etmişlerdir. Biz konuyu kısa tutup uzatmamak için onları zikretmedik.

201- Şehit *Durus* kitabında şöyle zikretmiştir: Resulullah (s.a.a) salatayı tuz ile birlikte yerdi.[416]

202- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında zikretmiştir: Resulullah (s.a.a) kuşların etinden yerdi. Fakat onları takip edip avlamazdı. Başkalarının avlayıp hazrete yemesi için getirmesini severdi.[417]

203- Hüseyin b. Hemedan-i Huseyni *el-Hidaye* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından Onlar'da Emirü'l-Müminin Ali (a.s)'dan şöyle rivayet ettiğini nakleder: "Resulul-lah (s.a.a) etin ön butlarını severdi.[418]

204- Kuleyni *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'dan rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) balı çok severdi."[419]

205- *el-Kâfî*'de Süleymen b. Cafer'in şöyle dediğini rivayet edilmiştir İmam Rıza (a.s)'ın huzuruna varma şerefine kavuşmuştum. Hazretin önünde "Bereni hurması" adında bir çeşit hurma vardı onu iştahlı bir şekilde yiyordu, Süleyman sende buyur ye dedi. Bende yemeğe başladım. Hazrete, kurban olduğum bu hurmayı büyük bir iştah ile yediğinizi görüyorum, dedim. Hazret, evet ben hurmayı seviyorum, buyurdu. Sebebini sorunca şöyle buyurdu: Zira Resulullah (s.a.a.), hurmayı çok seviyordu. Aynı şekilde Emirü'l Müminin (a.s), İmam Hasan (a.s), İmam Hüseyin (a.s), İmam Zeynelabidin (a.s), İmam Bâkır (a.s) ve babam İmam Sadık (a.s) ve ben de dahil olmak üzere hepimiz hurmayı severiz. Bizim şialarımız da hurmayı severler. Zira onlar, bizim tinetimizden yaratılmışlardır. Bizim düşmanlarımız ise sarhoşluk veren şeyleri severler. Çünkü onlar da ateşten yaratılmışlardır, buyurdular.[420]

206- Ş. Tûsi *Emâil* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın buyurduğu hadisin bir bölümünde şöyle rivayet eder: "Resulullah (s.a.a)'ın yemeği arpa ekmeği, tatlısı hurma idi. Evinde hurma ağacının dal ve budaklarını yakıt olarak kullanırdı."[421]

207- Kuleyni Ömer b. Eban-ı Kuleyni'nin şöyle dediğini rivayet eder: İmam Bakır ve İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduklarını duydum: "Resulullah (s.a.a) yeryüzündeki

meyveler arasında en çok narı severdi. Ant olsun Allah'a ki ! nar yediği zaman kimsenin ondan yemesini istemezdi."[422]

208- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a.a)'den nakledilmiştir: Hazret sıcak yemek yemezdi. Yemeğin soğumasını bekler ve şöyle buyururdu: "Allah bize ateş yedirtmemiştir. Gerçekten sıcak yemeğin bereketi yoktur. Öyleyse soğutun."

Resulullah (s.a.a) yemek yerken "Bismillah" diyordu ve üç parmağıyla kendi önünden yemek yiyordu. Başkasının önündeki yemeğe el uzatmazdı. Yemek getirdikleri zaman herkesten önce başlardı. Daha sonra diğerleri yemeğe başlarlardı. Üç parmağı yani; baş parmak, işaret parmağı ve orta parmak ile yemek yerdi. Bazen de dördüncü parmağından yararlanırdı. Bazen de bütün el içi ile yemek yerdi. Ama hiçbir zaman iki parmak ile yemek yemez ve şöyle buyururdu: "Şeytan bu şekilde yemek yer."[423]

Bir gün ashabı falude (tel kadayıf) getirdiler ve hazret onlar ile birlikte yedikten sonra "Bu yemeği ne ile yapıyorlar?" diye sordular, ashap; sizin de müşahede ettiğiniz gibi yağ ve bal ile yapıyorlar diye arz ettiler. Güzel bir yemek buyurdular.

Elenmemiş arpa ekmeği yerdi. Hiçbir zaman buğday ekmeği yemediği gibi arpa ekmeğinden de doyuncaya kadar yemedi.

Hiçbir zaman Müsrif israf edenler gibi renkli yemeklerin bulunduğu sofraya oturup yemek yemeden dünyadan göçtü. Karpuz, kavun ve hurma yiyordu. Onların çekirdeğini koyunlara veriyordu. Sarımsak, soğan ve pırasa yemezdi. İçinde meğafir (Bazı meşe ağaçlarından akan zamk ve şıra) bulunan baldan yemezdi. (Megafir; bir kısım otlardır ki arıların karınlarında kalırlar ve bal oluşumunda ortadan gitmezler. Aynı zamanda balın kötü kokmasına neden olurlar.)[424]

Hiçbir yemeği küçümseyip yermedi. Eğer sevseydi yerdi. Sevmeseydi yemezdi. Ama onu diğerlerine haram etmezdi.[425] Yemek tabağını parmağı ile temizleyip şöyle buyururdu: "Tabaktaki son kalan yemeğin bereketi daha fazladır." Yemeği bitirdikten sonra üç parmağını bir biri arkasına ağzı ile temizlerdi. Daha sonra elini yıkardı. Yalnız yemek yemezdi.[426]

209- *Mehasin* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Emir'ül Müminin (a.s) birkaç yaranı ile "Rehbe" denen yerde bulundukları bir zamanda hazret için hediye unvanıyla tel kadayıf getirdiler. Yaranlarına yemelerini buyurdular, kendileri de yemek için ellerini uzattılar. Sonra ellerini geri çekip "Resulullah (s.a.a)'in tel kadayıfı yemediğini hatırladım. Bu yüzden yemek istemedim" buyurdular.[427]

210- Kuleyni *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) yağlı yemekler yediği zamanlar az su içerdi. Hazrete bunun nedeni sorulduğunda; "Bu (yağlı) yemekten (sonra) az su içmek daha lezzetli ve sağlıklıdır." buyurdular.[428]

211- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) Şam kase ve kadehlerinde bir şey içmeyi severdi. Elinizde bulunan en temiz en güzel kaplar bunlardır, diye buyururdu."[429]

Müellif: Bu şekilde rivayetleri Bergi ve Kuleyni (r.a) başka yollar ile nakletmişlerdir.

212- *Mekarim* kitabında zikredilmiştir: "Resulullah (s.a.a) Şam'dan getirilen özel kase ve kadehlerde su içerdi. Aynı şekilde ağaçtan, deriden, seramik ve topraktan yapılan kadeh-bardaklarda su içerdi."[430]

213- Aynı kitapta Resulullah (s.a.a)'tan rivayet edilmiştir. Hazret kendi mübarek avuçlarına doldurarak su içip şöyle buyurdu: "Elden daha temiz, güzel kap yoktur."[431]

214- Yine aynı kitapta rivayet edilmiştir. Hazret büyük ve küçük "Edeveh" adı verilen tulumların ağzından su içerdi. Ama su içerken tulumun ağzını dışarıya doğru ters çevirmezdi ve şöyle buyururdu: "Su tulumun kötü kokmasına neden olur."[432]

215- İbn-i Tavus e*l-Mihec* kitabında, *Zadu'l-Mead* kitabından naklen, Nisan yağmuru hakkında uzun bir hadis rivayet eder. Sözü edilen hadiste kısaca, Resulullah (s.a.a)'ın Nisan yağmurlarından faydalandığı anlatılır.[433]

216- *Uyunu'l-Ahbâr* kitabında nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) kurban bayramında iki alaca renkli ve boynuzlu koç keserdi.[434]

217- Kuleyni *el-Kâfî*'’de nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) kurban bayramında iki koç keserdi. Birisini kendi tarafından diğerini de ümmetinin fakirleri tarafından."[435]

Müellif: Bu mana bir çok yol ile Ehl-i Beyt (a.s)'dan hadis nakledilmiştir.

9. BÖLÜME EKLEMELER

185- *Tıbbu'n-Nebi* kitabının mukaddimesinde gelen bir hadiste Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Biz öyle bir kavimiz ki tam acıkmadıkça yemek yemeyiz. Yemek yediğimizde de tam doymadan kalkarız."[436]

186- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında İbn-i Abbas'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Bazen Resulullah (s.a.a) birkaç akşam üst üste aç kalırdı. Kendisi ve ailesi için yiyecek bir şey bulamazdı. Genellikle arpa ekmeği yerdi."[437]

187- Aynı kitapta Ayşe'den rivayet edilmiştir: "Ant olsun Muhammed (s.a.a)'i hak üzere gönderen Allah'a ki Resulullah (s.a.a)'in evinde elek yoktu. O hazret mebûs olduğu zamandan dünyadan göçünceye kadar hiçbir zaman unu elenmiş ekmek yemedi."[438]

188- *Mekarimu'l Ahlak* kitabında Enes b. Malik'ten rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) tabak vb., aynı şekilde büyük kaba bırakılmış yemeği yemezdi. Beyaz ince, unu

elenmiş ekmekten (zenginlerin yediği ekmek türü olabilir) yemezdi. Enes'ten hazretin yemeği neyin üzerine bırakarak yediğini sordular, o da "sofranın üzerine bırakarak yediğini" söyledi."[439]

189- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında Ayşe'den rivayet edilmiştir: "Hiçbir zaman Resululluh (s.a.a) karnını çok yemek ile doldurmadı."[440]

190- Ş. Tûsi *Emâli* kitabında Muhammed b. Müslim'in İmam Bakır (a.s)'dan rivayet ettiği hadisi nakleder. Hazret ona şöyle buyurdu: "Ey Muhammed! Şayet Resulullah (s.a.a)'in mebûs olup dünyadan göçtüğü güne kadar bir kişinin onu bir defa yaslanarak yemek yediğini görmüş olabileceğini zannedebilirsin?!" Yine şöyle buyurdu "Ey Muhammed! Şayet Resulullah (s.a.a)'in mebûs olup dünyadan göçtüğü güne kadar üç gün arka arkaya buğday ekmeğinden doyduğunu zannedebilirsin?! "Sonra hazret şöyle buyurdu: "Hayır ant olsun, Allah yüce ruhunu teslim alıncaya kadar üç gün arka arkaya un ekmeği ile doymadı." Sonra buyurdular ki: "Resulullah (s.a.a)'ın bir şey bulmadığını söylemiyorum. Bazen bir kişiye yüz deve bağışlıyordu. Hazret yemek isteseydi elbette buna gücü vardı ve yiyebilirdi.

Gerçekten Cebrail üç defa yeryüzünün hazinelerinin anahtarını hazrete getirdi. Ahiret sevabından hiçbir şey eksilmemek sûretinde seçimde özgür bıraktı. Ama hazret Allah karşısında tevazu ve alçak gönüllü olmayı yeryüzünün bütün hazinelerine tercih etti. Hiçbir zaman birisi hazretten bir şey istediği takdirde menfi cevap almadı. Elinde olsaydı ona verirdi. Olmasaydı İnşallah Allah ulaştırır buyururdu."[441]

191- *Uyunu'l Ahbârı'r Rıza* kitabında hazret değerli babalarından, Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) üç gün arka arkaya karnı un ekmeğinden doymadan bu dünyadan göçtü."[442]

192- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında Ebu Hureyre'den rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) kendi ailesi, ahalisi ile üç gün arka arkaya un ekmeği yemeden bu dünyadan göçtü."[443]

193- Yine aynı kitapta Ayşe'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) üç gün arka arkaya yemekten doymadan dünyadan göçtü. Karnını doğuracak güce ve imkana sahip idi ama kendi yiyeceğini ihtiyacı olanlara, fakirlere bağışlıyordu."[444]

194- Yine aynı kitapta rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'ın lokmasında iki renkli yemek görülmedi. Et olsaydı ekmek, ekmek olsaydı et olmazdı."[445]

195- Aynı kitapta rivayet edilmiştir: "Ne zaman Resulullah (s.a.a)'in önüne iki çeşit yemek bırakılsaydı hazret birini yer diğerini sadaka olarak verirdi."[446]

196- *Mekarim* kitabında rivayet edilmiştir: "İbn-i Havli" içine sütlü bal bıraktığı kabı Resulullah (s.a.a) için getirip sundu. Hazret yemeyip şöyle buyurdu: "Ben bunu sizlere haram etmiyorum. Ama ben övünmeyi sevmiyorum. Yarın kıyamet günü bol dünya metasından çekileceğim hesaptan dolayı tedirginim. Ben tevazu ve alçak gönüllü olmayı seviyorum. Zira kim Allah için tevazu ederse makamı yücelir."[447]

197- *Biharu'l-Envar* kitabında uzunca bir hadiste Ali (a.s)'ın şahadet esnasında kızı Ümm-ü Kulsum'a şöyle buyurduğu nakledilmiştir: "Kardeşim ve amca oğlum Resulullah (s.a.a)'a uymak istiyorum. Dünyadan göçünceye kadar hazretin yemek kabında iki çeşit yemek olmadı."[448]

198- *Mekarim* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) mümkün olduğu müddetçe yalnız yemek yemezdi."[449]

199- Merhum Meclisi *Biharu'l-Envar* kitabında *Beşaretü'l-Mustafa* kitabından Ali (a.s)'ın Kumeyl b. Ziyad'a vasiyetini nakletmiştir. Hazret şöyle buyurdu: "Ey Kumeyl! Yemeğinin niteliğine (helal haram noktasında..) dikkat et; zira, Resulullah (s.a.a) buna çok önem verirdi."[450]

200- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir ki hazretten şöyle soruldu: Resulullah (s.a.a) ailesine iyi bilinen yemeklerden mi yediriyordu? Hazret, evet, insanın yemeği iyi ve bilinen yemeklerden olursa nefsi kanâat eder ve şişmanlığına neden olur" buyurdular.[451]

201- *Mehasin* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) yemek tabağını yalardı.[452]

202- *Mehasin* kitabında İmam Hasan Müçteba (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: On iki haslet vardır ki her müslümanın yemek yerken bilmesi gerekir; dördü vacip, dördü sünnet ve dördü de edeptendir.... Ama sünnet olanlar, sola doğru oturmak, üç parmak ile yemek, kendi önünden yemek... bu hadisi Ş. Saduk *Hisâl* ve *Fakih*, Tabersi *Mekarim* ve Seyit b. Tavus *İkbal* kitaplarında nakletmişlerdir. İkbal'da İmam (a.s)'ın şöyle buyurduğu gelmiştir: Ama sünnet olanlar, yemekten önce elleri yıkamak..... yemek bittikten sonra parmakları yalamak.[453]

203- *el-Müstedrek* kitabında yemekte sünnetler hakkındaki bölümde Ebul Kasım Küfi'nin kitabından rivayet etmiştir: "Yemekten önce ve sonra elleri yıkamak sünnettir."[454]

204- *el-Kâfî* kitabında Muhammed b. Fuzeyl'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: "İmam (a.s)'dan bize şöyle ulaşmıştır: "Resulullah (s.a.a) yemek yediği zaman önünde oturan birisi olursa ona lokma sunardı. Su içtiği zaman sağında birisi olsa idi ona su verirdi."[455]

205- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a.a)'ın ayakta bazen binek haldeyken, koyun postu, testi, her türlü kapta ve mübarek elleriyle su içtiği rivayet edilmiştir."[456]

206- *İhyau'l-Ulum* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) üç nefeste su içerdi. Her birinin başlangıcında "Bismillah" sonunda ise "Allah'a hamd" ederdi. Hamdı şu şekilde yerine getirirdi: birinci nefesten sonra "Elhemdulillah", ikinci nefesten sonra "Elhemdulillahi babbil alemin" ve üçüncü nefesten sonra "Elhemdulillahi rabbil alemin er-Rahman'ir-Rahim" derdi.[457]

207- *İrşad-i Deylemi* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulul-lah (s.a.a) su içtiği zaman şöyle söylerdi: "Günahlarımızdan dolayı suyu acı yapmayan Allah'a şükürler olsun. Nimet ve rahmeti ile onu lezzetli ve tatlı kılmıştır."[458]

208- Seyit b. Tavus *İkbal* kitabında rivayet etmiştir: "Resu-lullah (s.a.a) lokmasının bir kısmını yedikten sonra "Allah'ım hamd ve övgü sana mahsustur, bize nimet verip doyurdun. Öyleyse nimetlerine karşı küfran edilmeden veya senden vedalaşmadan, sana muhtaç olmamanın peşine düşmeden hamd ve övgü sana aittir.[459]

209- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Sirke iyi yiyecek ve katıktır. Allah'ım! Onu bana mübarek kıl, zira sirke benden önceki peygamberlerin katığı, yiyeceğidir."[460]

210- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'ın nezdinde en güzel, sevdiği katık-yiyecek "Sirke ve zeytin" idi ve şöyle buyururdu. "Bunlar Peygamberlerin yiyeceğidir."[461]

211- *Uyunu'l Ahbârı'r-Rıza* kitabında hazret değerli babalarından, Onlar da Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) hayvanların böbreklerini yemez (fakat başkalarına haram etmez) ve şöyle buyururdu: "Böbrekler hayvanın bevline yakındır."[462]

212- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Ensar tarafından Resulullah (s.a.a)'a bir kap dolusu pilav hediye olarak getirildi. Hazret Salman, Mikdad ve Ebûzer (r.a)'i yemeğe çağırdı. Yemeğe başlayınca özür dileyip çabucak sofradan çekildiler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: Bizi en çok seven -en güzel- yemek yiyendir.[463]

213- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Mümin beni bir koyunun budunu yemeğe davet etse kabul ederim. Buda dinden sayılır. Eğer müşrik, münafık bir deveyi kesip beni davet etse kabul etmem ve buda benim dinimden sayılır. Allah müşrik ve münafıkların bağış ve yiyeceklerini yasaklamıştır."[464]

214- Meclisi *Biharu'l-Envar* kitabında *Tezkire'i-Allame* kitabından nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) sarımsak, soğan ve pırasa yemezdi."[465]

215- *Mehasin* kitabında Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Yemek yediğiniz zaman ayakkabılarınızı çıkarın zira bu güzel bir sünnettir ve ayakların rahatlamasına neden olur."[466]

216- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) kas ve bilek etini severdi. Kalça, but etinden kaçınırdı-sevmezdi. Zira burası sidik torbasına yakındır.[467] Bunu Berki *Mehasin* Ş. Saduk *İlel* kitabında nakletmiştir.

217- *Evarifu'l-Maarif* kitabında zikredilmiştir: "Resulullah (s.a.a) hiçbir yiyecek ve yemeği reddedip ayıplamadı. Arzulasaydı yerdi. Arzu etmeseydi de yemezdi."[468]

218- Yine aynı kitapta zikredilmiştir: "Resulullah (s.a.a) yemeği üflemez ve su içerken nefes çekmezdi."[469]

219- Aynı kitapta zikredilmiştir: "Sofrada sirke, yeşillik ve sebze bulundurmak sünnettir.[470]

220- *Mehasin* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "(Ashaptan bir grup) Resulullah (s.a.a)'a helva sundular fakat hazret yemedi. Ey Resulullah (s.a.a) bunu yemek haram mı? dediler. Hazret hayır haram değildir. Ama böyle yemeklere alışmak istemiyorum. Sonra şu ayeti okudular: "Dünya hayatınızda bütün zevklerinizi yaşayıp bitirdiniz " (Ahkaf, 20)[471]

221- *Mecmau'l-Beyan* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) kedinin yemek yemesi için yemek tabağını eğerdi."[472]

222- *Daaim* kitabında rivayet edilmiştir: "İmam Sadık (a.s) beş parmağı ile yemek yerdi ve şöyle buyururdu: "Resulullah (s.a.a) da böyle yemek yerdi. Tekebbürlü insanlar gibi yemezdi."[473]

223- Aynı kitapta Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) için üzüm veya hurmayı iyice ıslanmaları için su dolu bir kabın içine bırakırdık. Hazret birinci ve ikinci günler yerdi, bozuldukları zaman çöpe dökmemizi emrederdi.[474]

10. BÖLÜM

HAZRETİN YALNIZKEN UYGULADIĞI SÜNNET VE ÂDÂBI

218- Ş. Sani *Şerh-ü Nufeyle* kitabında Resulullah (s.a.a)'dan rivayet etmiştir: "Hazreti hiç kimse büyük ve küçük abdestini yaparken görmemiştir."[475]

219- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babalarından, Ali (a.s)'dan nakleder: "Resulullah (s.a.a) burnunu silmek istediği zaman başını milletten gizlerdi. Sonra onu gömerdi. Aynı şekilde tükürüğünü yere attığı zaman gömerdi. Ne zaman müsteraha (tuvalete) gitmek isteseydi başını örterdi."[476]

220- Şeyh *Mecalis* kitabında kendi senediyle Ebuzer (r.a) O'da Resulullah (s.a.a)'ın vasiyetinde kendisine şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Ey Ebuzer! Allah'tan utan, canımın elinde olduğu Allah'a ant olsun ki müsteraha gittiğim zaman elbisemi başıma çekiyorum. Çünkü benimle birlikte olan iki melekten utanıyorum.[477]

221- Ş. Müfid *Muknie* kitabında buyurmuştur: "Büyük-küçük abdest yaparken başı örtmek Resulullah (s.a.a)'ın sünnetindendir."[478]

222- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babalarından, Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) bevl ettikten sonra bevl mecrasına üç defa elini çekerdi.[479]

223- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında Hüseyin b. Halid'in senediyle İmam Rıza (a.s)'dan nakletmiştir: "Hazrete şöyle arz ettim: "Bize Resulullah (s.a.a)'ın parmağında üzerinde "Muhammed Resulullah (s.a.a)" yazılı yüzük ile istinca ettiği, aynı şekilde Emir'ül-Müminin parmağında yüzük ile istinca ettiği şeklinde hadis gelmiştir. Acaba bu hadis doğrumudur.? Bizde bunu yapabilir miyiz? Hazret; Onlar (s.a) yüzüğü sağ ele, sizler sol ele takıyorsunuz.[480]

Müellif: Bunu (Mekarim) *Libas'ı-Ayyâşi* kitabından, Hüseyin b. Said'den, Ebu Abdullah (a.s)'dan rivayet etmiştir. *Caferiyat* kitabında da zikredilmiştir.

224- Ş. Saduk *Hisal* kitabında kendi senediyle Hüseyin b. Museb'den, İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Resulullah (s.a.a)'ın üç sünneti ensardan olan "Bora b.Merur" vesilesi ile olmuştur: "Millet taş ile istinca ederdi, bir defasında "Bora b. Merur" kabak yiyip ishal oldu. Su ile istinca etti. Allah-u Taâlâ şu ayeti kerimeyi nazil etti "Allah tövbe edenleri ve temiz kimseleri sever", vefat ettiği zaman Medine'de idi, Resulullah (s.a.a) ise Mekke'de idi hazrete aşırı muhabbet ve sevgisinden dolayı kendisini kıbleye doğru defnedilmesini emretti. Bundan dolayı meyyitin kıbleye doğru defnedilmesi Resulullah (s.a.a)'ın sünnetinden oldu. Vasiyetinde malının üçte birinin Resulullah (s.a.a)'a verilmesini emretti. Sonuçta malın üçte birinin verilmesini vasiyet etmek sünnetten oldu."[481]

225- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında kendi senedi ile, Abdullah b. Miskan'dan, İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) bevlden herkesten daha çok kaçınırdı. Bevl etmek istedikleri zaman üzerine sıçramaması için yüksek bir yeri veya en azından yumuşak ve çok topraklı yeri seçerdi."[482]

226- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babalarından rivayet etmiştir. Babam Ali b. Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: Ey oğlum! Müsterah için bana özel bir elbise hazırla, zira sinekler necasetin üzerine konduktan sonra kalkıp elbisemin üzerine oturuyorlar. İmam Bakır (a.s) buyuruyor: elbiseyi hazırlayıp babama sunduğumda şöyle buyurdu: Resulullah (s.a.a) ve dostlarının müsterah için bir elbiseden fazla elbiseleri olmadığından dolayı, kabul etmedi.[483]

10. BÖLÜME EKLEMELER

224- *el-Hidaye* kitabında zikredilmiştir: "Tuvalete girerken önce sol ayağı atmak, başı örtmek ve Allah'ı anmak sünnettir."[484]

225- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir: "Mugayire'den olan bir şahıs İmam (a.s)'a tuvalete girmenin sünneti nedir? diye sordu. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: "Allah'ı zikret, Şeytandan Allah'a sığın, işin bittikten sonra şunları söyle: "Yiyeceklerin fazlalıklarını benden kolay, sağ salim bir şekilde çıkmasını sağlayan Allah'a hamd ve sena olsun."[485]

226- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir: "Temizliksiz namaz olmaz, "istinca" için üç tane taş yeterlidir, Resulullah (s.a.a)'in sünneti de böyle idi, ama bevli yıkamak gerekir."[486]

227- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: İstincada üç taş ile temizlemek ondan sonra su ile iyice yıkamak sünnettir."[487]

228- *Daaimu'l-İslam* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Su ile istincada önce bevl yerini temizleyip sonra dışkı mahallini yıkamak, ikisini bir arada temizlememek sünnettendir.[488]

229- *Daaim* kitabında nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) yolculukta milletin gözünden uzaklaşıp bir yere gizlendikten sonra ihtiyacını giderirdi."[489]

230- Aynı kitaptan İmamlardan (a.s) rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) müsteraha girdiği zaman başını örterdi. Hiç kimse hazreti o durumda görmemiştir."[490]

11. BÖLÜM

HAZRETİN ÖLÜLERLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

227- Tabersi *Mekarim* kitabında nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) mübarek yüzünde ufak bir sivilce gördüğü zaman Allah'a sığınıp karşısında fakirliğini izhar ederek kendisini ona havale ederdi. Ya Resulullah (s.a.a) bu çok önemli bir şey değil dediklerinde şöyle buyururdu: "Eğer Allah isterse her küçük şeyi büyük ve her büyük şeyi küçük yapar."[491]

228- *Tamhis* kitabında nakledilmiştir: Ebu Said Hudri Resu-lullah (s.a.a)'in ateşi olduğu bir zamanda elini yorganın üstünden hazretin üzerine bıraktığında çok ateşi olduğunu görerek şöyle arz etti: Ey Resulullah (s.a.a) ne kadar şiddetli ateşiniz var?! Hazret: "Bizler böyleyiz belalar bizlere zorlaşır. Mükafatımızda diğerlerine nispet iki kat fazlalaşır diye buyurdu.[492]

Müellif: Geçen hadislerde hazretin hastaları ziyarete gittiğini zikretmiştik.[493]

229- Kuleyni *el-Kâfî*'de Cabir'den İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Tabutu taşırken dört tarafını özel bir tertip ile omuza almak sünnettir. Bunun dışında taşıma şekilleri de caizdir."[494]

230- *el-Kâfî* kitabında Musa b. Cafer (a.s)'den rivayet edilmiştir: "Cenazeyi taşımanın sünneti şu şekildedir; önce sağ el tarafını, sonra sağ ayak tarafını, üçüncü olarak sol ayak tarafını ve sonunda sol elinin olduğu bölümü omuza alıp taşımaktır."[495]

231- Abdullah b. Cafer *Kurbu'l -Esnad* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan O'da değerli babasının şöyle buyurduğunu nakleder: Bir gün İmam Hasan Müçteba (a.s) bir grup

ashabı ile birlikte oturmuşlardı o esnada bir cenazenin geçtiğini gördüler. Yaranlarından bir kısmı ayağa kalktılar. Cenaze gittikten sonra Allah size afiyet versin. Niçin ayağa kalkmadınız?Acaba Resu-lullah (s.a.a) cenaze taşındığını gördüğü zaman ayağa kalkmaz mıydı?, diye sordular. İmam Mücteba (a.s) şöyle buyurdu: Resulullah (s.a.a) ömrü boyunca sadece bir defa ayağa kalktı. Oda bir yahudinin cenazesinin dar bir yoldan götürüldüğü sırada idi. Bunu da yahudinin cenazesini hazretin başının üstüne gelmemesi için yapmıştı.[496]

232- Kutbu Ravendi *Daavât* kitabında şöyle rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) cenazeyi uğurladığı zaman çok hüzünlenir, kendi içine kapanır ve çok az konuşurdu."[497]

233- *Caferiyat* kitabında Cafer b. Muhammed (a.s)'ın değerli babalarından Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) cenaze mezara bırakıldıktan sonra üzerine toprak dökmek istediğinde üç avuç dolusu toprak atardı.[498]

234- Kuleyni, *el-Kâfî* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a), Haşimoğulla-rından biri vefat ettiğinde, ona karşı özel bir amel yapardı ki bunu diğer ölüler için yapmazdı. Namaz kılıp kabrinin üzerine su serptikten sonra mübarek ellerini kabrin üzerine bırakırdı. Öyle ki mübarek parmakları toprağa geçerdi. Ne zaman yabancı veya misafir biri Medine'ye girip mezarlığa gitseydi hazretin mübarek parmaklarının izini gördüğünde Âl-i Muhammed'den kim bu yakınlarda vefat etmiş? derdi.[499]

Müellif: Bu rivayeti Ş. Tûsi de nakletmiştir.

235- *el-Kâfî* kitabında Abdurrahman b. Ebu Abdullah'tan rivayet edilmiştir: "Milletin kabrin üzerine ellerini bırakmalarının sebebi, manası nedir? Niçin bu ameli yapıyorlar? diye sordum. Şöyle buyurdular: "Resulullah (s.a.a) böyle yapardı. Çocuğunun kabrinin üzerine su serpildikten sonra mübarek elini kabrin üzerine bıraktı." Abdurrahman, Müslüman birisinin kabrinin üzerine nasıl elimi bırakayım? diye sordu. Hazret kıbleye doğru durarak, mübarek elini yere bırakıp kaldırdı. Bu şekil buyurdu."[500]

236- Şehit Sani, *Meskenu'l-Fuad* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) musibet sahiplerine başsağlığı dilerdi. Şöyle buyururdu: "Acerekum-ullah ve Rehimekum" (Allah sizlere mükafat versin, sizlere rahmetsin) birisini tebrik ettikleri zaman ise şöyle buyururlardı: "Barikallah lekum, Barikallah aleykum" (Allah sizin için onu mübarek ve devamlı kılsın)[501]

237- Kutb-u Ravendi *Daavât* kitabında İmam Zeynelabidin (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Emirü'l Müminin (a.s) bir musibet geldiği zaman aynı gün içinde bin rekat namaz kılardı. Altmış miskine sadaka verirdi ve üç gün oruç tutardı. Çocuklarına şöyle buyururdu: "Musibete duçar olduğunuz zaman benim yaptığım amelleri yapın, zira Resulullah (s.a.a)'ın bu şekil yaptığını gördüm. Sonra Ali (a.s) şöyle buyurdular: "Peygamberinize (s.a.a) uyun, ona muhalefet etmeyin ki Allah'ta size muhalefet eder. Nitekim Allah-u Taala şöyle buyuruyor: "Sabır ve affetmeği kendine hedef edinen

kimse güçlü bir iradeye sahiptir ve bu, önemli işlerdendir." İmam Zeynelabidin (a.s) her zaman Emirü'l Müminin (a.s)'ın amelini yerine getirdim buyuruyor.[502]

11. BÖLÜME EKLEMELER

231- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında Enes b. Malik'ten rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) hasta ziyaretine giderdi ve cenazeyi teşyiî ederdi…"[503]

232- Ş. Tûsi *Mecalis* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) hastayı ziyaret ettiği zaman onun için şöyle dua ederdi: "Ey Allah'ım hastalık senin elindedir, onun hastalığını iyileştir. Ona şifa ver senden başka şifa verecek yoktur."[504]

233- *Tıbbu'n-Nebi* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in kendisi, ashabından birisi veya başka bir şahıs gözünde rahatsızlığı olduğu zaman "Şifa için" şu duayı okurdu: "Allah'ım! Benim göz ve kulağımdan yararlanmamı sağla, o ikisini bana varis kıl, bana zulmedene karşı yardım et ve intikamımı al"[505]

234- *Mekarim* kitabında İbn-i Abbas'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) ateş, baş ağrısı ve rahatsızlık esnasında şu duayı okumayı bize öğretti: "Yüce Allah'ın adı ile, kanın içinden şiddetli bir şekilde aktığı damarın şerrinden ve cehennem ateşinden Yüce Allah'a sığınıyorum."[506]

235- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında nakledilmiştir: "Resulul-lah (s.a.a) hüzünlendiği zaman oruç tutup namaz kılarak hüznünden kurtulmak için onlardan yardım alırdı.[507]

236- Şehit Sani *Meskenu'l-Fuad* kitabında Resulullah (s.a.a)'tan rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir musibete duçar olduğu zaman kalkıp iki rekat namaz kılar sonra da şu duayı okurdu: "Allah'ım! Ben, bize emrettiğin şeyi yerine getirdim. Öyleyse bize vaat ettiğin şeyi yerine getir."-Ayeti şerifeye işaret etmektedir-[508] "vesteini bissabre vessalatı"

237- *el-Kâfî* kitabı "Ela' b. Kamil'den rivayet etmiştir. İmam Sadık (a.s) ile birlikte evde oturuyorduk. Birden hanımlarının birisinin feryadını duyduk. İmam (a.s) ayağa kalkıp oturdu ve "İnna Lillah ve İnna İleyhu Raciun" dedi. Sohbetimize kaldığı yerden devam ettiler. Konu bittikten sonra şöyle buyurdular: "Biz Ehl-i Beyt can, mal, evlat ve selamet açısından rahat olmayı severiz. Ama Allah'ın kesin hükmü geldiği zaman Allah'ın bizim için sevdiği şeyin dışında başka bir şeyi sevmeyiz."[509]

238- Yine *el-Kâfî* kitabında "Ali b. İbrahim'in babasından rivayet edilmiştir. İmam (a.s) şöyle buyurdu: "Kafur"da meyyit için sünnet olan miktarı on üç dirhem ve üçte bir dirhemdir. Sebebini şöyle açıkladılar: Cebrail (a.s) Resulullah (s.a.a)'ın hunutu için kırk dirhem miktarınca kafur getirdi. Hazret onu üçe böldü, bir miktarını kendisi, bir miktarını Ali (a.s) için ve bir miktarını da Fatma (a.s) için ayırdı."[510]

239- Aynı kitapta "Zurare" ve Muhammed b. Müslim'den rivayet edilmiştir. İmam Bakır (a.s)'a sarığın meyyit için kefenden sayılıp sayılmadığını sorduk. Hayır buyurdu. Meyyit için vacip olan kefen üç parçadan oluşur. Bundan fazla değil, hepsi bulunamazsa bütün bedenini örtecek parçanın olması şarttır. Bundan daha fazlası beş gömleğe kadar caizdir. Bundan fazlası bidât tır. Sonra sarığında sünnet olduğunu buyurdular.[511]

240- *Tehzib* kitabında bir hadiste şöyle gelmiştir: "Ceride"yi (iki yeşil çubuk) meyyit ile gömmek sünnettir."[512]

241- Ş. Tûsi *Gıybe* kitabında uzun bir hadiste İmam Musa b. Cafer (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Biz Ehl-i Beyt kadınların mihriyesini, vacip haccın masraflarını ve bizden vefat eden kimselerin kefenlerini mallarımızın en temiz olanından veririz. Benim de şu an bir kefenim vardır."[513]

242- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) cenazeye namazı kıldıkları zaman erkek olursa göğsünün karşısında, bayan olursa başının karşısında durarak namaz kılardı.[514]

243- *Gevaliu'l-Leali* kitabında Ebu Said Hudri'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) cenazeye ve bayram namazına giderken asla bir şeye binmezdi. (yaya giderdi.)[515]

244- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Emirü'l-Müminin (a.s) buyurdular ki, "Re-sulullah (s.a.a)'ın sünnetine göre kadını, kendine mahrem olan birisinin kabre bırakması gerekir." (bu hadise göre koca herkesten önceliklidir)[516]

245- Aynı kitapta Ali b. Yaktin'den rivayet edilmiştir. Ebul Hasan (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Sarık, takke, ayakkabı ve "Tilsan" (boydan bütün bedeni örten aba) ile kabre girme, girmek istediğin zaman elbisenin düğmelerini aç zira bu Resulullah (s.a.a)'ın sünnetidir. Şeytandan Allah'a sığın, "Fatiha" "Felek" "Nas" ve Ayete'l-Kürsi'yi oku."[517]

246- *el-Kâfî* de Amr b. Uzeyne'den nakledilmiştir: İmam Sadık (a.s)'ı kabrin üzerine toprak dökerken gördüm. Toprağı elinde biraz tuttuktan sonra kabrin üzerine döküyordu. Üç avuçtan fazla da dökmediğini gördüm. Sebebini sorduğumda şöyle buyurdular: "Şu şekil dua ediyordum: "Allah'ım! Sana iman ettim ve kıyamet gününün olacağını tasdik ediyorum. Bunlar Allah'ın ve onun elçisinin bizlere vaât verdiği şeylerdir. Sözlerine teslim oluyorum." Resulullah (s.a.a)'ın bu şekil yaptığını bunun sünnet olduğunu buyurdular.[518]

247- *Kurbu'l -Esnad* kitabında Emirü'l-Müminin'in şöyle buyurduğu nakledilmiştir: "Cenazeyi toprağa gömdükten sonra üzerine su dökülmesi sünnettir."[519]

248- *Tehzib* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Meyyiti toprağa gömdükten sonra üzerine su dökme sünnetinin şekli; kıbleye doğru

durup meyyitin baş tarafından başlayarak ayak tarafına doğru su döktükten sonra, bulunulan yerden kabrin etrafını dönüp, sonunda bir miktar kabrin ortasına su dökmektir."[520]

249- *Fıkhı'r-Rıza* kitabında rivayet edilmiştir: "Kabrin yerden dört açık parmak miktarınca yüksek olması sünnettir. Fazla olmasının sakıncası yoktur. Kabrin üzerinin de düz olması gerekir, (deve sırtı gibi) yüksek olmamalıdır."[521]

250- *el-Kâfî'*de İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Cafer b. Ebu Talip" şehit olduktan sonra Resulullah (s.a.a) kızı Fatma (a.s)'a "Esma b. Umey" (Cafer'in hanımı) için üç gün yemek hazırlayıp götürmesini emretti, Fatma (a.s) ve diğer hanımlarının üç gün boyunca Esma'nın evinde terhim meclisi tutmalarını buyurdular. Hazret sonra şöyle buyurdu: "Buna göre musibet ehli için üç gün evine yemek götürmek sünnettir."[522]

251- Aynı kitapta İmam Bakır (a.s)'ın şöyle vasiyet ettiği gelmiştir: "Sekiz yüz dirhem matem merasimi için harcama yapılmasını istemiş ve bunun sünnet olduğunu buyurmuştur, zira Resulullah (s.a.a) "Cafer b. Ebu Talib'in" ailesinin musibet içinde olduklarında onlara yemek hazırlanmasını emretmiştir.[523]

252- *Fakih* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Musibet sahiplerinin yemeklerini yemek cahiliyet ehlinin amellerindendir. Sünnet ise onların evine yemek göndermektir."[524]

12. BÖLÜM

HAZRETİN TEDAVİYLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

238- *Kurbu'l -Esnad* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babasının şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) mübarek başının ortasını hacâmat (kan aldırma) yaptırdı. Abu Zeybe bakırdan yapılmış özel bir alet ile hazrete hacâmat yaptı. Resulullah (s.a.a) ona üç kiloya yakın hurma ihsan etti." Sonra hazret şöyle buyurdu: "Resulullah (s.a.a) başı ağrıdığı zaman burnuna "susam" yağı damlatarak kendini tedavi ederdi.[525]

Müellif: Temizlik bölümünde Resulullah (s.a.a)'in başı ağrıdığı zaman kaşlarına yağ sürdüğünü de zikretmiştik.

239- Kuleyni *el-Kâfî'*de senedini de zikrederek, İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu nakletmiştir: Resulullah (s.a.a) nezle olduğu zaman kendisini tedavi etmez ve şöyle buyururdu: cüzam rahatsızlığı olan kimse nezle olduğu zaman cüzam hastalığı ortadan gider.[526]

240- *el-Kâfî* kitabında Muhammed b. Feyz rivayet etmiştir. İmam Sadık (a.s)'a bizlerden birisi hastalandığı zaman doktorlar yiyeceklerden kaçınması gerektiğini söylüyorlar, diye arz ettim. Hazret şöyle buyurdu: Fakat biz Ehl-i Beyt hastanın sadece hurma yememesini söyleriz. Onu elma ve soğuk su ile tedavi ederiz. Niçin

hurma yememesini önerirsiniz? Dedim. Hazret, Hz. Ali (a.s) hastalandığında Resulullah (s.a.a) hurma yememesini emretti, diye buyurdu.

Müellif: Bu hadisi Saduk *İlelü'ş- Şerai* kitabında nakletmiştir.[527] Aynı zaman da buna yakın manada bir hadisi kitabında getirmiştir.

12. BÖLÜME EKLEMELER

253- Ş. Saduk *Maani'l-Ahbâr* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) mübarek başının ortasını hacâmat ettirirdi ve ismini "himaye eden" "kurtaran" bırakırdı."[528]

254- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında Hz. İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) Pazartesi günü ikindi vaktinden sonra hacâmat yaptırırdı."[529]

255- Merhum Meclisi *Biharu'l-Envar* kitabında *Zeydü'n-Nursi* kitabından onun şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Musa b. Cafer (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Başı Cuma günü hatmi çiçeği ile yıkamak sünnettir. Rızkı çoğaltır. Fakirliği uzaklaştırır. Saç ve bedeni güzelleştirip, baş ağrısından insanı korur."[530]

256- Aynı kitapta bir grup sahabeden rivayet edilmiştir, İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Resulullah (s.a.a) mübarek başını sidir (sedir ağacı, hünnap, lotus ağacı) ile yıkayıp şöyle buyururdu: "Kim sidir ile yıkanırsa Allah şeytanın vesveselerini ondan uzaklaştırır. Şeytanın vesvesesinden uzak olan günah işlemez ve kim günah işlemezse cennete girer."[531]

257- *Tıbbu'l-Eimme* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Hacâmat yaptırmak, zırnık çekmek (bedendeki fazla kılların ortadan götürülmesi için sürülen özel bir ilaç) ve enfiye (insanın hapşırması için burundan çekilen baharat karışımı bir madde) peygamberlerin deva ve ilacıdır."[532]

258- Gutb'u-Ravendi, *Daavât* kitabında Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Size bana Cebrail'in öğretmiş olduğu ilacı öğretmemi ister misiniz? Eğer bu ilacı kullanırsanız artık deva ve doktora ihtiyacınız kalmaz. Ashap hep bir ağızdan evet ya Resulullah (s.a.a) diye arz ettiler. Hazret şöyle buyurdu: Yağmur suyundan alın yetmiş defa "Fatiha" sûresini yetmiş defa "Nas" sûresini, yetmiş defa "Felak" sûresini, yetmiş defa Peygamber ve Ali'ne (Ehl- Beytine) salavat, yetmiş defa "Subhanallah" diye suya okuyun ve yedi gün arka arkaya sabah ve akşam için.[533]

259- *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bel ağrısından dolayı Allah'a şikayet etti. Allah-u Taâlâ buğday ile eti ezip –birlikte pişirerek- yemesini emretti."[534]

260- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) hastalandığı zamanlar hacâmat yaptırırdı."[535]

261- *Tıbbu'l-Eimme* kitabında Ebu Usame'den nakledilmiştir. İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: Ceddimiz, ateşi çıktığı zaman on dirhem miktarınca –miskal- şekeri soğuk suya karıştırarak içerdi.[536]

13. BÖLÜM

HAZRETİN DİŞLERİ MİSVAKLAMAKLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

241- Kuleyni *el-Kâfî* de senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Dişleri misvaklamak Peygamberlerin sünnetindendir."[537]

242- Ş. Saduk *Fakih* kitabında kendi senedi ile Erbaa mie hadisinde Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Dişleri misvaklamak Allah'ın hoşnutluğuna sebep olur. Resulullah (s.a.a)'ın sünnetidir ve ağzı temiz yapar."[538]

Müellif: Bu manada rivayetler tevatür haddine ulaşacak kadar fazladır.

243- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a.a)'den nakledilen rivayete göre hazret üç defa dişlerini misvaklardı. Uyumadan önce, dua ve namaz için uyandıktan sonra, sabah namazı için evinden çıkmadan önce."[539]

244- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında İbn-i Ebu Umayr'den İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) yatsı namazını kıldıktan sonra abdest ve misvak suyunu getirmelerini emrederdi. Sonra üzerini örtüp başının ucuna bırakarak Allah'ın izin verdiği kadar uyurdu. Uyandıktan sonra dişlerini misvaklayıp abdest alırdı. Dört rekat namaz kıldıktan sonra tekrar uyurdu. İkinci defa tekrar uyanır ve dişlerini misvaklayıp abdest alıp namaz kılardı."Sonra İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: "leged kane lekum fi resulullahı usveten hesene" (Gerçekten Allah'ın resulünde sizin için, pek güzel bir örnek vardır."[540] Sizde Resulullah (s.a.a)'a uyun. Hadisin sonunda ise sözün özü Peygamber (s.a.a) her uykudan uyandıktan sonra dişlerini misvaklardı." diye buyurdular.[541]

245- Ş. Saduk *Mukanna* kitabında rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) her namaz için dişlerini misvaklardı."[542]

246- *Mekarim* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) dişlerini enine doğru misvaklardı."[543]

247- Yine *Mekarim* kitabında zikredilmiştir: "Resulullah (s.a.a) erak çubuğu ile dişlerini misvaklardı zira Cebrail (a.s) böyle yapmasını söylemişti."[544]

13. BÖLÜME EKLEMELER

262- Bergi *Mehasin* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) dişlerini çok fazla misvaklardı.[545]

263- Ş. Saduk *Fakih* kitabında rivayet etmiştir: seher vakitleri abdestten önce dişleri misvaklamak sünnettir.[546]

264- *el-Kâfî* kitabında rivayet edilmiştir : "Seher vakitleri dişleri misvaklamak sünnettir."[547]

265- *Lubbu'l-Libab* kitabında Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Misvakın mübarek zeytin ağacından olması ne kadar güzeldir, ağzın güzel kokmasına ve dişetlerinin kanamasını önler, aynı zamanda benden önce ki Peygamberlerin misvakıdır."[548]

266- *Camiu'l-Ahbâr* kitabında bir hadiste Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Kim günde iki defa dişlerini misvaklarsa Peygamber'in sünnetini devam ettirmiş olur."[549]

14. BÖLÜM

HAZRETİN ABDESTLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

248- Ş. Saduk *Fakih* kitabında rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) her vacip ve müstehap namaz için abdestini yenilerdi.[550]

249- Kutb-u Ravendi *Ayatu'l-Ahkam* kitabında Süleyman b. Bureyde'nin babasından naklettiği hadisi rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) her namaz için abdest alırdı. Mekke'nin fethinde hazret bir abdest ile birkaç namaz kıldı. Ömer; "Ya Resulullah (s.a.a) şu ana kadar hiç yapmadığınız bir şey yaptınız?!" diye sordu. Hazret, bilerek yaptım, buyurdular.[551]

250- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babalarından rivayet etmiştir: "Emirü'l Müminin (a.s) her namaz için abdest alır ve "Namaza durduğunuz zaman yüzünüzü yıkayın" ayetini okurdu. Emirü'l Müminin (a.s) bu ameliyle müstahaba amel etmek istemiştir. Zira, Resulullah (s.a.a), Emirü'l Müminin (a.s) ve sahabe, bazı namazları tek abdestle kılarlardı.[552]

251- Kuleyni, *el-Kâfî'*de Zurare'nin senediyle şöyle dediğini zikreder: İmam Bâkır (a.s) şöyle buyurdu: "Size Resulullah (s.a.a)'ın nasıl abdest aldığını anlatmamı ister misiniz? Evet, dedik. Hazretin içinde su bulunan kabı getirmelerini emretti. Kabı alıp önüne bıraktı. Kollarını kaldırıp sağ elini suya daldırdı bu el temiz, pak olduğu zaman yapılır. Avucuna su doldurup alnından döküp "Bismillah" dedi. Sonra mübarek sakallarının etrafını sıvazladı. Suyu yüzüne ve alnına iyice çekti. Daha sonra sol elini daldırarak bir avuç dolusu su aldı ve sağ el dirseğine döktü. Sol eli ile bütün dirseğe, parmaklarının etrafına ulaştırdı. Sonra sağ eli ile bir avuç dolusu su aldı ve sol dirseğine döktü aynı

şekilde sol kolunu parmak uçlarına kadar yıkadı. Sonra başın ön tarafını, iki ayak üstünü, sol eli ve sağ elindeki ıslaklık ile meshetti." Zurare şöyle diyor: "Allah tektir ve teki sever. Bundan dolayı abdest alırken üç avuç su yeterlidir. Birisi yüz-surat için, diğer ikisi ise eller içindir. Sağ elin ıslaklığı ile başın ön tarafını ve sağ ayağın üstünü ve sol elin ıslaklığı ile de sol ayağın üst tarafını meshet." Sonra Zurare hazterin şöyle buyurduğun söyledi: "Birisi Hz.Emirü'l Müminin (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'ın nasıl abdest aldığını sordu. Emirü'l Müminin (a.s) benim abdest aldığım şekilde şahsa anlattı.[553]

Müellif: Bu şekilde Kuleyni "Zurare", "Bukeyr"'den değişik yollar ile nakletmiştir. Aynı şekilde Saduk, Ş. Tûsi, Ayyâşi, Müfid, Keraceki ve diğerleri de nakletmiştir. Bu konuda Ehl-i Beyt (a.s)'dan rivayet edilen hadisler müstefiz veya tevatür haddine ulaşmıştır.

252- Müfidi'd-Din-i Tûsi *Emâli* kitabında senedi ile Ebu Hureyre'den nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) abdest aldığı zaman önce sağ taraflarını yıkardı."[554]

253- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında senedi ile Ebu Basir'den nakleder: İmam Sadık (a.s)'dan abdest suyunun miktarını sordum. Hazret şöyle buyurdular: Resulullah (s.a.a) bir "mud" (yaklaşık 750 gram) su ile abdest, bir "Sa'" (yaklaşık üç kilo gram) su ile de gusül alırdı."[555]

254- Saduk *Uyunu'l-Ahbâr* kitabında iki senet ile uzun bir hadiste İmam Rıza (a.s)'ın değerli babalarından şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) buyurdular ki "Biz Ehl-i Beyt'e sadaka haramdır, abdesti neşeli ve bol su ile almamız emredilmiştir ve eşeği çiftleşmesi için kısrağa çekmeyiz.[556]

255- Ş. Tûsi senedi ile Ebu Abdullah (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Gargara ve buruna su çekmek Resu-lullah (s.a.a)'ın sünnet kıldığı şeylerdir."[557]

14. BÖLÜME EKLEMELER

267- Ş. Saduk, *Hisal* kitabında değerli babalarından (a.s), Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) buyurdular ki: "İki şeyde birisinin bana yardım etmesini sevmiyorum. Birisi abdest alırken, zira namazdan sayılır, diğeri ise sadaka verirken, kendi ellerim ile fakire, muhtaç insana vermek istiyorum. Zira -verdiğim sadaka- Rahman olan Allah'ın eline ulaşıyor."[558]

268- İbn-i Şahri Aşub *Menakib* kitabında rivayet etmiştir: "Resulullah(s.a.a) akşamlar abdest suyunu kendisi hazırlayıp başının üstüne bırakırdı."[559]

269- Ş. Müfid *İhtisas* kitabında rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) abdest aldıkları zaman mübarek parmağında bulunan yüzüğü üç defa oynatırdı."[560]

270- Tabersi *Mecmau'l-Beyan* kitabında rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) abdest aldığı zaman "Nasiye" kısmını (başın ön tarafı ve takriben dörtte biri) mesh ederdi.[561]

271- Ş. Tûsi *Emâli* kitabında Hz. Ali (a.s)'ın Muhammed b. Ebu Bekir'i Mısır'a vali olarak gönderdiği zaman şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

(Abdest alırken) üç defa ağza, üç defa da buruna su alırsın. Yüzünü yıkadıktan sonra sağ ve sol elini sırayla yıkarsın, sonra başın ön kısmını ve ayaklarının üzerini meshedersin. Şüphesiz, ben, Resulullah (s.a.a)'ın böyle abdest aldığını gördüm.[562]

272- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'dan Resulullah(s.a.a)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Cebrail (a.s) bana abdest alırken dirsekleri de yıkamamı emretti."[563]

15. BÖLÜM

HAZRETİN GUSÜLLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

256- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında senedi ile Muaviye b. Am-mar'dan nakletmiştir:

İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum. Resulullah (s.a.a) bir "Sa'" (yaklaşık üç kilo gram) su ile gusül alırdı. Hanımlarından birisi ile gusül almak istedikleri zaman üzerine bir "mud" (750 gram) su eklerdi.[564]

Müellif: Bu manayı Kuleyni *el-Kâfî* kitabında Muhammet b. Müslim'in senedi ile rivayet etmiştir. Şu şekilde gelmiştir: her ikisi de bir kapı kullanırlardı. Aynı şekilde Şeyh değişik yollar ile zikretmiştir.

257- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s)'a isnat edilerek değerli babasından (s.a) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Hasan b. Abdullah" "Cabir b. Abdullah"tan Resulullah (s.a.a)'ın nasıl gusül aldığını sordu. Cabir şöyle dedi: "Resulullah (s.a.a) başına üç avuç su dökerdi. "Hasan b. Muhammed gördüğün gibi benim saçım uzundur dedi, Cabir Ey Hür insan, böyle konuşma zira Peygamber (s.a.a)'in saçı senin saçından daha uzun, daha temiz ve daha güzel idi dedi.[565]

Müellif: Bu şekilde bir rivayeti yine İmam Sadık (a.s) değerli babasından O da Cabir'den rivayet etmiştir.

258- İbn-i Şube *Tuhefu'l-Ukul* kitabında Erbaa Mie hadisi arasında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Bayramlarda gusül almak hacet talep eden için temizlik-taharet ve Peygamber (s.a.a)'in sünnetine uymaktır.[566]

259- Ş. Saduk *el-Hidaye* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Kadın ve erkek Müslüman'ın Cuma gusülüne seferde ve hazarda dikkat etmeleri gerekir. … Cuma gusülü bir cumadan diğer cumaya kadar temizlik, taharet ve günahların keffaresidir. Cuma gusülünün teşri (emredilip bırakılması) edilmesinin nedeni ise şudur: Ensar hafta içinde bazı günlerde develere ve diğer hayvanlara su verme, bakım işleri ile meşgul olurlardı, Cuma günü yıkanıp temizlenmeden mescide giderlerdi, millet onların bedenlerinin kötü kokusundan rahatsız olurlardı, bundan dolayı Resulullah (s.a.a) Cuma günleri gusül almalarını emretti ve sünnet oldu.[567]

Müellif: Birinci bölümü (Cuma gusülüne dikkat etmek) *Mukanna* kitabında da zikredilmiştir.

260- S. b. Tavus *İkbal* kitabında senedi ile İbn-i Senan'dan İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Fitre" bayramı gusülü sünnettir."[568]

261- S. İkbal müellifi Ahmet b. Muhammed b. Ayyaş-i Cevheri'nin telif ettiği *eğsal* kitabından kendi senedi ile Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu nakletmiştir: "Ramazan ayının son on günü gelince Resulullah (s.a.a) ibadet için hazırlanarak evden çıkıp, mescide giderek i'tikâf ederdi. Akşamdan sabaha kadar uyumadan ibadet ediyordu. Her akşam, akşam ve yatsı namazları arasında gusül alıyordu."[569]

Müellif: Bu mana da hadisi S. b. Tavus iki başka yolla rivayet etmiştir. İnşallah bu bölümden sonra namaz bölümünde zikredeceğiz.

15. BÖLÜME EKLEMELER

273- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)'dan rivayet edilmiştir. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Cebrail bana abdest, cenabet gusülü alırken parmağımda ki yüzüğümü oynatmamı emretti."[570]

274- Yine aynı kitapta rivayet edilmiştir. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Cebrail cenabet gusülü alırken parmağımı göbeğime çekerek yıkamamı emretti."[571]

16. BÖLÜM

HAZRETİN NAMAZLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

262- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında senedi ile "Fazl b. Yesar", "Abdul Melik" ve Bukeyr'den şöyle dediğini nakleder. İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Resulullah (s.a.a) vacip namazların iki katı kadar müstehap namaz kılardı. Aynı şekilde vacip oruçların iki katı kadar da müstehap oruç tutardı.[572] Bu konuyu Şeyh'te zikretmiştir.

263- Yine *el-Kâfî* kitabında Hennan'dan nakledilmiştir. Amr b. Haris İmam Sadık (a.s)'dan –bende orada hazır idim- Kurban olduğum, Resulullah (s.a.a)'ın namazını anlatır mısınız? dedi. Hazret şöyle buyurdu: Resulullah (s.a.a)'in sekiz rekat öğle namazının müstehabı, dört rekat vacip öğle namazı, sekiz rekat ikindi namazının nafilesini, dört rekat vacip ikindi namazı, üç rekat vacip akşam namazı, dört rekat akşamın nafilesi, dört rekat vacip yatsı namazı, sekiz rekat gece namazı, üç rekat vitir namazı, iki rekat sabah namazının nafilesi, iki rekat vacip sabah namazı kılmak adeti idi. Ben de; Kurban olduğum, eğer ben bunlardan daha fazla namaz kılsam Allah beni fazla kıldığımdan dolayı azaplandırır mı? dedim. Hazret: Hayır, fakat sünneti terk ettiğin için azaplandırır, buyurdular.[573]

264- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) vetire namazını yatsı namazından sonra oturarak kılınan müstehap namaz kılıp uyurdu.[574]"

Müellif: Bu konuda rivayetler tevatür haddine ulaşmıştır. Zikrettiklerimiz ile yetineceğiz. Rivayetlerden "vetire" namazının Peygamber (s.a.a)'ın kılmış olduğu vacip ve müstehap elli rekatın dışında olduğu anlaşılmaktadır. Bu namazın iki rekatı bir rekat sayılmaktadır ve "vitr" namazı yerine teşri olmuştur. Eğer insan gece ölürse gecenin sonlarına doğru kılınan "vitr" yerine hesaplanır. Bu sözlerimizin ve iddiamızın delili Ş. Saduk'un *İlelü'ş-Şerai* kitabında senedi ile Ebu Basir'in İmam Sadık (a.s)'dan naklettiği hadistir. Hazret şöyle buyurdular: "Allah'a ve kıyamet gününe imanı olan kimsenin "vitir" namazın kılmadan uyumaması gerekir. Ebu Basir diyor: vitir den kastınız yatsı namazından sonra oturarak kılınan iki rekatlık namaz mıdır? diye arz ettim. Evet buyurdular. O iki rekat bir rekat yerine hesaplanır, kim bu iki rekatı kılıp uyursa ve ölürse gecenin sonlarına doğru kılınan vitir namazı kılmış gibidir. Eğer ölmezse de gecenin sonlarına doğru kalkıp vitir namazını gece namazının bir cüzi olarak kılar. Ebu Basir; Acaba Resulullah (s.a.a)'de bu iki rekatı kılar mıydı? diye sordum. Hayır buyurdular. Niçin? diye sordum. Hazret şöyle buyurdu: Zira Resulullah (s.a.a)'e vahiy olunuyordu. O akşam ölüp ölmeyeceğini biliyordu. Başkalarının böyle bir ilmi yoktur. Bundan dolayı kendileri kılmayıp diğerlerinin kılmasını emrediyordu."[575]

Ravinin "Acaba Resulullah (s.a.a) bu iki rekatı kılıyor muydu? Sözü gayet açıktır. Maksadı Resulullah (s.a.a)'in bu amelde devamlılık gösterip göstermemesidir.

265- Kuleyni *Kafi'*de senedi ile Zurare'den İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir. "Resulullah (s.a.a) yolculukta ve hazarda gece ibadete kalkarken on üç rekat namaz kılardı. "Vitr" ve sabah namazının iki rekatlık nafilesi de on üç rekatın içinde sayılırdı."[576]

266- Saduk *Hisal* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Beyaz horoz da Peygamberlerin beş özelliği vardır. Namaz vakitlerini iyi bilirler….[577]

267- Saduk *Fakih* kitabında kendi senedi ile Zurare'nin İmam Bakır (a.s)'dan şöyle buyurduğunu nakleder: "Hazretten öğle namazının vaktini sordum. Buyurdular ki: -yere dikilen çubuğun gölgesi- güneşin zeval vaktinden bir zirâ miktarınca geçince öğle namazının fazilet vaktidir. İkindi namazının zamanı öğle vaktinin ilk vaktinden iki zirâ miktarına ulaşıncadır. Eğer adımların ile ölçmek istersen dört adım güneşin zevalinden geçincedir." Sonra İmam (a.s) şöyle buyurdular: "Resulul-lah (s.a.a)'ın mescidinin duvarı bir endam boyunda idi. Duvarın gölgesi bir zirâ (Kırk sekiz santimetrelik bir ölçü birimi.) olduğu zaman hazret öğle namazını kılardı. İki zirâ boyuna ulaşınca ikindi namazını kılardı. Sonra namazın bir zirâ dan iki zirâya ertelendiğini biliyor musun? diye sordu. Siz buyurun arz ettim. "Nafileyi kılmak içindir." buyurdular. Öğle vaktinin ilk saatinden gölge bir zirâya ulaşıncaya kadar nafile namazını kılmaya başlayabilirsin. Gölge bir zirâya ulaşınca vacip namazı

kılmaya başlayıp nafileyi bırakmalısın. Gölge iki zirâya ulaşınca ikindi namazına başlayıp nafileyi terk etmelisin.[578]

Müellif: Bu manayı Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında rivayet etmiştir. Sonra şöyle diyor: İbn-i Miskan şöyle söylüyor: Bir zirâ iki zirâ hadisini "Süleyman b. Halit", "Ebu Besir Muradi", "Hüseyin b. Galansi", "İbn-i Ebu Yafur" ve bazıları benim için rivayet etmişlerdir. Geçen konu ashabın bir kısmı tarafından nakledilmiştir.

268- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında senedi ile Zurare'den nakleder. İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Resulullah (s.a.a) öğleye kadar namaz kılmazdı. Öğle vakti olup, yarım parmak boyunca -yere dikilen çubuğun- gölgesinden geçtiği zaman sekiz rekat -öğlenin nafilesini- kılardı. Gölge bir zirâ boyuna ulaştığında öğle namazını kılmaya başlardı. Sonra iki rekat -ikindi namazının- nafilesini kılardı. Sonra yine ikindi namazının vakti yetişinceye kadar iki rekat nafile kılardı. Gölge iki zirâya ulaşıncaya kadar devam ederdi. İki zirâ olunca ikindi namazını kılardı. Güneş batınca akşam namazını kılardı. Şafak batı tarafında yok olunca yatsı namazını kılardı. Yatsı namazının vaktinin akşamın üçte birlik kısmına kadar olduğunu buyurdular. Ondan sonra gece yarısına kadar başka namaz kılmazdı. Gece yarısı olunca kalkıp on üç rekat namaz kılardı. Vitr ve sabah namazının nafilesi de bunlara dahil idi. Sabah vakti tan ağarıp hava ışıklanmaya başladığı zaman sabah namazını kılmaya başlardı.[579]

Müellif: Gece namazının vakti konusunda başka müstened rivayetler nakledilmiştir. "Ayyâşi" öğle namazının nafilesi, ve Saduk *el-hidaye* kitabında kendisi ve diğerleri bu konuda rivayetler nakletmişlerdi. Geçen hadiste ikindi namazının bütün nafilelerine değinmediğini hatırlatmadan geçmek istemedim. "İkindi namazından önce iki rekat nafile kılardı." Cümlesi kendinden önceki cümleye nispet beyan edici konumdadır ve onu açıklamaktadır.

269- *Tehzib* kitabı senedi ile Muaviye b. Vahab'dan nakleder. İmam Sadık (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'ın nasıl namaz kıldığı hakkında şöyle buyurduğunu duydum: "Akşam uyumak istediği zaman su kabının üzerini örterek başının ucuna bırakırdı. Aynı şekilde hazret misvakını da yatağının altına bırakarak uyurdu. Uykudan uyandıktan sonra gökyüzüne bakarak "Şüphesiz gökyüzünün ve yeryüzünün yaratılmasında…."ayetini okurdu. Ali İmran sûresinin sonundadır. (Ayet, 190) Sonra dişlerini misvaklardı ve abdest alırdı. Namaz yerine gidip dört rekat namaz kılardı. Her rekatının rükûsu sûresi kadar, secdesi de rükûsu kadar uzun çekerdi. Öyle ki görenler ne zaman rükûyu bitirip secdeye gidecek? derdi. Secdesi de aynı şekilde uzun çekerdi. Sonra yatağına döner Allah'ın istediği kadar uyuduktan sonra tekrar uyanıp gözünü gök yüzüne dikerek aynı ayeti okurdu. Dişlerini misvaklayıp abdest aldıktan sonra mescide giderek gece namazının diğer dört rekatını aynı şekilde kılardı. Yine yatağına dönüp bir miktar uyurdu. Sonra yine uyanıp gökyüzüne bakarak aynı ayeti okurdu. Dişlerini misvaklayıp abdest aldıktan sonra (üç rekat) "vitr" namazı kılıp arkasından sabahın nafilesini ve sabah namazını kılmak için mescide giderdi."[580]

Müellif: Bu manayı Kuleyni'de iki yolla rivayet etmiştir. Yakında hazretin "vitr" namazı amellerinde geniş bir şekilde açıklayacağız.

270- Hazretin nafile namazını fecirin ilk vakitlerinde kısa bir şekilde kıldıktan sonra sabah namazı için evden çıktığı rivayet edilmiştir.

271- Ş. Tûsi *Misbahu'l-Mutahaccid* kitabında Resulullah'ın (s.a.a) namazının şeklini şöyle nakleder: "Hazretin namazı iki rekattır. Her rekatta "Hamd"dan sonra ayakta on beş defa "İnna Enzalna" okunur. On beş defa rükûda, on beş defa da rükûdan kalktıktan sonra, on beş defa birinci secdede, on beş defa secdeden kalktıktan sonra, on beş defa ikinci secdede, on beş defa ikinci secdeden başını kaldırdıktan sonra "inna anzalna" sûresini okursun. İkinci rekatı da aynı bu şekilde kılıp selam verdikten sonra duanı eder hacetini istersin. Bunlar bittikten sonra senin ile Allah arasında olan bütün günahların bağışlanacaktır."[581]

Müellif: Bu manayı S. b. Tavus *Cemalu'l-Usbu* kitabında senedi ile Yunus b. Hişam'ın İmam Rıza (a.s)'dan rivayet ettiğini nakleder.

272- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Ramazan ayı geldiğinde Resulullah (s.a.a) namazlarını fazlalaştırırdı. Sonra İmam Sadık (a.s) buyurdular ki ben de fazlalaştırıyorum, siz de fazlalaştırın.[582]

273- *Tehzib* kitabında senedi ile Muhammed b. Yahya'dan rivayet edilmiştir: İmam Sadık (a.s)'ın huzurundayken hazrete "Ramazan ayı geldiğin de nafile namazları artırılır mı? diye soruldu. Hazret evet, Resulullah (s.a.a) Ramazan akşamları "vetire" namazını kıldıktan sonra namaz yerinde durup Ramazan ayının nafilelerini kılmaya başlardı. Yavaş yavaş millet hazretin arkasında toplanmaya başlayıp nafile namazları hazretle cemaat halinde kılmak isterlerdi. Fakat millet toplandıktan sonra hazret onları bırakıp evine giderdi. Millet dağıldıktan sonra tekrar mescide dönüp nafileleri kılmaya başlardı. Yine millet yavaş yavaş toplanmaya başlayıp hazretin arkasında nafile namazını cemaat ile kılmak istedikleri zaman hazret onları terk edip evine giderdi. Bu işi hazret defalarca yapmıştır, diye buyurdu."[583]

Müellif: Bu konuda rivayet çok fazladır.

274- *Tehzib* kitabında senedi ile "Muhammed b. Süleyman"dan nakledilmiştir. Aşağıda zikredeceğimiz hadis bizim ashabın üzerinde ittifak ettiği hadislerden biridir: "Yunus b. Abdur-rahman" Abdullah b. Senan'dan, O'da İmam Sadık (a.s)'dan rivayet eder. Yine Sabah el-Hüda, İshak b. Ammar'dan; o da Ebul Hasan (a.s)'dan nakleder. "Semaat b. Mihran da İmam Sadık (a.s)'dan nakleder. Hadisi rivayet eden (Muhammed b. Süleyman) İmam Rıza (a.s)'dan şu hadisi sordum hazrette bunun hakkında bana bilgi verdi. İsmi geçen kimseler şöyle söylüyorlar: "Bizler Resulullah'ın (s.a.a) Ramazan ayında nasıl namaz kıldığını sorduk. Sonra hepsi aynı şekilde ittifak içinde hadisi şöyle rivayet ettiler: "Ramazan'ın ilk gecesi geldiğinde Resulullah (s.a.a) akşam namazı ve dört rekat nafilesini kıldı. Sonra ona sekiz rekat daha ekledi. Yatsı namazını kıldıktan sonra iki rekat oturarak nafilesini kıldı. Daha sonra ayağa kalkarak on iki rekat nafile namazı kılıp evine gitti. Millet Resulullah (s.a.a)'ın Ramazan ayı geldiğinden dolayı namazlarını çoğalttığını gördükten sonra nedenini hazretten sordular. Hazret; "Evet bu Ramazan ayının diğer aylara olan faziletinden dolayıdır." buyurdu.

Bir sonraki akşam olduğunda Resulullah (s.a.a) nafile namazı kılmak istedi, millet ise arkasında saf bağlayıp cemaat ile kılmak istediklerinde hazret onlara dönerek şöyle buyurdu: "Ey millet! nafile namazı cemaat ile kılınmaz, kendiniz yalnız kılın ve Allah'ın Kuran'da size öğrettiklerini söyleyin." sonra önemle, "Ey millet! Nafile namazlarında cemaat olmaz" dediler. Sonra millet hepsi bir kenara dağılıp namazlarını kıldılar.

Ramazan ayının on dokuzuncu gecesinde güneş batarken "gusül" alıp akşam namazını kıldı. Sonra her zaman olduğu gibi dört rekat nafilesini kılıp evine gitti. "Bilal" yatsı namazı ezanını okuyunca millet namaz için hazırlandı ve Resulullah (s.a.a) gelip yatsı namazını millet ile cemaat halinde kıldı. Arkasından iki rekat yatsı namazının nafilesini diğer akşamlar gibi oturarak kıldı. Sonra kalkarak kadir gecesinin özel yüz rekatlık nafilesini kıldı. Her rekatta Hamd'dan sonra on defa "İhlas" sûresini okudu. Yüz rekatlık nafile bittikten sonra diğer akşamlarda kıldığı gibi "vitr" namazını kılmaya başladı.

Ramazanın yirminci gecesi, diğer akşamlar gibi akşam namazından sonra sekiz rekat, yatsı namazından sonra on iki rekat Mübarek Ramazan ayına mahsus nafile namazını kıldı.

Yirmi birinci gece, güneş batımında gusül aldı ve on dokuzuncu gecenin amellerini yerine getirdi.

Yirmi ikinci gece de namazlarını fazlalaştırdı şöyle ki; akşam namazından sonra sekiz rekat, yatsı namazından sonra ise yirmi iki rekat özel nafile namazı kıldı.

Yirmi üçüncü gecede güneş batımında gusül aldı on dokuzuncu ve yirmi birinci gecenin amelini yerine getirdi.

İsmi geçen raviler, hazretten Ramazan ayında kılınan günlük nafile (elli rekatlık) namazı hakkında soru sordular. Hazret, şöyle buyurdu: "Resulullah (s.a.a) Ramazan gecelerinde kılınan namazları Ramazan dışında kılınan elli rekatlık nafile namazları ile birlikte kılardı ve hiçbir zaman bu elli rekattan bir şey eksiltmedi."[584]

Müellif: Diğer akşamların nafileleri yirmi dördüncü geceden Ramazanın sonuna kadar, yirmi ikinci gecede ki olduğu gibidir. Diğer hadislerde buna dalalet etmektedir.[585]

275- Seyit b. Tavus *İkbal* kitabında senedi ile İmam Rıza (a.s)'ın değerli babalarından (a.s) şöyle nakleder: "Resulullah (s.a.a) Muharrem ayının ilk günü iki rekat namaz kılardı."

276- *el-Kâfî* kitabında senedi ile Yezit b. Halife'den nakledilmiştir. İmam Sadık (a.s)'a "Ömer b. Hanzala" namazların vakti hakkında sizden bazı bilgiler naklediyor diye arz ettim. Hazret O bize yalan bağlamaz buyurdu, …"Ömer b. Hanzala" akşam namazının vaktinin güneş ışığının kaybolduktan sonra olduğunu fakat Resulullah (s.a.a) yolculukta bazen hızlı yürüyüp ve akşam namazını erteleyerek yatsı namazı ile birlikte

kıldığını söylüyor diye arz ettim, Hazret "Ömer b. Hanzala" doğru demiştir buyurdu.[586]

277- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında senedi ile Talha b. Zeyd'den nakleder. Hz. İmam Sadık (a.s) değerli babasının şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) yağmurlu gecelerde akşam namazını geciktirip yatsı namazını acele ile kılardı ve ikisini birlikte -arka arkaya- kılıp şöyle buyururdu: kim başkasına merhamet etmezse ona da merhamet edilmez."[587]

278- Aynı kitapta senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) seferde ve acele işi olduğu zaman öğle ve ikindi namazını birlikte kılardı. Aynı şekilde akşam ve yatsı namazını birlikte kılardı.

Müellif: Bu şekilde rivayet fazladır. M. Kuleyni, Ş. Tûsi ve oğlu, birinci şehit (r.a) bu hadisleri rivayet etmişlerdir.[588]

279- Saduk *Fakih* kitabında kendi senedi ile, İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Sıcak günlerde müezzin ezan söylemek için Resulullah (s.a.a)'dan izin istediği zaman hazret "ebrid" "bırak hava biraz serinlesin" buyururdu.[589]

Müellif: Saduk (r.a) şöyle diyor: Hazretin "ebrid" sözünden maksadı "acele et acele et"tir. Bu kelimenin kökeni "Berid" dir ki kasteden manasınadır. Bunu kendi kitabı olan *Medinet'l –İlim*'de rivayet etmiştir. Fakat hadisin zahirinden; "ebrid ebrid" kelimesinden ezanın ertelenerek, havanın serinleyip sıcaklığın düşmesi anlaşılmaktadır. Nasıl ki *el-Âla* kitabında Muhammed b. Müslim'den bu iddiamızı teyit eden hadis nakletmiştir. Muhammed b. Müslim şöyle diyor: "İmam Bakır (a.s) Resulullah (s.a.a)'ın mescidin de idi ve benim namaz kıldığımı gördü ve bir daha asla o zamanda namaz kılma. Namazı o şiddetli sıcak altında mı kılıyorsun? buyurdu. Bende nafile namazı olduğunu arz ettim.

280- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında şöyle diyor: "Resulullah (s.a.a) namaz kıldığı zamanda birisi yanına gelseydi onun için namazını kısa tutup ona dönerek "bir arzun, isteğin mi var?" der, ihtiyacını giderdikten sonra yeniden namaz kılmaya devam ederdi."[590]

281- Cafer b. Ahmet Kummi *Zühdü'n-Nebi* kitabında nakletmiştir. "Resulullah (s.a.a) namaza durduğu zaman Allah korkusundan rengi kaçar iç yakıcı acınacak bir ses hazretten duyulurdu.[591] "Bu manayı "İbn-i Fehd" ve başkaları da nakletmişlerdir.

282- Cafer b. Ahmet aynı kitapta başka bir hadiste nakletmiştir. "Resulullah (s.a.a) namaz kıldığı zaman yere düşmüş elbise gibiydi."[592]

283- Meclisi *Biharu'l-Envar* kitabında Ayşe'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) bizim ile sohbet ediyordu, bizde onun ile sohbet ediyorduk, namaz vakti olunca öyle bir hal içine girerdi ki adeta ne o bizi tanırdı ne de biz onu tanırdık."[593]

284- *Gavali* kitabında Resulullah (s.a.a)'dan nakledilmiştir: Hazret namazda sağa sola bakardı fakat arkaya boynunu çevirmezdi.[594]

285- Mufidi'd-Din-i Tûsi *Mecalis* kitabında kendi senedi ile Ali (a.s)'ın "Muhammed b. Ebu Bekir'i Mısır'a vali olarak tayin ettiğinde vermiş olduğu talimat ta şöyle buyurduğunu nakleder: "Rükû ve secdene dikkat et, Zira Resulullah (s.a.a) millet içinde namazı en kâmil ve en hafif olan kimse idi."[595]

286- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) et yediği zaman ellerini yıkamadan namaz kılardı. Fakat süt içtikleri zaman ellerini yıkayıp gargara yapmadan namaz kılmazdı.[596]

287- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında senedi ile İbn-i Senan'dan rivayet eder: Hazrete, bizim bir müezzinimiz var sabah olmadan ezan okuyor." diye arz ettim, hazret, "her ne kadar sabah olmadan ezan söylemek komşuların kalkıp gece namazı kılmaları için hayırlarına olsa da fakat sünnet olan fecirin doğuş vaktidir. Sonra ezan ile ikame arasında iki rekat fecir nafilesi kılınır." buyurdular.[597]

288- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında senedi ile İmam Cafer Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Namaz vakti olduğu zaman Resulullah (s.a.a) Bilal'a duvara çık yüksek sesle ezan oku." buyururlardı.[598]

Müellif: Bu hadisi Tûsi'de rivayet etmiştir.

289- Saduk *Fakih* kitabında kendi senedi ile Zurare'den İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: Bir gün Resulullah (s.a.a) namaz için evden çıktı, omzuna İmam Hüseyin (a.s)'ı alarak mescide getirdi ve yanında oturttu. Millet de hazretin arkasında cemaat namazı için safa dizildiler. -İmam Hüseyin'in (a.s) dili geç açıldığı için konuşamayacak diye korkuyorlardı- Resulullah (s.a.a) tekbir dediğinde İmam Hüseyin (a.s)'da hazretle birlikte tekbir dedi, Resulullah (s.a.a) İmam Hüseyin'in (a.s) tekbir dediğini duyunca tekrar tekbir getirdi, İmam Hüseyin (a.s)'da tekrarladı, bu şekilde Resulullah (s.a.a) yedinci tekbiri getirdi ve İmam Hüseyin (a.s)'da tekbir getirdi. Bundan dolayı namazda yedi defa tekbir demek sünnet oldu.[599]

Müellif: Bu manayı Saduk, *İlel'*de, Ş. Tûsi *Tehzib*, İbn-i Tavus, *Felahu's-Selah* ve diğerleri de kendi kitaplarında nakletmiştir. Bazı rivayetlerde İmam Hasan (a.s) gelmişse de İmam Hüseyin (a.s)'ın olması daha meşhurdur.

290- *Daaim* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babalarından rivayet etmişlerdir: "Resulullah (s.a.a) "Tekbiretü'l-İhram" ve rükû için "Tekbir" derken ellerini kulaklarının hizasına kadar kaldırırdı."[600]

291- "Seyyari" *Ettenzul-ü ve't-Tahrif* kitabında İmam Bakır (a.s)'dan nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) namazda besmeleyi belirgin ve yüksek sesle okurdu."[601]

292- Ayyâşi tefsir kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) millet ile namaz kıldıkları zaman besmeleyi belirgin ve aşikar bir şekilde söylerdi."[602]

293- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından, Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) namaz esnasında esnediği zaman sağ elini ağzına tutardı."[603]

294- Yine Caferiyat kitabında geçen hadis senedi ile rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bazen namaz esnasında eli ile mübarek sakallarını sıvazlardı, hazrete namaz esnasında elinizi sakalınıza çektiğinizi görüyoruz denildiğinde çok gam ve hüzün içinde olduğum zamanlar böyle yapıyorum." buyurdular.[604]

295- Şehid-i evvel *Zikra* kitabında Ebu Said-i Hudri'nin Resulullah (s.a.a)'dan şöyle buyurduğunu rivayet eder. "Hazret namazda kırâetten önce "euzu billah-i mine'ş-şeytani'r racîm" (Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım) derdi.[605]

296- Ş. Saduk *Fakih* kitabında nakleder: "Resulullah (s.a.a)'ın namazı herkesten daha kâmil ve kısa idi. Namazda "Allah-u Ekber"den hemen sonra "Bismillahirrahmanırrahim" derdi."[606]

297- Ş. Tûsi senedi ile İshak b. Ammar, İmam Sadık (a.s)'dan, O'da babasından (a.s) rivayet eder: "Resulullah (s.a.a)'ın ashabından ikisi namazda kırâet hakkında ihtilafa düştüler (konunun anlaşılması için). Ubuyy b. Kab'e mektup yazdılar. O da cevaben şöyle yazdı: "Resulullah (s.a.a) kırâet esnasında iki yerde dururdu, birisi "Fatiha" diğeri "Sûre" bittikten sonra."[607]

Müellif: Saduk bu hadisi geniş ve uzun bir şekilde rivayet etmiştir. Hadisten anlışıldığı üzere birinci durulan yer "Tekbiret-ül İhram"dan sonra, kincisi ise kırâet yani; rükûya gitmeden öncedir.

298- Ş. Sani *Zikra* kitabında ibn-i Cuneyd'in şöyle dediğini nakleder, Semure ve Ubeyy b. Kab, Resulullah (s.a.a)'dan rivayet etmişlerdir. "Hazretin birinci durduğu yer Tekbiretu'l-İhram'dan sonra ikinci yer ise "Hamd" bittikten sonra idi."[608]

299- Ş. Tûsi *Tehzib* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) sabah namazlarında "Emme Yetesaelun", "Hel etake hadisu'l gaşiye" ve "La ugsimu bi yevmi'l kıyame" vb. sûreleri, öğle namazında "Sebbih isme...", "Ve'ş-şemsi ve zuhâhâ", "Hel etake hadisu'l gaşiye" vb. sûreleri okurdu. Akşam namazlarında, "Gul huvellah", "İza cae nasrullahi ve'l feth", "İza zulzule" gibi daha kısa sûreler okurdu. Yatsı namazında ise, öğle, ikindi ve akşam namazlarında okuduklarını okurdu.[609]

300- Yine *Tehzib* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) gece namazının son rekatında "Hel Eta Ala-l İnsan" sûresini okurdu."[610]

301- *Misbahu'l-Mutahaccid* kitabında rivayet edilmiştir. "Resulullah (s.a.a) gece namazının son üç rekatını "Şef ve vitir" (namazlarında) dokuz sûre okurdu. Birinci rekatta "Elhakumu-t Tekasur", "İnna Enzelna" ve "İza Zulzule", ikinci rekatta, "Hamd", "Vel-Asr" ve "İza Cae Nasrullah", bir rekatlık vitir namazında ise, "Gul ya eyyuhe-l Kafirun", "Tebbet" ve "Gul huvellah-u Ahad" sûrelerini okurdu."[611]

302- Ş. Saduk senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Kunût" bütün namazlarda ikinci rekatta rükûya gitmeden kıraetten sonra gerekli bir sünnettir."[612]

303- *Gevali* kitabında Berâ b. Azib'den rivayet edilmiştir. "Resulullah (s.a.a) hiçbir vacip namazı kunûtsuz kılmazdı."[613]

304- Hüseyin b. Hemdan Huseyni *el-Hidaye* kitabında "İsa b. Mehdi Cevheri" ve "Asker" Ebu Cafer'in hizmetçisi, İmam Rıza (a.s)'ın hizmetçisi olan "Reyyan" ve sayıları yetmişe yakın bir grubun İmam Hasan Askeri (a.s)'ın uzun bir hadiste şöyle buyurduğunu rivayet etmişlerdir. "Allah-u celle celaluh Resu-lullah (s.a.a)'e, seni, Ali'yi (s.a) ve Ali'nin (s.a) soyundan olan diğer İmamları kıyamet gününe kadar on haslet ile hasletlendirdim, -onlardan- birisi de her namazda ikinci rekatta kunût tutmaktır."[614]

305- Ş. Saduk *Maani'l-Ahbâr* kitabında senedi ile "Kasım b. Selam'dan, O'da mürsel olarak Resulullah (s.a.a)'dan rivayet eder. "Hazret rükûda o kadar çok eğilirdi ki eğer birkaç damla su sırtına dökülse sabit bir şekilde dururdu."[615]

306- *İlelu'ş-Şerai* kitabında senedi ile Hişam b. Hakem'den, Musa b. Cafer (a.s)'dan nakledilmiştir. "Hazrete niçin rükûda "Subhane Rabbiye-l Azimi ve Bihamdih", secdede "Subhane Rabbiye-l Âla ve bihamdih" diyoruz? diye sordum."Hazret şöyle buyurdu: "Ey Hişam! Resulullah (s.a.a)'ı miraca götürdükleri zaman orada namaz kıldı, Hak Taâlanın azamet ve büyüklüğünü orada gördüğü için bedeni titredi ve yere düştü elinde olmadan rükû halinde durdu. O halette "Subhane Rabbiye-l Azimi ve Bihamdih" dedi. Sonra rükûdan doğruldu, rabbine doğru önceki durumundan daha büyük makamına baktı, -Rabbinin azametinden dolayı- secdeye kapandı ve "Subhane Rabbiye-l Âla ve bihemdih" dedi ve bunu yedi defa tekrar ettikten sonra korkusu ortadan gitti, bundan sonra sünnet halini aldı."[616]

307- Ebu İshak-ı SaKâfî, *el-Garat* kitabında senedi ile İbae'den rivayet etmiştir. Emirü'l Müminin (a.s) Muhammed b. Ebu Bekir'e şöyle yazdı; "Namazlarında rükû ve secdeye dikkat et, zira; Resulullah (s.a.a) namazını herkesten daha kâmil, iyi kılmasına rağmen rükû ya gittiği zaman üç defa "Subhane Rabbiye-l Azimi ve Bihamdih".... Secdeye gittiği zaman "Subhane Rabbiye-l Âla ve bihamdih" derdi."[617]

Müellif: Bu mana diğer hadislerde de gelmiştir.

308- *Caferiyat* kitabında kendi senedi ile Cafer b. Muhammed (a.s) değerli babalarından rivayet etmiştir. Resulullah (s.a.a) secdeye gittikleri zaman iki dizini ellerinden önce yere götürürdü.[618]

Müellif: Bir çok Ehl-i Beyt hadisinde şöyle zikredilmiştir: Secdeye giderken elleri dizlerden önce yere bırakmak müstehaptır. Şayet geçen hadiste dizlerin yere doğru "İstikbal"den kasıt eğilirken öne götürmektir. (Resulullah (s.a.a) secdeye gitmek istediği zaman önce dizleri ile yere doğru eğilirdi ve ellerini dizlerinden önce yere bırakırdı.)

309- Yine aynı kitapta senedi ile Ali (a.s)'dan rivayet edilmiştir. Hazret şöyle buyurdu:

"Resulullah (s.a.a) secdede elinin içine yaslanırdı, kollarını geniş tutardı öyle ki arkadan koltuk altı görünürdü."[619]

310- Seyit Razi *el-Mecazatu'n-Nebevîye* kitabında buyurmuştur. Şöyle rivayet olunmuştur: Resulullah (s.a.a) Hamre'ye "hurma ağacının yapraklarından yapılan küçük hasır" secde ederdi.[620]

311- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babasından (a.s) nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) secde edeceği yere su serperdi."[621]

312- Ş. Saduk *Fakih* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından (s.a) şöyle nakletmiştir: Resulullah (s.a.a)'ın kulpu demirden olan bir bastonu vardı ve ona yaslanırdı, bayramlardı eline alırdı, namaz kılarken önüne bırakırdı.[622]

313- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) namaz kıldığı zaman bastonunu seccade yerinin önüne bırakırdı.[623]

314- *Caferiyat* kitabında kendi senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından, Ali (a.s)'dan rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) "Kurban bayramı" namazında birinci rekatta yedi tekbir (Tekbiret-ül İhram, kunûtlar için beş tekbir ve rükûdan önce tekbir), ikinci rekatta beş tekbir (kunûtlar için dört tekbir ve rükûya gitmek için tekbir) söylerdi."[624]

315- *Caferiyat* kitabında geçen hadisteki senet ile Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) Fitre ve Kurban bayramında "Sebbihisme Rabbike-l Âla" ve "Hel Atake Hadisu-l Gaşiye" yi kırâet ederdi."[625]

316- *Fakih* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) istiskâ (yağmur duası) için iki rekat namaz kılıp Allah'tan yağmur yağdırmasını isterdi."Yine buyurdular ki: "Resulullah (s.a.a) istiskâ namazını bitirdikten sonra hutbe okurdu ve namazı yüksek sesle kılardı."[626]

317- Ş. Saduk, *el-Hidaye* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Her şehrin ahalisinin "Fitre ve Kurban" bayramları için sahraya gitmeleri sünnettir. Sadece "Mekke" ahalisi hariç zira orada "Mescidu-l Haram"da namaz kılarlar."[627]

Müellif: Bu manada bir çok rivayet ulaşmıştır.

318- *Caferiyat* kitabında kendi senedi ile Cafer b. Muhammed, değerli babalarından, Ali (a.s)'dan şöyle buyurduklarını rivayet etmişlerdir. "Resulullah (s.a.a) namaz için şehir dışına çıktıklara zaman "Musalla"ya (namaz kılınan yer) giderdi, giderken "Şecere" dönerken "Meres" yolunu kullanırlardı. Öyle ki "Musalla"ya gitmek için en uzun yolu dönerken ise en kısa yolu tercih ederlerdi."[628]

319- Ş. Saduk *el-Hidaye* kitabında Emirü'l Müminin (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Milletin gökyüzüne bakabilecekleri sahra dışında bir yerde yağmur duası edilmemesi sünnettir, fakat Mekke'de Mescidu'l-Haram'da yağmur duası etmelidirler."[629]

320- Ş. Verram *Tenbihu'l-Hevatir* kitabında Numan'dan nakleder: "Resulullah (s.a.a) namaz saflarını ok gibi dümdüz eğrisiz bir biçimde düzeltirdi. Bir gün mescide gelip namaza durdu Tekbiretü-l İhram demek üzereyken birisinin göğsünün diğerlerinden önde olduğunu fark etti ve şöyle buyurdu: Ey Allah kulları saflarınızı düzeltin, aksi takdirde aranızda ihtilaf çıkar."[630]

321- Yine aynı kitapta İbn-i Mesud'dan nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) mübarek elini omzumuza bırakarak şöyle buyurdu: Saflarda düzenli durun, aksi takdirde kalplerinizde ihtilafa düşer…"[631]

16. BÖLÜME EKLEMELER

275- *Esraru's-Salat* kitabında merhum şehit Sani rivayet etmiştir. "Resulullah (s.a.a) çok büyük bir istek ve şevk ile namaz vaktini beklerdi. -Namaz vaktine dikkat ederdi.- Namaz vakti olunca müezzine, Ey Bilal! Ezan söyle bizi sevindir." buyururdu.[632]

276- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında Emirü'l Müminin (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) hiçbir şeyi namazdan öne geçirmezdi, namaz vakti olunca adeta aile, kavmini, dostunu ve arkadaşını tanımazdı."[633]

277- *İlel* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) akşam namazı olduğunda hiçbir işini namazdan öne geçirmezdi.[634]" (Namazı ilk vaktinde kılardı.)

278- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında Resulullah (s.a.a)'ten nakledilmiştir: "Namaz ve oruç gözümün nuru olarak karar kılınmıştır."[635] (Yani, bu ikisini her şeyden daha çok severim.)

279- *Emâli* kitabında uzun bir hadiste Resulullah (s.a.a)'den şöyle buyurdukları rivayet edilmiştir: "Ey Ebûzer! Allah-u Taâla göz aydınlığımı namazda karar vermiş ve onu sevimli kılmıştır; yiyeceği aç, suyu susuz insana sevimli kıldığı gibi…" Sonra şöyle buyurdu: "Aç insan yemeği yiyerek doyar, susuz insan su içerek susuzluğunu giderir, fakat ben namaz kılmaya doymuyorum."[636]

280- *Camiu'l-Ahbâr* kitabında Resulullah (s.a.a)'ın namaz esnasında kalbinin Allah korkusundan kaynayan kazan gibi kaynadığını nakletmiştir.[637]

281- *Biharu'l-Envar* kitabında *Beyanü-t Tenzil* kitabından, İbn-i Şehri Aşub'dan nakledilmiştir. Resululllah (s.a.a) namaz kılarken gözleri ile semaya doğru bakardı. Ayeti şerife "O müminler ki, namazlarında huşu içindedirler."[638] Nazil olduktan sonra başını aşağı eğerek namaz kıldı.[639]

282- Merhum Ş. Saduk *Men la Yahzuruhu'l-Fakih* kitabında şöyle buyuruyor: Altı namazda "teveccüh" (Tekbiretü-l İhramdan sonra "Veccehtü vecheyi lillezi fetere-s semavati ve-l Arz…." duasını okumak sünnettir. Gece namazının ilk rekatında, bir rekat "vitir" namazında, öğle namazının nafilesinin birinci rekatında, ihram namazının birinci rekatında, akşam namazının nafilesinin birinci rekatında, her namazın ilk rekatlarında."[640]

283- *İhticâc* kitabında "Muhammet b. Abudullah Humeyri'-den Nahiye-i Mukaddese tarafından cevaplandırılan hadiste şöyle gelmiştir. İmam (a.f) mübarek mektubunda şöyle cevap buyurmuşlardır: İsmi geçen, mezkur duaların hiçbirisi "Tevec-cüh'de vacip değildir. Ama tekid edilmiş sünnet olan tekbiretü'l ihramdan sonra şunların söylenmesidir: Yüzümü gökleri ve yeryüzünü yaratan rabbime İbrahimin milleti, Muhammed'in dini ve Emirü-l Müminin Ali (a.s)'ın hidayeti üzerinde yönelttim. Bir olan Allah'a tapan müslümanım ve hiçbir zaman müşriklerden değilim. Şüphesiz namazım, kurbanım, yaşantım ve ölümüm alemlerin rabbi olan Allah içindir, ortağı yoktur, buna emredildim ve Müslümanlardanım. Allah'ım! Beni Müslümanlardan karar kıl; kovulmuş şeytandan, duyan ve gören Allah'a sığınıyorum" bundan sonra hamd sûresi okuyama başlanır.[641]

284- *Hisâl* kitabında "Ebul Hasan b. Raşit'ten rivayet edilmiştir: İmam Rıza (a.s)'dan "Tekbiretu-l İftitahiyye" hakkında soru sordum. Hazret: "Yedi tekbirdir." buyurdu. Resulullah (s.a.a)'in namaza başlarken bir tekbir dediğini rivayet ederler dedim. Hazret; Resululllah (s.a.a) yedi tekbirden altısını yavaş, birini yüksek sesle söylerdi buyurdular.[642] (bundan dolayı hazretin bir tekbirden fazla söylemediğini zan ederlerdi.)

285- S. b. Tavus *Felahu's-Sail* kitabında şöyle buyuruyor: Namazda selamdan sonra üç defa tekbir söylenir ve her birinde eller kulak memelerinin hizasına kadar kaldırılır. Zira Resulullah (s.a.a) kendisine verilen bazı müjdelerden dolayı bunu sünnet olarak (tekid edilen) karar kılmıştır.[643]

286- *Emâli-i Tûsi* kitabında Zirrig'den rivayet edilmiştir. İmam Sadık (a.s)'ın; Sabah, akşam ve yatsı namazlarında ezan ve ikame arasında nafile kılmak değil oturmak sünnettir. Fakat öğle ve ikindi namazlarında ise ezan ve ikame arasında nafile kılmak sünnettir buyurduğunu duydum.[644]

287- *Mekarimü-l Ahlak* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Sünnete göre kadınlar cemaat namazlarında erkeklerden sonra başlarını secdeden kaldırmalıdırlar"[645]

288- *Meaniü'l-Ahbâr* kitabında rivayet edilmiştir. Resulullah (s.a.a) rükûya gittikleri zaman başını iyice aşağı eğmez ve bedeninden yukarıda tutmazdı, mutedil, orta halli olmaya riayet ederdi.[646]

289- *İlelu'ş-Şerai* kitabında İmam Sadık (a.s), değerli babasından (a.s) şöyle nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) namazda bir çocuğun ağladığını duyduğu zaman namazını (annesinin çocuğu ile ilgilenmesi için) kısa tutardı."[647]

290- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir. "Resulullah (s.a.a) bir zirâ uzunluğundaki çanta veya devesinin palanını yayalardan koruması için önüne bırakıp namaz kılardı."[648] (hadisten anlaşıldığı üzere hazret sadece seferde bu şekil yaparmış)

291- Aynı kitapta Eban b. Tağlib'den rivayet edilmiştir. İmam Sadık (a.s)'a Resulullah (s.a.a)'in ne zaman "vitir" namazını kıldığını sordum. Hazret; fecirden önce kıldığını buyurdu.[649] ("vitir" namazını kıldıktın hemen sonra fecir doğardı.)

292- *Fakih* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Sünnet olan insanın "Fitre" bayramında namaz kılınacak yere gitmeden iftar etmesi, "Kurban bayramında" ise namazdan sonra bir şey yemesidir."[650]

293- *Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Aziz babam (s.a) Fitre bayramında namaz için çöle gittiğinde altına -halı- veya hasır sermek istedikleri zaman izin vermezdi, ve şöyle buyurdu: Bugün Resulullah (s.a.a)'ın çöle gidip ufka bakıp alnını-yüzünü yere bıraktığı gündür.[651] (Namaz kılardı)

Müellif: Ş. Saduk *Fakih* kitabında nakletmiştir. Orada şöyle gelmiştir: Resulullah (s.a.a) Fitre ve kurban bayramında bu ameli yerine getirirdi.

294- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Fitre ve kurban bayramında Resulullah (s.a.a)'in namazı mescitte kılmalarını istediler. Hazret; (çölde), bedenimin bütün gökyüzü altında aşikar olmasını severim." buyurdular.[652]

295- *Muknie* kitabında rivayet edilmiştir. Resulullah (s.a.a) Fitre ve kurban bayramında –hava sıcak veya soğuk olsun fark etmez- hırka giyip sarık takardı."[653]

296- Allame'nin *Nihaye* kitabında rivayet edilmiştir. "Resulullah (s.a.a) Fitre ve kurban bayramında namaza gittikleri zaman yüksek sesle tekbir söylerdi."[654]

297- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir. "Sadece Medine şehrinde bayram namazına gitmeden önce mescitte iki rekat nafile namazı kılmak sünnettir. Zira Resulullah (s.a.a) böyle yapardı."[655]

298- *Uyunu'l-Ahbârı'r- Rıza* kitabında hizmetçi olan "Yasir" ve "Reyyan b. Salt" ve diğerleri İmam Rıza (a.s) ile Me'mun arasında Merv'de geçen olayı nakletmişlerdir. Hadiste şöyle gelmiştir: "Bayram geldiğinde Me'mun İmam Rıza (a.s)'ı çağırarak bayram namazını kılması ve hutbe okuması için (ata) binerek musallaya (namaz

kılınan yere) gitmesini istedi. … Me’mun çok ısrar ettiğinden dolayı İmam (a.s) "Gitmeye mecbur olduğumdan dolayı Resulullah (s.a.a) ve Emirü'l Müminin (a.s)’ın bayram namazına gittikleri şekilde giderim…" buyurdu. Bayram sabahı güneş doğduktan sonra İmam (a.s) gusül alıp pamuk parçadan yapılmış beyaz sarığı başına bağladı, bir tarafını sinesine diğer tarafını arkasına attı. Bütün hizmetçilerine, kölelerine kendisi gibi yapıp gitmeye hazırlanmalarını emretti. Sonra kulpu demirden yapılmış bastonu eline alıp çıplak ayakla elbiselerini yukarı kaldırdı öyle ki baldırları görünüyordu, dışarı çıkmaya hazırlandı. Köleleri de aynı kıyafet ile hazretin önünde durdular, hazret gökyüzüne bakarak dört defa tekbir dedi,… İmam (a.s) bu azamet ve büyüklükte milletin karşısına çıktı, evin kapısının önünde durarak (yüksek sesle) "Allah-u Ekber Ala ma hadana, Allah-u Ekber ala ma razagena min behimet-ül Anâm ve'l hemdulillah ala ma eblana," köleleri de yüksek sesle hazrete eşlik ediyorlardı. … hazret her on adımda bir defa durup dört defa tekbir diyordu (yüksek sesle)…"[656]

299- *Fakih* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bayram namazı için bir yoldan gittiği zaman döndüğünde farklı yoldan dönerdi."[657]

300- *Tehzib* kitabında Ali (a.s)’ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) Fitre ve Kurban bayramında sadece bir tekbir söylerdi, Hüseyin (a.s) geç dil açmıştı, bir gün İmam Hüseyin (a.s)’ın annesi Fatma (a.s) hazrete elbisesini giydirip Peygamber (s.a.a) ile birlikte gönderdi. Resulullah (s.a.a) tekbir dediğinde İmam Hüseyin (a.s)’da tekrar etti- yedi defa bu şekilde oldu- tekbir dedi. Sonra Resulullah (s.a.a) ikinci rekat için kalktı ve tekbir dedi ve İmam Hüseyin (a.s) beş defa tekrar etti, bundan sonra Resulullah (s.a.a) bunu sünnet olarak karar kıldı ve bugüne kadar bu sünnet bu şekilde sabit kalmıştır.[658]

301- *Nevadir* kitabında Ravendi, Musa b. Cafer, değerli babalarından, onlarda Ali (a.s)’ın şöyle buyurduğunu rivayet etmişmerdir: "İstiskâ (yağmur namazında) İmamın kalkıp iki rekat "istiskâ" namazı kılması, sonra ellerini açıp dua etmesi (Allah’tan yağmur yağdırmasını istemesi) sünnettir."[659]

302- *İlelü'ş-Şerai* kitabında İmam Sadık (a.s)’ın değerli babasının (s.a) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) yağmur, istiskâ duası için çöle gittiklerinde gökyüzüne bakardı ve mübarek abasını ters çevirip giyerdi. Ravi; niçin böyle yaptığını sordu. Hazret; kendisi ve ashabı arasında nişanedir. Buyurdu. (Yani; Alemlerin rabbi olan Allah’a yalvarıştır. Şöyle ki Allah'ım! Benim elimde olan bu abayı ters çevirdiğim gibi sen de) kuraklığı nimete çevir.[660]

303- *Men La Yehzuruhu'l-Fakih* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) istiskâ namazında şöyle buyururdu, "Allah'ım! Kullarının ve hayvanlarının susuzluğunu gider, rahmetini aç ve yay, ölmüş şehirlerini canlandır" ve bunu üç defa söylerdi.[661]

304- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s)’ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Yağmurdan meydana gelen hayvanların rızkı arşın altından nazil olur. Bundan dolayı Resulullah (s.a.a) yağmur yağdığı zaman yağmurun altında durur mübarek saçının ve sakalının ıslanmasını beklerdi…"[662]

305- Aynı kitapta Ali (a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) yağmura baktığı zaman "Allah'ım! Bu yağmuru faydalı kıl" derdi.[663]

306- Şeyh *Tehzib* kitabında İmam Sadık (a.s)'in değerli babalarından şöyle buyurduklarını rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) "Cuma" günü namaz için evden çıktıktan sonra mescitte gelip minberde otururdu ve ezan diyenlerin ezanlarının bitmesini beklerdi."[664]

307- Aynı kitapta Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "İmamın (namaz kıldıran kimsenin, hocanın) minbere çıkıp millete doğru döndükten sonra onları selamlaması sünnettir."[665]

308- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından şöyle buyurdukları rivayet olunmuştur: "Resulullah (s.a.a) -Cuma namazında- iki hutbe okurdu. Birinci hutbeden sonra oturuduktan sonra kalkıp ikinci hutbeyi başlardı."[666]

309- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s) Cuma namazında hamd ve sûreyi yüksek sesle okuyun zira sünnettir buyurmuştur.[667]

310- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s) değerli babası İmam Bakır (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) güneş gökyüzünün ortasını geçtikten sonra Cuma namazı kılardı."[668]

311- Aynı kitapta İmam Zeynelabidin (a.s) Cuma namazında kunût tutmak müstehaptır buyurmuştur.[669]

312- *Daaimu'l-İslam* kitabında İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Cuma namazında birinci rekatta " Cuma" ikinci rekatta "Münafıkun" sûresini okumak sünnettir."[670]

313- *Tehzib* kitabında Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Resulullah (s.a.a) mescide girip Bilal'in namazın ikamesini dediğini gördüğünde otururdu."[671]

314- Şehit Sâni *Zikra* kitabında Sahl Sâidi'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'in namaz kıldığı yer ile duvarın arası bir koyunun geçebileceği kadardı."[672]

315- *Tehzib* kitabında Hişam b. Salim İmam Sadık (a.s)'dan -rükû ve secdede- söylenen tesbih hakkında soru sordu ve hazret şöyle buyurdular: Rükû'da "subhane Rabbiye'l azim" secdede "Subhane Rabbiye-l Âla" söyleyin, ve bir defa zikir söylemek vaciptir, üç defa sünnettir, fakat rükû ve secde de yedi defa zikir söyleme fazilettir." buyurdular.[673]

316- *Tehzib* kitabında İmam Sadık (a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) namazın her rekatında on beş ayet okurdu. Rükûsu kıyamı, secdesi rükûsu miktarınca idi. Hazretin rükû ve secdeden kalkması eşit müddette idi."[674]

317- Aynı kitapta İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) sabah namazını hava iyice aydınlandıktan sonra kılardı."[675]

318- Aynı kitapta İshak b. Fazl'in İmam Sadık (a.s)'ın hasır ve yere (ekilmeyen arazi) secde edilmesi hakkında soru sorduğu rivayet edilmiştir. Hazret sakıncası yoktur, fakat ben arza secde etmeyi severim, zira Resulullah (s.a.a) alnını arza bırakırdı. Ben de Resulullah (s.a.a)'in sevdiği şeyi senin (yapman) için severim buyurdular.[676]

319- Yine aynı kitapta -nafile namazı hakkında- İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Gündüzün nafilelerinin alçak sesle, akşamın nafilelerinin yüksek sesle okunması sünnettir."[677]

320- *Tehzib* kitabında Masum (a.s)'dan şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Gul Huvellah-u Ehed, tevhit sûresi" Kuran'ın üçte biri, "Gul Ya Eyyuhe-l Kafirun, cehd sûresi" Kuran'ın dörtte biridir. Resulullah (s.a.a) Gul huvellah-u Ehed'i vitir namazında -gece namazının son bir rekatı- toplardı, böylelikle bütün Kuran'ı okumuş olurdu. Şayet; kasıt hazretin vitir namazında üç defa "Gul huvellah-u Ehed" okumasıdır.[678]

321- *Men la Yehzuruhu'l-Fakih* kitabında Zurare'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Vacip namazdan sonra dua etmek, müstehap namaz kılmaktan daha çok sevabı vardır ve sünnettir."[679]

322- *Tehzib* kitabında Ebu Harun Makfuf, İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Ey Eba Harun! –biz Ehl-i Beyt- çocuklarımızın namaz kılmalarına dikkat ettiğimiz gibi Hazreti Fatma (a.s)'ın tesbihini okumalarını da emrederiz, zira kim O hazretin tesbihini okursa şâki olmaz.[680]

323- *Kurbu'l -Esnad* kitabında İmam Sadık (a.s) değerli babası (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) Ali (a.s)'a şöyle buyurdu: "Vacip namazların arkasından "Ayete'l-Kürsi" okumaya dikkat et, zira bu amele Peygamber, sıddık ve şehit'ten başkası dikkat etmez."[681]

324- *Daaim* kitabında şöyle nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) iki vitir namazında yani; Şef' ve bir rekat vitir namazın birinci rekatlarında "Sebbih-is me Rabbike-l Âla" ve ikinci rekatlarında "Gul ya Eyyuh-el Kafirun" ve üçüncü rekatında -vitir- bir rekatlık kunût tutması gereken yerde "Gul huvellahh-u Ehed" okurdu. Elbette bu sûrelerin hepsini Hamd sûresinden sonra okurdu."[682]

325- *Evarifu'l-Maarif* kitabında Emirü'l Müminin Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) secdede şu duayı okurdu: "Allah'ım! Sana secde ettim ve iman getirdim. Sana teslim oldum. -hakikatim- yüzüm, onu tasvir eden kulak ve burnunu açıp, yaratana secde etti. Öyleyse çok büyüktür Allah ve en güzel yaratıcıdır."[683]

326- Sakâfî'nin telif etmiş olduğu *Garat* kitabında Emir-il Müminin (a.s)'ın Muhammed b. Ebu Bekur'e şöyle yazdığı rivayet edilmiştir: "Namazının rükûsuna dikkat et… zira

Resulullah (s.a.a) rükûdan kalktığı zaman şöyle söylerdi: "Semi Allah'u Li Men Hemideh, Leke-l Hamdu Melee' Semavatuke, ve Melee' Arzuke ve Melee' Ma şi'te Min Şey"[684]

327- *Biharu'l-Envar* kitabında *Zikra* kitabından rivayet edilmiştir. "Resulullah (s.a.a) namazda iki secde arasında şu duayı okurdu: "Allahumme İğfir li, Ve-r Hamni, ve Ecirni ve Afini, İnni, Lemma Enzeltu İleyye Min Hayri-n Fegir, Tebarek-ellah'u Rabbu'l Alemin."[685]

328- *Evarifu'l-Maarif* kitabında Resulullah (s.a.a.)'ın hanımı -Maymune-'den rivayet edilmiştir: O hazret için mescit te Humre sererlerdi ve hazret üzerinde -namaz kılardı.- (Humre; Hurma ağacının yapraklarından yapılan küçük hasırdır.)[686]

329- Huseyni'nin te'lifi olan *Hidaye* kitabında kalabalık bir cemaatten ve Ebu Muhammed Askeri (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Allah-u Taâlâ ceddim Resulullah (s.a.a)'e şöyle vahyetti: "Sen, Ali, Ali'nin soyundan gelen İmamları ve sizin şialarınızı kıyamete kadar on haslet ile vasıflandırdım; …onlardan birisi de her namazdan sonra alnı, yüzü yere bırakmaktır. (Allah karşısında tevazudan dolayı yapılan bir ameldir.)."[687]

330- *Mecmau'l-Beyan* kitabında rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) namaz kıldığı zaman tam ve kâmil kılardı.[688]

331- *Durru'l-Leali* kitabında bir hadis arasında şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) nezdinde en değerli, ve sevdiği namaz devamlı kılınan namazdı. Resulullah (s.a.a) bir namazı kılmaya başlayınca ona devam ederdi. Her ne kadar namaz kısa bile olsa.[689]

332- *İlelu'ş-Şerai* kitabında Enes b. Malik'ten şöyle dediği rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Gece yarısı kılınan iki rekat namaz benim yanımda dünya ve dünyada bulunan her şeyden daha değerlidir."[690]

333- Ş. Saduk *Fezaulu'l-Eşhur* kitabında Resulullah (s.a.a)'-in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Beni mebûs edene ant olsun ki, Cebrail, İsrafil'den Allah'ın şöyle buyurduğunu bana haber verdi: "Kim Ramazan ayının son gecesinde on rekat namaz kılarsa; Her rekatta "Hamd" sûresini bir defa, "İhlas" sûresini on defa, rükû ve secdede on defa "Subhanellah vel Hamdulillah ve la ilahe İllallah ve-llahu Ekber" söyler, ve her rekatta teşehhüt, selam ile bitirirse, on rekatı bitirdikten sonra bin defa istiğfar eder sonra secdede "Ya Heyyu Ya Kayyum, Ya Zel Celalı ve-l İkram, Ya Rahman-ud Dünya ve-l Ahire ve Rehimuhuma, Ya Erhemer-Rahimin, Ya İlahe-l Evvelin ve-l Ahirin, İğfir lena zunubena, ve Takabbel minna Salatana ve Siyamena ve Kıyamena" bu namazın fazileti ve sevabı hakkında bir çok şey söyledi… Resulullah (s.a.a) daha sonra şöyle buyurdu: Bu namazı Allah sadece bana ve ümmetime hediye etti. Benden önce hiç kimseye, Peygamberlere ve diğerlerine etâ etmemiştir."[691]

334- *Evarifu'l-Maarif* kitabında rivayet edilmiştir. "Resulullah (s.a.a) eve girdiklerinde oturmadan önce yaptıkları ilk iş dört rekat namaz kılmaktı. Birinci rekatta "Lokman"

sûresini, ikinci rekatta "Yasin" sûresini, üçüncü rekatta "Ha Mim Duhan" sûresini, dördüncü rekatta "Tebarek-el Mülk" sûresini okurdu."[692]

17. BÖLÜM

HAZRETİN ORUÇLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

322- Ş. Saduk *Fakih* kitabında Muhammed b. Mervan'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Resulullah (s.a.a) başlangıçta o kadar çok oruç tutuyordu ki iftar etmeyecek diyorlardı, sonra arka arkaya o kadar iftar etti ki artık oruç tutmayacak dediler. Ondan sonra bir gün arayla oruç tutmaya başladı. Sonra hafta içinde sadece cumartesi ve Perşembe günleri oruç tutuyordu. Sonunda her ayda üç gün yani; ayın ilk Perşembesi, ayın yarısında ki Çarşamba ve ayın sonundaki Perşembe günlerinde oruç tutmak sünnet olup şöyle buyurdular: "Kim böyle yaparsa bütün ömrü boyunca oruç tutmuş gibi sayılır. "İmam Sadık (a.s) sonra söyle devam etti: "Babam defalarca şöyle buyuruyordu: "Allah katında "Resulullah (s.a.a) şöyle böyle yapıyordu" denildiğinde, cevabında "Allah beni çok namaz kılıp çok oruç tutmaktan dolayı çok azap etmeyecektir" diyen kimseden daha düşman bilinen yoktur. Zira bu sözün manası Resulullah (s.a.a)'in amel ettiğinden daha fazlasını yapmasına kadir olmadığına inanmaktır."[693]

323- *el-Kâfî* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bi'setin ilk zamanlarında o kadar fazla arka arkaya oruç tutardı ki "iftar etmeyecek" derlerdi. Sonra Hz. Davut'un orucu dedikleri, bir gün arayla oruç tutmaya başladı -sonra bunu terk etti- ve Eyyamı-l Beyz, yani; her ayın on üçü, on dördü ve on beşinde oruç tutmaya başladı. Sonunda bunu da terk etti ve üç günü ayın onlarına taksim etti. Ayın ilk onunun "Perşembe" günü, ikinci onunun "Çarşamba" günü ve üçüncü onunun "Perşembe" günü oruç tuttu. Hayatta olduğu sürece bu şekil oruç tutuyordu."[694]

324- "Erbaa Mie" hadisinde -*Hisâl* kitabında- Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Her ayın üç günü; birinci Perşembe, ortada Çarşamba ve ayın son Perşembesinde, ve yine Şaban ayının orucu sineden vesveseyi, kalpten hüznü kederi çıkarır… Biz Ehl-i Beyt her ayın bu üç gününde oruç tutarız tutarız."[695]

325- *el-Kâfî* kitabında senedi ile Enbese'i Abid'den nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) dünyadan göçünceye kadar, Şaban, Ramazan aylarını ve her ayın üç gününü oruç tutardı."[696]

326- Ş. Saduk *Maani'l-Ahbâr* ve *Mecalis* kitaplarında İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından (a.s) senedi ile şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Bir gün Resulullah (s.a.a) dostlarına şöyle buyurdu: "İçinizden hanginiz her gün oruç tutuyor? Salman; Ey Resulullah (s.a.a) ben tutuyorum dedi. İçlerinden birisi Ey Salman senin bir çok gün yemek yediğini gördüm! dedi. Salman "Senin zannettiğin gibi değil, her ayın üç gününü oruç tutuyorum ve Allah şöyle buyuruyor: "Kim iyi amel ederse iki katı ona sevap verilir" diğer taraftan Şaban ayının orucunu Ramazan ayına birleştiriyorum ve kim böyle yaparsa bütün dünyanın ömrü kadar oruç tutmuş sayılır. Resulullah (s.a.a)

senin Lokman gibi hekim insanda ne işin var, itiraz ediyorsun, istediğin her şeyi ondan sor sana cevap versin" buyurduğu da rivayet te nakledilmiştir.[697]

327- Ahmet b. Muhammed b. İsa *Kitab-ı Nevadir*'de kendisi Sumae'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: İmam Sadık (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'in Şaban ayının orucunu tutup tutmadığını sordum. Evet, fakat bütün günlerinde oruç tutmadığını buyurdular. Kaç gün iftar ettiklerini sordum. İftar ederlerdi buyurdu. Bu sorumu üç defa tekrar ettim, hazret, "İftar ederlerdi" cümlesinden başka bir yanıt vermedi. Bir yıl sonra yine aynı sorumu tekrarladım. Hazret, yine aynı cevabı buyurdular…[698]

328- Ş. Kuleyni *el-Kâfî* kitabında senedi ile İmam Bakır (a.s)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) Şaban ve Ramazan aylarını oruç tutardı. İki ayı birbirine birleştirirdi. Fakat başkalarının böyle yapmasını nehyederdi. "Bu iki ay Allah'ın aylarıdır ve oruçları günahların keffaresidir." buyururdu.[699]

Müellif: Hazretin iki ayı birlikte tutmalarından nehy etmesinden kasıt; milletin bütün Şaban ayını oruç tutmalarını istememesi olabilir. Zira bir kısım rivayetlerde de geldiği gibi Şaban ayının orucunda arada bir günde olsa fasıla bırakılması emredilmiştir.

329- *Mekarim* kitabında Enes b. Malik'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Hazretin iftar ve seherde yiyeceği bir miktar şerbet idi. Bir çok zaman bir defadan başka yiyebileceği, yemeği olmazdı ve şerbeti süt olurdu, bazen de ıslatılmış ekmek yerdi…"[700]

330- *el-Kâfî* de senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) "taze hurma" olduğu zaman onunla, olmadığı zamanlar ise kuru hurma ile orucunu açardı."[701]

331- Yine *el-Kâfî'*de senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın değerli babasından (s.a) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resu-lullah (s.a.a) oruç tuttuğu zamanlar iftar için helva gibi tatlı yiyecekler, bulamadığı zaman ise su ile orucunu açardı."[702]

332- Bazı rivayetlerde hazretin bazen üzüm ile orucunu açtığı gelmiştir.[703]

333- Ş. Müfid *Muknia* kitabında Âl-i Muhammed (a.s)'den nakletmiştir. Sahura kalkıp biraz şerbette olsa içmek müstehaptır. Sonra şöyle buyurdu: Sahurda en güzel yiyecek "Hurma ve kavut'tur." Zira Resulullah (s.a.a) sahurda bunları yerdi.[704]

334- *Mekarim* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir çok zaman helim (bulgur, et ve suyla yapılan bir çeşit çorba) yerdi. Bazen de sahur yemeği için helimi seçerdi."[705]

335- *Fakih* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) Ramazan ayı geldiğinde bütün esirleri özgür ederdi ve her dilenciye-bir şey isteyene, bir şeyler verirdi."[706]

336- *Daaim* kitabında İmam Ali (a.s)'în şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) Ramazan ayının son on günü yatağını toplar ibadet için himmet

kemerini bağlardı. Yirmi üçüncü gece geldiğinde Ehl-i Beyt'ini uyanık saklardı. Kimin uykusu gelse uyumaması için yüzüne su serperdi. Hz. Zehra (s.a)'da aynısını yapardı. Ev halkından hiç kimsenin uyumasına izin vermezdi. Uyumamaları için onlara az yemek verirdi, sabahtan kendisini akşam uyanık kalmak için hazırlardı ve şöyle buyururdu: "Bu gecenin hayrından faydalanmayan mahrumdur."[707]

337- *Caferiyat* kitabında kendi senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın değerli babalarından (a.s), Ali (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) Fitre bayramında, bayram namazının kılındığı yere gitmek için evden çıkmadan önce, birkaç hurma veya bir miktar üzüm yerdi."[708]

338- Ş. Saduk *el-Muknia* kitabında buyuruyor: Kurban bayramında namazdan sonra, fitre bayramında namazdan önce bir şeyler yemek müstebaptır."[709]

18. BÖLÜM

HAZRETİN İTİKÂFLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

339- Saduk *Fakih* kitabında kendi senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) Hicretin birinci yılı Ramazan ayının ilk onunda, diğer yılda ikinci onunda itikâf ederdi. Fakat daha sonra her zaman üçüncü onunda itikâf etti."[710]

340- Yine aynı kitapta şöyle gelmiştir: İmam Sadık (a.s) buyurdular: "Bedir" savaşı -hicretin ikinci yılı- Ramazan ayına denk geldi. Bu yüzden Resulullah (s.a.a) bu yılda mescitte itikâf edemedi. Gelen yılda hazret geçen yılın itikâfını kaza amacıyla Ramazanın iki onunu (yani yirmi gün) mescitte itikâf etti."[711]

341- *el-Kâfî* kitabında senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) Ramazan ayının son on günü geldiğinde mescid de itikâf ederdi. Tüy, kıl, saçtan bir çadır yaparlardı. Hazret ibadet için himmet kemerini bağlayıp yatağını toplardı. Bir şahıs "Hanımlarından uzaklaşır mıydı?" diye sordu. Hazret "Hanımlarından uzaklaşmazdı" buyurdu.[712]

Müellif: Bu mana bir çok rivayetlerde nakledilmiştir. Bazılarını daha önce zikrettik. Hanımlardan uzak durup "inzivaya çekilmek'ten" kasıt cimadır. Onlar ile muâşeret etmek değildir.

18. BÖLÜME EKLEMELER

335 - *Durru'l-Leali* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) Zilhicce'nin dokuzunda ve her ayın üç gününü (ayın ilk Perşembesi, ortasındaki Çarşambası ve son Perşembe'sini) oruç tutardı."[713]

336- S. b. Tavus *İkbal* kitabında Nişabur tarihinin ikici kısmında şöyle bir rivayet nakletmiştir: "Ramazan ayı geldiğinde Resulullah (s.a.a)'in rengi değişirdi namazları fazlalaşırdı, dualarında çok yalvarıp yakarırdı ve Allah'tan korkardı."[714]

337- *Mecmuet'i-Veram* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir işten dolayı hüzünlendiği, gamlandığı zaman, namaz kılarak veya oruç tutarak bu hüznünden kurtulmak için yardım alırdı."[715]

338- *Uyunu'l Ahbârı'r-Rıza* kitabında İmam Rıza (a.s) değerli babalarından (s.a) şöyle nakletmiştir: "Şaban ayı geldiğinde başında, ortasında ve sonunda üç gün oruç tutardı. Ramazan ayına iki gün kala oruç tutmazdı. Sonra Ramazan orucunu tutmaya başlardı."[716]

339- *el-Kâfî'*de İmam Sadık (a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) iftar etmek istedikleri zaman helva ile iftar ederdi. Helva olmadığı zaman tatlı ile iftar ederdi. Bunlardan hiç birisi olmadığı zaman soğuk su ile iftar açardı."[717]

340- S.b. Tavus *İkbal* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) "Esvedeyn" ile iftar ederdi. Hazretten esvedeynin ne olduğunu sordum. Hazret; "Birisi kuru hurma ve su, diğeri taze hurma ve su'dur." buyurdular.[718]

341- *Mekarim* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) hurma ile iftar açardı, şeker bulduğu zaman onunla iftar ederdi."[719]

342- *el-Kâfî*de İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir: "Ramazan ayının son on günü geldiğinde Resulullah (s.a.a) kemerini sıkı bağlardı ve hanımlara yaklaşmazdı. Geceleri uyumayıp ibadet etmek için gönlünü, içini rahatlatırdı."[720]

343- *Tehzib* kitabında zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a)'den sünnet olarak bize gelip sabit olan şudur ki, hazret bizzat kendileri Ramazan ayının hilâlını görme görevini üstlenirdi.[721]

344- *Daaim* kitabında Ali (a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Fitre bayramı namazından önce fıtra zekatını ayırıp bir kenara bırakmak müstehaptır."[722]

345- Ş. Saduk *Muknia* kitabında zikretmiştir ki: Fitre bayramı akşamı, akşam ve yatsı namazından sonra ikindi namazına kadar Şevval'in ikisinde on namazdan sonra, kurban bayramı gününde, öğle ve ikindi namazından sonra, Zilhiccenin onikisi, sabah namazından sonra -Mekke şehrinde olmayanların- tekbir söylemeleri müstehaptır."[723]

346- *Tehzib* kitabında İmam Sadık (a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: -Dört namazdan- sonra: Fitre bayramı akşamı, akşam ve yatsı namazından sonra, bayram sabahı namazdan sonra ve Fitre bayramı namazından sonra tekbir söylemek müstehaptır…"[724]

347- *Daaim* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "İftarı hemen yemek, sahuru geciktirmek ve iftardan önce akşam namazını kılmak müstehaptır."[725]

348- *Tehzib* kitabında Muaviye b. Vahab rivayet etmiştir: İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Fitre zekatını bir sa' -takriben üç kilo- bir cinsten verilmesi -üzüm, hurma, arpa vb.- sünnettir. Yarısını bir cinsten diğer yarısını ise başka bir cinsten vermek sünnete aykırı ve yeterli değildir."[726]

349- *Tehzib* kitabında İmam Sadık (a.s)'in Resulullah (s.a.a)'dan şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Allah-u Taâlâ altı hasleti benim için beğenmedi. Bende bu hasletleri vasilerim ve onların takipçileri için beğenmedim… onlardan birisi oruçlu iken kötü bir şey söyleyip küfretmektir."[727]

350- *Tuhefu'l-Ukul* kitabında rivayet edilmiştir. Birisi Fitre bayramı günü İmam Rıza (a.s)'a "Ben bugün hurma ve kabir toprağı ile iftar ettim" dedi. Hazret: Sünnet ve bereketi bir araya toplamışsın, buyurdu.[728]

351- *Evarifu'l-Maarif* kitabında rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) bir yudum su, veya bir miktar süt veya birkaç hurma ile iftar ederdi."[729]

19. BÖLÜM

HAZRETİN SADAKAYLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

342- Bergi *Mehasin* kitabında, İmam Sadık (a.s)'dan, Resulullah (s.a.a.)'in Ali (a.s)'a vasiyetini şöyle naklediyor: … "Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "… altıncı, namazda, oruç ve sadaka vermekte bana uy… ama sadaka vermekte, o kadar eli açık ol ki malını vermekte israf ettiğini zannedesin."[730]

343- Ş. Kuleyni, *el-Kâfî'*de senedi ile İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) hiçbir zaman dilenciyi geri çevirmezdi. Elinde bir şey olsaydı verirdi, olmadığı zaman Allah ulaştırsın buyururdu."[731]

Müellif: Bu konuda Şia ve Sünni kitaplarında bir çok hadis gelmiştir. Şayet tevatür haddine ulaşmıştır. Bu hadislerden bir kısmını Muâşeret bölümünde zikrettik.

344- Seyit b. Tavus (r.a) *Muhecu'd-Davet* kitabında -bir hadis arasında- İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu nakletmiştir: Biz Ehl-i Beyt Allah yolunda verdiğimiz hiçbir şeyi geri almayız.[732]

19. BÖLÜME EKLEMELER

352- *Mekarim* kitabında İmam Sadık (a.s), Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Ben birkaç şeyi terk etmem; üzerinde çul-palan olan eşeğe binmeyi, köleler ile bir hasır üstünde yemek yemeği, kendi elim ile dilenciye yardım etmeyi."[733]

353- *Tuhefu'l-Ukul* kitabında Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Biz Ehl-i Beyt, cömertliliğimizin gereği bize zulmedeni affedip, hakkımızdan mahrum edene bağışta bulunuruz."[734]

354- *Keşfu'l-Gumme* kitabında rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) bütün milletten daha cömert idi, her zaman bağış ve bahşişi devam ederdi, hiçbir zaman cimrilik ve vermemezlik etmezdi."[735]

355- *Uddetu'd-Dai* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Biz Ehl-i Beyt -görünüşte müstahak olmayan- kimseleri, gerçekten müstahak olan kimseleri reddetmiş olabiliriz diye reddetmeyiz.[736]

356- Merhum Meclisi *Bilaru'l-Envar* kitabında, *Daavat-u Ravendi'den* Emir'ül-Müminin (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a)'den bir şey istedikleri zaman eğer hazret onu yapmak kastı, iradesi olsaydı müspet cevap verirdi, eğer yapmak istemeseydi sükut ederdi (hiçbir zaman) "hayır" kelimesini ağzına almazdı."[737]

357- Ş. Saduk *İlelu'ş-Şerai* kitabında Hasan b. Ali b. Fizal'ın şöyle dediğin rivayet etmiştir: Hz.İmam Rıza (a.s)'dan "Niçin Hz. Ali (a.s) halife olduğu zaman Fedeğ'i geri almadı?" diye sordum. Hazret: "Biz Ehl-i Beyt, müminlerin velisiyiz, onların lehine hükmederiz, haklarını zalimlerden alıp onlara geri veririz, (şahsi kudretimizi) kullanmayız, gasp edilmiş hakkımızı zalimlerden, alacak olan sadece Allah'tır."[738]

20. BÖLÜM

HAZRETİN KURAN TİLAVETİYLE İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

345- Ş. Saduk *Mecalis* kitabında senedi ile Emirü'l Müminin (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Cenabet dışında hiçbir şey Resulullah (s.a.a)'ın Kuran'ı tilavet etmesine engel olmazdı."[739]

346- Merhum Tabersi *Mecmau'l-Beyan* kitabında Ümm-ü Seleme'nin şöyle buyurduğunu nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) ayetleri birbirinden ayırarak Kuran okurdu."[740]

347- Ş. Ebul Futuh-u Razi Tefsir'inde nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) "Müsebbahat'ı okumadan uyumazdı ve bu sûrelerde bin ayetten daha üstün bir ayet vardır buyururdu. Müsebbahat hangi sûrelerdi diye sorulduğunda, "Hadid, Haşr, Saff, Cuma ve Teğabun" sûreleridir" buyurdular.[741]

348- İbni Ebu Cumhur *Durru'l-Leali* kitabında Cabir'in şöyle dediğini nakleder: "Resulullah (s.a.a) "Tebareke" ve "Elif Lam Mim Tenzil" sûrelerini okumadan uyumazdı."[742]

349- *Mecmau'l-Beyan* kitabında Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) "Sebbihisme Rabbike-l Âla" sûresini severdi ve ilk olarak "Sebbihisme Rabbike-l Âla" diyen Mikail'dir." buyururdu.[743]

Müellif: Merhum Meclisi *Bilaru'l-Envar* kitabında bu hadisin birinci bölümünü "Durru'l-Mensur" kitabından nakletmiştir.

350- *Mecmau'l-Beyan* kitabında İbni Abbas'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) ne zaman "Sebbihisme Rabbike-l Âla" okusaydı, "Subhane Rabbıy-el Âla" söylerdi." Bu hadis Ali (a.s)'dan da rivayet edilmiştir.[744]

351- Suyuti *Durru'l-Mensur* kitabında Ebu İmame'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Haccatu'l-Veda'dan sonra Resulullah (s.a.a) ile birlikte namaz kıldığımızda hazret "La Ugsimu bi yevmil kıyame"yi okurdu. "E Leyse Zalike bi gadirin Âla Eyyuhyiye-l Mevta" ayetini ulaştığında hazretin "Bela Ene Ala zalike Mine-ş Şahidin" (Evet bende buna şahidim) dediğini duydum." Bunun gibi hazretin söylediklerinde az bir ihtilaf ile başka rivayetler de mevcuttur.[745]

352- Aynı kitapta İbni Abbas'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) namazda "Ve Nefsun ve ma sevvaha fe Elhemeha Fucureha ve tegvaha" ayetini okuduktan sonra biraz durur sonra "Allah'ım bana takvalı olmayı nasip et, nefsimi temizle şüphesiz sen en güzel temizleyensin ve onun velisi, mevlasısın." derdi.[746]

20. BÖLÜME EKLEMELER

358- *Biharu'l-Envar, Zikra* kitabından rivayet eder: Resulullah (s.a.a) Kuran okumadan önce -Kovulmuş Şeytan'dan Allah'a sığınırdı- yani; "Euzu Billahi Mineş-Şeytan-ir Racim" derdi."[747]

359- *Tefsir-i Ayyâşi*de İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "(Resulullah (s.a.a)'ın sesi o kadar güzeldi ki) Kuran'ı herkesten daha güzel ve gönülleri kendine aşık edecek bir şekilde okurdu."[748]

360- *Deavut-u Ravendi* kitabında Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Cebrail bana Kuran'ı ayakta okumamı söyledi…[749]

361- *Mecmau'l-Beyan* kitabında Enes b. Malik'den rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) Kuran'ı sesini çekerek makamlı bir şekilde okurdu."[750]

362- Merhum Kuleyni *el-Kâfî'*de İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Biz Ehl-i Beyt Kuran'ı "Ubeyy'in kıraatı üzerine okuruz. bazı rivayetlerde Ehl-i Beyt (a.s) diğer yedi kıraata da izin verdikleri, caiz kıldıkları gelmiştir.[751]

363- Merhum Tabersi *Mecmau'l-Beyan* kitabında "Tin sûresinin" tefsirinde şöyle rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) bu sûreyi bitirdikten sonra "Bela ve ene ala zalike mineş şahidin" (Evet ben buna şahidim) buyururdu."[752]

364- *Durru'l-Mensur* kitabında Resulullah (s.a.a)'dan nakledilmiştir: "E leyse zalike bi gadirin Ala Eyyuhyu-ul Mevta" (Acaba Rabbin ölüleri diriltmeye kadir değil mi?) ayetini okuduğunda,- Kıyamet sûresinin son kısmı- "Her ayıptan münezzeh olan rabbim, evet sen ölüleri diriltemeye kadirsin" söylerdi.[753]

365- *Mecmau'l-Beyan* kitabında Yunus sûresinin 61. ayetinde "(Habibim) ne iş yaparsan yap ona dair Kur'andan ne okursan oku ve sizler ne yaparsanız yapın,

yaptıklarınıza daldığınız anda muhakkak biz sizi görürüz. Ne yerde ne de gökte zerre ağırlığınca bir şey Rabbinizden uzak ve gizli kalmaz. Bundan daha da küçük ve daha da büyük hiçbir şey yoktur ki apaçık bir kitapta tespit edilmiş olmasın. "Resulullah (s.a.a) bu ayeti okuduğunda çok şiddetli bir şekilde ağlamaya başlardı.[754]

366- *Mecmau'l-Beyan* kitabında "Tevhid" sûresinin açıklamasında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) "Gul huvellahu Ehed'i okuduğu zaman her ayetten sonra duraklardı."[755] (bütün sûreyi bir nefeste okumazdı.)

21. BÖLÜM

HAZRETİN DUAYLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

353- Kutb-u Ravendi *Daavât* kitabında Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğunu zikretmiştir: "Cebrail bana Kur'an'ı ayakta okumamı, rükûda Allah'a hamd secdede ise tesbih ve oturarak dua etmemi emretti."[756]

354- İbn-i Fehed *Uddet-i Dai* kitabında rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) dua ederken ellerini kaldırırdı, yemek isteyen fakir gibi yalvarıp inlerdi."[757]

Müellif: Aynı konuyu Şeyh *Mecalis* kitabında Zeynelabidin (a.s)'ın çocukları Muhammed ve Zeyd, O'da İmam Hüseyin (a.s)'dan rivayet etmiştir.

Aynaya Bakarken Okuduğu Dua

355- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s), değerli babalarından (s.a), Ali (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) aynaya bakarken şöyle söylerdi: "Beni kamil (eksiksiz), yüzümü güzel yaratan, başkalarının karşısında ziy-netlendiren, İslam'a hidayet eden, "Nübüvvet" ile bana minnet bırakan Allah'a hamd olsun."[758]

356- Ebul Futuh-u Razi tefsirinde İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) aynaya bakarken şöyle söylerdi: "Beni kâmil yaratan, ahlakımı güzelleştiren, diğerlerinin ayıpları karşısında bana ziynet veren Allah'a hamd olsun"

Merkebe Binerken Okuduğu Dua

357- *Gevaliu'l-Leali* kitabında Resulullah (s.a.a)'dan, rivayet edilmiştir: Yolculuk için hazret merkebinin üzerine oturduktan sonra üç defa "Allah-u Ekber" söyledikten sonra şu ayeti okurdu: "Bunları hizmetimize veren Allah ne yücedir! Zaten bizim gücümüz bunlara yetmezdi. Şüphe yok ki Rabb'imize döneceğiz."[759] Sonra devamında şöyle buyururdu: "Rabb'imiz! Bu yolculuğumuzdan senden iyilik ve takva talep ediyoruz. Senin hoşuna giden işleri senden istiyoruz. Allah'ım! Bu yolculuğu bizlere kolay kıl, uzağını yakın et, Allah'ım! Yolculukta bizim yardımcımız, ailemiz de bizim vekilimiz ol. Allah'ım! Yolculuğun zorluklarından, evin hüznünden, aile ve malda kötülük görmekten sana sığınıyorum." Yolculuktan döndükten sonra "Rabb'ime tövbe etmiş, ona ibadet ederim, evime döndüğüm için şükürler olsun." diye dua ederdi.[760]

Yolculukta Akşam Vakti Olunca Okuduğu Dua

358- Aynı kitapta şöyle nakledilmiştir: Hazret yolculukta akşam olunca "Ey yeryüzü! Benim ve senin rabbimiz Allah'tır. Senin ve içinde barındırdıklarının şerrinden ve üstünde hareket halinde olanlardan Allah'a sığınıyorum ve –yine- her yırtıcı, ısırıp sokan yılan ve akrebin, bu diyarda bulunan herkesin şerrinden Rabb'ime sığınıyorum. Yine babanın ve oğlunun şerrinden Rabb'ime sığınıyorum." diye dua ederdi.[761]

Yeni Elbise Giyerken Okuduğu Dua

359- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a.a)'dan rivayet edilmiştir: Hazret yeni elbise giydiği zaman "Avretimin örtülü, halk arasında süslenmiş olayım diye giydirip örten rabbime hamd olsun." diye dua ederdi.[762]

Müellif: Bu hadise yakın manada, Mufidi-Dini-i Tûsi, *Emâli* kitabında Ubeyy b. Meter'den, Allame Meclisi *Bilaru'l-Envar'*da *Menakib* kitabından Ubeyye b. Meter'den rivayet etmişlerdir.

360- Yine *Mekarim* kitabında gelmiştir: Hazret elbisesini çıkarmak istediği zaman önce sol taraftan çıkarmaya başlardı. Yeni elbise giydikleri zaman her zaman yaptığı iş, Allah'a hamd ve sena da bulunmaktı. Sonra fakir birisini çağırıp eski elbisesini ona verip şöyle buyururdu: "Müslüman, Allah'ın rizayeti için eski elbisesini fakir bir müslümana verirse, verdiği elbise fakirin üzerinde olduğu sürece, veren şahıs hayatta olsun veya ölmüş olsun, Allah'ın yardımı, emanı ve koruması altında olacaktır."[763]

361- Yine aynı kitapta zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) elbisesini giydikten sonra evden çıkmadan önce ayağa kalkıp şöyle dua ederdi: "Allah'ım senin sayende kendimi örttüm, sana yöneldim ve sarıldım (senin ipine sarıldım), sana tevekkül ettim, Allah'ım sen benim itimadım ve ümidimsin, Allah'ım ehemmiyetli, mühim (işlerimde) ve benim önemsemediğim fakat senin daha iyi bildiğin işlerimde bana kifayet et ve himayette bulun. Senin komşuluğun aziz, değerli, hamd ve övgün yücedir. Senden başka İlah yoktur. Allah'ım! Takvayı yol azığım yapl, günahlarımı bağışla, nereye yönelirsem orayı hayır ve iyilik olarak karar kıl.!" Daha sonra hazret işinin peşine giderlerdi.[764]

Meclisten Kalkarken Okuduğu Dua

362- Gazali *İhyau'l-Ulum* kitabında nakleder: Hazret ne zaman bir meclisten kalksa "Allah'ım! Sen her noksanlık ve ayıptan münezzehsin. Hamd ve övgü sana mahsustur. Şahadet ederim ki senden başka ilah yoktur, tövbe edip sana dönüyorum." diye dua ederdi.[765]

Mescide Girerken ve Çıkarken Okuduğu Dua

363- Şeyh *Mecalis* kitabında senedi ile, "Abdullah b. Hüseyin", değerli annesi "Fatma bintu'l-Hüseyin'den, O' da değerli babası İmam Hüseyin (a.s)'dan, O'da Ali (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) mescide girmek istedikleri

zaman "Allah'ım! Rahmet kapılarını yüzüme aç" mescitten çıkarken "Allah'ım! Rızk kapılarını yüzüme aç" diye dua ederdi.[766]

364- Tabarî *el-İmame* kitabında, "Abdullah b. Hasan'dan, o da değerli annesi Fatıma-ı Suğra'dan, o da değerli babası İmam Hüseyin (a.s)'dan, o da değerli annesi Hz. Fatıma'dan nakleder: "Peygamber (s.a.a) mescide girdikleri zaman "Allah'ın adıyla, Allah'ım! Salât ve selamını Muhammed'e ve onun Ehl-i Beyt'ine gönder, günahlarımı bağışla ve rahmet kapılarını yüzüme aç" mescitten çıkmak istedikleri zaman ise "Allah'ın adıyla, Allahı'm! Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine selam ve sâlat gönder. Günahlarımı bağışla, kerem ve iyilik kapılarını yüzüme aç" diye dua ederdi.[767]

Yatağa Girerken Okuduğu Dua

365- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında rivayet edilmiştir: Resulul-lah (s.a.a) yatakta sağ tarafa doğru ve mübarek yüzünü sağ elinin içine bırakarak uyurdu. Sonra "Allah'ım! Kullarını dirilttiğin zaman beni azabından koru." diye dua ederdi.[768]

366- Aynı kitapta zikredilmiştir: Hazret uyurken muhtelif, farklı dualar okurdu. -onlardan birisi- şöyledir: "Allah'ın adıyla ölüp dirilirim. Bütün mahluklar ona dönecektir. Allah'ım! Korkumu emniyet ve huzura çevir, ayıbımı ört, bana verdiğin emanetin (hakkını) kendin edâ et."[769]

367- Yine aynı kitapta zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) uyurken ayet'el kürsi'yi okurdu ve şöyle buyururdu: "Cebrail bana gelerek, Ey Muhammed! Cin taifesinden olan ifrit (Cinlerin azgın, en zararlı, şerli, korkunç ve kuvvetli cinsi.) uykuda sana cadı yapacaktır, uyumak istediğin zaman Ayete'l- Kürsi'yi oku" dedi.[770]

Sofra ya Oturduğu Zaman Okuduğu Dua

368- *el-Kâfî*de zikredilmiştir: "Resulullah (s.a.a) sofra önlerine getirildiği zaman, "Allah'ım! Sen her şeyden münezzehsin. Bizi imtihan ettiğin şey ne kadar güzeldir ve bize bağışladığın şeyler ne kadar fazladır, bize verdiğin selamet, sağlık ne kadar çoktur, Allah'ım! Bize ve iman ehlinin fakirlerinin rızklarını arttır." diye dua ederdi.[771]

369- *Mekarimu'l-Ahlak* kitabında zikredilmiştir: Yemek sofrası hazretin önüne bırakıldığı zaman; "Allah'ın adıyla, Allah'ım bu yemeği şükrü yerine getirilmiş nimetlerinden karar kıl ve onu cennet nimetlerine birleştir." diye dua ederdi.[772]

Yemeğe El Uzatırken Okuduğu Dua

370- *Mekarim* kitabında zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) yemeğe el uzattıkları zaman şöyle dua ederdi: "(Allah'ın adıyla) Allah'ım! Bize verdiğin rızkı mübarek kıl ve onun arkasından yeni rızk merhamet et (gönder)"[773]

Sofra Kaldırılırken Okuduğu Dua

372- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) sofra önlerinden kaldırılırken "Allah'ım! Bize çok nimet verip, onu temiz ve mübarek kıldın. Bizleri doyurup susuzluğumuzu giderdin. Yedirip, doyuran fakat kendisinin yemeğe ihtiyacı olmayan Allah'a hamd olsun." diye dua ederdi.[774]

Yemek Yerken ve Süt İçerken Okuduğu Dua

372- *el-Kâfî'*de İmam Bakır (a.s)'dan rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) bir şey yiyip içtikleri zaman "Allah'ım! Bu yemeği bize mübarek kıl ve bundan daha iyisi ile bizleri rızıklandır" diye dua ederdi. Fakat süt içerken, "Allah'ım! Bu sütü bize mübarek kıl ve onu bizim için çoğalt." diye dua ederdi.[775]

Müellif: Bu manayı "Kuleyni" ve "Bergi'de" zikretmişlerdir.

373- *İkbal* kitabında rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) bir miktar yemek yedikten sonra "Allah'ım, hamd sana mahsustur. Bana yemek verdin, susuzluğumu giderdin, nimetlerin karşısında küfran ve nankörlük etmeyip veda etmeyen ve senden başkasında muhtaç olmamayı aramayanın hamd ve övgüsü sana mahsustur." diye dua ederdi.[776]

Yeni Meyve Gördüğünde Okuduğu Duası

374- Ş. Saduk *Mecalis* kitabında senedi ile Ali (a.s)'in şöyle buyurduğunu nakleder: "Resulullah (s.a.a) yeni meyve gördükleri zaman alıp öper gözlerine ve mübarek ağzının üzerine bırakırdı ve "Allah'ım! Bu meyvenin başlangıcını sağ, salim ve afiyette gösterdiğin gibi sonunu da bu şekilde bizlere göster." diye dua ederdi.[777]

Müellif: Tabersi *Mekarim* kitabında "ağzına" kelimesini getirmeden bu hadisi aynı şekilde zikretmiştir. Yine *Meaz-il Cevheri* kitabında senedini zikrederek İmam Sadık (a.s)'dan aynı şekilde nakletmiş fakat birinci kısımda gelen "afiyette" kelimesini getirmemiştir.

Tuvalete Girerken Okuduğu Dua

375- *Men la Yehzuruhu'l-Fakih* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) tuvalete girmek istediği zaman, "pis,kirli, necis, çirkin şeytandan sana sığınıyorum. Allah'ım! Rahatsızlığı benden uzaklaştır ve kovulmuş şeytandan beni koru."

İhtiyacını gidermek için oturduğu zaman, "Allah'ım! Rahatsızlığı, çirkinliği ve pisliği benden götür, beni temiz kimselerden karar kıl."

Büyük abdest anında, "Allah'ım! Selamet ve afiyet ile bana yiyecek verdiğin gibi, artıklarını selametle benden çıkmasını sağla." diye dua ederdi.

Bazen de hazret tuvalete girdiği zaman şöyle dua ederdi: "Hamd ve övgü koruyup hacetleri gideren Allah'a aittir."

Müsterahtan çıktığı zaman mübarek eliyle karnını sıvazlayarak "Hamd ve övgü rahatsız edici artıkları benden çıkaran, gücünü bedenimde bırakan Allah'a mahsustur. Hiç kimsenin kıymetini ölçüp bilemeyeceği ne de büyük bir nimettir." diye dua ederdi.[778]

Kabristanlıktan Geçerken Okuduğu Dua

376- İbn-i Guvluveyh *Kamilu'z-Ziyaret* kitabında Muhammed b. Müslim'den rivayet etmiştir: "İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Resulullah (s.a.a) bir kabristanlığın yanından geçerken; "Müminler tarafından sizlere selam olsun, bizlerde rabbim ne zaman isterse sizlere katılacağız." diye dua ederdi.[779]

Kabir Ehlini Ziyaret Ederken Okuduğu Dua

377- İbn-i Guvleveyh aynı kitapta Sefvan-u Cemal'dan rivayet etmiştir. İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Resulullah (s.a.a) her Perşembe ikindi vakti bir grup ashabı ile Baki kabristanlığına giderdi ve üç defa "Selam olsun size ey bu diyarın ehli" dedikten sonra üç defa da "Allah sizlere rahmet etsin" diye dua ederdi.[780]

Mesrur Olduğu Zaman Okuduğu Dua

378- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir şeyden dolayı sevindikleri zaman "Hamd ve övgü bu nimeti bize sunan Allah'a aittir." Bir şeyden dolayı hüzünlenip gamlandıkları zaman ise "Bütün hal ve durumlarda hamd Allah'a aittir." diye dua aderdi.[781]

Sevdiği Bir Şeyi Gördüğü Zaman Okuduğu Dua

379- *Mekarim*'de Emirü'l Mü'minin (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) sevdiği bir şeyi gördükleri zaman "Hamd ve övgü kendi nimeti ile iyilikleri tamamlayan Allah'a mahsustur." diye dua ederdi.[782]

Ezan Okunduğu Zaman Okuduğu Dua

380- *Daaimu'l İslam* kitabında İmam Zeynelabidin (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) "müezzinin" sesini duyduğu zaman söylediklerini aynen tekrar ederdi, fakat müezzin "hayye âla's-Salah, hayye âla-l felah, hayye âla-l hayru-l âmel" cümlelerini söylediği zaman hazret; "La hevle ve la kuvvete illa billah" söylerdi. İkamet bittiği zaman ise "Ey bu tam, kâmil davet ve ikame olmuş namazın rabbi, sahibi Allah'ım. Muhammed'in kıyamet gününde arzularını isteklerini gider. onu bağışlanma vesilesi olan cennete ulaştır. Ümmeti hakkında şefaatini kabul et."[783]

Akşam Namazının Son Rekatında Okuduğu Dua

381- *Caferiyat* kitabında İmam Ali (a.s)'dan nakledilmiştir: Rasulullah (s.a.a.) "akşam" namazının üçüncü rekatında "Allah'ım kalplerimizi hidayet ettikten sonra (yanlış yola) saptırma, kendi katında bize rahmet gönder, zira sadece bağışlayıcı olan sensin." diye dua ederdi.[784]

Vitir Namazında Kunût Tutarken Okuduğu Dua

282- *Fakih* kitabında rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) vitir namazında yetmiş defa -istiğfar- ederdi sonra "Bu makam ateşten sana sığınan kimsenin durduğu yerdir." diye buyururdu.[785]

383- Aynı kitapta nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) vitir namazının kunûtunda şöyle dua ederdi: "Ey! Allah'ım beni hidayet ettiklerinin yoluna yönlendir, ve afiyet verdiğin kimselerden karar kıl. Kesin olan şerden beni koru. Zira ferman vermek sadece senindir, sana hiç kimse hakim değildir. Ey! Kabe'nin sahibi Allah'ım sen münezzehsin, senden bağışlanmayı diliyorum ve sana dönüyorum, sana iman getirdim, sana tevekkül ettim. Bütün güç ve kudret şefkatli olan (sana) mahsustur."[786]

İftar Vakti Okuduğu Dua

384- *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s) değerli babalarından nakletmiştir: "Resulullah (s.a.a) iftar ettikleri zaman şöyle dua ederlerdi: "Ey Allah'ım senin için oruç tuttum ve senin rızkın ile iftar ediyorum. Öyleyse bizim duamızı kabul et. (Evet, susuzluk bitti, bedenin damarları iftar ile doldu, mükafatı kaldı.)[787]

Müellif: Bir çok rivayette buna yakın dua zikredilmiştir.

Namazdan Sonra Okuduğu Dua

385- Şehit *Mecmua* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) teşehhüt ve selamı bitirdikten yere oturup sağ elini başına bırakarak "Ondan başka ilah olmayan Allah'ın adıyla, o aşikar ve gizli olanı bilir, bağışlayan ve şefkatlidir, Muhammed ve Âli'ne salât ve salavat gönder ve benden hüznü ve gamı gider." diye dua ederdi.[788]

386- Kuleyni *el-Kâfî* kitabında "Muhammed b. Ferec'den senedi ile şöyle dediğini rivayet etmiştir. İmam Cevad (a.s) bana şöyle bir yazı yazdı: "Resulullah (s.a.a) namazı bitirdikten sonra şöyle dua ederdi: "Allah'ım! Geçmiş, gelecek, gizlide ve aşikarda yapmış olduğum günahlarımı, (nefsim hakkında) aşırıya, israf ettiğim ve senin benden daha iyi bildiğin bütün günahlarımı bağışla. Allah'ım işleri erteleyen ve mukaddem eden sensin. Senden başka tapılacak yoktur. Gâyba olan ilmine ve mahluklar üzerinde olan kudretine seni ant veriyorum ki yaşamın benim için iyi olduğunu bildiğin sürece beni yaşat ve ölümün benim için daha hayırlı olduğunu bildiğin zaman ise beni öldür. Allah'ım gizlide ve aşikarda korkunu bana nasip et. Gazap ve rıza halimde haktan ayrılmamaya beni muvaffak kıl. Fakirlikte ve

zenginlikte orta halli olmayı nasip et. Hiçbir zaman fani olmayacak nimeti nasip et, hiçbir zaman bitmeyecek sevinci bana bağışla. -Allah'ım!- kaza ve kadere karşı bana razı olmamı sağla. Yaşamdan sonra ölümde bereket, ölümden sonra ki yaşamımda esenlik ver bana. Sana nazar etmemde bana lezzet ve sevinç ver, beni mülâkâtına hiçbir zorluk görmeden veya sapıklığıma neden olacak imtihana tabi tutmadan aşık ve müştâk et. Allah'ım bana sağlam bir azim ve işlerde istikamet, nimetlerin karşısında şükür etmeği, iyi âkibetli olmayı ve senin hakkını edâ etmeyi merhamet et. Allah'ım senden sağlam bir kalp, doğru konuşan bir dil ve benim hakkımda bildiklerin için bağışlanmayı dillerim. Senden, senin bildiğin en değerli şeyi istiyor, şer bildiğinden sana sığınıyorum. Şüphesiz gizlilikleri bilen sadece sensin."[789]

Sabah Namazının Nafilesinden Sonra Okuduğu Dua

387- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s) buyurmuştur: "Resulullah (s.a.a) sabah namazının nafilesini kıldıktan sonra sağ tarafa yaslanıp sağ eli ile sağ yanağının altını tutarak şöyle dua ederdi: Allah'ın hiçbir zaman parçalanmayan urvetul vusgasına, sağlam ipine sarıldım, arabın, acemin tecavüzünden, insan ve cinlerden olan şeytanlardan Allah'a sığınıyorum ve ona tevekkül ediyor ve hacetimi ondan istiyorum, Rabb'im bana kâfidir ne de güzel vekildir. Yüce ve âzim Allah'tan başka hiçbir güç ve kudret yoktur."[790]

Sabah Namazından Sonra Okuduğu Dua

388- Ş. Tûsi *Mecalis* kitabında rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) sabah namazını bitirdikten sonra ashabının duyabileceği yüksek bir sesle üç defa "Allah'ım! Koruyucum olarak karar kıldığın dinimi ıslah et. Sonra yine üç defa Allah'ım içinde yaşadığım dünyayı ıslah et. -ondan sonra- üç defa; Allah'ım dönüş yerim olan âhire timi güzel kıl. Yine üç defa; Allah'ım gazabından rizâyetine, azabından affına ve bahşişine sığınıyorum. Sonunda ise Allah'ım sana sığınıyorum, etâ ettiğin şeye hiçbir şey mâni olamaz, men ettiğin şeyi hiç kimse bağışlayamaz ve çalışanın çalışmasının hiçbir faydası olmaz." diye dua ederdi.[791]

389- Kutbu Ravendi *Daavât* kitabında zikretmiştir: Resulullah (s.a.a) sabah namazını kıldıktan sonra şöyle dua ederdi: "Allah'ım kulak ve gözlerimden faydalammamı sağla, o ikisini varisim kıl, düşmanımdan intikamımı al."[792]

Sabah Namazından Sonra Okuduğu Zikir

390- S. b. Tavus *İkbal* kitabında İmam Bakır (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) sabah namazını kıldıktan sonra güneş doğuncaya kadar kıbleye doğru oturup Allah'ı zikretmek ile meşgul olurdu. Ali (a.s) gelerek hazretin arkasında halka yüzü dönük olarak otururdu.

Millet Emirü'l Müminin (a.s)'dan hacetlerini sorup cevabını alırlardı. Resulullah (s.a.a) onlara böyle yapmalarını emretmişti."[793]

Öğle Namazından Sonra Okuduğu Dua

391- S. b. Tavus *İkbal* kitabında Emirü'l Müminin (a.s)'ın şöyle buyurduklarını rivayet etmiştir: "Hazretin öğle namazından sonra okudukları dualardan birisi de şöyledir: "Yüce ve bağışlayan Allah'tan başka ilah yoktur. Büyük arşın rabbi Allah'tan başka ilah yoktur. Bütün övgüler Alemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur. Allah'ım rahmet vesilelerini, mağfiretinin azaimini, her hayırdan faydalanmayı, her günahtan salim kalmayı senden istiyorum. Allah'ım bağışlamadığın günahımı, yok etmediğin gamımı, kurtuluşa çıkarmadığın zorluğumu, şifâ vermediğin hastalığımı, örtmediğin ayıbımı geride bırakma. Çoğaltmadığın rızkımı, senin razı ve benim hayrıma olan hacetimi reva gördüklerin hariç geride kabul olmamış olarak bırakma. Ey şefkatlilerin en şefkatlisi."[794]

Secdede Okuduğu Dua

392- Meclisi *Bilaru'l-Envar* kitabında senedini zikrederek İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) alnını yere bırakıp "Allah'ım bağışın benim günahlarımdan daha geniştir, benim yanımda rahmetin amelimden daha ümit vericidir. Öyleyse benim günahlarımı bağışla Ey ölümsüz olan hayy." diye dua ederdi.[795]

Namaz Bitiminde Okuduğu Dua

393- *Caferiyat* kitabında Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Resulullah (s.a.a) namazdan ayrılmak istedikler zaman, sağ elinin içi ile alnını meshedip "Allah'ım hamd sana aittir. Gizlilik ve aşîkarı bilen senden başka ilah yoktur. Allah'ım gam, hüzün ve gizli ve aşîkar olan fitneleri bizden uzaklaştır. Sonra şöyle buyurdular: Ümmetimden kim bu ameli yerine getirirse Allah-u Taâlâ her istediğini ona verir."[796]

Müellif: Seyit b. Tavus *Felahu's-Saîl* kitabında buna yakın bir hadisi *Mesme'u Kurdeyn* kitabından nakletmiştir.

Her Namazdan Sonra Okuduğu Dua

394- *Kenz* kitabında Keraceki Enes b. Malik'ten rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) her namazdan sonra şöyle söylerdi: "Faydası olmayan ilimden, huşusu olmayan kalpten, doymayan nefisten, duyulmayan (gaile alınmayan) duadan, sana sığınıyorum. Allah'ım bu dördünden sana sığınıyorum."[797]

Yeni Yılın Başlangıcında Kıldığı Namaz ve Dua

395- Seyit b. Tavus *İkbal* adlı eserinde Muhammed b. Fuzeyl Sayrufi'den şöyle rivayet eder: İmam Rıza (a.s) babasından, O'da ceddinden, O'da babalarından (a.s) şöyle nakleder: Resulullah (s.a.a) Muharrem ayının ilk gününde iki rekat namaz kılar ve namazı bitirdikten sonra ellerini kaldırarak üç kez şu duayı okurdu; "Ey Rabb'im! Sen kadîm (ezelden beri) ilahsın ve bu yeni bir yıl, öyleyse bu yeni yılda senden şeytandan korunmayı ve sürekli kötülüğe emreden (nefs-i emmare) şu nefse karşı galip gelmeyi

diliyorum. Ey Kerim! Beni sana yakın kılacak şeylerle meşgul etmeni diliyorum, ey celal (büyüklük) ve ikram sahibi! Ey dayanağı olmayanın dayanağı! Ey azığı olmayanın ümit kaynağı, ey koruması olmayanın koruyucusu, ey yardımcısı olmayanın feryadına yetişen, ey sığınağı olmayanın sığınağı, ey hazinesi olmayanın hazinesi, ey belası (imtihanı) pek güzel, ey ümidi büyük, ey zayıfların izzeti, ey boğulanın kurtarıcısı, ey helak olanların kurtarıcısı, ey nimet veren, ey güzelleştiren, ey bol erdem (fazilet) veren, ey Muhsin, sen öyle bir ilahsın ki, gecenin karanlığı, gündüzün ışığı, ayın nuru, güneşin ışığı, suyun sesi ve ağacın gürültüsü sana secde etti.

Ey Allah'ım! Senin hiçbir ortağın yoktur. Ey Rabb'im! Bizleri başkalarının düşündüklerinden (zannettiklerinden) daha hayırlı kıl! ve başkalarının hakkımızda bilmedikleri günahlarımızı bağışla! Allah bana yeterlidir, ondan başka hiçbir ilah yoktur ona tevekkül ediyorum ve O büyük arşın rabbidir. ona iman ettik, (Bütün işler) her şey rabbimizdendir ve (bunu) ancak akıl sahipleri anımsarlar, Rabb'imiz kalplerimizi hataya düşürme ve bize kendi katından rahmet bağışla şüphesiz sen pek bahşedicisin.[798]

Şaban Ayının On Beşinci Gecesinde Okuduğu Dua

396- Seyit b. Tavus *İkbal* kitabında Şaban ayının on beşinci gece yarısı amelleri hususunda şöyle rivayet eder: "Resulullah (s.a.a) o gece de şöyle dua ederdi: "Sana isyanımı engelleyecek ölçüde ve itaatinden (emrine boyun eğmeyi) beni kendi rıza ve hoşnutluğuna iletecek kadar kalbime korkunu yerleştir, ve yakînden, onunla dünya musibetlerini bizlere kolaylaştıracak miktarda ihsan et! Ey Rabb'im! Bizlere hayat verdiğin sürece kulaklarımızdan, gözlerimizden ve kuvvetimizden yararlanmamızı sağla! Onları bizlere mirasçı kıl! Kanımızın (pahasını) bizlere zulmedenlerden al! Bizleri düşmanlarımıza karşı muzaffer kıl! (veya bizleri düşmanlık edenlere karşı yardım et) (Ey Rabb'im!) dinimizde bizleri musibetli kılma ve dünyayı en büyük gam-derdimiz, ilmimizin sonu yapma! Bizlere acımayanı başımıza musallat etme, kendi rahmetin ile, ey acıyanların en şefkatlisi."[799]

Hilali Gördüğünde Okuduğu Dua

397- Ş. Tûsi *Emâli* kitabında Muhammed b. Hanefi'yeden O'da Ali (a.s)'dan senedini zikrederek şöyle rivayet etmektedir: "Resulullah (s.a.a) hilale baktığı zaman ellerini kaldırır ve şöyle derdi: "Bismillah, Ey Rabb'im! Bu ayın hilalini bizlere emniyetli, güvenli, imanlı ve selamet (esenlik) kıl ve (bu ayda) islamdan yararlanmayı bizlere nasip et! (Ey Ay) benim ve senin rabbimiz Allah'tır."[800]

Müellif: Bu manaya yakın başka rivayetlerde mevcuttur.

Ramazan Ayının Hilalini Gördüğünde Okuduğu Dua

398- Seyit b. Tavus *İkbal* kitabında Ramazan ayının amelleri bölümünde Muhammed b. Hanefiye'den, O'da Emirü'l Müminin Ali (a.s)'dan şöyle rivayet etmektedir: Resulullah (s.a.a) Ramazan ayının hilalini gördüğü zaman yüzünü kıbleye doğru çevirir ve şöyle derdi: "Ey Rabb'im! Bu ayın hilalini bizlere emniyetle birlikte imana

sahip olma ve esenlik vesilesi kıl! (Bu ayda bizlere) İslam dan yararlanmayı, güzel afiyete sahip olmayı ve hastalıklar karşısında korunmayı mukadder kıl! Ve (bu ayda bizlere) namaz, oruç ve Kuran tilavet etme yolunda yardımcı ol! Ey Rabb'im! Ramazan bitinceye kadar bizleri Ramazan ayının amellerini yerine getirmek için kendine teslim et! Ve onu bizlerden hoşnut et ve bizleri de onda selamet içinde bulundur! Böylece de bizleri bağışlanmış, günahlarımızı affetmiş ve bizlere rahmet etmiş bir halde Ramazan'ımız bitmiş olsun.[801]

Günlük Zikri

399- Merhum Kuleyni *Usulu'l-Kâfî'*de Ebul Hasan El-Enbari'den, İmam Sadık (a.s)'dan rivayet eder: Resulullah (s.a.a) her gün üç yüz altmış kez -Bedendeki damarların sayısı miktarınca- Allah'a hamd eder ve şöyle söylerdi: "Bütün durumlarda (Her halukarda) fazlasıyla övgü alemlerin rabbi Allah'a mahsustur."[802]

400- Yine aynı kitapta, senedi ile Yakup b. Şuayb'dan şöyle rivayet edilmiştir İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu işittim: Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: "Kuşkusuz insan oğlunda üç yüz altmış tane damar vardır, bunların yüz seksen tanesi hareketli ve diğer yüz seksen tanesi ise sakin (hareketsizdir). Bu yüzden hareketli olan damarlar hareketsiz ve hareketsizlerde hareketli olsaydılar insan oğlu uyuyamazdı. Resulullah (s.a.a) sabahladığında üç yüz altmış kez şöyle derdi; "Her halukarda, övgü fazlasıyla alemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur. Yine aynı şekilde akşam ettiği zaman bu zikri tekrarlardı.[803]

401- Ş. Tûsi *Mecalis ve Ahbâr* kitabında Surri b. Yakup'tan O'da babasından ve İmam Sadık (a.s)'dan O'da babalarından (a.s) silsile senet zikrederek şöyle rivayet etmektedir: "Resulullah (s.a.a) her gün sabahladığı ve güneş doğduğu vakit üç yüz altmış kez Allah'a şükür etmek için şöyle söylerdi: "Her durumda fazlasıyla ve temiz olarak, övgü Alemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur."[804]

Şaban Ayının On Beşinci Gecesinde Yaptığı Başka Bir Amel

402- Seyit b. Tavus *İkbal* kitabında, ceddi Ebu Cafer Tûsi, O'da Peygamber'in bazı eşlerinden senedini zikrederek şöyle rivayet eder: Peygamber (s.a.a) benim sıramın olduğu bir akşam yataktan kalkıp gitti -farkına varmadım- uyanıp gittiğini görünce kadınlık duygularım -hislerim- bana hakim oldu, diğer zevcelerin odasına gittiğini sandım. Birden hazreti gördüm, tıpkı yere düşen bir elbise gibiydi, ayak parmaklarını secdeye koymuş ve o halde şöyle söylüyordu: "Ey Rabb'im! Sürekli sana muhtaç, senden korkmuş bir halde sana sığındım, o halde ismimi -iyilerin zümresinden- değiştirme! Cismimi değiştirme! İmtihanımı zorlaştırma ve beni bağışla!" Daha sonra Allah resulû (s.a.a) başını secdeden kaldırdı ve yeniden secdeye kapandı ve şöyle dua etti: "Ey Rabb'im! Canım ve ruhum sana secde etti ve kalbim buna iman etti. Şu iki elim nefsime zulmetti. Ey büyük (Allah'ım) her büyük işin yapılmasında sana ümit edilir. -Ey Rabb'im!- büyük günahlarımı bağışla! Büyük günahları ancak büyük -Allah- bağışlar." Sonra kafasını secdeden kaldırdı ve üçüncü defa secdeye kapandı ve şöyle yakarmaya başladı; "-Ey Rabb'im!- azabından affına, gazabından rızana (hoşnutluğuna) sığınıyorum. -Ey Rabb'im!- cezalandırmandan, bağışlamana ve

(hakikatte) mukaddes zatından sana sığınıyorum. -Ey Rabb'im!- Sen kendi kendini övdüğün gibisin, ve sen, seni metih edenlerin söylediklerinden daha yücesin."

Daha sonra tekrar kafasını secdeden kaldırdı ve dördüncü kez secdeye gitti ve şöyle söyledi: "Ey Rabb'im! Şüphesiz yüzünün nuru vesilesiyle ki (o nurla) gökler ve yeryüzü aydınlandı ve karanlıklar o nurla yok oldu, geçmiş ve gelecek iş onun ile ıslah oldu, üzerime gazabının çökmesinden veya öfkenin üzerime inmesinden sana sığınırım. -Ey Rabb'im!- nimetinin zâil olmasından, azabının aniden gelip çatmasından, afiyetin değişmesinden ve bütün gazaplarından sana sığınırım. Yapmaya gücüm yettiği şeyler hususunda beni yargılayabilirsin (azarlayabilirsin) hareket ve kuvvet ancak sendendir."Peygamber'in zevcesi sözlerine şöyle devam etti: "Peygamber'in (s.a.a) bu halini görünce onu öylece bırakıp süratle eve doğru hareket ettim, bu yüzden nefes nefese kaldım. Resulullah (s.a.a) arkamdan eve gelip beni bu şekilde görünce; Neden böyle nefesleniyorsun? diye sordu "Yakınında durmuş amellerine bakıyordum ey Resulullah (s.a.a) diye arz ettiğimde, hazret şöyle buyurdu: "Acaba bu akşamın hangi akşam olduğunu biliyor musun?! Bu akşam Şaban ayının on beşinci gecesidir. Bu gecede insanın amelleri belirlenir, rızklar bölünür ve eceller yazılır. Bu akşam Allah, müşrik, haraç toplayan, akrabalık bağını kesen, sürekli şarap içen, günaha karşı ısrarlı olan, şairliği meslek edinen (ve bu yolla yersiz ve boş yere insanları methedip kötüleyen) ve kehâneti meslek edinen kimselerin haricinde bütün herkesin günahlarını affeder."

Müellif: Yine aynı kitapta yani *İkbal*'da ceddi Ebu Cafer Tûsi, Hammad'tan, O'da Eban'dan O'da İmam Sadık (a.s)'dan aynı hadisi rivayet etmiştir. Yalnız duaların metni önceki hadise nispet biraz farklı nakledilmiştir.

Zamahşeri'de *Faik* kitabında mezkur manayı rivayet etmiş ama duanın metnini kaydetmemiştir.[805]

Her Sabah-Akşam Okuduğu Zikir

403- Kutbu Ravendi şöyle diyor: Şöyle rivayet edilmiştir: Ali b. Hüseyin (a.s)'ı Yezit'in yanına götürdüklerin de Yezit İmamı konuşturmaya çalışıyordu bu vesileyle de ondan işiteceği bir sözü bahane edip İmam'ın boynunu vurmayı planlıyordu. İmam Zeynelabidin (a.s) elinde ki küçük tesbihi parmağıyla çevirerek Yezit'in bütün söylediklerine karşılık veriyordu, Yezit, İmama (a.s) sözlerime cevap verdiği zaman neden hiç itina etmeden elinde ki tespihi çevirip duruyorsun? deyince İmam (s.a) şöyle yanıt verdi: "Babam, ceddim'den bana şöyle bir hadis nakletti, Sabah namazını ve takibatını bitirdikten sonra hiç kimse ile konuşmadan evvel önündeki tespihini eline alır ve şöyle söylerdi: Ey Rabb'im! Kuşkusuz çevirdiğim tespih taneleri sayısınca seni tespih edip, temcid, hamd eder ve la ilahe illallah söyler bir halde sabahladım.

Sonra İmam Zeynelabidin (a.s) şöyle buyurdu: Ceddim geçmiş zikirleri tespihini çekerek tekrar ettikten sonra işlerini yapmaya koyulur ve insanlarla konuşmaya başlar ve şöyle buyururdu: bu vesile ile çevirdiği tespih tanelerinin sayısınca kendisine Allah'ı zikretme sevabı yazılır ve bu zikir onun yatağına girinceye dek hak Taâlâya sığınma vesilesidir.

Yatağına girince da aynı zikirleri tekrarlar daha sonra tespihini başının altına koyardı, böylece amel defterine sabaha kadar Allah'ı zikretmenin sevabı yazılırdı. Bu yüzden bende ceddime uymak için tespihi çevirdim. Yezit İmam'ın (s.a) cevabını dinledikten sonra bir kez daha İmama şöyle dedi: "içinizden hangi birisiyle konuştuysam lehiniz ve yararınıza sonuçlanacak bir şekilde bana cevap verdiniz." Sonuçta Yezit İmam'ı öldürmekten vazgeçti ve İmam'ın iplerini çözmelerini emretti.[806]

Müellif: Rivayetten anlaşıldığı üzere, İmam Zeynelabidin (a.s)'in "Ceddim" kelimesinden kastı "Resulullah'tır (s.a.a)".

Baş Ağrısından Korunmak İçin Okuduğu Dua

404- *Tıbbu'l-Eimme* kitabında Ahmet b. Ziyad'dan o da Fezale'den, o da İsmail b. Ziyad'dan, o da İmam Sadık (a.s)'dan şöyle rivayet eder: Resulullah (s.a.a) bir yorgunluk ve baş ağrısı hissettiğinde ellerini açarak; Fatiha, Nas, Felak sûrelerini okurdu, böylece rahatsızlığı bertaraf olurdu.[807]

Ateşlenmemek ve Ağrılardan Korunmak İçin Okuduğu Dua

405- *Davaat-i Ravendi* kitabında şöyle nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) ateşlenmekten ve diğer ağrılardan korunmak için şu duayı okuyarak Allah'a sığınırdı; "Ey Rabb'im! Kuşkusuz ki içinde kanın şiddetle dolaştığı damarın ve ateşin sıcaklığının şerlerinden sana sığınırım."[808]

Ateşlenmemek İçin Okuduğu Dua

406- *Tıbbu'l-Eimme* kitabında Emir-ül Mümin'in (a.s)' dan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) şiddetli bir ateşe yakalanmıştı, bu yüzden Cebrail (a.s) Peygamber'in yanına gelerek korunması için şu duayı okudu: "Bismillah (Allah'ın adıyla) sana eziyet eden her dertten (ağrıdan) şifa bağışlıyorum, şüphesiz sana şifa veren Allah'tır Allah'ın adıyla şu duayı (korunma duasını) al. Bu yüzden sana tebrikler olsun. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla, ant olsun, yıldızların yerlerine… kuşkusuz ki bilseniz büyük yemindir bu.[809] Allah'ın izniyle muhakkak iyileşeceksin. Böylece Resulullah (s.a.a) ateşten kurtuldu. Peygamber (s.a.a) Cebrail (a.s)'a şöyle buyurdu: Bu korunmak için güzel bir dua! Cebrail (a.s) bu dua gökyüzünün yedinci katında bulunan hazinedendir dedi.[810]

Sihiri Defetmek İçin Okuduğu Dua

407- *Biharu'l-Envar* kitabında ibn-i Abbas'tan şöyle rivayet edilir: "Lubeyd b. A'sam adlı bir şahıs Peygamber (s.a.a)'e sihir ederek onu Ben-i Zureyk" kabilesine ait bir kuyuya gizledi. Bu yüzden Resulullah (s.a.a) hastalandı. Peygamber (s.a.a) uyuduğunda iki melek yanına gelerek biri baş ucunda, diğeri ayak ucunda oturdu. Sonra sihiri peygamber (s.a.a)'e bildirdiler. Cadıyı hurma ağacının kabuğu arasına yerleştirerek Zervan kuyusunun dibinde bir taşın altına bırakıldığını haber verdiler. Resulullah (s.a.a) Ali (a.s)'ı Zübeyr ve Ammar ile birlikte gönderip onu oradan çıkarmalarını söyledi. Ali (a.s) arkadaşlarıyla birlikte kuyunun suyunu boşaltarak,

taşın altından cadıyı çıkardılar ve Resulullah (s.a.a)'in huzuruna getirdiler. Hurma ağacının kabuğu arasında (taradığında dökülen) birkaç saç teli ve birkaç tane de tarağın dişi vardı. Onlara iğneyle on bir düğüm dikilmişti. Sonra felek ve nas sûreleri indi. Resulullah (s.a.a) bu sûreleri okudukça düğümlerden biri çözülüyordu. Bütün düğümler çözüldükten sonra üzerinden bağı çözülen kimse gibi bir hafiflik hissetti ve Cebrail (a.s) Peygamber'e şu kelimeleri okuyarak Allah'a sığınmasını sağladı; "Allah'ın adıyla seni her kıskancın şerrinden ve her gözün kötülüğünden Allah'a sığındırıyorum ve Allah sana şifa versin.[811]

Sihiri Defetmek İçin Okuduğu Başka Bir Dua

408- Merhum Meclisi *Biharu'l-Envar* kitabında İmam Hasan Askeri (a.s)'a mensup tefsirden şöyle nakleder: "Resulullah (s.a.a) elini Yahudi bir kadının zehirlediği bir but parçasının üzerine koydu (sürdü) ve şöyle söyledi: "(her şeye) şifa veren Allah'ın adıyla, (her şeye) yeterli olan Allah'ın adıyla (her şeye) afiyet veren Allah'ın adıyla, ismi anılınca ne gökyüzü ne de yeryüzünde olan hiçbir şeyin zarar vermeyeceği, Allah'ın adıyla ki O işitendir, bilendir. Sonra şöyle buyurdu: Allah'ın adıyla yiyiniz! Daha sonra Resulullah (s.a.a) ve ashabı birlikte o etten yediler ama hiçbirisi zarar görmedi.[812]

Sıkıntı ve Üzüntü Geldiği Zaman Okuduğu Dua

409- Şeyh Tûsi *Emâli* kitabında Zeyd'ten O'da babalarından, (onlarda) Ali (a.s)'dan şöyle rivayet eder: Peygamber (s.a.a) üzerine bir sıkıntı veya üzüntü geldiği zaman şu duayı okurdu: "Ey hay (diri), ey kayyum (başlangıcı ve benzeri olmayan) ey (hiçbir zaman) ölmeyen diri, (rabbim) ey diri olan rabbim senden başka hiçbir ilah yoktur, sen her üzüntüyü gidericisin, çaresizlerin duasını kabul edensin! Senden diliyorum (isteğimi) zira bütün övgüler sana mahsustur. Senden başka hiçbir ilah yoktur. Minnet (ihsan) sahibisin, gökleri ve yeryüzünün yaratıcısısın, celal ve ikram sahibisin. Dünyanın ve ahiretin Rahmanı ve ikisinin de Rahimisin. Ey rabbim! Bana öyle rahmet et ki senden başkasının rahmetine muhtaç olmayayım ey rahmanların en rahimi! "Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: Müslümanlardan kim bu duayı üç defa okursa günah ve akraba bağını kesme isteğinin haricinde Allah-u Taâlâ mutlaka dilediğini ona verir.[813]

Kuran-ı Kerim'i Ezberlemek İçin Okuduğu Dua

410- *Kurbu'l -Esnad* kitabında Mes'adet b. Sadaka şöyle nakleder: İmam Sadık (a.s), babalarından (a.s) şöyle rivayet ediyor: "Kuşkusuz ki şu dua Peygamber (s.a.a)'in dualarındandır; "Ey Rabb'im! Bana rahmet et, bana hayat verdiğin sürece sana olan isyanlarımdan (günahlarımdan) uzak durayım! Seni benden hoşnut kılacak şeylere karşı hoşgörülü olmayı bana rızık olarak ver! Kitabını bana öğrettiğin gibi kalbimi onu ezberlemekten ayırma! Onu okumamı sağla! Ey Rabb'im! Kitabınla gözümü aydınlat göğsümü aç, kalbimi ferahlat, ey Rabb'im! Dilimin (düğümünü) kitabınla çöz, bedenimin onun ile amel etmesini sağla ve bana bu işe karşı kuvvet ver, zira her güç ve kuvvet ancak sendendir."[814]

Düşmanların Şerrinden Korunmak İçin Okuduğu Dua

411- Seyit b. Tavus (r.a) *Muheccedu'-Daavat* kitabında şöyle nakleder: Resulullah (s.a.a) hicabı (yani; düşmanların kötülüğünden güvende kalmak için okunan dua) şöyle idi: "Biz onların (kafirlerin) kalplerine Kuran'ı anlamasınlar diye hicaplar (örtüler) koyduk ve kulaklarında ağırlık var (bu yüzden işitemezler) (ve ey Peygamber) Kuran'da yalnızca Allah'ı andığın zaman onlar sırt çevirip uzaklaşırlar. Ey Rabb'im! Örtüp gizleyen celal ve cemal kemal kıymetinin arşını çevirip kuşatan, arşından (ilmi makamından) kaynaklanan izzetin için, kudret melekutunun kuşattığı şeyler için, ey emri geri çevrilmez ve hükmü ertelenip gecikmeyen rabbim, benim ve düşmanlarımın arasında öyle bir perde koy ki fırtınaların onu söküp atmaya, keskin kılıçların parçalamaya ve sağlam mızrakların ona nüfuz etmeye gücü yetmesin! Ey kudreti her şeyden fazla olan Rabb'im! Benim ve beni oklarının hedefi edinenler ve akşamın büyük belalarını üzerime akıtan kimseler arasına örtü ol! Ey Yakup'un gam ve hüznünü gideren rabbim! Benim de tüm gam ve hüznümü bertaraf et! Ey Eyyüb'ün sıkıntısını gideren rabbim! Sıkıntımı bertaraf et! Ey (hiç bir zaman) mağlup olmayan galip tanrım beni, bana karşı galip gelmeye çalışan düşmanlarıma karşı muzaffer kıl! "Ve Allah, o inkar edenleri hiç bir fayda elde edemeden öfkeleri ile geri çevirdi. Ve Allah'(ın yardımı) savaşta müminlere yetti ve Allah güçlüdür, mutlaka galiptir." -Ahzab, 25- Bu yüzden iman edenlere düşmanlarına karşı yardım ettik, böylece (düşmana) galip geldiler.[815]

21. BÖLÜME EKLEMELER

367- *Menakib* kitabında şöyle rivayet edilmektedir: Resulul-lah (s.a.a) her oturup kalktığında Allah'ı anardı."

"Bu manada *Mecmau'l-Beyan* kitabında da rivayet gelmiştir."[816]

368- *Usulu'l-Kâfî* kitabında senediyle, ibn-i Fazzal'dan, bazı ashabımızdan, onlarda İmam Rıza (a.s)'dan ashabına şöyle buyurduğu rivayet edilir: "Peygamberlerin silahından ayrılmayın! İmam (a.s)'a peygamberlerin silahı nedir? diye sorulduğunda "dua" diye buyurdu.[817]

369- *Devat-ı Ravendi* kitabında şöyle rivayet edilir: "Resulullah (s.a.a) dua ettiğinde omuzlarından abası düşecekmişçesine ağlayıp sızlardı."[818]

370- Merhum İrbili *Keşfu'l-Gumme* kitabında Ahmet b. Hamdun'un *Tazkire* adlı eserinden şöyle rivayet eder: "İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurdu: "Biz (Ehl-i Beyt) Allah'a dua ettiğimizde Allah'tan sevdiğimiz şeyleri isteriz ama istediğimiz dışında bir şey gerçekleştiğinde onun beğendiğine muhalefet etmeyiz."[819]

Sabah Okuduğu Dua

371- *Usulu'l-Kâfî* kitabında Fazl b. Ebu Kurra, İmam Sadık (a.s)'dan rivayetin senedini zikrederek şöyle buyurduğunu nakletmiştir: "Şu duanın üç cümlesini peygamberler Hz. Adem'den itibaren peygamberimize kadar birbirlerinden almışlardır, Resulullah (s.a.a) sabahladığında şöyle dua ederdi: "Allah'ım! Senden daima kalbimde var olacak iman istiyorum ve senden bir yakîn istiyorum ki onunla ancak taktir ettiğin musibetlerin bana isabet ettiğini bileyim, ve bana verdiğin şeyler karşısında beni hoşnut kıl (ve nefsimi kanaatkar yap)[820]

Şiddetler ve Zorluklar Karşısında Okuduğu Dua

372- *Hisâl* kitabında nakledilen bir hadiste şöyle zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) Cebrail (a.s)'ın kendisine şiddetler de ve sıkıntılarda okuması için Allah-u Taâlâ tarafından getirdiği duayı Hz. Ali (a.s)'a öğretti. Peygamber (s.a.a) duayı zorluk ve sıkıntılardı okumasını söyledi: "Ey dayanağı olmayanın dayanağı, ey sığınağı olmayanın sağlam kalesi, ey birikimi olmayanın azığı, ey desteği olmayanın destekçisi, ey yardımcısı olmayanın yardımcısı, ey affı kerim olan (rabbim) ey sınaması güzel olan, ey ümidi büyük olan, ey zayıfların yardımcısı, ey boğulanları kurtaran, ey helak olanların kurtarıcısı, ey Muhsin, ey güzelleştiren, ey nimet veren, ve (ey erdem verip) çoğaltan. Sen (öyle bir ilahsın ki) gecenin karanlığı, gündüzün aydınlığı, ayın ışığı, güneşin ışını, suyun ve ağacın sesi sana secde etmektedir. Ey Allah! Ey Allah! Ey Allah! Sen birsin ve senin hiçbir ortağın yoktur. Daha sonra hacetini Allah-u Taâlâ'dan dilersin inşallah ki hacetin kabul olmuş bir halde yerinden kalkarsın.[821]

Korunmak İçin Okuduğu Dua (Ta'viz)

367- *Muhacu'd-Daavât* kitabında Ebu Basir ve Muhammed b. Müslim şöyle rivayet ederler: İmam Sadık (a.s) aziz babalarından, onlarda (a.s) Emirü'l Müminin Ali b. Ebu Talib'in (a.s) şöyle buyurduğunu rivayet ederler: Resulullah (s.a.a) İmam Hasan ve Hüseyin'i (a.s) şu kelimeler ile Allah'a sığındırır ve ashaba da bunu yapmalarını emrederlerdi; "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla, canımı, dinimi, ehlimi, malımı, evlatlarımı, amelimin akibetini ve rabbimin bana rızık olarak sunduğu şeyleri; Allah-u Taâlâ'nın izzet, azamet, ceberut, saltanat, rahmet, şefkat, affına, güç ve kuvvetine sığındırıyorum. (yine) Allah'ın nimetler ve ihsanıyla ülfeti, onun rükunlarıyla, Resulü aracılığıyla ve onun dilediği her şeye karşı, Allah'a sığınırım. Zehirli, zehirsiz hayvanların şerrinden, cinlerin, insanların ve yeryüzünde hareket eden, ve ondan (yerden) çıkan, ve gökyüzünden inen şeylerin şerrinden ve ona doğru yükselen ve hayatı rabbimin elinde olan her canlının şerrinden Allah'a sığınırım. Hiç kuşkusuz Rabb'im doğru yol üzerinedir ve O her şeye kadirdir. Her güç ve kuvvet ancak ulu ve büyük Allat'tandır ve Allah'ın salavatı efendimiz Muhammed ve onun (temiz) soyuna olsun."[822]

Sıkıntı, Üzüntü ve Şiddetli Anlarda Okuduğu Başka Bir Dua

374- S. b. Tavus *el-Mucteba* kitabında senedini zikrerek Cabir'den şöyle rivayet eder: "Peygamber (s.a.a) bir iş veye bir sıkıntı onu hüzünlendirdiği zaman veya müşriklerden kendisine bir zorluk gelip çattığında (mübarek) ellerini kapatır, sonra kıbleye yüzünü çevirip ve ellerini kaldırarak şöyle söylerdi: "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla, güç ve kudret ancak yüce ve büyük Allah'tandır. Ey Rabb'im! Ancak sana ibadet eder ve ancak senden yardım dileriz. Ey Rabb'im! Kafirlerin kuvvetini (sıkıntısını) uzak kıl. Şüphesiz ki senin kuvvetin ve cezalandırman daha şiddetlidir. (ve onların kötülüğünü geri çevirmeye kadirsin)" Cabir şöyle dedi, Allah'a ant olsun ki elini açtığında mutlaka bir ferahlık (rahatlık) gelip çatardı.[823]

Hüzünlendiği Zaman Okuduğu Dua

375- Allame Meclisi *Biharu'l-Envar* kitabında İmam Sadık (a.s) Peygamber (s.a.a)'den şöyle rivayet eder: "Peygamber (s.a.a)'i bir iş hüzünlendirdiği zaman şu duayı okurdu: - o duaya ferec (ferah ve genişlik) duası denirdi.-"Ey Rabb'im! (hiçbir zaman) uykuya dalmayan, gözlerin ve hiçbir zaman yıkılmayan sağlam sütunun ile beni koru! Kudretin ile bana rahmet! Beni helak etme sen benim ümidimsin! Nede çok nimet bana ihsan ettin, (ama) nimetlerin için ise şükrüm azdır ve nice belalara beni müptela kıldın, sabrım ise belaların karşısında azdır. Ey nimetleri karşılığında şükrüm az olmasına rağmen beni mahrum kılmayan rabbim! Ey belalarına karşı sabır göstermediğim için beni zelil etmeyen rabbim ve ey hatalarımı görüp beni rezil etmeyen rabbim, senden Muhammed ve onun soyuna salavat göndermeni diliyorum. Ey Rabb'im! Dünyayı dinime ve takvayı da ahiretime yardım vesilesi kıl! Benden gizli kalan şeyler hakkında beni kendi başıma bırakma, ey günahların kendisine zarar vermeyip ve kulların bağışlaması ondan bir şey eksiltmeyen rabbim! Bana senden bir şey azaltmayan şeyleri ihsan et! Ve sana zarar vermeyen günahlarımı bağışla, kuşkusuz ki sen pek bahşedici bir ilahsın! Senden yakın bir ferahlık, güzel sabır, bol rızık, bütün belalar karşısında afiyet, afiyetine karşı şükretmeyi bana ihsan etmeni diliyorum…[824]

Hilali Gördüğü Zaman Okuduğu Dua

376- *Uyunu'l Ahbârı'r-Rıza* kitabında İmam Rıza (a.s) değerli babalarından (s.a) onlarda Ali (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: "Peygamber (s.a.a) hilale baktığı zaman şöyle söylerdi: "Ey boyun eğen (itaatkar) hızla hareket eden mahluk ve melekut semasında ilahî taktirle yörüngesinde seyreden, benim ve senin rabbimiz Allah'tır, Ey Rabb'im! Şu hilali bizlere emniyet, iman, selamet ve ihsan ayı kıl! Bizleri evveline ilettiğin gibi, sonuna da ilet, bu ayda günahları yok ederek (affederek) ve derecelerimizi yücelterek bizlere kutlu kıl, ey hayırları büyük rabbim."[825] "*Müstedrek*'te de bu manaya yakın bir hadis ikbal kitabından nakledilmiştir."[826]

Recep ve Diğer Ayların Hilali'nin Görülmesi Anında Okuduğu Dua

377- İbni Tavus, *İkbal* adlı kitabında buyuruyor: bu duayı, dua kitaplarından aldım. Allah resulü(s.a.a)'den rivayet edildiğine göre; Recep ayının hilalini gördüklerinde şöyle dua ediyordu: "Allah'ım bu ayı bizim için emniyet, iman, selamet ve İslam'a

yararlı olma ayı karar kıl. -ey ay- her ikimizin de rabbi, Aziz ve Celal sahibi Allah'tır.[827]

378- İbni Tavus, *İkbal* adlı kitabında buyuruyor: Resulullah(s.a.a), Recep ayı hilalini görünce şöyle derdi: "Allah'ım Recep ve Şaban aylarını bizlere bereketli kıl ve bizleri mübarek Ramazan ayına ulaştır ve bizlere oruç, namazımızda; dilimize sahip olmak ve gözümüzü haramlardan sakındırmakta yardım et ve bizim bu aydan nasibimizi yalnızca aç kalmak ve susuzluk çekmekten ibaret kılma."[828]

379- Aynı kitapta nakledilen bir başka rivayette; Hazret (s.a.a), hilali gördüğünde üç kere tekbir getirir, üç kere "la ilahe illallah" der, daha sonra: "Bir ayı bizim için sona erdirip, diğer ayı bizlere armağan eden Allah'a hamd olsun" diye şükrederdi.

Dualarından Biri

380- *Biharu'l-Envar* kitabında *Daavâtu'r-Ravendi*'den şöyle nakledilmiştir: Nebiyyi Ekrem (s.a.a)'in dualarından biri şuydu: "Ey güzellikleri aşikar edip, çirkinlikleri örten! Ey gizli günah sahiplerini rüsva etmeyen, ey günahlarından ötürü kimseyi cezalandırmada acele etmeyen, ey affı azim olan, ey bağışlaması sınırsız ve rahmet eli açık olan, ey her gizli sırrın sahibi, ey bütün şikayetlerin kendine döneceği son kaynak, ey helakete kaymayı önleyen, ey kendi hakkını bahşeden, ey yaratılmışlar üzerinde minnet hakkı büyük olan, ey hak etmeden önce yaratıklarına nimet bahşeden, ey benim Rabb'im, ey seyidim, ey ezeli arzum, ey benim en son rağbet ve meylim, ey Allah'ım; senden sana sığınarak, benim yaratılışımı hışmının ateşiyle çirkin kılmamanı ve dünya ve ahiret ihtiyaçlarımı temin etmeni dilerim." (Daha sonra ihtiyaçları beyan ediyor ve sonunda da Muhammed ve Al-i Muhammed'e salât ve selam gönderiyor.)[829]

381- Şeyh Müfid (r.a), *Emâli* adlı kitabında, Cabir el-Cu'fi den, O' da İmam Muhammed Bakır (as)'dan, O'da Cabir b. Abdullah el-Ensari vasıtasıyla Peygamber (s.a.a)' den naklettiği bir hadiste buyuruyor: "Cebrail dedi ki; Ya Muhammed! Daima "Elhamdu lillahi Rabbil alemin" de."[830]

382- İbni Tavus, *Mehecudu'd-Daavât* kitabında naklettiğine göre, Peygamber (s.a.a)'in dualarından biri de Ferec duasıdır: "Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla. Allah'ım senden diliyorum, ya Allah, ya Allah, ya Allah, ey yüceliği ile kahir, batınıyla haberdar olan, ey malikiyetiyle takdir eden, ey ubudiyetle şükredilen, ey isyankarı affeden, ey münkirin ihatasından uzak olan, ey gözlerin idrakinden aciz olduğu ve ey hiçbir izin kendine gizli kalmadığı ve ey yüce mekan ve sağlam erkan sahibi, ey Kuran'ı inzal eden, ey zamanı yoktan var eden, ey kurbanı kabul eden, ey burhanı nurlu kılan, ey şanı yüce olan, ey minnet ve ihsan sahibi ve ey izzet ve saltanat sahibi, ey rahim, ey rahman, ey rabbu'l-erbab, ey tevvab, ey vahhab, ey esirlere özgürlük bahşeden, ey bulutları inşa eden, ey dualara icabet eden, ey taamı serbest kılan, ey yağmuru indiren, ey kuru topraktan ağaçları bitiren, ey bitkileri yeşerten, ey ölüleri dirilten, ey müşkülleri halleden, ey zorlu belaları yok eden, ey sözlerin kendisine ağırlık etmediği, ve söz kalıbına sığmayan, ey zulmetlerin kendine yol bulamadığı, ey istenileni veren, ey güzelliklerin dostu, ey belaları defeden, ey sadakaları kabul eden, ey

tövbeleri kabul eden, ey gizli olanı bilen, ey dualara icabet eden, ey dereceleri yücelten, ey ihtiyaçları karşılayan, ey gamlı göz yaşlarına rahim olan, ey isteyeni doğrultan, ey bereketi nazil eden, ey ayrılıkları birleştiren, ey elden çıkanları iade eden, ey yerlerin ve göklerin güzelliği, ey nimetleri bol olan, ey acıları keşfeden, ey hastalıklara şifa veren, ey cömertlik ve kerem madeni, ey cömertlerin en cömerti, ey kerimlerin en keremlisi, ey işitenlerin en güzel işiteni, ey nazar edenlerin en iyi göreni, ey rahmet edenlerin en rahmetlisi, ey yakınların en yakını, ey alemlerin ilahı, ey feryat edenlerin feryadına yetişen, ey komşuların en yakını, ey günahkarların günahlarından geçen, ey hata yapanların hükmü için acele etmeyen, ey esirlerin esaret bedeli, ey gam zedeleri gamlarından kurtaran, ey ayrılıklara düşenleri toplayan, ey firar edenleri idrak eden, ey isteyenlerin en son gayesi, ey bütün gariplerin sahibi, ey her yalnız kalmışın en yakını, ey yaşı geçkin ihtiyarlara rahim olan, ey küçük çocukların rızkını yetiren, ey en büyük kırgınlıkları gideren, ey korkuyla kendine sığınanları koruyan, ey tedbir ve takdirin sahibi, ey zorluklara düşmüş kimseye kolaylıklar sağlayan, ey her şeyden haberdar olan, ey her şeye güç yetiren, ey semaların ve nur saçan ay'ın yaratıcısı, ey yıldızları dizen, ey rüzgarları estiren, ey ruhları yeniden diriltecek olan, ey hesabı kolay tutan ve cömertlik sahibi olan, ey bütün anahtarları elinde bulunduran, ey biçarelerin tek dayanağı, ey düşkünlerin tek koruyucusu, ey yoksulların tek sermayesi, ey izzeti olmayanın tek izzeti, ey hiçbir varlığı olmayanın tek hazinesi, ey koruması olmayanın tek koruyucusu, ey yardımcısı olmayana tek yardımcı, ey hiçbir temel ve dayanağı olmayanın tek dayanağı, ey çaresizlerin imdadına yetişen, ey en büyük minnet sahibi, ey keremiyle affeden, ey hakkından en güzel geçen, ey bağışlaması geniş olan, ey rahmet eli açık olan, ey hak etmeden önce nimetler bahşeden, ey yeterli delil, ey mülk ve melekutun sahibi, ey izzet ve ceberut sahibi, ey ölümsüz hayat sahibi, senden gaybı ilimlerine sığınarak istiyo-rum, ve kalplerin derinliklerindeki marifetinle ve kendin için seçtiğin veya nazil ettiğin kitaplarında veya kendine ait gaybı ilminde var olan bütün isimlerle, ve esmai hüsnan ile ki, o güzel ve azim isimlerini bütün isimlere üstün kılmışsın, onlarla istiyorum, onlarla istiyorum, onlarla istiyorum ki, Muhammed ve Âl-i Muhammed'e salât ve selam edesin ve zorluklarından korktuğum işlerimi kolaylaştırasın ve Allah'ım benim göğsümü sıkan ve sabrımı taşıran gam ve kederlerimi benden gider. Zira senden başkasının buna gücü yetmez ve bana kedine layık olduğun şekilde davran, ey ehli takva ve ehli mağfiret, ey kendisinden gayri sıkıntıların giderilemediği ve gayrisiyle hüzünlerin neşeye dönüşmediği ve kurtuluşun ancak kendisiyle hasıl olduğu kimse, zatımda nefsimin, genelde insanların şerrinden dolayı bana kifayet et, benim işlerimi ve şanımı bütün boyutlarıyla ıslah et ve ihtiyaçlarımı gider, işlerimde benim için kurtuluş ve çıkış yolu karar kıl. Çünkü ben bilmiyorum, sen biliyorsun; ben değil sen takdir ediyorsun ve her şeye kadir ve güç yetiren de sensin. Öyleyse ey rahmet edenlerin en rahmetlisi rahmetine sığınıyorum. Salât ve selamın Muhammed ve onun temiz Ehl-i Beyt'ine (s.a.a) olsun."[831]

Öğle Namazından Sonra Okuduğu Dua

383- *Felahu's-Sail* adlı eserde, Muhammed b. Ebu Abdullah b. Muhammed et-Temim, İmam Hasan Askeri (a.s)'ın ashabından Ebul Hasan Ali b. Muhammed'den naklediyor. O babasından, O'da babaları vasıtasıyla Ebu Abdullah ve Emirü'l Müminin (a.s) vasıtasıyla Resulullah (s.a.a)'den şöyle naklediyorlar: buyurdular ki, hazret öğlen namazından sonra şöyle dua ederlerdi: "Kendisinden başka ilah olmayan Allah, azamet

ve hilim sahibidir. Kendisinden gayri ilah olmayan Allah, arş-ı kerimin Rabbidir. Hamd, alemlerin rabbi Allah'a aittir. Allah'ım muhakkak ki, ben senden rahmetinin bana yüz göstermesini, mağfiretinin yüceliğini, bütün hayırların ganimetini, bütün günah ve çirkinliklerden selamette kalmak istiyorum. Allah'ım, benim için bağışlanmadık günah, giderilmemiş üzüntü, şifasız hastalık, örtülmemiş günah, açılmamış rızk, emniyete alınmamış korku, giderilmemiş kötülük, senin rızan ve benim maslahatıma uygun olmak üzere giderilmemiş ihtiyaç bırakma, ey rahmet edenlerin en rahmetlisi. Kabul buyur ey alemlerin Rabbi."[832]

Öğle Namazı Nafilesinden Sonra Okuduğu Dua

331- Aynı kaynaktan: Rivayetin senedi Hz. Hasan (a.s)'ın kızı Fatma'ya isnat edilmektedir. O babasından, babası da babaları Hz. Ali (a.s)'dan naklediyorlar. Şöyle buyuruyor: Resu-lullah (s.a.a) öğlen namazının her iki rekatı arasında şu duayı okurdu, ilk iki rekatta:

"Allah'ım sen ilk yaratılışımda ve kemale doğru seyrimde en kerim olan, hacetlerin talep edileceği en hayırlı kimse, vermekte en cömert, rahmet talep edene en rahmetli, af dileyene karşı en yumuşak ve kendisine itimat edene en aziz olansın. Allah'ım, benden yana yoksulluk ve hacetler, sana yönelik –günahlardan ötürü- bende istekler, bu günahlar nedeniyle kalakalmışım, ağır bir yük sırtıma yüklenmiş ki, beni neredeyse öldürecek kadar acze düşürmüş. Eğer sen rahmet etmez ve beni bağışlamazsan, hüsrana uğrayanlardan olacağım. Allah'ım, bütün bunlar için sana itimat ederek, sana uydum. Sen de Muhammed ve Âl-i Muhammed'e salât ve selam et ve benim geçmiş ve gelecek, gizli ve açık, hatayla veya kasıtlı olarak, küçük ve büyük bütün günahlarımı ve bağışlandığı kanısında olduğum günahların hepsini bağışla, hatta beni zorluklara düşürecek bir tek günahım dahi kalmasın ve daha sonraları da haram yoldan onlara bulaşmayayım. Benim az miktardaki ibadetimi kabul et ve büyük günahlarımı affet. Ey azim, büyük günahları azamet sahibinden başkası affetmez. Göklerde ve yerde olan her şey onu ister, O her gün bir başka iştedir. Ey her gün ayrı bir işte olan, Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine salât ve selam et, ve benim hacetlerimi kendi şanına uygun olarak karşıla, benim hacetim ise ateşe atılmaktan kurtulmaktır, Senin zorluğundan sana sığınırı cennet ve Rıdvan'ının feyzine ulaşmağı dilerim. Salât ve selamın Muhammed ve onun Ehl-i Beyt'ine olsun. Bu isteğimi ve benim maslahatıma olacak her şeyi nasip etmek suretiyle minnettar eyle beni. Karanlıkları aydınlatan nurun hürmetine Muhammed ve Ehl-i Beytine salât ve selam eyle ve dünya ve ahirette aramıza ayrılık salma, sen her şeye kadir ve güç yetirensin.

Allah'ım, benim için ateşten uzaklaşmak suretiyle özgür olmamı takdir buyur. Beni kendin için seçtiğin, tam bir teslimiyet ile emrine tabi olan kullarından kıl. Onlar ki, zikir halinde kalpleri titrer, ibadetlerini mükemmelleştirirler, belalar karşısında sabırlıdırlar, rahatlık anında şükrederler, emrettiğin şeylerde emrine tabidirler, namazı ikame ederler, zekatlarını verirler ve sana tevekkül ederler. Allah'ım ve ey kerim, kerametinle benim varlığımı artır, hediyelerini benim için çoğalt, kendi yanında olan fazilet ve rahatlıktan bana nasip et. Sana doğru bir vesile ve senden olacak bir makam nasip eyle, öyle ki cennet olmaksızın, onu bana her türlü korkudan uzak olmak üzere yeterli kıl ve senin gölgenden başka gölgenin olmadığı günde, beni arşının gölgesinde

gölgelendir ve nurumu yücelt, kitabımı sağ tarafımdan ver, iyiliklerimi çoğalt, beni muttakiler gurubunun ileri gelenleri arasında en faziletlileri ile haşret ve illiyyin makamında bana sükunet nasip eyle ve beni kendilerine kerim bir yüzle nazar ettiğin kimselerden kıl, beni benden razı olarak öldür ve beni Salih kulların arasına ilhak et. Allah'ım, Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine salât ve selam et. Onlar vasıtasıyla beni felah ve kurtuluş ehlinden kıl, hata ve günahlarımın hepsini affet, kötülükleri ört, vebalimi kaldır, dünya ve ahirete ait bütün ihtiyaçlarımı gidermek ve kendinden bir kolaylık ve afiyet vermekte bana şefaat eyle. Allah'ım Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine salât ve selam eyle. Amellerimde hiçbir karışıklığa izin verme, beni sana yakınlaştıran şeyleri riya, gösteriş, kibir ve kendini beğenmişlik gibi kötü sıfatlardan arındır ve beni senin makamından korkanlardan karar kıl.

Allah'ım, Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine salât ve selam eyle. Rızkımı genişlet, cismime sıhhat ver, sana itaat ve ibadet edebilmem için bedenime kuvvet ver, rahmet, afiyet ve rıdvanınla beni her türlü dünya ve ahiret belasından salim kıl, beni senden korkmak, sana rağbet etmek, sana karşı korku halinde olmak, senden yana vakar ve hayalı olmak, seni azametinle zikretmek, mecdinle takdis etmeği nasip eyle, hayatımda ve vefatımda benden razı ol.

Allah'ım, senden genişlik, sükunet, emniyet, yeterlilik, selamet, sıhhat, kanaat, ismet, hidayet, rahmet, af ve afiyet, yakîn, mağfiret, şükür, rıza, sabır, ilim, sadakat, iyilik, takva, hilim, tevazu, kolaylık ve tevfik istiyorum.

Allah'ım, Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine salât ve selam eyle ve onlar vasıtasıyla ehlibeytimi, yakınlarımı, senin yolunda kardeşlerimi, seni sevenleri, senin hakkın için beni seven yahut benim sevdiklerimi, beni dünyaya getireni, bütün mümin erkek ve kadınları, bütün Müslüman erkek ve kadınları koru, muhafaza et. Ey rabbim, sana olan hüsnü zannım ve tevekkülümdeki sadakatim ile sana sığınıyorum. Ey rabbim, birtakım günahların kaçınılmaz sonucu olarak bana yüklediğin belaları kaldır. Yine sana sığınıyorum ey rabbim, şiddet veya kolaylık halinde sana karşı işlediğim günahlarımın, sana itaat isteğimin önünü almakta olduğunu zannediyorum, yine sana sığınıyorum, benim için takdir etmediğin yahut benim için takdir etmiş olduğun rızk için zorluklara düşmekten. Sen de Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine salât ve selam eyle, bana da bu vesileyle senden bir kolaylık ve afiyet ver. Ey rahmet edenlerin en rahmetlisi.[833]

Sabah Namazından Sonra Okuduğu Dua

385- *Men la Yehzuruhu'l-Fakih* adlı eserde rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.a) sabah namazından sonra şu duayı okuyordu: "Allah'ım, üzüntüden, hüzünden, acizlik ve halsizlikten, cimrilik ve korkaklıktan, dinden uzaklaşmaktan, düşmanların galebesinden, yalnızlık belasından ve gaflet, zillet, katılık, kendi haline terk edilmek ve miskinlikten sana sığınıyorum ve doymak bilmeyen nefisten, korkmayan kalpten, ağlamayan gözden, işitilmeyecek duadan, faydasız (yüceltmeyen) namazdan sana sığınıyorum. Beni zamanından önce ihtiyarlatacak kadından, başıma yönetici kesilecek evlattan sana sığınıyorum. Ve bana azap olacak maldan sana sığınıyorum. Gördüğü

güzellikleri gizleyip, ayıpları açıp ifşa eden hilekardan sana sığınıyorum. Allah'ım zalimlerin elleri ve minnetleri benim üzerimde olmasın."[834]

Ramazan Ayının İlk Gecesinde Okuduğu Dualara Eklemeler

386- *Müstedrek*'te, *İkbal* adlı eserden naklen Peygamber (s.a.a)'in Ramazan ayının ilk gecesinde şu duayı okuduğu rivayet edilmiştir: "Ey mübarek ay, Allah'a hamd olsun ki, seni bana ikram etti. Allah'ım bizi orucumuzda, namazımızda güçlü kıl, bizleri dirençli kıl ve kafirlere karşı yardımcımız ol. Allah'ım sen birsin, evlat da edinmemişsin ve sen samed'sin bir benzerin yoktur, aziz olan sensin ki, sana izzet verecek bir şey yoktur, sen zenginsin ben fakir, sen mevlasın ben kul, sen bağışlayansın ben günahkar, sen rahimsin ben hatalı, sen yaratansın ben yaratılmış, sen hayat sahibi ben ölüyüm, senden rahmetine sığınarak beni affetmeni, bana rahmet etmeni ve günahlarımdan geçmeni istiyorum. Sensin her şeye kadir olan."[835]

Sabah ve Akşam Okuduğu Dua

387- Kummi tefsirinde Hişam b. Salim vasıtasıyla İmam Sadık (a.s)'dan, o da miraç hadisinde nakledildiği üzere hz. Peygamberden (s.a.a) naklediyor: Melekler bana sabah ve akşam okumak üzere bir dua öğrettiler: "Allah'ım zulmüm, affına sığınmama, günahım bağışlamana sığınmama, zilletim izzetine sığınmama, fakirliğim zenginliğine sığınmama, geçici ve fani yüzüm, fena görmez daimi ve baki yüzüne sığınmama neden oldu." Hazret bu duayı akşamları da okurdu.[836]

Güneş Doğarken Okuduğu Dua

388- İbni Tavus *Muhasebetu'n-Nefs* adlı kitabında Rabi b. Muhammed el-Mustakin'in kitabından naklediyor, İmam Bakır (a.s)'dan rivayet ettiğine göre, İmam şöyle buyuruyor: Resu-lullah (s.a.a) güneşin kızıllığını dağlara vurmuş haliyle görünce gözleri dolar ve şöyle dua ederdi: "Allah'ım zulmüm, affına sığınmama, günahım bağışlamana sığınmama, korkum emanına sığınmama, zaafım kuvvetine sığınmama, fani ve geçici yüzüm baki ve kalıcı yüzüne sığınmama neden oldu. Beni afiyetinle giyindir ve rahmetine gark et ve kerametinle celalimi artır, ve beni yaratıklarının-cinlerden yahut insanlardan olsun- şerrinden koru. Ya Allah, ya rahman, ya rahim."[837]

389- İbni Tavus, *Mehecudu'd-Daavât* kitabında Muhammed b. Hasan es-Saffar, İmam Sadık (a.s)' dan naklettiğine göre, Resulullah (s.a.a) duasında şöyle zikrediyordu: "Allah'ım beni cok sabırlı ve cok şükreden ve kendi emanında biri karar kıl."[838]

390- İrşad-ı Deylemi'de O hazretin (s.a.a) şöyle dua ettikleri rivayet edilmiştir: "Allah'ım günahlarımızla bizim aramızda korkundan bir miktar bizlere nasip et ve kendisiyle cennetine ulaşabileceğimiz itaatinden ve dünya musibetlerine tahammül edebileceğimiz kadar yakîn ihsan eyle. Bizlere görüş ve duyuş ver ve düşmanlarımıza karşı bizlere yardımcı ol ve dünyayı bizlere himmetimizden daha büyük kılma ve bizlere rahmeti olmayanı musallat etme.[839]

Allah'ım övgü sana ait ve şikayetler de sana döner ve sensin yardım edecek olan, bütün rağbetler ve isteklerin sonu senin yanındadır. Allah'ım korkumu emniyete döndür, ayıplarımı ört. Allah'ım işlerimizin korunmasını sağlayan dinimizi ve maişetimizi sağladığımız dünyamızı ve kendisine döneceğimiz ahire-timizi ıslah et ve hayatta her hayrı fazlasıyla nasip et ve her türlü kötülükten rahat olarak bizleri koru. Allah'ım senden rahmetinin bizlere yüz göstermesini, yüce bir bağışlanma, her hayırdan ganimet, her günahtan salim kalmak diliyoruz. Ey bütün şikayetlerin kendisine döndüğü ve bütün fısıltı ve sırlara şahit olan, ey bütün musibetleri gideren, sensin gören, ancak görülmeyen, sensin en yüce makamların doruğunda olan. Senden cenneti ve ona yaklaştıracak olan her söz ve fiili istiyorum, ateşten ve ona yaklaştıracak her söz ve fiilden sana sığınıyorum. Allah'ım senden hayırların en hayırlısı olan cennet ve Rıdvan diliyorum ve şerlerin en şeriri olan senin gazap ve ateşinden sana sığınıyorum. Allah'ım senin bildiğin en hayırlı şeyi istiyor ve yine senin bildiğin en kötü şeyden sana sığınıyorum. Zira gaybı en iyi bilen sensin."

391- *Camiu'l-Ahbâr* kitabında peygamber (s.a.a)'den nakledilen bir dua: "Allah'ım kaza ve kaderin kötüsünden sana sığınıyorum. Ehlimde, malımda ve evladımda kötü şeyler görmekten sana sığınıyorum"[840]

392- Yine *Camiu'l-Ahbâr* kitabında peygamber (s.a.a)' den nakledilen bir dua: "Allah'ım, beni isyan ettirecek zenginlikten, kendimi unutturacak fakirlikten, beni çıkmaza sokacak hevâ ve heveslerimden, beni küçük düşürecek amellerden ve bana eziyet edecek komşudan sana sığınıyorum."[841]

393- Aynı kaynaktan, peygamber (s.a.a)'den nakledilen bir dua: "Allah'ım, bizlere emirlerine meşgul olmak, vaat ettiklerine iman etmek, halkın elinde olandan ümitsiz olmak ve seninle menus olmak, senden gayrisinden uzak, kazana razı, belalarına sabırlı, nimetlerine şükreden, zikrinden lezzet alan, kitabınla ferahlanan, gece-gündüz sana münacât etmek, ölüme hazırlıklı olmak, seninle görüşmeye müştak olmak, dünyaya gazaplı ve ahireti sevmeği nasip et. Resullerine vaat ettiklerini bize de ver ve kıyamet günü bizleri aşağılık etme. Muhakkak ki, sen vaadinden dönmezsin."[842]

394- *Usulu'l-Kâfî'*de Ahmed b. Muhammed b. Halid'in senediyle nakledilmiş ki, Cebrail (a.s), peygamber (s.a.a)'e gelerek şöyle demiş: "Rabbin sana buyuruyor ki, bana gece ve gündüz hakkını vererek ibadet etmek istediğin zaman ellerini kaldır ve şöyle dua et: "Allah'ım sen var olduğun müddetçe, hamd ve övgü de ebediyen sana aittir ve ilmin dışında son bulmayacak, meşiyyetin dışında sınır kabul etmeyen, söyleyene senin rızan dışında ücret olmayan hamd sana mahsustur. Allah'ım, hamd, minnet, iftihar, değer, nur, izzet, ceberut, azamet, dünya ve ahiret, gece ve gündüz, yaratılmışların tümü sana aittir. Hayrın tamamı senin elindedir ve gizli açık bütün işler sana döner.

Allah'ım ebedi hamd sana mahsustur. Belaların güzel çehresi, övgünün celaleti, nimetlerin çokluğu ve devamı, hükümlerde adalet, sayısız nimet ve onların güzelliği sana aittir. Yerde ve göklerde olanların ilahı sensin. Allah'ım yedi kat sağlam göklerde ve yayılmış yer yüzünde, kulların takatinde, beldelerin genişliğinde, yeryüzü direkleri olan dağlarda, karardığı zaman gecede, ağardığı zaman gündüzde, dünya ve ahirette,

mesani de ve azim olan Kuran'da hamd yalnızca sana aittir. Hamd, bütün noksanlıklardan münezzeh olan Allah'a aittir ve yer yüzü kıyamet günü tamamen onun kabzasındadır. Semavat bütün sükunet edenleriyle birlikte senin elindedir. O kendisine ortak koşulan her şeyden münezzeh ve yücedir. Kendisinden gayri her şeyin helak olmaya mahkum olduğu Allah münezzehtir ve hamd ona mahsustur. Ey kudretiyle her şeyi yaratan, ey izzetiyle her şeye kahir olan, ey hikmet ve ilmiyle her şeyi yoktan var eden ve resulleri kitaplarıyla mebus kılan ve kendi izniyle Salihleri hidayet eden ve yardımıyla müminleri güçlendiren, ey saltanatıyla halka kahir olan yücelik, bereket ve kutsiyet sahibi rabbimiz, senden başka ilah yok, sen birsin ve ortağın yok, senden gayrisine ibadet etmeyiz ve senden başkasından istemeyiz ve senden gayrisine rağbetimiz yok, sensin şikayetlerimizin kendine döneceği yer, en son rağbetimiz, ilahımız ve malikimiz."[843]

395- *Caferiyat* adlı eserden, İmam Sadık (a.s) babaları vasıtasıyla hz. Ali (a.s)'dan naklediyor: peygamber (s.a.a) önüne sofra açıldığında şöyle dua ediyordu: "Allah'ım bunu tayin edilmiş, şükrü yerine getirilmiş ve cennete ulaştıracak bir nimet olarak karar kıl."[844]

396- *Avarifu'l-Maarif* adlı eserde Arbas b. Sariye, peygamberin (s.a.a) şöyle dua ettiğini rivayet etmiştir: "Allah'ım bana olan muhabbetini, benim kendi nefsime, işitme ve basiretime, ehlime, malıma olan muhabbetimden daha şiddetli kıl."[845]

397- *Fakih* adlı eserde peygamber (s.a.a)'in şöyle dua ettiği nakledilmektedir: "Allah'ım yüzüme çıkıp, bana akıl verecek evlattan, zararlı maldan, vaktinden önce saçlarımı ağartacak eşten, hilekar dosttan öyle ki, gözleriyle beni görür, kalbiyle kollar; hayır üzere görürse saklar, şer halinde görürse açıp döker, rüsva eder adamı ve açlıktan da sana sığınıyorum."[846]

398- İbni Tavus, *Mehecudu'd-Daavât* kitabında Peygamber (s.a.a)'den şu duayı nakletmektedir: "Allah'ım ihtiyaçsız ve zenginliğinle başkasına muhtaç olmaktan, hidayetin varken sapıklığa, izzetin varken zillete düşmekten, saltanatına rağmen aşağılanmak ve işkence edilmekten sana sığınıyorum. İşlerin dönüşü sanadır. Allah'ım batıl söz söylemekten veya doğru olandan sapmaktan yahut sana karşı mağrur olmaktan sana sığınırım."[847]

Hazretin Hicabı

399- *Biharu'l-Envar*'da Haraic adlı eserden nakledildiğine göre; peygamber (s.a.a), Haceru'l-Esved'in karşısında durup, Kabe'ye ve Beytu'l-Mukaddes'e doğru yönelerek namaz kılıyordu, O namazını bitirinceye kadar görülmüyordu ve perde ardında gibiydi. Şu ayette olduğu gibi: "Kuran okuduğun zaman seninle ahirete imanı olmayanlar arasına örtücü perde cekiyoruz." Ve "onlar Allah tarafından kalpleri paslandırılmış kimselerdir." Ve "onların kalpleri üzerine perdeler çektik, düşünemezler ve kulaklarında da ağırlık vardır." Ve "heva ve hevesini kendine ilah edineni gördün mü? Allah gerçek ilme varmaktan onu saptırdı ve kalp ve kulağını mühürledi ve gözüne de perde çekti."

O hazretin (s.a.a) sünnetleri bölümünde bu gibi dualar oldukça fazladır. ve onların hepsini nakletmeye kalkışırsak kitabın haddini aşar. Bu duaları görmek isteyenler, hazretin (s.a.a) sabah namazının nafilesi ile farzı arasında okuduğu, oldukça uzun bir dua da var, isteyen E*varifu'l-Maarif* adlı kitaba baş vurabilir. (s.383)

22. BÖLÜM

HAZRETİN HACLA İLGİLİ SÜNNET VE ÂDÂBI

400- Merhum Kuleyni *el-Kâfî* kitabında senedini zikrederek "Ebul Ferec'in şöyle dediğini nakleder: "Ebân" İmam Sadık (a.s)'dan "Resulullah (s.a.a)'in yaptığı belirli bir tavaf varmıydı? diye sordu. İmam (a.s) Resulullah (s.a.a) gündüz gece on defa ve her defasında yedi defa Kâbe'yi tavaf ederdi. üç defa akşamın ilk saatlerinde, üç defa akşamın son saatlerinde, iki defa sabah ve iki defa öğleden sonra tavaf ederdi."[848]

401- Yine Kâfî kitabında İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Resulullah (s.a.a) vacip ve müstehab tavafların hepsinde Hacerü'l-Esved'i elinin içiyle mesh ederdi."[849]

402- Yine aynı kitapta senedi ile İmam Sadık (a.s) babası İmam Bakır (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) Hacerü'l-Esved ve Yemani rükunlarını eliyle meshederdi. Sonra onları öpüp mübarek yüzünü onlara bırakırdı. Daha sonra hazret "Babam da böyle yapardı" diye buyurdular.[850]

403- *Daaim* kitabında İmam Bakır (a.s) "Resulullah (s.a.a) Hacerü'l-Esved ve Yemani rükunlarını her tavafta meshederlerdi buyurdular."[851]

404- *Mehasin-i Bergi*" kitabında İmam Sadık (a.s) babası İmam Bakır (a.s)'dan rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) Medine'de bulunduklarında, kendilerine zemzem suyu hediye getirilmesini izhâr ediyorlardı."[852]

405- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdular: "Resulullah (s.a.a) Zil-Meâric duasından çok istifade ederlerdi. Ne zaman bir binek görse, tepeden aşağı inse veya çıksa gecenin geç saatlerinde, namazların arkasından telbiye söylerdi…"[853]

406- *Caferiyat* kitabında İmam Sadık (a.s) babası İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Cabir b. Abdullah Resulullah (s.a.a)'ın telbiyesinin şu şekil olduğunu söyledi; "Lebbeyk Allahumme Lebbeyk, La Şerike Leke Lebbeyk, İnnel Hamde ve-n Nimete Leke ve-l Mülk, La Şerike Lek"[854]

407- *Tehzib* kitabında Muhammed b. Müslim iki İmamdan birisinden -İmam Bakır veya İmam Sadık (a.s)'dan- rivayet etmiştir: "Resulullah (s.a.a) iki büyük ve boynuzlu ağzı ve gözleri siyah olan koçu kurban keserdi."[855]

408- *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) Kurban günü saçını keser tırnaklarını, bıyıklarının ve mübarek sakalının etrafını kısaltırdı."[856]

409- *Mukanna* kitabında ihram halinde tırnakları kesmek, bıyığı kısaltmak ve koltuk altı ve üstü tüylerini almak sünnettir.[857]

410- Aynı kitapta zikredilmiştir: (Mekke dışındaki) şehirlerde İmam ve önderleri olmadan yaşayan insanların ârefe günü bir araya gelerek Allah'a dua edip yalvarmaları müstehaptır.[858]

23. BÖLÜM

NEVADİR

411- *el-Kâfî* kitabında İmam Sadık (a.s) buyurmuştur: "Resulullah (s.a.a) adeti gereği iki yaşında bir deve borcu olsaydı yedi yaşındaki deveyi yerine verirdi, iki dirhem borcu olsaydı dört dirhem verirdi."[859]

412- *İhticâc* kitabında uzun bir hadiste Musa b. Cafer (a.s) Emirü'l Müminin Ali (a.s)'dan rivayet etmiştir:[860] "Resulullah (s.a.a) hakkında fazileti zikredildiği zaman "Övünüp gururlanmam" buyururdu. Meclisi *el-Bihar* kitabında "*İrşadu'l-Kulup*"tan bu manada hadis nakletmiştir.

413- Merhum Meclisi *Biharu'l-Envar* kitabında merhum şehid-i evvel'in Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu rivayet eder: Mümin insanın Kadir hum bayramında şu zikri yüz defa söylemesi sünnettir; "Elhemdulilillah-illezi ceêle Kemale dinih-i ve temame nimetihi be-vilayeti Emirü'l Müminin Alil b. Ebu Talip (a.s)[861]

414- *el-İmame ve't-Tebsire* kitabında İmam Musa b. Cafer (a.s)'in değerli babalarından Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Ben-i Haşim'in hastalandığında yanını gitmek vacip ve ziyaretleri müstehaptır.[862]

415- *Daaim* kitabında İmam Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir. Hazrete ayak üste koyun kesmenin hükmü sorulanca, "bu şekilde kesilmesi doğru değildir, sünnete göre kıbleye doğru yatırılarak kesilmelidir." buyurdular.[863]

416- *Tuhefu'l-Ukul* kitabında İmam Rıza (a.s) buyurmuştur: "Resulullah (s.a.a)'ın yaptığı gibi Biz Ehl-i Beyt, vaatlerimizi dinimiz gibi sayarız.[864]

Nuri *Müstedrek* kitabında Tabersi'nin *Mişkat* kitabından nakletmiştir.

417- *Mecmau'l-Beyan*'da Resulullah (s.a.a) gök gürültüsü duyduğunda "Subhane Men Yusebbihe'r Rade Bihamdih"- (Gök gürültüsünün hamd ile tespih ettiği Allah tertemiz ve münezzehtir.)- diye dua ederdi.[865]

418- Aynı kitapta zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) gök gürültüsü ve şimşek sesi duyduğunda "Allahumme La Tegtulna bi Gezebike, ve La Tuhlikna bi Azabike, ve Afina Geble Zalik"– (Allah'ım, gazabınla bizleri öldürme, azabın ile helak etme ve bunlardan önce bizlere afiyet bağışla.)- diye dua ederdi.[866]

419- Yine aynı kitapta zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a)’ın nezdinde "Ashab-ı Uhdud'dan bahsedildiğinde "Azabın şiddetinden Allah’a sığınırım" diye dua ederdi.[867]

420- *Men la Yehzuruhu'l-Fakih* kitabında rivayet edilmiştir: Sarı, kırmızı ve siyah rüzgar estiğinde Resulullah (s.a.a) ‘in çehresi korkan birisi gibi sararırdı. Gökyüzünden bir karta yağmur taneciği düştüğünde rengi normal haline dönerdi ve "Allah’ın rahmeti sizlere nazil oldu" buyururdu.[868]

421- Ş. Tûsi *Emâli* kitabında nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) bulut gördüğü zaman elinde hangi iş olsaydı bırakırda ve şöyle buyururdu: "Allah’ım! onun şerrinden sana sığınıyorum" bulut gittikten sonra Allah’a şükrederdi, eğer yağsaydı "Allah’ım! Onu faydalı kıl" diye dua ederdi.[869]

422- *Daaim* kitabında İmam Sadık (a.s)’dan nakledilmiştir: Güneş ve ay tutulmasında Resulullah (s.a.a) milletin mescide koşmalarını emrederdi.[870]

423- Aynı kitapta camide cemaat ile namazı kılmanın sünnet olduğu zikredilmiştir.[871]

424- *Biharu'l-Envar* kitabı *Garat* kitabından Ali (a.s)’ın şöyle buyurduğunu nakleder: Dostum Resulullah (s.a.a) – Beyt-ul Maldan- yarın için bir şey bırakmazdı, -Ebu Bekir’de böyle yapardı-, fakat Ömer b. Hattab Hesap defteri düzenledi *divan* ve Beytu'l-Malı bir yıl geciktirirdi. Fakat ben Resulullah (s.a.a)’in yaptığı gibi yapacağım. Ravi Ali (a.s)’ın Beyt-ul malı cumadan cumaya milletin arasında dağıttığını nakleder.[872]

ŞEMÂİL BÖLÜMÜNE EKLEMELER

Allah’a şükürler olsun ki "Sünen ve Eklemeler" kitabı burada sona erdi. Saygı değer müellif Resulullah (s.a.a)’in Şemâili Bölümü'nü kitabın başlangıcında teberrük olarak karar verdi. Biz de o yüce insana uyarak hazretin şemâilini, önemli noktaları, kısa bir şekilde kitabın son kısmına ekledik.

425- Merhum Meclisi *Biharu'l-Envar* kitabında Cabir b. Abdullah Ensari’nin şöyle dediğini nakleder: Resulullah (s.a.a)’e Allah’ın ilk önce hangi nuru yarattığını sordum? Hazret, Allah önce senin peygamber’inin nurunu yarattı daha sonra her iyilik ve hayrı ondan yarattı, diye buyurdu.[873]

426- Yine aynı kitapta Cabir b. Abdullah Ensari’den nakledilmiştir: Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "Allah’ın ilk yarattığı benim nurumdur ki onu mukaddes nurundan icat etti ve kendi celal, azameti ile karıştırdı.[874]

427- *Besairu'd-Darecat* kitabında İmam Bakır ve Sadık (a.s)’dan rivayet edilmiştir: "Allah-u Taâlâ Muhammed ve Ehl-i Beyt’ini Arş'ının altında bulunan bir cevherden yaratmıştır.[875]

428- *Fırat* tefsirinde Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: Allah ben ve Ehl-i Beyt'imi öyle bir hamurdan yarattı ki hiç kimseyi onun ile yaratmadı ve bizler Allah'ın ilk yarattıklarıyız.[876]

429- *el-Kâfî'*de İmam Sadık (a.s) Resulullah (s.a.a)'in ve Ehl-i Beyt'in ahval ve sıfatları hakkında bir hutbesinde şöyle buyurmuştur: Milletin günahlarının büyüklüğü ve kötü işlerinin çirkinliği Alemlerin rabbi olan Allah'ın hilmine, mühlet vermesine ve merhametine engel olmadı. Derken peygamberlerinin en sevgilisi ve değerlisini yani; Muhammed b. Abdullah'ı onlar için seçti. -Öyle bir peygamber ki- İzzetli bir hanedanda doğdu. Asaleti kerem sahibi bir kabiledendi. Hasebin de bir noksanlık, nesebinde bir çirkinlik yoktu. Büyük, seçkin sıfatı alimler nezdinde meçhul değildi. Geçmiş peygamberler kendi Asuman-i kitaplarında mübarek vücudunun müjdesini vermişlerdi. Alimler iyi sıfatları ile hazreti anmışlar. Hekimler ise seçkin vasıflarına göz dikmişlerdir. Tehzib olmuş tertemiz idi ki hiçbir zaman aşağılanmaz. Ben-i Haşim arasında yalnız alemde hiçbir dengi olmayan kimsedir. Mekkeliler arasında yüceliği ve iftiharlarına yetişilemeyen tek insandı. Hâya ve soyluluk onu kapsamıştı. Cömertlik ve mürüvvet tabiatında vardı. Yücelik, heybet ve nübüvvet ahlakı ile süslenmişti. Risalet ve vahiy sıfatları üzere yaratılmıştı. Hak sebepler ve takdirler ortamı onun için uygun kıldı. Hak sabit hüküm onun için sonuna ulaştı. Bu zamanda kesin, hakkın kazasını en son derecesine ulaştırdı. Her ümmet hazretin geleceğini kendisinden sonra gelen ümmete müjde veriyordu. O mukaddes nur babalık sulbünden diğer babalarına geçiyordu. Mukaddes nur bu geçişde zina ile kirlenmedi. Doğumuna kadar Hz. Adem (a.s) zamanından babası Abdullah (a.s) zamanına kadar islami olmayan bir nikah ile evlenilmedi. O en yüce kabilede, en değerli taifede, en şerefli hanedanda, en iyi korunan rahimlerde dünyaya geldi. En emin –insanların- kucağında büyüdü. Allah onu seçti ve sevgilisi kıldı. Kendisi için onu seçti ve ilim anahtarlarını ona verdi. Gür hikmet çeşmelerini ona bağışladı….[877]

430- *İhticâc* kitabında Musa b. Cafer (a.s) değerli babalarından, Hüseyin b. Ali, Emirü'l Müminin (a.s)'dan rivayet eder: Muhammed (s.a.a) anne karnından yere düştüğünde sol elini yere bırakıp sağ elini havaya kaldırarak dudaklarını Allah'ın birliğine şahadet vermesi için oynattı…[878]

431- Merhum Meclisi *el-Bihar* kitabında Ebul Hasan Bekri'nin yazmış olduğu *el-Envar* kitabından, Peygamber (s.a.a)'in annesi Hz. Amine'nin şöyle dediğini rivayet eder: [oğlum Muhammed (s.a.a)] yere düştükten sonra Kabe'ye doğru dönerek secde etti. Sonra ellerini göğe kaldırarak rabbine yalvarmaya başladı.[879]

432- *İkmalu'd-Din* kitabında Hz. Amine'den rivayet edilmiştir: Ben oğlum Muhammed (s.a.a)'e hamile olduğum dönemlerde diğer kadınlar karınlarda ki ağırlıktan rahatsız olmalarına rağmen ben hiçbir şey hissetmiyordum.[880]

433- Aynı kitapta rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'in bir günlük büyüyüp ilerlemesi diğer çocukların bir haftalık büyümesine eşitti. Hazretin bir haftalık büyümesi ise diğer çocukların bir aylık büyümesine eşitti.[881]

434- *Menakib* kitabında nakledilmiştir: Çocukluğunda hazretin beşiğini ay sallıyordu.[882]

435- Merhum Meclisi *Bihar'*da Vagidi'den rivayet ediyor: Millet hazretin beşiğinin etrafında hazretin rabbini tespih, hamd ve sena etmesini duyuyorlardı.[883]

436- *Mecmau'l-Beyan*'da nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) sünnet olmuş bir şekilde dünyaya geldi.[884]

437- Merhum Meclisi *Biharu'l-Envar* kitabında Halime-i Saidiye'den nakletmiştir: Resulullah (s.a.a)'i sıcak ve güneşli havalarda dışarı çıkardığımda her zaman başının üstende gölge yapacak bir bulut olurdu. Aynı şekilde yağmurlu havalardan da hazreti korurdu.[885]

438- *İhticâc* kitabında Musa b. Cafer (a.s) değerli babalarından, Hz.Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) dünyaya gelip vefat ettiği ana kadar, hazar ve seferde bir bulut hazretin üzerinde gölge ederdi… Puta tapanların arasında yaşamasına rağmen çocukken ona hikmet ve ilim verildi. Hiçbir zaman hiçbir puta meyillenmedi. Putperestlerin bayramlarında sevinmedi. Hiçbir zaman ondan yalan işitilmedi…[886]

439- *Menakib* kitabında Peygamber efendimizin amcası Hz. Ebu Talib'ten rivayet edilmiştir: Hiçbir zaman Resulullah (s.a.a)'den yalan duymadım. Cahiliyyet ahlaklarında hiç birisi onda yoktu. Yersiz yere gülmezdi. Çocuklara ilgi duymaz ve onlar ile oynamazdı. En güzel şeyler onda görülürdü. Her zaman tevazu içinde idi.[887]

440- *el-Bihar* kitabında Halime-i Sadiye'den rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) uyuduğu zaman sanki gözleri açık ve güler yüzlü bir şekilde idi. Hazrete sıcaklık ve soğukluk zarar vermezdi.[888]

441- S.Razi *Nehcü'l-Belağa*'da Hz. Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah (s.a.a) sütten kesildiği zaman Allah büyük meleklerinden birisini hazretle birlikte olması için görevlendirdi. Alemdekilerin en güzel ahlaklarını hazrete gösteriyordu. Sadece bendim ki küçük deve yavrusu gibi annesinin arkasından gider gibi gidiyordum. O hazrete uyup onun arkasından gidiyordum. Her gün kendi ahlakından bir şeyleri bana aşikar edip bana uymam gerektiğini emrediyordu. Her yıl belli bir süre "Hira" dağına giderdi ve yanında sadece ben vardım. Benden başkası da onu görmüyordu… Vahiy hazrete nazil olduğu zaman şeytanın feryadını duydum. Ya Resulullah (s.a.a) bu kimin feryadıdır? diye sordum. Hazret; Bu şeytandır. Kendine tapılmasından ümidini kesti. Ey Ali! Benim duyduklarımı sende duyuyorsun. Benim gördüklerimi sen de görüyorsun. Fakat sen peygamber değilsin, buyurdu.[889]

442- *el-Bihar* kitabında İmam Bakır (a.s) "Ancak Peygamber olarak seçtiği kimseler bunun dışındadır. (Ona gaybe dair bazı ilimler açıklar) Çünkü Allah her Peygamberin önünden ardından muhafız melekler salar. (Cin,27) ayetinin tefsirinde şöyle buyurmuştur: Allah Enbiyaları için melekler görevlendirir. Onları işlerinde yanlış yapmalarından korur. Risaletlerini tebliğ etmede onları teyit ederler. Sonra şöyle

devam etti: Resulullah (s.a.a) sütten kesildiği zaman Allah büyük bir meleğini hazretle birlikte olması, iyi işlere yönlendirmesi, iyi ahlaklı olmasını sağlaması ve şer, kötü ahlaktan koruması için görevlendirdi…[890]

443- *İlelu'ş-Şerai* kitabında İmam Sadık (a.s) buyurmuştur: "Zeliha" Hz. Yusuf ile görüşmek için izin istedi… Hz. Yusuf Züleyha'ya "Niçin bana böyle bir zahmet verdin?" diye sordu. Züleyha; "Yüzünün güzelliği" dedi. Yusuf (a.s) "Eğer son peygamber "Muhammed (s.a.a)'i" görseydin ne yapardın? O benden daha güzel, ahlakı benden daha iyi ve benden daha cömert birisidir." dedi.[891]

444- *Menakib* kitabında Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Yusuf (a.s) benden daha güzeldi, fakat ben ondan daha tuzluyum (daha şirin, sempatik.)"[892]

445- *Meheccetu'l-Beyza* kitabında rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) fazla şişman değildi. Mutedil bir yapıya sahipti. Ömrünün sonlarında hazretin bedeni o kadar sağlam ve kuvvetli idi ki sanki ihtiyarlık hiçbir tesir etmemişti.[893]

446- Ş. Saduk *Hisâl* kitabında Hz. Ali'den Yahudilerin reislerinin sorduğu sorulara verdiği cevabında şöyle nakledilmiştir: Nübüvvet mühürü Resulullah (s.a.a)'ın iki omuzu arasından görünüyordu. Üzerinde iki yazı vardı; Birinci satırda "La İlahe İllallah" ikinci satırda ise " Muhammed-en Resulullah" yazıyordu.[894]

447- *Menakib* kitabında nakledilmiştir: Hazretin iki omuzu arasında nübüvvet mühürü güneş gibi parlıyordu. Üzerinde "Allah'tan başka ilah yoktur ve -Ey Resulüm!- nereye gidersen git sen yardım olunan ve galip olansın." diye yazılı idi.[895]

448- *Meheccetu'l-Beyza* kitabında nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a) geniş omuzlu idi, nübüvvet mühürü sağ tarafa meyilli ve hazretin iki omzu arasında idi. Mühürün içinde sarıya çalan siyah bir ben vardı. Halın etrafında üst üste birikmiş kıllar göze çarpıyordu.[896]

449- *el-Bihar'*da rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'in iki omuzu arasında bulunan nübüvvet mühürü güvercin yumurtası büyüklüğünde idi.[897]

450- *Uyunu'l-Ahbâr* kitabında İmam Rıza (a.s) değerli babalarından, onlar da Hz. Ali (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resulullah'tan (s.a.a) daha geniş omuzlu birini görmedim.[898]

451- *Meheccetu'l-Beyza* kitabında nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a)'in boyun kısmı, herkesin boynundan daha güzeldi. Ne çok uzun nede çok kısa idi.[899]

452- Ş. Tûsi'nin *Emâli* kitabında İmam Rıza (a.s) değerli babalarından, onlarda Hz. Ali (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet edilmiştir; … Resulullah (s.a.a)'in mübarek yüzü yuvarlak idi.[900]

453- *Biharu'l-Envar* kitabında Hz.Ali (a.s)'dan rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'in alt dudağında bir ben vardı.[901]

454- Yine *el-Bihar* kitabında Ali (a.s)'dan nakledilmiştir: Resulullah'ın (s.a.a) göz bebeği siyah idi.

455- Aynı kitapta şöyle nakledilmiştir: Cabir b. Semure'den acaba Resulullah (s.a.a)'in mübarek başında beyaz saç var mıydı? diye soruldu. Cabir; "Hazretin mübarek başında birkaç beyaz saçtan başka bir şey yoktu ve saçına yağ sürdüğü zaman onlarda kayboluyordu" dedi.[902]

456- *Meheccetu'l-Beyza* kitabında zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a)'in karnında kıvrımlar vardı. Birisi elbisenin altında gizliydi diğer ikisi ise aşikar idi.[903]

457- *Keşfu'l-Gumma*'da Hz. Ali (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) her görenin gözüne vakarlı ve yüce geliyordu.[904]

458- *İhticâc* kitabında Musa b. Cafer (a.s) değerli babalarından, onlarda Ali (a.s)'dan şöyle buyurduğunu rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) bir mecliste oturduğu zaman etrafında bir nur parlardı. Herkeste bunu görürdü.[905]

459- *el-Kâfî'*de İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: Resulullah (s.a.a) karanlık gecelerde parlayan ay gibi görünürdü.[906]

460- *el-Bihar*'da zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a)'in hasletlerinden birisi de, bir kavmi görmeye gitmek istediği zaman hazretten önce bir nur evin önüne giderdi.[907]

461- *Mekarim* kitabında Ömer Hattab'ın oğlundan rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a)'den daha cömert, daha cesur ve daha temiz birisini görmedim.[908]

462- *el-Kâfî* kitabında İmam Bakır (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a)'ın diğer insanlarda olmayan üç özelliği vardı; Gölgesi yoktu, hangi yoldan gitseydi, üç gün sonra birileri oradan geçtiği zaman hazretin terinin güzel kokusundan onun oradan geçtiğini anlardı. Hangi ağacın yanından geçseydi ağaç hazrete secde ederdi.[909]

463- *Mekarim* kitabında nakledilmiştir: Karanlık gecelerde millet hazreti görmeden önce güzel kokusundan tanırlar ve bu Resulullah (s.a.a)'dir derlerdi.[910]

464- *el-Bihar'*da zikredilmiştir: Bu esans Resulullah (s.a.a)'-in terinin kokusudur, esans kullanmadığı halde…[911]

465- *Mekarim* kitabında Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu nakledilmiştir: Kim beni koklamak istiyorsa kırmızı gül (Muhammed Gülü) koklasın.[912]

466- *Mecmuatu'l-Veram* kitabında Süleym'den -Ümmü Seleme'nin oğlu- nakledilmiştir: Bir gün Resulullah (s.a.a) bizim yanımıza gelip biraz uyudu. Annem Resulullah

(s.a.a)’in terini topladığı şişeyi getirdi. Hazret uykudan uyandı. "Ne yapıyorsun? Ümm-ü Seleme" dedi. -Ey Resulullah!- bu sizin terinizdir. Esansların içine katıyorum. Bu esansların en iyilerindendir dedi. Resulullah (s.a.a) İyi dedin. Buyurdu.[913]

467- *Menakib*'de zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) kendisinden daha uzun boylu birisi ile yol yürüdüğü zaman ondan daha uzun görünüyordu.[914]

468- *el-Bihar*'da zikredilmiştir: Küçük ve büyük elbise hazretin üzerine oturuyordu. Giyindiğinde eğer kısa ise uzun, uzun ise kısalıyordu. Sanki hazretin boyuna göre dikilmişti.[915]

469- *Menakib* kitabında zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) yumuşak toprak üzerinde yol gitseydi ayak izi çıkmazdı. Sert yerlerde ise ayaklarının izi belli olurdu.[916]

470- *Mecmau'l-Beyan*'da zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a)’ın gözleri uyuyordu. Fakat kalbi uyumuyordu.[917]

471- *Menakib*'de zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a)’in başının üstünde kuş uçmazdı.[918]

472- Aynı kitapta nakledilmiştir: Sinek hazretin üzerine konmazdı. Zehirli ve zehirsiz hayvanlar hazretin yakınına gelmezdi.[919]

473- *Menakib'de* zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) önden baktığı gibi arkadan da bakardı. Önünü gördüğü gibi arkasını da görürdü.[920]

474- Aynı kitapta zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) uyanık olduğu zaman duyduğu gibi, uyuduğunda da duyardı.[921]

475- Aynı kitapta zikredilmiştir: Allah, Resulullah (s.a.a)’ı yarattığı günden itibaren kötü kokulu olduğu görülmemiştir.[922]

476- Aynı kitapta zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) hiçbir zaman ihtilam olmamıştır.[923]

477- Yine *Menakib*'de zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a)’ın bindiği hiçbir hayvan ihtiyarlamadı, olduğu yaşta sabit kaldılar.[924]

478- *el-Bihar, Tezkire* kitabından nakleder: Millet hazretin mübarek vücudu vesilesi ile şifa ararlardı.[925]

479- *Menakib*'de zikredilmiştir: Hiç kimse Resulullah (s.a.a) kadar kuvvetli değildi.[926]

480- *Tefsir-i Ayyâşi*'de Süleyman b. Halid’den rivayet edilmiştir. İmam Sadık (a.s)’a şöyle arz ettim; "Millet eğer Ali (a.s) haklı idiyse niçin kıyam etmedi ? diyorlar. "Hazret şöyle buyurdu: "Allah bunu -yardımcısız kıyam etmeği- sadece bir kişiye vacip etti. O da Resulullah (s.a.a)’dir. Bu konuda Allah şöyle buyuruyor: "(Başkaları dönse

de) sen Allah yolunda savaş. Sen yalnız kendinden sorumlusun.iman edenleri savaşa teşvik et." -Nisa, 84- bu görev sadece Resulullah (s.a.a) için geçerlidir. Ama diğerleri için Allah şöyle buyuruyor: "Tekrar savaşmak için bir tarafa çekilmek veya başka bir kuvvete katılmak gayesi dışında…"-Enfal, 16- O günde Ali (a.s)'a yanında hazrete yardım edecek bir topluluk yoktu…[927]

481- *Menakib*'de zikredilmiştir: Yeryüzünde hazretten daha alim kimse yoktu.[928]

482- *Menakib'*de zikredilmiştir: Resulullah (s.a.a) vahiy nazil olduğunda matlaşırdı. Mübarek rengi değişir. ve başını aşağı eğerdi.[929]

483- Ş. Saduk *İkmalu'd-Din* kitabında diyor: İmam Sadık (a.s)'a "Acaba Resulullah (s.a.a)'ın kendinden geçtiği oluyor muydu? Bu Cebrail (a.s) nazil olduğu zamanlar mı oluyordu? diye sordum. Hazret; "Hayır, Cebrail Resulullah (s.a.a)'ın huzuruna geldiği zaman birinci olarak, izin almadan girmezdi. İkinci olarak huzuruna çıktığı zaman bir kul gibi otururdu. Kendinden geçtiği zamanlar Allah'ın vasıtasız hazret ile sohbet ettiği anlar idi.[930]

484- Ş. Tûsi *Emâli*'de zikretmiştir. İmam Sadık (a.s)'a Acaba Resulullah (s.a.a) iki durum içine mi giriyordu? Bazen Cebrail dedi bu Cebrail'dir. Bazen de bayılıyor muydu? diye soruldu. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: "Vahiy Cebrail vasıtası olmadan direkt olarak hazrete geldiği zaman vahyin ağırlığından dolayı hazret kendisinden geçip bayılıyordu. Cebrail nazil olduğu zaman bu ağırlık olmazdı. Bundan dolayı "Cebrail dedi bu Cebrail'dir, şöyle emir verdi" buyururdu.[931]

485- *Menakib* kitabında nakledilmiştir: Resulullah (s.a.a)'e vahiy nazil olduğu zaman mübarek yüzünün önünde arı sesine benzer bir ses duyulurdu. Çok soğuk havalarda vahiy hazrete nazil olup bittikten sonra mübarek alnında ter taneleri görünürdü.[932]

486- Merhum İbn-i Şehr-i Aşub aynı kitapta şöyle diyor: Müzakere unvanı ile, Cebrail bin defa Resulullah (s.a.a)'e nazil olmuştur.[933]

487- Merhum Deylemi'nin telifi olan *İrşadu'l-Kulup* kitabında Resulullah (s.a.a)'den şöyle bir hadis nakledilmiştir: Cebrail her yıl Kuran' ı bir defada bana okurdu. Bu yıl (ki ömrümün son yılıdır) iki defa bana okudu.[934]

488- *el-Kâfî'*de "Müfezzel b. Ömer"'den rivayet edilmiştir. İmam Sadık (a.s)'dan "İmamın ilmi" hakkında soru sordum. "İmam nasıl oluyor da evinde oturup perdeler çekilmiş bir halde dünyanın öbür ucundan haberdar oluyor? dedim."İmam şöyle buyurdu: "Ey Müfezzel! Allah Resulullah (s.a.a)'in vücudunda beş ruh karar kılmıştır. "Ruhu'l-Hayat" ki onunla hareket edip yol gider. "Ruhu'l-Kuvvet" ki onunla çalışıp çabalar, "Ruhu'l- Şehvet" ki onunla yiyip içer, ilişkiye girer. "Ruhu'l-İman" ki onunla Allah'a iman getirip millet arasında adalet ile davranır. "Ruhu'l-Kudus" ki onunla nübüvveti yüklendi. Resulullah (s.a.a) vefat ettikten sonra "Ruhu'l-Kudus" İmam'a intikal etti. "Ruhu'l-Kudus"ta uyku, gaflet, boş işler, kendini beğenmenin yolu yoktur. Fakat diğer dört ruhta bunların imkanı vardır. Ruhu'l-Kudus vesilesi ile alemde olanlar görülebilinir.[935]

489- Yine aynı kitapta Ebu Besir İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Şura sûresinin elli ikinci ayetinin "Ve işte biz, emirlerimizle sana böylece Ruh'u gönderdik de vahyettik; ne kitap nedir, bilirdin, ne de iman ve fakat ...." Manasını hazretten sordum. Hazret şöyle buyurdu: O "Ruh" Cebrail ve Mikail (a.s)'dan daha büyük olan bir mahluktur. O ruh her zaman Resulullah (s.a.a) ile birlikteydi ve Peygambere (s.a.a) önemli olayları bildiriyordu. O ruh Resulullah (s.a.a)'den sonra İmamlar da (a.s) bulunmaktadır."[936]

490- Yine aynı kitapta Ebu Besir İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "O ruh Resulullah (s.a.a)'den başka geçmiş hiçbir peygamber de yoktu."[937]

491- Yine *el-Kâfî*'de İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.a) (Miraçta) yukarı çıkarıldığı zaman Cebrail hazreti bir yere kadar götürüp ayrıldı. Hazret "Ey Cebrail! Böyle bir makamda beni yalnız mı bırakıyorsun? dedi. Cebrail; "-Ey Resulullah (s.a.s)- Hareket et ve yürü, ant olsun Allah'a ki öyle bir yere geldin ki beşerden hiç kimse buraya ayak basmamıştır. Senden önce hiç kimse buraya kadar seyir etmemiştir.[938]

492- *el-Bihar*'da Salman (r.a)'den uzun bir hadiste şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "… Andolsun seni nübüvvet üzere gönderen Allah' a ki burası öyle bir makamdır ki hiçbir melek ve hiçbir peygamber buraya ulaşamamıştır."[939]

493- *Sahifeti'r-Rıza*'da İmam Rıza (a.s) değerli babalarından onlarda Ali (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet etmiştir: Burak'a bindim ve bir hicaba ulaştım ki ondan sonra Allah-u Taâlâ vardı.[940]

494- *Tevhid*'de Muhammed b. Fuzeyl'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: İmam Musa b. Cafer (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'in Allah'ı görüp görmediğini sordum. Hazret; Evet kalp gözü ile rabbini görüyordu buyurdu. Sonra şöyle devam etti: Allah'ın sözünü duymadın mı? ki buyuruyor: "Kalp gördüğünü yalan söylemedi." Allah hiçbir zaman gözle görülmez. Fakat kalp gözü ile görülebilinir.[941]

495- *Tefsir-i Kummi*'de İmam Bakır (a.s) Resulullah (s.a.a)'den şöyle bir hadis rivayet etmiştir: Rabb'imi miraçta gördüm. Onunla aramda engel, celalı idi.[942]

496- *el-Bihar*'da Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Benim ile Allah arasında öyle zamanlar var ki mukarreb melek, mürsel peygamber ve Allah'ın kalbini iman ile doldurmuş kimsenin o duruma tahammül edecek gücü yoktur.[943]

497- *Keşfu'l-Yakin* kitabında Miraç hadisin de Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Yedinci göğe ulaştığımda bütün benimle birlikte olan melekler, Cebrail, Mukarreb melekler benden ayrıldılar. Rabb'imin hicabına ulaştım. Yetmiş hicabın içine girdim ki hicaplar arasında hicaplar ve izzet, kudret, Kibriya, nur. Karanlıktan engelleri vardı. Sonunda celal hicabına ulaştım. Rabb'im ile münacat edip huzurunda durdum…[944]

498- *el-Kâfî'*de İmam Sadık (a.s)'dan Resulullah (s.a.a)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Hiç akşam ve gündüz yok ki Rabb'imden taraf bana hediye gelmemiş olsun.[945]

499- Aynı kitapta İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Hz. İsa'ya -ilimden- iki harf verilmişti. O iki harfle işlerini yapıyordu. Hz. Musa'ya dört harf verilmişti. Hz. İbrahim'e sekiz harf verilmişti. Hz. Nuh'a on beş harf verilmişti. Hz. Adem'e yirmi beş harf verilmişti. Allah bunların hepsini Muhammed (s.a.a)'in vücudunda toplamıştı.

Sonra şöyle devam ettiler: Allah'ın İsm-i Azam'ı yetmiş üç harftir. Yetmiş ikisini Resulullah (s.a.a)'e verdi, bir harfi ise gizlidir.[946]

---

[1]- **Ahzab. 21**

[2]- **Mehasin'i-Bergi, Bab-i Vesayayi'n-Nebi (s.a.a), s.13; Men la Yehzuruhu'l-Fakih, s.523; Fi Ravzati'l-Kâfî, c.8, s.79; Fi Mecmuatu'l-Veram s.5, c.2; Ravzatu'l-Vaizin li'l-Fettal, s.393; ed-Daaim, c.2, s.348**

[3]- **İmam Hasan Askeri'nin (a.s) Tefsiri s.6; Biharu'l-Envar, c.9, s.214**

[4]- **Mekarimu'l-Ahlak, Tabersi, c.1, s.41**

[5]- **el-Menakib, c.1, s.155; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.76, buna yakın bir şekilde nakletmiştir.**

[6]- **el-Menakib, c.1, s.155; buna yakın manada el-Kâfî'de Ebu Cafer (a.s)'dan nakledilmiştir.**

[7]- **el-Menakib, c.1, s.155; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.80, buna yakın.**

[8]- **Aynı adres, bu manada el-Muntegi-i Beharic, c.16, s.191' de gelmiştir.**

[9]- **Aynı adres**

[10]- **Menakib, c.1, s.158, el-Fakih'de on yedi beyaz saç teli olduğu rivayet edilmiştir.**

[11]- **Aynı adres**

[12]- **Aynı adres, aynı şekilde Ş. Tûsi Emâli kitabında Enes'ten nakletmiştir; Biharu'l-Envar, c.16. s.193; Saduk Fakih'te getirmiştir.**

[13]- **el- Menakib, c.1, s.158**

[14]- el- Menakib, c.1, s.158, bu manada Ebu Abdullah (a.s)'dan Kâfî'de de rivayet gelmiştir.

[15]- el- Menakib, c.1, s.158; Fakih, s.31, Resulullah (s.a.a)'in saçı o kadar gür idi ki ayıracak biçimde olmazdı.

[16]- el-Bihar, c.16, s.172; Tabersi, el-Mekarim kitabında Cabir'den nakletmiştir, c.1, s.24

[17]- el-Bihar, c.16, s.172

[18]- el-Haraic ve'l Ceraih, s.221; Biharu'l-Envar, c.16, s.174; Ş. Saduk İkmalu'd-Din kitabında s.165; Abdulmelik kitabında, s.99

[19]- c.1, s.124, el-Haraic kitabında bir çok kereler zikredilmiştir, s.221'e müracaat ediniz.

[20]- el-Usul, c.2, s.615, yeni baskı, Aynı hadisi Tabersi el-İhticâc kitabında nakletmiştir. s.204

[21]- Feyzü'l-Kadir, c.5,s.76 ve 79. Buna yakın bir şekilde nakletmiştir.

[22]- Şemâil-i Tirmizi, (Hakka tecavüz edildiğinde) şeklinde nakledilmiştir.

[23]- Tabersi'nin Mekarim kitabında, T.6, s.13, "Fukaha" kelimesi "Edile" kelimesinden sonradır.

[24]- Maanu'l-Ahbâr, s.79 ve 83

[25]- el-Mekarim, c.1, s.14; Biharu'l-Envar, c.16, s.161. Ehl-i Sünnet kitaplarından şunlara müracaat edebilirsiniz: el-İhya Gazali, Delail-un Nübüvvet Ebû Naim,, Es-Sîre İbn-i İshak, el-Musnet vs. Saduk Uyun-u Ahbâr Rıza kitabında c.1, s.316

[26]- el-Mekarim, c.1, s.24; Kazuni Enes'ten rivayet etmiştir, Evarif-ul Maarif, s.245; Sîret-i Nebevîye, c.2, s.354-355

[27]- el-Mekarim, c.1, s.19; bu manada Mecmau'l-Beyan c.5, s.69 'da gelmiştir. Sîret-i Nebevîye, c.2, s.341, Farklı ibaretler ile gelmiştir fakat aynı manayı ifade etmektedir.

[28]- el-İhya, c.2, s.363; Sîret-i Nebevîye, c.2, s.246, devamı farklı ibaretler ile gelmiştir.

[29]- el-Menakib, c.1, s.125; el-Mekarim, c.1, s.24

[30]- el-Mehasin, s.147; Besair'ud-Deracat, s.207

[31]- Tabersi el-Mecme, c.10, s.333; Bergi el-Mehasin, s.209; Evarifu'l-Maarif, s.232; Fıkhı Rıza el-Müstedrek, c.2, s.282'de nakletmişlerdir.

[32]- el-Fakih, s.458; el-Maani'de Saduk'tan nakletmiştir, s.191; el-Hisâl, onuncu bab; Tabersi Mekarim kitabında, s.268; Tuhefu'l-Ukul, s.362; Saduk ve Müfid Emâli kitaplarında; el-Kâfî, c.2, s.56 kitabında Kuleyni iki senet ile zikretmişlerdir.

[33]- Feyzü'l-Kadir, c.5, s.70

[34]- el-Mekarim, c.1, s.17; Sîret-i Nebevîye, c.2, s.271-272, farklı ibaretler ile zikretmiştir.

[35]- el-Mekarim, c.1, s.17; Erbili Keşfu'l-Gumme kitabında c.1, s.9; Ayyâşi Tefsirinde, Seyit Razi Nehc'ül Belağa H.836; Tarihi Taberî, Bera b. Azib'den nakletmiştir. Sîret-i Nebevîye; c.2, s.259, farklı bir tabirle nakletmiştir.

[36]- el-Mekarim, c.1, s.17; Tefsir-i Askeri, s.63; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.159 buna yakın bir şekilde nakletmiştir. Sîret-i Nebevîye, c.2, s.259 Buhari'den nakletmiştir.

[37]- Müzemmil, 10 ve 11

[38]- Fussilet, 34 ve 35

[39]- Hicir, 97 ve 98

[40]- En'am, 33 ve 34

[41]- Kaf, 38 ve 39

[42]- Secde, 24

[43]- A'raf, 137

[44]- Tevbe, 5

[45]- Bakara, 191, Nisa, 91

[46]- Usul'u-Kâfî, c.2, s.88; Sîret-i Nebevîye, c.2, s.259, farklı ibaret ile nakletmiştir.

[47]- el-Meani, s.261, bu manada bir hadisi de İbn-i Fehed Uddet-i Dai s.84'de nakletmiştir.

[48]- el-Kâfî, s.37; el-Uyun, s.199; Sahifeti'r-Rıza, s.22, bu manada bir hadiste el-Emâli, c.2, s.144 ve Şehri İbn-i Aşub, el-Menakib, c.1, s.178; et-Tabersi el-Mekarim, c.1, s.23; Camiu'l-Ahbâr, s.126; Mecalis-ul Mufit, s.73; el-Kâfî, c.8, s.131 kitaplarında getirmişlerdi.

[49]- Usul'u-Kâfî, c.2, s.122; bu manada hadis el-İhticâc, s.111; Şeyh Tûsi Emâli, c.2, s.144, Saduk Emâli'de, İbn-i Şehri Aşub el-Menakib, c.1, s.135 kitaplarında, ve yine

buna yakın hadis Kâfî, s.2, s.129 ve c.8, s.131; el-Bihar, c.18, s.334'de nakledilmiştir. Sîret-i Nebevî, c.2, s.262

[50]- Nehcü'l-Belâğa, "el-Feyz" s.509; Tabersi el-Mekarim kitabında, s.3, c.1; el-Bihar, c.16, s.289'da nakletmişlerdir.

[51]- c.2, s.129, ve c.8, s.129

[52]- s.113, el-İrşad-i Deylemi'de buna benzer hadis rivayet edilmiştir, s.120

[53]- Müstedrek, c.2, s.295, buna yakın bir hadiste el-İrşad Deylemi, Bab.22, s.120'de nakledilmiştir.

[54]- Bab-ı Havf, s.139, bu manada Uddeti'd-Dai s.138 ve Evarifu'l-Maarif, s.323'de hadis nakledilmiştir. Sîret-i Nebevîye, c.2, s.271

[55]- el-Müstedrek, c.1, s.383

[56]- c.2, s.505 ve 450; Kurbu'l-Esnad, s.79; İbn-i Ebu Mensur kitabında s.158; el-Mekarim, c.2, s.365; Uddet-i Dai, s.250

[57]- c.2, s.504; el-Mekarim, c.2, s.363; Uddet-i Dai, s.250

[58]- Mekarimu'l-Ahlak, c.1, s.18; el-Bihar, c.16, s.194, Sakâfî'nin el-Garat kitabından.

[59]- Emâli, c.2, s.92

[60]- c.7, s.463; el-Mekarim, c.2, s.363

[61]- c.1, s.18

[62]- el-Kâfî, c.2, s.241; el-Mekarim, c.2, s.517; Emâli Saduk, s.270; Tuhefu'l-Ukul, s.48

[63]- el-İhya, c.2, s.378, Beyrut, Daru'l-Marifet

[64]- el-İhya, c.2, s.354 ve 360, Daru'l-Marifet; el-Menakib, c.1, s.145'de buna yakın hadis nakledilmiştir. Sîret-i Nebevîye, s.272-275 farklı ibaret ile nakledilmiştir.

[65]- el-İhya, c.2, s.363, Daru'l-Marifet

[66]- el-İhya, c.2, s.366, Daru'l-Marifet; Sîret-i Nebevîye, c.2, s.278, az bir farklılık ile nakledilmiştir.

[67]- el-Kâfî, c.2, s.91; Sîret-i Nebevîye, c.2, s.278, aynı şekilde nakledilmiştir.

[68]- el-Kâfî, c.2, s.102

[69]- el-İlel, c.2, s.247

[70]- el-İrşad, Bab.32, s.155, Beyrut, Elemi,

[71]- Mekarimu'l-Ahlak, c.1, s.34

[72]- İlelu'ş-Şerai, c.1, s.124; Uyun c.2, s.81, Hisâl Bab-ı Hamis (beşinci bab), Mecalis-is Saduk, s.72; Mekarim, c.1, s.131; Mecmuatu'l-Veram, c.3, s.156

[73]- el-Müstedrek, c.2, s.69

[74]- s.88, el-İlel, c.2, s.55; el-Müstedrek, c.2, s.69

[75]- c.2, s.64, ve c.5, s.535; el-Fakih, s.433; el-Müstedrek, c.2, s.70 ve 558

[76]- c.2, s.661; el-Mekarim, c.1, s.25; el-Müstedrek, c.2, s.75

[77]- el-Mekarim, c.1, s.23

[78]- Feyzü'l-Kadir, c.5, s.85

[79]- Feyzü'l-Kadir, c.5, s.233

[80]- Feyzü'l-Kadir, c.5, s.145

[81]- c.1, s.22

[82]- el-Kâfî, c.2, s.671; Mecmau'l-Beyan, c.8, s.164; el-Maani ve el-Mekarim kitaplarında buna yakın hadislerde zikredilmiştir, ayrıca el-Müstedrek, c.1, s.538 ve c.2, s.81 müracaat ediniz

[83]- el-Ayyâşi c.1, s.203

[84]- el-Mekarim, c.1, s.20, Çap, 6.1972, Müessese-i Elemi, Beyrut-Lübnan

[85]- c.1, s.21; el-Kâfî, c.2, s.663

[86]- el-Müstedrek, c.2, s.76; Keşfu'l-Gumme, c.1, s.9 ve s.20; el-Menakib ve Evarifu'l-Maarif, s.256

[87]- el-Kâfî, c.2, s.663; el-Menakib, c.1, s.101 ve el-Bihar'a müracaat ediniz.

[88]- el-Kâfî, c.2, s.661, bu manada hadis el-Mekarim, c.1, s.25; el-Müstedrek'te el-Mişkat'tan rivayet edilmiştir.

[89]- Feyzü'l-Kadir, c.5, s. 76

[90]- el-Mekarim, c.1, s.25; Buhari, c.8, s.10

[91]- el-Mekarim, c.1, s.23

[92]- el-Müstedrek, c.2, s.87; buna yakın bir hadiste el-İhya, c.2, s.361 kitabında gelmiştir.

[93]- el-Mekarim, c.1, s.15

[94]- el-Mekarim,c.1, s.18; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.152

[95]- el-Mekarim, c.1, s.16; İbni Firas Mecmuasında rivayet etmiştir, Evarifu'l-Maarif kitabında da on yıl olarak gelmiştir.

[96]- el-İhya, c.2, S381; Macmeu'z-Zavaid, c.9, s. 20

[97]- el-Hakim, c.4, s.63

[98]- el-İhya, c.2, s. 366; Teyalisi Müsned'inde, s.270, Rakam. 2088; Buhari, c.8, s. 37 ve 55

[99]- el-İhya, c.2, s.366

[100]- el-İhya, c.2, s.379, ve Beyrut, Daru'l- Marifet, s.366; Buhari, c.4, s.229; Müslim, c.7, s.73

[101]- c.4, s.55-56; Tefsir-i Ayyâşi, c.2, s.289 buna benzer bir hadiste Tuhefu'l-Ukul, s.351'de gelmiştir. Ayet; İsra, 29

[102]- el-Kâfi, c.5, s.143; İkmalu'd-Din, c.1, s.165 Salman'dan rivayet eder; el-Hisâl, Emâli, Tefsir-i Ayyâşi, Beşaretu'l-Mustafa, Daaim kitaplarında farklı senetler ile nakledilmiştir. el-Müstedrek, c.1, s.524 kitabına da müracaat ediniz. Feyzü'l-Kadir, c.5, s.195

[103]- el-Kâfi, c.5, s.314 ve c.4, s.147 ve c.4, s.248; İkbal, s.503

[104]- el-İkbal, s.499

[105]- el-Kâfi, c.2, s.662; el-Mekarim, c.1, s.25; el-Mişkat; el-Müstedrek, c.2, s.75'e müracaat ediniz.

[106]- el-Müstedrek, c.2, s.113; el-Mekarim, c.1, s.14; Tirmizi Sünen'inde, c.10, s.212

[107]- c.5, s.518; el-Mekarim, c.1, s.264; el-Fakih, s.432

[108]- Gevaliu'l-Leali, c.1, s.124

[109]- el-Kâfî, c.1, s.23 ve c.8, s.268; el-Mehasin, s.149; el-Emâli, s.419; Tuhefu'l-Ukul, s.37

[110]- Emâli, c.2, s.135

[111]- c.2, s.117; Tuhefu'l-Ukul, s.47; el-Hisâl, üçüncü bab; Maani'l-Ahbâr, s.184; el-Müstedrek Mişkatu'l-Envar, c.2, s.91'den naklediyor.

[112]- Meheccetu'l-Beyza, c.4, s.120; Mecmuatu'l-Veram, c.2, s.89

[113]- Tuhefu'l-Ukul, s.38; el-Emâli, s.289

[114]- el-Kâfî, c.8, s.8; Tuhefu'l-Ukul,, s.38

[115]- el-İrşad, s.133; Tuhefu'l-Ukul, s.318

[116]- el-Mehecce,c.4, s.119; Feyzü'l-Kadir, c.2, s. 110 - 120

[117]- el-Mecalis, s.304

[118]- Keşfu'r-Raybe, s.82; Seyit Ebu-l Hamit Erbein'inde buna yakın hadis nakletmiştir. Feyzü'l-Kadir, c.2, s. 285

[119]- el-Mekarim, c.1, s.21; Tirmizi, Şemâilde nakletmiştir

[120]- el-Menakib,c.1, s.144; Mecmau'l-Beyan, c.8, s.360, Abdullah b. Ebu Sureh, hadisinde, hazret öldürülmesini emretmişti.

[121]- Keşfu'r-Raybe, c.1, s.10; Evarif-ul Maarif, s.261

[122]- ed-Daaim, c.2, s.106

[123]- Mecmuatu'l-Veram, s.29

[124]- el-Menakib, c.1, s.147

[125]- el-İhya, c.2, 378, Beyrut, Daru'l-Marifet.

[126]- Misbahu'ş-Şeriat, s. 140; el-Kâfî, c.2,s.671 ve c.6, s.276; Caferiyat, s.193; el-Mehasin, s.216; Evarif, s.216

[127]- Misbahu'ş-Şeriat, s.37

[128]- el-Mekarim, c.1, s.15; Ebu Davut, c.2, s.527

[129]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.32

[130]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.42

[131]- Mecmuatu'l-Veram, c.2, s.26

[132]- el-Kâfî, c.2, s.104; Tabersi Mişkatu'l-Envar kitabında el-Müstedrek, c.2, s.84'den nakletmiştir.

[133]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.12; el-Kâfî, c.2, s.636'da buna yakın rivayet nakledilmiştir.

[134]- el-Mekarim,c.1, s. 24, başka bir hadiste üç gün oradaydı diye geçmiştir.

[135]- Mehasin, s.323; el-Kâfî, c.4, s.50

[136]- Kâfî, c.6, s.283

[137]- Emali-i Saduk, s.545

[138]- el-Kâfî, c.6, s.286

[139]- el-İhya, c.2, s.18, Beyrut, Daru'l-Marifet

[140]- c.6, s.280

[141]- Mecmuatu'l-Veram, c.2, s.146; el-Kâfî, c.8, s.150

[142]- el-Fakih, s.389; el-Kâfî, c.5, s.141; ed-Daaim, c.2, s.107 ve 325; el-Müstedrek, c.2, s.456 ve 492; Sünen-i Kubra-i Beyhegi'de Şafii ve Buhari'den naklederek gelmiştir, c.7, s.273

[143]- el-Mehasin, s.492

[144]- el-İhticâc, s.10; Tefsir-i Askeri; s.203

[145]- el-Emâli, s.93

[146]- el-Bihar, c.93, s.372

[147]- el-Mekarim, c.1, s.22

[148]- el-Mekarim, c.1, s.20

[149]- c.1, s.18

[150]- Mecmau'l-Beyan, c.6, s.345

[151]- Mecmau'l-Beyan, c.5, s.347

[152]- Mecmau'l-Beyan, c.10, s.333

[153]- el-Bihar, c.16, s. 41

[154]- Mecma'ul Beyan, c.10, s.554

[155]- el-Bihar, c.77, s.170; Tuhefu'l-Ukul, s.36

[156]- el-Menakib, c.1, s.145; ed-Daaim, c.2, s.207

[157]- el-Müstedrek, c.1, s.538; Feyzü'l-Kadir, c.2, s.103

[158]- el-Müstedrek, c.1, s.526

[159]- el-Mekarim, c.2, s.405; Mecmau'l-Bahreyn, s.447'de bu manada hadis rivayet edilmiştir.

[160]- Caferiyat, s.169

[161]- el-Mekarim, c.1, s.19; Mücadele sûresi, 8. ayet.

[162]- el-Müstedrek, c.2, s.69

[163]- el-Müstedrek, c.2, s.70

[164]- el-Caferiyat, s.189

[165]- Çap olmamıştır

[166]- c.5, s.27; el-İhticâc; el-Müstedrek, c.1, s.523 ve 525. sayfalarda bu manada hadis zikredilmiştir.

[167]- Mekarim, c.1, s.17

[168]- el-Müstedrek, c.1, s.541

[169]- el-Caferiyat, s.217

[170]- s.62; el-Mehasin, s.9; Tehzib, c.4, s.195

[171]- Tuhefu'l-Ukul, s.375

[172]- el-Caferiyat, s.185, 186

[173]- el-Ayyâşi, c.1, s.379

[174]- el-Mehasin, s.436

[175]- Kurbu'l-Esnad, s.66

[176]- Evarifu'l-Maarif, s.262

[177]- s.57

[178]- Evarifu'l-Maarif, s.262; Müslim, c.7, s. 74

[179]- Evarifu'l-Maarif, s.135; İhyau'l-Ulum-u Gazali, c.5, s.63

[180]- el-Kâfî, c.5, s.29

[181]- Kurbu'l-Esnad, s.148

[182]- el-Kâfî, c.5, s.29; et-Tehzib, c.6, s.137; el-Mehasin, s.294; ed-Daaim, s.377

[183]- el-Caferiyat, s.217; ed-Daaim, c.1, s.380

[184]- el-Mecme, c.7, s.68

[185]- s.845, (Feyz)

[186]- el-Menakib, c.4, s.364

[187]- el-Caferiyat, s.80; Tuhefu'l-Ukul, s.457

[188]- el-Müstedrek, c.2, s.555

[189]- el-Müstedrek, c.2,s.415

[190]- el-Müstedrek, c.2, s.490, 507

[191]- Mecmau'l-Bahreyn, s.447

[192]- c.1, s.328

[193]- el-Hazremi, s.62

[194]- el-Hazremi, s.75

[195]- el-Mekarim, c.1, s.34; Sevabu'l-Amal, s.19; Asl'ı Zeydi'n-Nursi, S:55

[196]- el-Caferiyat, s.156; el-Müstedrek, c.1, s.59; el-Mekarim, c.1, s.76; Kurbu'l-Esnad, s.45

[197]- el-Caferiyat, s.156; el-Müstedrek, c.1, s.59; el-Mekarim, c.1, S:76; Kurbu'l-Esnad, s.45

[198]- Ar’af, 31

[199]- Beşince bab; el-Mekarim, c.1, S:35-77; Er-Ravza, s.261

[200]- el-Kâfî, c.6, s.487; Tuhefu'l-Ukul, s.100; Erbee mie hadisinde Ali (a.s)’dan, Hisâl; el-Mekarim, c.1, s.74; el- Müstedrek, c.1, s.59; Kurbu'l-Esnad, s.122

[201]- el-Fakih, s.31; el-Muntegi, altıncı yıl; el-Müstedrek, c.1, s.59; el-Mekarim, c.1, s.73; bıyığını kestiği zaman şöyle derlerdi: bismillahi ve billahi ve ala millete Resulullah (s.a.a)..

[202]- el-Fakih, s.30

[203]- el-Kâfî, c.6, s.490

[204]- el-Fakih, s.28; el-Mekarim, c.1, s.84

[205]- el-Fakih, s.29; el-Mekarim, c.1,s.94

[206]- el-Mekarim, c.1, s.35

[207]- c.6, s.507

[208]- Ravzatu’l-Vaizin; s.262; el-Fakih, s.27; el-Kâfî, s.6, s.506

[209]- el-Fakih, s.28; el-Hisâl, Erbaa mie hadisinde; Mekarim, c.1, s.60

[210]- el-Kâfî, c.6, s.49; Tabersi el-Mekarim, s.49 (hadisin sonunu, tek olarak ibaresini getirmemiştir.

[211]- c.6, s.495

[212]- c.1, s. 36

[213]- s.93; el-Bihar, c.76, s.95

[214]- Tıbbu'l-Eimme, s.93; el-Bihar, c.76, S:95

[215]- s.31; el-Mekarim, c.1, s.69; Tuhefu'l-Ukul, s.242; ed-Daaim, c.2, s.192

[216]- el-Kâfî, c.1, s.515; el-Mekarim, c.1, s.44

[217]- el-Mekarim, c.1, s.34

[218]- el-Mekarim, c.1, s.34

[219]- Zehiretu'l-İbad; el-Kâfî, c.6, s.515

[220]- c.6, s.512; el-Mekarim, c.1, s.45

[221]- c.6, s.510; el-Mekarim, c.1, s.44; Hisâl; Tuhefu'l-Ukul, s.100

[222]- el-Kâfî, c.6, s.511

[223]- el-Fakih, s.114; el-Mekarim, c.1, s.43; Hüseyin b. Osman kitabında, s.111

[224]- el-Kâfî, c.4, s.170; el-Fakih, s.197, mürsel olarak nakledilmiştir.

[225]- el-Kâfî, c.6, s.513; el-Fakih, s.390, mürsel olarak nakledilmiştir.

[226]- el-İhya, c.2, S:362, Beyrut, Daru'l-Marifet.

[227]- el-Mekarim, c.1, s.33

[228]- el-Mekarim, c.1, s.33

[229]- el-Mekarim, c.1, s.33

[230]- c.1, s.34

[231]- c.1, s.34

[232]- Tuhefu'l-Ukul, s.442

[233]- s.13; el-Mekarim, c.1, s.43; el-Hisâl; Caferiyat, s.16; ed-Daaim, c.1, s.52 ve 118; Lubb-ul Libab, c.2, s.531

[234]- c.2, s.166; Kurbu'l-Esnad, s.70

[235]- c.1, s.34

[236]- c.6. s.486; el-Mekarim, c.1, s.78

[237]- el-Mekarim, c.6, s.485; el-Mekarim, c.1, s.78

[238]- el-Müstedrek, c.1, s.58; Asl-ı Zeydi'n-Nursi, s.56; el-Müstedrek Fıkhı Rıza kitabından, c.1, s.64

[239]- c.6, s.508; el-İlel, c.1, s.276

[240]- c.6, s.486

[241]- el-Mekarim, c.6, s.481; el-Müstedrek, c.1, s. 58; el-Mekarim, c.1, s.91

[242]- el-Hisâl, Yedinci bab, s.340

[243]- c.6, s.508; el-İlel, c.1, s.276

[244]- el-Kâfî, c.6, s.511; el-Erus; el-Müstedrek, C1, s. 63

[245]- el-Kâfî, c.1, s.43

[246]- el-Bihar, c.1, s. 45

[247]- el-Bihar, c.89, s. 358

[248]- el-Muntahab-ı Müstedrek, c.1, s.61; Mecmau'l-Bahreyn Seyit Veliyu'llah Razavi'den rivayet etmektedir; el-Müstedrek, c.2, s.456

[249]- el-Hisâl, Beşinci bab, H.11, s.271

[250]- el-Müstedrek, c.1, s.414; Asl-ı Zeydi'n-Nursi, s.55

[251]- el-Müstedrek, c.1, s. 414

[252]- el-Müstedrek, c.1, s.414

[253]- el-Müstedrek, c.1, s.419; et-Tehzib, c.3, s.4

[254]- s.221; el-Uyun, c.2, s.37; el-Mekarim, c.1, s.276; Evarif-ul Maarif, s.135

[255]- s.41; Misbahu'z-Zair, birinci fasıl; el-Mekarim, c.1, s.36, 288; ed-Daaim, c.1, s.118 ve c.2, s.165; el-Caferiyat; el-Müstedrek, c.1,s.58 ve c.2, s.42

[256]- c.1, s.21

[257]- c.1, s.23

[258]- c.4, s.248, c.8, s.147; el-İkbal, s.503; el-Fakih

[259]- c.16, s.15; el-Maani, s.386; el-Mekarim, c.1, s.276

[260]- s.224; el-Kâfî, c.4, s.287; el-Mekarim, c.1, s.299; el-Müstedrek, c.2, s.27

[261]- el-Mehasin, s.173; Evarif-ul Maarif, s.135

[262]- s.225; el-Mehasin, s.293; el-Mekarim, c.1, s.275; Evarifu'l-Maarif, s.134

[263]- c.2, s.293, Bergi bu şekilde üç değişik hadisi farklı senetler ile zikretmiştir. Ali b. Esbat, Nevadir kitabında, s.124; el-Müstedrek, c.2, s.41; Mecmuatu'l-Veram, c.2, s.78; el-Mekarim, c.1, s.285; İhyau'l- Ulum, c.3, s.252

[264]- s.75; el-Fakih, s.232; el-Mekarim, c.1, s.300; el-Mehasin, s.311; el-Müstedrek, c.2, s.186 ve 45

[265]- s.286; el-Fakih, s.221; el-Mehecce, c.4, s.65

[266]- c.1, s.81; el-Mecme, c.7, s.130; el-İhtisas, s.118

[267]- c.1, s.36

[268]- s.259; el-Fakih, s.226; el-Caferiyat, s.170; ed-Daaim, c.1, s.355

[269]- c.4, s.36; el-Caferiyat ve ed-Daaim; el-Müstedrek, c.1, s.58 ve c.2, s.42

[270]- c.1, s.282

[271]- s.378; el-İhtisas, s.120

[272]- el-Mehasin, s.293; el-Fakih, s.225; el-Mekarim, c.1, s.286

[273]- c.1, s.280; Evarif-ul Maarif, s.136

[274]- s.136; el-Fakih, s.223; el-Mehecce, c.4, s.74

[275]- s.143

[276]- c.4, s.67

[277]- c.4, s.68

[278]- s.135

[279]- s.136

[280]- s.139; el-Mehecce, c.4, s.76

[281]- s.140; el-Mehecce, c.4, s.76

[282]- el-Mevahibi'd-Diniye, Enes'in hadisini Buhari'den nakletmiştir.

[283]- Buhari, c.7, s.202; Müslim, c.6, s.248

[284]- Tirmizi, Şemâil'de, s.9; Buhari, c.4, s.248

[285]- İbn- i Mace, Rakam, 3557; el-Hakim, c.4, s.193

[286]- Buhari, c.3, s.166

[287]- İhyau'l-Ulum, c.2, s.377, Beyrut, Dar-ul Marifet, bu şekilde hadis şia kaynaklarında da gelmiştir, şu kitaplara müracaat edebilirsiniz; el-Mekarim, c.1, s.37 ve 40; el-Menakib, c.1, s.168; el-Fakih, s.519, el-Emâli, s.71; el-Bihar, c.16, s.98; el-Meheccetu'l-Beyza, c.4, s.140

[288]- el-İhya, c.2, s.377

[289]- el-Müstedrek, c.1, s.203

[290]- s.184; ed-Daaim, c.2, s.159; el-Mekarim, c.1, s.138; Emâli, s.44; el-Müstedrek, c.1, s.166 ve 213

[291]- c.1, s.37

[292]- el-Müstedrek, c.1, s.203

[293]- s.285

[294]- c.6, s.446; el-Mekarim, c.1, s.118; el-Müstedrek ed-Daaim'den nakleder; c.1, s.209 ve c.2, s.155

[295]- Tuhefu'l-Ukul, s.103; el-Mekarim, c.1, s.118; el-Kâfî, c.6, s.45; ed-Daaim, c.2, s.155; el-Mugenne ve et-Tarif; el-Müstedrek, c.1, s.209

[296]- c.1, s.170

[297]- s.185; Besauru'd-Deracat, s.214; Daaim; el-Kâfî; el-Müstedrek, c.1, s.166 ve 218

[298]- s.150; Caferiyat, s.184; Daaim, c.2, s.164; Emâli-i Saduk, 71

[299]- c.6, s.468; Kurbu'l-Esnad, s.31; Mekarim, c.1, s.96

[300]- c.6, s.468

[301]- c.6, s.473; Daaim, c.2, s.165

[302]- İkinci bab, Emâli, s.458

[303]- c.6, s.469, 474; İlel, c.1, s.152; ed-Daaim, c.2, s.165; el-Caferiyat, s.185; Uyunu'l-Ahbâr, c.2, s.55, Emâli, s.273; Menakib, c.2, s.203

[304]- c.1, s.54; el-Caferiyat; el-Müstedrek'te, c.1, s.229'da zikredilmiştir.

[305]- el-Mekarim, c.1, s.131; Mecmuatu'l-Veram, c.2; Emâli-i Saduk; el-Menakib; el-Müstedrek, c.1, s.214

[306]- el-Mekarim, c.1, s.137; ed-Daaim, c.2, s.159

[307]- Mekarim, Hisâl, c.1, s.118; el-Kâfî, c.6, s.449

[308]- el-Mekarim, c.1,s.123; Evarifu'l- Maarif

[309]- el-Mekarim, c.1, s.124; Evarifu'l-Maarif; el-Mehasin; el-Mehasin

[310]- el-Mekarim, c.1, s.125

[311]- el-Mekarim, c.1, s.118

[312]- Daaimu'l-İslam, c.2, s.16

[313]- Daaimu'l-İslam, c.2, s.16

[314]- c.1, s.171

[315]- c.6, s.448

[316]- c.6, s.448

[317]- el-Müstedrek, c.1, s.245; el-İrşad-i Deylemi, s.220; Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.147; Uddet-i Dai, s.108

[318]- el-Müstedrek, c.1, s.227

[319]- c.6, s.532; el-Mekarim, c.1, s.145; et-Tehzib, c.3, s.4; el-Hisâl, yedinci bab; Uddet-i Dai, s.37

[320]- el-Bihar, c.16, s.80

[321]- el-Kâfî, c.5, s.28; et-Tehzib, c.6, s.174

[322]- c.1, s.148

[323]- Beşinci Bab, el-Uyun

[324]- c.1, s.149

[325]- el-Kâfî, c.6, s.548, H.16

[326]- el-Kâfî,c.6, s.534, H.6

[327]- el-Kâfî, c.3, s.413; et-Tehzib, c.3, s.5; ed-Davet, s.37 ve Şehit Sani'nin Risalesi; el-Bihar, c.89, s.314

[328]- ed-Daaim, c.1, s.149; el-Bihar, c.83, s.380

[329]- et-Tehzib, c.1, s.461

[330]- el-Mekarim, c.1, s.40; Emâli-i Saduk, s.466; el-Bihar, c.16, s.217; el-Caferiyat, s.184; ed-Daaim, s.156

[331]- el-Mekarim, c.1, s.40

[332]- el-Mekarim, c.1, s.41 ve c.2, s.339; Muhasabatu'n-Nefs İbn-i Tavus, s.36

[333]- el-Uyun, dördüncü bab, c.1, s.246; el-Fakih, s.576

[334]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.11

[335]- el-Hisâl, bab, birden yüze kadar, H.9; Tehzib, c.2, s.121; Tuhefu'l-Ukul, s.101; el-Mehasin, s.41

[336]- el-Kâfî, c.2, s.539; el-Fakih, s.126; el-Mekarim, c.2, s.340

[337]- el-Kâfî, c.2, s.536

[338]- el-Mekarim, c.1, s.40

[339]- el-Mekarim, c.2, s.340

[340]- Felahu's-Sail, s.280

[341]- c.2, s.535

[342]- et-Tehzib, c.2, s.120; Daavatu'r-Ravendi.

[343]- el-Hisâl, birden yüze kadar, c.9, H.9; Tuhefu'l-Ukul, s.105; Camiu'l-Ahbâr, s.118; ed-Daaim, c.2, s.189

[344]- c.5, s.320; el-Fakih, c.31; el-Mekarim, c.1, s.69; et-Tehzib, c.7, s.403; Tuhefu'l-Ukul, s.442

[345]- Risale-i Muhkem ve Mutaşabih, c.91; ed-Daaim, c.2, s.191; Camiu'l-Ahbâr, s.118; el-Müstedrek Tefsir-i Razi, Lubbu'l-Libab ve Durru'l-Leali kitaplarından nakleder. el-Caferiyat, c.2, s.530

[346]- el-Kâfî, c.5, s.320, et-Tehzib, c.7, s.403, el-Mekarim, c.1,s.225, el-Caferiyat, s.182

[347]- c.5, s.321; buna yakın manada hadis Ömer b. Yezit ve Hafz b. el-Buhtari tarafından nakledilmiştir.

[348]- el-Fakih, s.411; et-Tehzib, c.7, s.403; el-Mekarim, c.1, s.228; el-Müstedrek, c.2, s.836; el-Mukanna kitabından nakleder

[349]- el-Ayyâşi, c.1, s.371; el-Mehasin, s.351; et-Tehzib, c.7, s.409; el-Burhan, c.1, s.544; Tuhefu'l-Ukul, s.445

[350]- s.431

[351]- el-Hisâl, birden yüze kadar, H.9; Tuhefu'l-Ukul, s.109

[352]- el-Fakih, s.425; Feyzü'l-Kadir, c.3, s.496

[353]- el-Kâfî, c.5, s.536; el-Fakih, s.425; el-Mekarim, c.1, s.273; Mehasin, s. 88

[354]- ed-Daaim, c.2, s.202

[355]- s.431, et-Tehzib, c.7, s.251; el-Müstedrek, c.2, s.588 Ş. Müfid'in Muta risalesinden nakleder.

[356]- el-Mekarim, c.1, s.244

[357]- el-Mehasin, s.351; et-Tehzib, c.7, s.409

[358]- c.2, s.131

[359]- el-Emâli, C2, s.89

[360]- el-Mecme, c.1, s.313

[361]- el-Caferiyat, c.87; el-Müstedrek, c.2, s.545

[362]- Mecmau'l-Beyan, c.3, s.121

[363]- s.22

[364]- el-Kâfî, c.5, s.376; Kurbu'l-Esnad, s.81; Maani'l-Ahbâr, c.2, s.215; Menakib, c.4, s.38; el-Müstedrek, c.2, s.605; Fıkhı'r-Rıza; Medinetu'l-Maaciz; İsbatu'l-Vesiyye; Risaletu'l Mukanna; el-İhtisas.

[365]- el-Mekarim, c.1, s.232; el-Kâfî, c.5, s.326; el-Caferiyat

[366]- Uddeti'd-Dai, s.78

[367]- Uddeti'd-Dai, s.79

[368]- el-Müstedrek, c.2, s.539; Leali-l İmame; Taberî, muhtelif senetler ile, s.25

[369]- el-Hisâl, birden yüze kadar olan bablar, H.10; el-Mekarim, C1, s.263; Tuhefu'l-Ukul, s.124,

[370]- el-Mekarim, c.1, s.261

[371]- c.1, s.263; Kutup Davetinde; el-Müstedrek, c.2, s.431; et-Tehzib, c.7, s.445

[372]- el-Kâfî, c.6, s.35; et-Tehzib, c.7, s.445; Kurbu'l-Esnad, s.58; el-Mekarim, s.264

[373]- c.2, s.433; el-Mekarim, c.1, s.263

[374]- el-Kâfî, c.6, s.20; et-Tehzib, c.7, s.439

[375]- el-Kâfî, c.2, s.162, Hadis.16; el-Caferiyat, s.189, ve Müstedrek Ali b. Babeveyh İmamet ve't-Tebsire, c.2, s.618

[376]- el-Kâfî, c.3, s.409 ve c.4, s.124; el-Fakih, s.75; et-Tehzib, c.2, s.380 ve c.4, s.282; ed-Daaim, c.1, s.196

[377]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.222; Emâli, s.144-533; Meskenu'l-Fuad ve Lubbu'l-Libab; el-Müstedrek, c.1, s.479 ve c.2, s.3

[378]- s.100, el-Fakih; el-Kâfî; c.2, s.6; et-Tehzib, c.7, s.403; el-Müstedrek, c.2, s.536

[379]- el-Kâfî, c.8, s.129-163 ve c.2, s.129

[380]- s.320, el-Kâfî, c.8, s.130; el-Mekarim, c.1, s.29

[381]- s.115

[382]- Feyzü'l- İslam, s.509

[383]- el-Müstedrek, c.3, s.83; el-Kâfî, c.6, s.271 ve c.8, s.130 ve s.164; et-Tehzib, c.9, s.93; el-Fakih, el-Uyun; el-Mehasin, s.383

[384]- el-Kâfî, c.6, s.270; el-Mekarim, c.1, s.27; ed-Daaim, c.2, s.119

[385]- el-Kâfî, c.6, s.271; el-Mehasin, s.383; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.181

[386]- el-Kâfî, c.6, s.271; Saduk, Emâli, el-Hisâl, el-İlel ve Uyunu'l-Ahbâr, Ş.Tûsi, et-Tehzib, c.9, s.93; el-Bergi, değişik senetler ile s.283, et-Tabersi, el-Mekarim, c.1, s.167'de nakletmişlerdir.

[387]- el-İhya, c.2, s.367; el-Mekarim, c.1, s. 27; el-Müstedrek; Daaim-ul İslam, c.3, s.83'den nakletmiştir.

[388]- el-Müstedrek, c.1, s. 83 -102; ed-Daaim, c.2, s.118.

[389]- el-Mekarim, c.1, s.14; el-Mecalis, c.2, s.7.

[390]- el-Mehasin, s.371; Kuleyni Kâfî'de; c.6, s.297; el-Mekarim, c.1, s.31; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.196

[391]- el-Kâfî, c.6, s.271, H.5'e müracaat ediniz.

[392]- el-Kâfî, c.6, s.271, c.5'e müracaat ediniz.

[393]- el-Mehasin, s.443; el-Kâfî, c.6, s.297; ed-Daaim, c.3; el-Müstedrek ve Feyzü'l-Kadir, c.5, s.108 ve 109

[394]- c.1, s.194; el-Mehasin, s.447; el-Uyun, c.2, s.43; el-Müstedrek Sahife-i Rıza'dan c.3, s.100

[395]- el-Mekarim, c.1, s.26

[396]- el-Kâfî, c.6, s.285, Başka bir senetle Mehasin, s.376 ve iki senet ile Mekarim, c.1, s.22'de nakledilmiştir.

[397]- el-Caferiyat, s.60; Kâfî, c.6, s.294; Mekarim, c.1, s.27; Tehzib, c.9, s.99; Evarifu'l Maarif, s.271; Nevadir-i Ravendi, s.35; el-Müstedrek, c.1, s.563, c.3, s.93

[398]- el-Kâfî, c.6, s.288, Başka bir senet ile Hisâl, Erbee Mie hadisinden nakletmiştir, Tuhefu'l-Ukul, s.110; Mekarim, c.1, s.221; Mehasin, 353

[399]- el-Kâfî, c.6, s.345; Mehasin, 439; Mekarim, c.1, s.192; Müstedrek, c.2, s.111

[400]- el-İkbal, s.364

[401]- Müstedrek, c.3, s.113; Uyunu'l-Ahbâr, c.2, s.41; Mekarim, c.1, s.192

[402]- el-Müstedrek, c.3, s.110; Tabersi el-Mekarim, c.1, s.220

[403]- el-Kâfî, c.6, s.376; el-Mehasin, s.461; el-Fakih, s.403; el-Mekarim, c.1, s.174

[404]- el-Mekarim, c.1, s.152; el-Kâfî, c.6, s.377; el-Mehasin, s.461, 465

[405]- el-Mekarim,c.1, s.31,

[406]- el-Mekarim, c.1, s.173; Müslim buna yakın bir manada nakletmiştir, c.6, s.111; Ebu Davut, s.303; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.149

[407]- el-Caferiyat, c.1, s.151

[408]- el-Caferiyat, s.162; el-Müstedrek, c.3, s.130; ed-Daaim, c.2, s.130

[409]- el-Mekarim, c.1, s.32; Evarifu'l-Maarif, s.349

[410]- s.217

[411]- el-Mehasin, s.580, el-Kâfî, c.6, s.383, Saduk el-Uyun kitabında nakletmiştir.

[412]- c.2, s.72

[413]- el-İhya, c.2, s.369, Beyrut, Daru'l-Marifet; el-Mekarim, c.1, s.31-32; el-Müstedrek, c.3

[414]- el-İhya, c.2, s.371

[415]- el-Mekarim değişik yerlerde zikretmiştir, s.26-29-30-31; el-Mehasin, s.433-459; el-Hisâl; el-Kâfî; el-Müstedrek; ed-Daaim, c.2, s.113

[416]- el-Mehasin, s.460; el-Mekarim, c.1, s.29-211; el-Kâfî, c.6,s.373; Tıbbu'n-Nebi, s.29

[417]- c.2, s.369; el-Mekarim, s.30

[418]- el-Hidaye; el-Müstedrek, c.3, s.106; el-Mekarim, c.1, s.31; el-Kâfî, c.6, s.315; Besairu'd-Deracat, s.148; İlelü'ş-Şerai, c.1, s.128; el-Mehasin, s.393; ed-Daaim, c.2, s.110

[419]- el-Kâfî, c.6, s.332; el-Mekarim, c.1,s.187; el-Mehasin, s.415; ed-Daaim, c.2, s.110

[420]- c.6, s.345

[421]- el-Emâli, c.2,s.294; Emali-i Müfid, s.114; el-Mekarim, c.1, s.176; el-Kâfî, c.2, s.138 ve c.8. s.168

[422]- Kuleyni, c.6, s.352; el-Mehasin, s.447

[423]- Tabarani, Kebir'de Amir b. Rabia'dan, ve Cami Sagır'da nakletmiştir.

[424]- Feyzü'l-Kadir, c.5, s.181 ve 194

[425]- Buhari, c.7, s.96

[426]- el-Mekarim, c.1, s.28-31; Tuhefu'l-Ukul, s.103; Mehasin, s.340-459; el-Caferiyat, s.160; Daaimu'l-İslam, c.2, s.117 ve 120; Müstedrek, c.3, s.92; Tabarani Evsete, ve Macmeu'z- Zavaid, c.5, s.20

[427]- el-Mehasin, s.343; el-Menakib, c.2, s.99; Keşfu'l-Gumme, c.1, s.163; el-Mekarim, c.1, s.33; el-Kâfî kitabında da gelmiştir.

[428]- el-Kâfî, el-Mehasin, s.470; el-Mekarim, c.1, s.180; el-Caferiyat, s.161

[429]- el-Kâfî; c.6, s.386; el-Mehasin, s.474; el-Mekarim, c.1,s.32

[430]- el-Mekarim, c.1, s.31

[431]- el-Mekarim, c.1, s.32

[432]- el-Mekarim, c.1, s.32

[433]- s.355

[434]- el-Uyun, c.2, s.63; Şeyh et-Tehzib kitabında ve el-Müstedrek Daaimu'l-İslam, c.2, s.174'den nakletmiştir. Feyzü'l-Kadir, c.5, s.226

[435]- el-Kâfî, c.4, s.465

[436]- Tıbbu'l-Eimme, mukaddime.

[437]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.47

[438]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.47; el-Menakib, c.2, s.98 Ali (a.s)'dan nakleder.

[439]- el-Mekarim, c.1, s.171; Evarifu'l-Maarif, s.180 ve 348

[440]- Mecmuatu'l-Veram, c.1,s.101

[441]- el-Emâli, c.2, s.303; el-Kâfî, c.8. s.130 ve 164 iki senetle zikredilmiştir.

[442]- el-Uyun, c.2, s.64; Evarifu'l- Maarif, s.328

[443]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.48

[444]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.172; Emali-i Tûsi, c.1, s.318

[445]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.48

[446]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.48

[447]- el-Mekarim, c.1, s.33; el-Kâfî, c.2, s.122; ed-Daaim, c.2, s.116; Mehasin, s.343; el-Müstedrek, c.3, s.97; Tuhefu'l-Ukul, s.46

[448]- el-Bihar, c.42, s.276; el-Menakib, c.2, s.99

[449]- el-Mekarim, c.1, s.32

[450]- el-Bihar, c.77, s.268

[451]- el-Kâfî, c.4, s.12

[452]- s.372

[453]- s.384, Hisâl, dördüncü bab, Fakih, s.573; Mekarim, c.1, s.162; İkbal, s.359

[454]- el-Müstedrek, c.3, s.102

[455]- el-Kâfî, c.6, s.299; el-Müstedrek, c.3, s.94

[456]- el-Mekarim, c.1, s.32

[457]- el-ihya, c.2, s.6, Beyrut, Daru'l-Marifet

[458]- el-İrşad, s.44; Kâfî, c.6,s.38; Kurbu'l-Esnad, s.12; Daaim, c.2, s.130; İhyau'l-Ulum, c.2, s.6

[459]- el-İkbal, s.364

[460]- el-Mekarim, c.1, s.216; Evarifu'l-Maarif, s.349 ve Caferiyat.

[461]- el-Kâfî, c.6, s.28; el-Müstedrek, c.3, s.109; Mehasin, s.402-404; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.83

[462]- el-Uyun, c.2, s.41; İlel, c.2, s.127; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.181

[463]- c.6, s.278

[464]- el-Kâfî, c.6, s.274; Müstedrek, c.2, s.456; Mehasin, s.344

[465]- el-Bihar, c.16, s.387; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.181

[466]- el-Mehasin, s.449; Tıbbu'n-Nebi, s.20; Feyzü'l-Kadir, c.8, s.218

[467]- el-Kâfî, c.6,s.315; el-Mehasin, s.393

[468]- Evarifu'l-Maarif, s. 349; İhyau'l-Ulum, c.5, s.176, Beyrut, Daru'l-Marifet.

[469]- Aynı adres, s.349; İhyau'l-Ulum, c.5, s.177, Beyrut, Dar-ul Marifet.

[470]- Aynı adres, s. 349; İhyau'l-Ulum, c.5, s.177, Beyrut, Daru'l-Marifet.

[471]- el-Mehasin, s.409

[472]- el-Mecme, c.4, s.352; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.221

[473]- ed-Daaim, c.2, s.128

[474]- c.2, s.128

[475]- Şerh-ü Nufeyle, s.17; Evarifu'l-Maarif, s.289; ed-Daaim, c.1, s.126; el-Müstedrek, c.1, s.34

[476]- Caferiyat, s.30; ed-Daaim, c.1, s.104; el-Müstedrek, c.1, s.34

[477]- c.2, s.147; Mecmuatu'l-Veram, c.2,s.59; el-Mekarim, c.2, s.548

[478]- Muknie, s.3; et-Tehzib, c.1,s.24

[479]- s.12; el-Müstedrek, c.1, s.36

[480]- el-Kâfî, c.6, s.474; el-Mekarim, c.1, s.105; el-Uyun, c.2, s.55; Emali-i Saduk, s.456; el-Mehasin; el-Caferiyat, s.186; Nuri el-Müstedrek, c.1, s.217-37'de rivayet etmiştir.

[481]- el-Hisâl, Üçüncü bab; el-İlel, c.1, s.284 ve c.2, s.253; el-Kâfî, c.3,s.254 ve c.7, s.10; el-Menakib, c.4, s.266; el-Fakih; el-Müstedrek; et-Tahrif, c.1, s.39 ve c.2, s.520

[482]- et-Tehzib, c.1, s.33; el-İlel, c.2, s.264; el-Fakih, s.7; Feyzü'l-Kadir, s.92

[483]- s.14; Nevadiru'r-Ravendi, s.53; el-Müstedrek, c.1, s.40 ve s.164

[484]- el-Hidaye, s.15

[485]- el-Kâfî, c.3,s.69; Mehasin, s.223; el-İlel, c.1, s.262

[486]- et-Tehzib, c.1, s.5 ve 83; İstibsar, s.55

[487]- et-Tehzib, c.1,s.46 ve 209

[488]- c.1, s.106

[489]- ed-Daaim,c.1, s.104; el-Müstedrek, c.2, s.57; Evarifu'l-Maarif, s.289

[490]- ed-Daaim, c.1, s.104; Evarifu'l-Maarif, s.289

[491]- el-Mekarim, c.2, s.413

[492]- el-Bihar, Tahmis kitabından nakleder, c.16, s.275; el-Caferiyat İmam Ali (a.s)'dan s.149; ed-Daaim, c.2, s.140'da nakleder.

[493]- el-Kâfî, Şemâil babı, H.40, 10.Bab, H.70; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.233

[494]- el-Kâfî, c.3, s.168; et-Tehzib,c.1, s.453

[495]- el-Kâfî, c.3, s.168; et-Tehzib, c.1, s.453

[496]- s.42; et-Tehzib iki senetle, c.1, s.456; el-Kâfî, c.3, s.92

[497]- el-Bihar, c.81; el-Müstedrek, c.1, s.131

[498]- el-Caferiyat, s.202; ed-Daaim, s.243; el-Müstedrek, c.1, s.125

[499]- el-Kâfi, c.3, s.200; et-Tehzib, c.1, s.46; el-Bihar, İlel kitabından; el-Müstedrek, c.1, s. 126

[500]- el-Kâfi, c.3, s.200

[501]- Meskenu'l-Fuad, s. 117; el-Müstedrek, c.1, s.128

[502]- d-Daavat, el-Bihar, nakletmiştir, c.2, s.82-133; el-Müstedrek, c.1, s.149 ve 599

[503]- l-Mekarim, c.1, s.18; el-Menakib, c.1, s.145

[504]- el-Mecalis, c.2, s.252; Mekarim, c.2, s.452; Tıbbu'n-Nebi (s.a) s.32

[505]- el-Bihar, c.95, s.86

[506]- el-Mekarim, c.2, s.463

[507]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.303

[508]- Meskenu'l-Fuad; el-Müstedrek, c.1, s.479

[509]- el-Kâfi, c.3, s.226; el-Fakih, s.49; İkmalu'd-Din, c.1, s.73; Asl-ı Zeydi'n-Nursi, s.4

[510]- el-Kâfi, c.3, s.151; et-Tehzib, c.1, s.290; el-İlel, s.109; el-Fakih, s.28; Fıkhı-r Rıza ve el-Hidaye, s.25

[511]- el-Kâfi, c.3, s.144; et-Tehzib, c.1, s.292

[512]- et-Tehzib, c.1, s.326; el-Fakih; el-Muknie, s.27; Kurbu'l-Esnad, s.69

[513]- Gıybe, s.23; Tuhefu'l-Ukul, s.312; el-Müstedrek, c.1, s.108

[514]- el-Caferiyat, s.120; et-Tehzib, c.3,s.191; ed-Daaim, c.1, s.240

[515]- Gevaliu'l-Leali el-Müstedrek, c.1, s.119 ve 430 ed-Daavat'tan nakletmiştir.

[516]- el-Kâfi, c.3, s.194; et-Tehzib, c.1 s.325; el-Caferiyat, S.203

[517]- el-Kâfi, c.3, s.192; el-İlel, c.1, s.288; et-Tehzib, c.1, s.313

[518]- el-Kâfi, c.3,s.198; Ahzab, 22

[519]- Kurbu'l-Esnad, s.72; el-Caferiyat, s.203

[520]- et-Tehzib, c.1, s.320

[521]- Fıkhı'r-Rıza (a.s), s.19; el-Müstedrek, c.1,s.125

[522]- el-Kâfî,,c.3, s.217; el-Mehasin, s.352 değişik senetler ile zikretmiştir. el-Fakih, s.48; Fıkhı'r-Rıza, s.18; el-Emâli, s.2, s.273

[523]- el-Kâfî, c.3,s.217

[524]- el-Fakih, s.48; İbn-i Mace, Rakam; 1610; Ebu Davut, c.2, s.173

[525]- Kurbu'l-Esnad, s.52; el-Kâfî, c.6, s.524; el-Müstedrek, c.1, s.63

[526]- c.8, s.382

[527]- c.6, s.356; el-Mekarim, c.1,s.196; el-Mehasin, 455; el-Caferiyat, s.199; el-Müstedrek, c.3,s.125

[528]- Maanu'l-Ahbâr, s.248; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.209

[529]- Mekarimu'l-Ahlak, c.1, s.83

[530]- el-Bihar, c.76, s.88; el-Müstedrek, c.1, s.56

[531]- el-Bihar, c.76, s.88; Sevabu'l-Amal, s.20

[532]- Tıbbu'l-Eimme; el-Müstedrek, c.1, s.56

[533]- el-Müstedrek, c.1, s.85

[534]- el-Kâfî, c.6, s.320; el-Mehasin, s.237

[535]- el-Caferiyat, s.162

[536]- el-Müstedrek, c.3, s.110

[537]- el-Kâfî, c.6, s.495 ve c.3, s.23, başka rivayet te nakledilmiştir. el-Mehasin, s.462

[538]- el-Fakih, s.13; el-Hisâl, erbee mie hadisi, Tuhefu'l-Ukul, s.101; el-Kâfî, c.3, s.23 ve c.6, s.495; el-Mehasin, s.463; ed-Daaim, c.1, s.118; el-Caferiyat, s.15; Kurbu'l- Esnad, s.43; el-Müstedrek, c.1, s.52, Dureru'l-Leali'den nakletmiştir, ve Nevadir-i Seyit Fazlullah, c.1, s.52

[539]- el-Mekarim, c.1, s.41

[540]- Ahzab, 21

[541]- el-Kâfî, c.3, s.445; Mecmau'l-Beyan, c.2,s.555, ve c.9, s.170; et-Tehzib, c.2,s.334

[542]- s.8

[543]- el-Mekarim, c.1, s.36

[544]- el-Mekarim, c.1, s.4

[545]- s.464, el-Fakih, s.13; Lubbu'l-Libab; el-Müstedrek, c.1,s.53; ed-Daaim, c.1, s.118

[546]

[547]- el-Kâfî, c.3,s.54

[548]- Lubbu'l-Libab; el-Müstedrek, c.1, s.54

[549]- Camiu'l-Ahbâr; el-Müstedrek, c.1, s.53

[550]- el-Fakih, s.10; ed-Daaim, c.1, s.100; el-Müstedrek, c.1,s.42-249; el-Müstedrek, c.1,s.42

[551]- Ayatu'l-Ahkam; el-Müstedrek, c.1,s.42; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.203

[552]- el-Caferiyat, s.17; el-Müstedrek, c.1, s.42; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.203

[553]- el-Kâfî, c.3, s.25; el-Fakih, s.10; et-Tehzib, C1,s.55; el-İstibsar, c.1,s.58; Emâli-i Müfid, s.156; Kenz-ü Keraceki, s.69; Ayyâşi Tefsirinde, c.1, s.298 ve 300

[554]- el-Emâli, c.1,s.397

[555]- et-Tehzib, c.1, s.136; el-İstibsar, c.1,s.121; el-Caferiyat, s.16

[556]- el-Uyun, c.2,s.29; Sahifeti'r-Rıza, s.5; el-Fakih'te de gelmiştir.

[557]- et-Tehzib, c.1,s.79; el-İhtisas, s.36; ed-Daaim, c.1, s.109; Asl-ı Ala b. Rezin, s.157

[558]- el-Hisâl, ikinci bab, s.33; Caferiyat, ikinci bab, s.17; Tefsir-i Ayyaşı, c.2, s.108

[559]- Menakib

[560]- el-İhtisas, s.160; el-Caferiyat; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.114

[561]- el-İhtisas, s.160; el-Caferiyat; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.114

[562]- c.1, s.229; el-Müstedrek Sakâfî'den, el-Garat, c.1, s.43 Caferiyat'tan nakletmiştir.

[563]- el-Caferiyat, s.18

[564]- c.1, s.137; el-Kâfî Muhammet b. Müslim'den, c.3, s.22; et-Tehzib, Muhammet b. Müslim'den, c.1, s.137

[565]- el-Caferiyat, s.22, Yine Cabir'den s.22

[566]- Tuhefu'l-Ukul, s.66, Necef baskısı; el-Bihar, c.18, s.95, eski.

[567]- el-Hidaye, s.23; el-Fakih, s.25; el-İlel, c.1,s.270; et-Tehzib, c.3, s.9; el-Mukanna, s.45

[568]- el-İkbal, s.497; ed-Daaim, iki bayram da gusül sünnettir, c.1, s.187

[569]- el-İkbal, s.255; ed-Daaim, c.1, s.293; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.132

[570]- el-Caferiyat, s.18

[571]- el-Caferiyat, s.18, Ümmetime bunu emir vermemi emretti.

[572]- el-Kâfî, c.3, s.443; et-Tehzib, c.2, s.4; el-İstibsar, c.1, s.218; ed-Daaim, c.1,s.210 ve 211

[573]- c.3, s.443; et-Tehzib aynısını getirmiştir, c.2, s.4; el-İstibsar, c.1, s.218; Abdullah b. Yahyau'l-Kahuli, s.116, Durust b. Ebu Mensur kitabında, s.163

[574]- et-Tehzib, c.2,s.5, H.7

[575]- İlelu'ş-Şerai, c.2, s.20

[576]- el-Kâfî, c.3, s.446; et-Tehzib, c.2,s.4 ve 9; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.223

[577]- Beşinci bab. Hadis, 63; el-Uyun, c.1, s.277; Kâfî, c.6.S, 550

[578]- el-Fakih, s.58; et-Tehzib, c.2,s.20; el-Kâfî, c.3, s.288; el-İlel, c.2, s.38

[579]- et-Tehzib, c.2, s.262; el-Hidaye, s.30

[580]- c.2,s.334; el-Kâfî, c.3, s.445; el-Mecme, c.2, s.555, ve c.9, s.170; ed-Daaim, c.1, s.214; el-Müstedrek, c.1, s.194

[581]- Misbahu'l-Müteheccid, s.210; el-Müstedrek, c.1,s.455

[582]- c.3,s.60; el-İstibsar, c.1, s.331

[583]- et-Tehzib, c.3,s.60; el-Kâfî, c.4, s.154; el-Fakih, s.186; el-İstibsar,c.1, s.331

[584]- et-Tehzib; ed-Daaim, c.1, s.216

[585]- el-İkbal, c.1, s.24 hadisin tamamı dua babında zikredilecektir.

[586]- c.3,s.279; et-Tehzib, c.2,s.32

[587]- c.3,s.279; et-Tehzib, c.2,s.32

[588]- et-Tehzib, c.3, s.233, H.118; el-Kâfî, c.3, s.431; el-İlel, c.2, s.11; el-Mecalis, s.246; Ez-Zikra, s.118; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.206

[589]- el-Fakih, s.59

[590]- el-İhya, c.2, s.362, Beyrut, Daru'l-Marifet; el-Müstedrek, c.1

[591]- el-Müstedrek, c.1, s.263, Uddeti-d Dai; el-irşadu'l-Hadis.37; Felahu's-Sail, s.161; Camiu'l-Ahbâr, s.113; Şehit Sani'nin Esraru-s Salatı, s.23

[592]- Felahu-s Sail, s.161; el-Müstedrek, c.1, s.263

[593]- el-Bihar, c.84, s.257; Şehit Sani'nin Esraru's-Salatı, s.18 ve 23,Uddet-i Dai; el-Müstedrek, c.1, s.264

[594]- el-Müstedrek, c.1, s.267 ve 403

[595]- el-Mecalis, c.1, s.29; Emali, Ş. Müfid, s.156

[596]- c.1, s.350; el-istibsar, c.1, s.96

[597]- et-Tehzib, c.2, s.53

[598]- el-Kâfî, c.3, s.307; et-Tehzib, c.2, s.58; el-Mehasin, s.38

[599]- s.83; el-İlel, c.2,s.21; Tehzib, c.3, s.67 iki senetle nakletmiştir. Felahı-s Sail, s.131; el-Menakib, c.4, s.73 Hafs b. Gıyas'dan, Durust b. Ebu Mensur kitabında Amr b. Yezit Ebu Abdullah (a.s)'dan nakletmiştir, s.158

[600]- ed-Daaim, c.1, s.164; el-Mecalis, s.245; el-Müstedrek, c.1, s.272

[601]- et-Tenzi Ve Tahrif-il Müstedrek, c.1, s.276; Ayyâşi tefsirinde, c.1,s.20 nakletmiştir.

[602]- Tefsir-i Ayyâşi, c.2.s.295, c.1,s.20'de (yüksek sesle okuduğu gelmiştir)

[603]- el-Caferiyat, s.36; ed-Daaim, c.1, s.177; el-Müstedrek, c.1, s.404

[604]- el-Caferiyat, s.39; el-Müstedrek, c.1, s.404

[605]- Ez-Zikra; el-Bihar, c.85, s.5

[606]- el-Fakih, s.38; el-Müstedrek, Uddet-i Dai ve Daaim'ul-İslam, c.1, s.497 den nakleder.

[607]- et-Tehzib, c.2,s.297; el-Bihar Zikra'dan nakleder, c.48, s.189; Hisâl-ı Saduk, İkinci bab, hadis.116

[608]- Ez-Zikra; el-Bihar, c.84, s.189

[609]- et-Tehzib, c.2, s.95

[610]- et-Tehzib, c.2, s.124

[611]- Misbahu'l-Müteheccid, s.106; Durru'l-Mensur'da Ali (a.s)'dan farkıl şekild rivayet edilmiştir: Birinci rekatta; "Elhakumu-t Tekasur", "İnna Enzelna" ve "İza Zulzule", ikinci rekatta; "Vel-Asr" ve "İza Cae Nasrullah" ve "İnna Ateknak-l Kevser", üçüncü rekatta; "Gul ya eyyuhe-l Kafirun", "Tebbet" ve "Gul huvellah-u Ahad" sûrelerini okurdu. c.6, s.377; el-Bihar, c.92, s.272

[612]- el-Hisâl, "Şerayi-id Din hadisi"; el-Uyun, c.2, s.123; et-Tehzib, c.2, s.160; el-Caferiyat.

[613]- el-Gevali; el-Müstedrek, c.1, s.317

[614]- el-Hidaye; el-Müstedrek, c.1, s.317

[615]- Maani'l-Ahbâr, s.270; ed-Daaim, c.1, s.164

[616]- el-İlel, c.2, S333, Necef baskısı

[617]- el-Garat; el-Bihar, c.85, s.104; el-Müstedrek, c.1, s.324

[618]- el-Caferiyat, s.246; el-Müstedrek, c.1, s.325

[619]- el-Caferiyat, Hüseyin (a.s)'dan, s.41; el-Bihar, Cami-i Bezenti'den nakletmiştir, c.85, s.138; el-Müstedrek, c.1,s.326

[620]- el-Mecazatu'n-Nebevîye, s.173; el-Müstedrek, c.1, s.247

[621]- el-Caferiyat, s.17; el-Müstedrek, c.1, s.52

[622]- el-Caferiyat, s.17; el-Müstedrek, c.1, s.52

[623]- c.3, s.296; et-Tehzib, c.2, s.322; Nuri el-Müstedrek'te Ş.İbrahim'den nakletmiştir. Macmau'l-Garaib, .1, s.223

[624]- c.3, s.296; et-Tehzib, c.2, s.322; Nuri el-Müstedrek'te Ş.İbrahim'den nakletmiştir. Mecmau'l Garaib, c.1, s.223

[625]- el-Caferiyat, s.40; el-Müstedrek, c.1, s.428

[626]- el-Fakih, s.120; Kurbu'l-Esnad, s.54; el-Caferiyat, s.45; el-Müstedrek, c.1,s.439

[627]- el-Hidaye, s.53; el-Kâfî, c.3, s.461; el-Fakih, s.134; et-Tehzib, c.3, s.138 ve s.285; el-Müstedrek, c.1, s.439

[628]- el-Caferiyat, s.47; ed-Daaim, c.1, s.189; el-İkbal; el-Müstedrek, c.1, s.433

[629]- el-Hidaye, s.37; et-Tehzib, c.3, s.150; el-Bihar, c.1,s.91 ve s.321; Kurbu-l Esnad, s.64

[630]- Tenbihu'l-Havatir, c.2, s.267; Besairu'd- Daracat, s.124; Müslim Sahih'inde, c.2,s.31; Nesa-i Sünen'de, c.2, s.89; Ebu Davut Sünen'de, c.1, s.153

[631]- Tenbihu'l-Havatir, c.2, s.266; Asl-ı Alauddin b. Zerin, s.152; Asl-ı Cafer b. Muhammed-i Hazremi, s.66

[632]- Esraru's-Salat, s.18

[633]- Mecmuatu'l-Veram, c.2, s.78; Uddeti-i Dai, s.139

[634]- el-İlel, c.2, s.39

[635]- el-Mekarim, c.1, s.34

[636]- Emâli Tûsi, c.2, s.141; el-Mekarim, c.2, s.542; Mecmuatu'l-Veram, c.2, s.54

[637]- Camiu'l-Ahbâr, s.113

[638]- Müminin, 2

[639]- el-Bihar, c.84, s.256; el-Müstedrek, c.1,s.169

[640]- el-Fakih, s.128; el-Hisâl, Bab, 6; el-Hidaye, s.38

[641]- s.252

[642]- el-Hisâl, s.347; el-Uyun, bab.7

[643]- Felahu's-Sail, s.135

[644]- Emâli Tûsi, c.2, s.306

[645]- el-Mekarim, c.1, s.108; Kurbu'l-Esnad, s.10

[646]- Maani'l-Ahbâr, s.280

[647]- el-İlel, c.2, s.33

[648]- el-Kâfî, c.3, s.296; et-Tehzib, c.2, s.322

[649]- el-Kâfî, c.3, s.448

[650]- el-Fakih, s.134; el-Hidaye, s.53

[651]- el-Kâfî, c.3, s.461; ed-Daaim, s.188; el-Fakih, s.134

[652]- el-Kâfî, c.3, s.460

[653]- el-Muknie s.33; et-Tehzib, c.3, s.130 burada zırh gelmiştir, el-Bihar, c.90, s.349

[654]- Nihayetu'l-Allame, el-Bihar, c.91, s.118; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.211

[655]- el-Kâfî, c.3, s.461; el-Fakih, s.134; et-Tehzib, c.3, s.138

[656]- el-Uyun, c.2, s.149; el-Müstedrek, Mesudi'nin İsbatu'l-Vasiyye'den, c.1,s.430

[657]- el-Fakih, s.135; ed-Daaim, c.1, s.185; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.123

[658]- c.3, s.286; el-Menakib, c.4, s.13; el-Asl, Hadis,289

[659]- Nevadir-i Ravendi, s.29; el-Bihar, c.91, s.315; el-Caferiyat, s.49

[660]- el-İlel, c.2, s.35; el-Kâfî, c.3, s.463; et-Tehzib, c.3, s.149 ve 150; el-Fakih, s.140; el-Caferiyat, s.49

[661]- el-Fakih, s.139; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.99

[662]- el-Caferiyat, s.241

[663]- s.241

[664]- et-Tehzib, c.3, s.241, H.44

[665]- et-Tehzib, c.3, s.244, H.44

[666]- el-Caferiyat, s.43

[667]- el-Caferiyat, s.43; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.211

[668]- el-Caferiyat, s.44

[669]- el-Caferiyat, s.43

[670]- Daaim, s.186

[671]- et-Tehzib, s.c.2, s.281, H.2

[672]- el-Müstedrek, c.1, s.223

[673]- et-Tehzib, c.2, s.81, H.68

[674]- et-Tehzib, c.2, s.123, H.236

[675]- et-Tehzib, c.2, s.36, H. 62; Garat-i Sakaki Müstedrek’te, c.1, s.187

[676]- et-Tehzib, c.2, s.311; ed-Daaim, c.1, s.188

[677]- et-Tehzib, c.2, s.289

[678]- et-Tehzib, c.2, s.124

[679]- el-Fakih

[680]- el-Fakih

[681]- Kurbu'l-Esnad, s.56; ed-Daaim, c.1, s.170

[682]- ed-Daaim, c.1, s.208

[683]- Evarifu'l-Maarif, s.314; İhyau'l-Ulum, Beşinci bölüm, Beyrut, Daru'l-Marifet

[684]- el-Garat-ul Müstedrek, c.1, s.323

[685]- el-Bihar,c.1, s.208; Zikra’dan nakleder

[686]- el-Bihar,c.1, s.208; Zikra’dan nakleder

[687]- el-Hidayetu'l-Müstedrek, c.1, s.215 ve 354

[688]- el-Mecme,c.1, s.186, Feyzü'l-Kadir, c.5, s.148

[689]- Durru'l-Leali-l Müstedrek, c.1, s.597

[690]- el-İlel, c.2, s.52, s.10 ve 11’ e müracaat ediniz

[691]- Fezailu'l- Eşhur-ul Müstedrek, c.1, s.445

[692]- Evarifu'l Maarif, s.372

[693]- el-Fakih, s.169; el-Mekarim, c.1, s.158; el-Kâfî, c.4, s.90; Kurbu'l-Esnad, s.43; et-Tehzib, c.4, s.55; ed-Daaim, c.2, s.348 ve C,1, s.290; Asl-ı Ala b. Rezin, s.154

[694]- el-Kâfî, c.4, s.90; Tefsir-il Ayyâşi, c.1, s.387; Daaim, c.1, s.291; Hisâl, 7.bab

[695]- Hisâl, Bab.99, Hadis.8; Tuhefu'l-Ukul, s.113; el-Mehasin, s.244

[696]- el-Kâfî, c.4, s.91; Tuhefu'l-Ukul, s.419; İmam Rıza (a.s) şöyle buyuruyor; Şaban orucu tutmak güzel ve aynı zamanda sünnettir, s.419

[697]- el-Maani, s.69; el-Mehasin, s.33

[698]- el-Vesail, c.7. s.367; Fıkhı'r-Rıza, s.57

[699]- el-Kâfî, c.4, s.92; el-İkbal, c.1, s.178; el-Fakih, s.173; et-Tehzib, c.4, s.307, el-Hisâl, Şeraii'd-Din hadisinde; Asl'ı "Zeydu'r-Rezad", s.5; ed-Daaim, c.1, s.291; el-Müstedrek, c.1, s.599

[700]- el-Mekarim, c.1, s.33

[701]- el-Kâfî, c.4, s.153; ed-Daaim, c.2, s.111; el-Bergi, el-Mehasin'de, s.439, iki senet ile nakletmiştir.

[702]- el-Kâfî, c.4, s.152

[703]- el-Kâfî, c.4, s.198, bu manada hadis et-Tehzib c.4, s.198'de nakledilmiştir

[704]- el-Muknie, s.50

[705]- el-Mekarim, c.1, s.30

[706]- el-Fakih, s.174; Sevabu'l-Âmal, s.40; el-Emâli, s.59

[707]- ed-Daaim, c.1, s.289

[708]- el-Caferiyat, s.40; ed-Daaim, c.1, s.187; Nevadiru'r-Ravendi, s.39; el-Bihar, c.91, s.122

[709]- el-Mukanna, s.46; el-Fakih, s.134; el-Hidaye, s.53

[710]- el-Fakih,s.201; el-Kâfî, c.4, s.175; el-Garat Emirü'l Müminin (a.s)'dan, el-Müstedrek, c.1, s.600; ed-Daaim, c.1, s.293

[711]- el-Fakih, s.200; el-Kâfî, c.4, s.175; el-Müstedrek, Fıkhı Rıza'dan, c.1, s.600

[712]- el-Kâfî, c.4, s.175; el-Fakih, s.200; et-Tehzib, c.4, s.287, Hüseyin b. Osman b. Şerik'in kitabı, s.112; el-Müstedrek, c.1, s.583 ve 600; Feyzü'l-Kadir,c.5, s. 132

[713]- Durru'l-Leal-il Müstedrek, c.1, s.593; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.227

[714]- el-İkbal, c.1, s.253; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.132

[715]- Mecmuatu'l-Veram, c.1, s.303; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.120

[716]- el-Uyun,c.2,s.71; Asl-ı Zeydi-z Zerad

[717]- el-Kâfî, c.4, s.153, H.4

[718]- el-İkbal, c.1, s.362; et-Tehzib, c.4, s.198

[719]- el-Mekarim, c.1, s.27

[720]- el-Kâfî, c.4, s.155; el-Fakih, s.191; el-Mecme', c.1, s.518

[721]- et-Tehzib, c.4, s.55, Bab,44

[722]- ed-Daaim, c.1, s.273

[723]- el-Mukanna, s.46

[724]- et-Tehzib, c.3, s.138, H.43

[725]- ed-Daaim, c.4, s.83; Evarifu'l-Maarif: Namazdan önce iftar etmek sünnettir, s.336

[726]- et-Tehzib, c.4, s.83, H.13

[727]- et-Tehzib, c.4, s.195; el-Emâli, s.26

[728]- s.348

[729]- Evarifu'l-Maarif, s.336; İhyau'l-Ulum, beşinci bölüm, Beyrut, Daru'l-Marifet, s.172

[730]- el-Mehasin,s.13; el-Kâfî, c.8, s.79; el-Fakih, s.523; Mecmuatu'l-Veram, c.2, s.50; Er-Ravza, s.393

[731]- el-Kâfî, c.4, s.15; el-Ayyaşî tefsiri; el-Müstedrek, c.1, s.538

[732]- s.196

[733]- el-Mekarim, c.1, s.23

[734]- Tuhefu'l-Ukul, s.38

[735]- Keşfu'l-Gumme, c.1, s.10

[736]- s.91

[737]- el-Bihar, c.93, s.327 H.10

[738]- c.2, S:120; el-Menakib, c.1, s.270

[739]- el-Mecalis; el-Bihar, c.92, s.216; el-Müstedrek, c.1, s.68; el-Keraceki, el-Kenz kitabında, s.266

[740]- Mecmau'l-Beyan, c.10, s.378; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.238

[741]- Tefsir-i Ebu-l Futuh, Mecmau'l-Beyan, c.9, s.229; el-Bihar, ed-Durer-ul Mensur kitabından nakleder, c.92, s.312

[742]- Dureru'l-Leali; el-Mecme, c.8., s.325; el-Bihar, ed-Dureru'l-Mensur kitabından nakleder, c.92; s.316 Feyzü'l-Kadir, c.5, s.191

[743]- Mecmau'l-Beyan, c.10, s.473; el-Bihar, c.92, s.322; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.209

[744]- Mecmau'l-Beyan, c.10, s.473; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.156

[745]- ed-Dureru'l-Mensur, c.6, Ss.296; el-Bihar, c.92, s.219; el-Bihar, c.92, s.129'a müracaat ediniz.

[746]- ed-Dureru'l-Mensur, c.6, S:356; el-Bihar, c.92, s.220; Evarifu'l-Maarif, s.452

[747]- el-Bihar, c.85, s.5

[748]- Tefsiru'l-Ayyâşi, c.2, s.292; el-Müstedrek, Tefsiri'l-Kufi, c.1, s.279; ed-Dureru'l-Mensur, c.6, s.365; el-Bihar, c.92, s.326

[749]- Daavat-ı Ravendi; Müstedrek, c.1, s.322

[750]- Mecmau'l-Beyan, c.10, s.378

[751]- c.2, s.634; el-Hisâl, yedinci bab, Himaddan

[752]- Mecmau'l-Beyan, c.1, s.512

[753]- ed-Dureru'l-Mensur, c.6, s.296; el-Bihar, 92, s.219; Tibyan, c.10, s.203, Endülüs baskısı; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.156

[754]- Mecmau'l-Beyan, c.5, s.119

[755]- Mecmau'l-Beyan, c.1, s.567

[756]- ed-Daavat; el-Müstedrek, c.1, s.322

[757]- Uddet-i Dai, s.182; el-Bihar, c.93, s.306; el-Mekarim, c.2, s.314; Mecmuatu'l-Veram, c.2, s.74; Emâli Tûsi, c.2, s.198

[758]- el-Caferiyat, s.186; Nevadir-ur Ravendi; el-Müstedrek, c.1, s.64

[759]- Zuhruf, 14 ve 15

[760]- Gevaliu'l-Leal il-Müstedrek, c.2, s.26; el-Mecme, c.9, s.41; el-Bihar, c.76, s. 293; ed-Daaim, c.1, s.354

[761]- el-Bihar, c.76, s.260; Emanu'l-Ahzar; el-Mekarim, c.1, s.283 ve c.2, s.417; el-Müstedrek, c.2, s.48,

[762]- el-Mekarim, c.1, s.36; el-Emâli, c.1, s.398; Daaim, c.2, s.157; el-Bihar, c.16, s.251; Keşfu'l-Gumme, c.1, s.164

[763]- el-Mekarim, c.1, s.38

[764]- el-Mekarim, c.1, s.38

[765]- el-Mekarim, c.2, s.363

[766]- el-İhya, c.2, s.209, buna yakın manada bir hadis s.15'de gelmiştir

[767]- el-İmame, s.7; el-Bihar, c.84, s.23; el-Müstedrek, c.1, s.232; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.129

[768]- el-Mekarim, c.1, s.40; el-Müstedrek; el-Menakib-i İbn-i Şehri Aşub'tan, c.1, s.339 nakleder.

[769]- el-Mekarim, c.1, s.38

[770]- el-Mekarim, c.1, s.40; el-Kâfî, c.2, s.536

[771]- el-Kâfî, c.6, s.293; el-Mehasin, s.365

[772]- el-Mekarim, c.1, s.27

[773]- el-Mekarim, c.1, s.164

[774]- el-Kâfî, c.6, s.294; el-Mehasin, s.366; el-Müstedrek; Daaim kitabından, c.3, s.42 ve c.3, s.92; el-Caferiyat. s.160

[775]- el-Kâfî, c.6, s.336; el-Uyun, c.2,s.39; el-Mehasin, s.409; ed-Daaim, c.2, s.30 ve 151; el-Emâli, s.160; Ebu Davut, c.2, s.304; İbn-i Mace, Rakam; 3322

[776]- el-İkbal, s.364

[777]- el-Mecalis, s.265; el-Mekarim, c.1, s.192

[778]- el-Fakih, s.7

[779]- el-Kamil, s.322; el-Fakih, s.47; el-Müstedrek, c.1, s.130; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.161

[780]- el-Kamil, s.320; el-Bihar, c.102, s.296, H.9

[781]- el-Kâfî, c.2, s. 92; Emali-i Tûsi, c.1, s.49; Mişkat-ul Envar; el-Müstedrek, c.1, s.386

[782]- el-Mekarim,c.1, s.18; Emâli Tûsi (buna yakın bir hadisi nakletmiştir),c.1, s.49; el-Müstedrek, Tabersi'nin torunlarından, Mişkatu'l-Envar, Ş.Ebûl Futuh tefsirinde; el-Müstedrek, c.1, s.286; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.137

[783]- ed-Daaim, s.146, c.1; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.143; Hayye Âla Hayru'l Amel gelmemiştir.

[784]- el-Caferiyat,s.41

[785]- el-Fakih, s.41; Tefsir-i el-Ayyaşî, c.1, s.165

[786]- el-Fakih, s.129; el-Bihar, c.87, s.205

[787]- el-Kâfî, c.4, s.95; Tehzib, c.4, s.200; el-Fakih, 177; el-Mekarim, c.1, s.27; el-İkbal, s.364; el-Caferiyat, s.60; ed-Daaim, c.1, s.287; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.105

[788]- el-Müstedrek, c.1, s.340

[789]- el-Kâfî, c.2, s.548; el-Fakih, Ş. Saduk, s.90; el-Bihar, c.86, s.2 Mekarim kitabından nakleder.

[790]- el-Caferiyat, s.34; el-Müstedrek, c.1, s.350

[791]- el-Mecalis, c.1, s.158; el-Bihar, c.86, s.134

[792]- el-Bihar, c.86, s.130; el-Müstedrek, c.1, s.347

[793]- el-İkbal, s.535; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.146

[794]- el-İkbal; Felahu's-Sail, s.171; el-Müstedrek, c.1, s.348

[795]- el-Bihar, c.86, s.218; el-Müstedrek, c.1, s.355

[796]- s.40; el-Müstedrek, c.1, s.355; Felahu's-Saîl, s.187

[797]- el-İkbal; el-Bihar, c.86, s.18

[798]- el-İkbal, s.24

[799]- el-İkbal, s.195; Bihar, c.98, s.413

[800]- el-Emâli, c.2, s.109; el-Müstedrek, c.2, s.579

[801]- el-İkbal, s.249; el-Kâfî, c.4, s.70; el-Fakih, s.174; et-Tehzib, c.4, s.196; Emali-i Saduk, s.47, az bir farklılık ile akledilmiştir.

[802]- c.2, s.503; el-Mekarim, c.2, s.356

[803]- c.2, s.503, el-Mekarim, c.2, s.357; el-ilel, c.2, s.43

[804]- el-Mecalis, c.2 s.210; el-Bihar, c.86, s.254; Mecmuatu'l-Veram, c.2, s.76

[805]- el-İkbal, s.197,198; Evarifu'l-Maarif, s.244

[806]- el-Müstedrek, c.1, s.353

[807]- s.39, el-Bihar, c.95, s.7; el-Mekarim, c.2, s.431; el-Caferiyat, s.216; el-Bihar, c. 10, s.368; Eddurru'l-Mensur, c.6, s.417; el-Bihar, c.92, s.369

[808]- el-Bihar, c.95, s.31

[809]- Vakıa

[810]- s.38, Bihar, c.95, s.7, 20, 33; Mekarim, c.2, s.431; Kurbu'l-Esnad, s.46; Kâfî, c.8, s.109

[811]- c.95, s.129; Mekarim, c.2, s.478

[812]- c.95, s.144; Tefsiru'l-Askeri (a.s) s.59; Mekarim, c.2, s.477; Mecmau'l-Beyan, c.10, s.568; Daaim, c.2,s.138

[813]- el-Emâli, c.2, s.125

[814]- Kurbu'l-Esnad, s.4

[815]- s.296; el-Bihar, c.94, s.372

[816]- el-Menakib, c.2, s.524

[817]- el-Kâfî, c.2, s.468

[818]- ed-Daavat; el-Bihar, c.39, s.339

[819]- c.2, s.363

[820]- el-Kâfî, c.2, s.524, H,10; el-Bihar, c.86, s.289

[821]- el-Hisâl, Bab.9, c.1

[822]- s.10

[823]- s.2

[824]- el-Bihar, c.95, s.197, H. 31

[825]- el-Uyun, c.2, s.71; Müstedrek, c.1, s.579

[826]- el-Uyun, c.2, s.71; el-Kâfi, c.4, s.95; el-Müstedrek, c.1, s.579

[827]- s.105; el-Bihar, c.98, s.376

[828]- el-İkbal l05; el-Bihar, c.98, s.376, H.1

[829]- el-Bihar, c. 95, s. 164, H.17; Uddet-i Dai kitabında buna yakın bir hadis nakledilmiştir.

[830]- el-Emâli, s.205; el-Müstedrek, c.1, s.386

[831]- el-Mihec, s.90

[832]- Felahu's-Sail, s.172

[833]- Felahu's-Sail, s. 138

[834]- el-Fakih, s.92; el-Bihar, c.86, s.187

[835]- el-Müstedrek, c.1, s.580; İkbal'dan nakleder, Kef'emi, Beledu'l-Emin, s.195; el-Bihar, c.98, s.73

[836]- Tefsir-i Ali b. İbrahim, s.375; el-Bihar, c.86, s. 248; el-Müstedrek, c.1, s.398

[837]- Muhasebetu'n-Nefs, s. 30

[838]- el-Mihec, s. 70

[839]- el-İrşadı Deylemi; el-Bihar, c.95, s.361

[840]- Camiu'l-Ahbâr, s.154

[841]- Camiu'l-Ahbâr, s.154

[842]- Camiu'l-Ahbâr, s.154

[843]- el-Kâfi, c.2, s.581, H.16

[844]- el-Caferiyat, s.216; el-Mehasin, s.297 ve 409

[845]- Evarifu'l-Maarif, s.503

[846]- el-Fakih, s.459; el-Mekarim, c.1, s.323

[847]- el-Mihec, s.102

[848]- el-Kâfî, c.4, s.428; el-Fakih, s.256; el-Hisâl, onuncu bab, c.4; el-Bihar, c.16, s.274 ve c.99, s.200

[849]- el-Kâfî, c.4, s. 404; el-Fakih, S

[850]- el-Kâfî, c.4, s.408; et-Tehzib, el-İstibsar; el-Kâmil'de Ebu'l Hasan (a.s)'dan rivayet edilmiştir.

[851]- ed-Daaim, c.1, s.230; el-Müstedrek, c.2, s.150; et-Tehzib; Feyzü'l-Kadir, c.5, s.185

[852]- el-Mehasin, s.471; el-Fakih, s.206; et-Tehzib, c.2, s.582

[853]- el-Kâfî, c.4, s.260

[854]- s.64

[855]- et-Tehzib; ed-Daaim, c.1, s.334 ve c.2, s.183 ve Daaim, c.2, s.124, Ebset'in son hadisi, Feyzü'l-Kadir, c.5, s.227

[856]- c.4, s.502; el-Fakih, s.277

[857]- s.70

[858]- s.46

[859]- el-Kâfî, c.5, s.254; Kurbu'l-Esnad, s.44

[860]- el-İhticac; el-Bihar, c.16, s.341

[861]- c.98, s.321

[862]- el-Müstedrek, c.1, s.8

[863]- ed-Daaim, c.1, S:179, H.651

[864]- Tuhefu'l-Ukul, s.446; el-Müstedrek, c.2; el-Bihar, c.78, s.339

[865]- Mecmau'l-Beyan, c.6, s.283

[866]- Mecmau'l-Beyan, c.2, s.283

[867]- Mecmau'l-Beyan, c.10, s.465

[868]- s.143

[869]- c.2, s.128

[870]- ed-Daaim, c.1, s.203 ve 205; el-Müstedrek, c.1, s.436

[871]- ed-Daaim, c.1, s.203

[872]- c.100, s.60

[873]- c.15, s.24

[874] - c.15, s.24

[875]- s.14

[876]- s.10; el-Bihar, c.16, s.375; el-Bilar, c.25'e müracaat ediniz

[877]- c.1, Usulu'l-Kadim, s.241 ve Yeni, s.444; el-Bihar, c.16, s.369

[878]- s.105, eski

[879]- c.15, s.327

[880]- c.1, s. 196

[881]- c.1, s.197;el-Bihar, c.15, s.376

[882]- c.1, s.126

[883]- c.15, s. 293

[884]- c.2, s.481; Menakib, c.1, s.135;el-Uyun, s.134; el-Bihar, c.17, s.299

[885]- c.15, s.341;el-Uyun, s.134

[886]- s.105

[887]- c.1, s.26

[888]- c.15, s.341

[889]- Gasie Hutbesi,s.234

[890]- c.15, s.362

[891]- c.4, s.152

[892]- c.4, s.157

[893]- Bab, 101, c.1

[894]- c.1, s.124

[895]- c.4, s.156

[896]- Er-Ravza, s.300;el-Bihar, c.3, s.294

[897]- c.16, s.180

[898]- s.222

[899]- c.4, s.56

[900]- c.1, s.350;el-Bihar, c.16, s.194

[901]- c.16, s.186;el-Ayyâşi, c.1, s. 203

[902]- c.16, s.191

[903]- c.4, s.156

[904]- c.1, s.348

[905]- s.105;el-Menakib, c.1, s.220; Mecmau'l-Beyan, c.2, s.281

[906]- c.16, s.27

[907]- c.16, s.27

[908]- c.1

[909]- c.1, s.44;el-Mekarim, c.1, s.35

[910]- c.1, s.35

[911]- c.16, s.192

[912]- c.1, s.47

[913]- c.1, s.28

[914]- c.1, s.124;el-Mecme, c.2, s.281

[915]- c.16, s.28

[916]- c.1, s.126

[917]- c.2, s.481; Bu hadis el-Menakib, Tefsir-i Askeri ve Kenzu'l-Keraceki'de nakledilmiştir.

[918]- c.1, s.12

[919]- c.1, s.126;el-Mecme, c.3, s.471

[920]- c.1, s.471

[921]- c.1, s.124

[922]- c.1, s.125;el-Bihar, c.15, s.347

[923]- c.1, s.125

[924]- c.1, s.125

[925]- c.16, s.201

[926]- c.1, s.126

[927]- el-Bihar, c.16,s.340; el-Kâfî, c.8, s.374,

[928]- c.1, s.124

[929]- c.1, s. 43

[930]- c.1, s.85;et-Tevhid, s.65; el-İtikadat, s.100; el-İlel, s.14; el-Bihar, .18,s.256

[931]- s.49; el-Bihar,c.18, s.268

[932]- c.1, s.43

[933]- c.1, s.43

[934]- s.37

[935]- c.1, Eski, s.136; el-Besair, s.134; el-İhtisas-ı Bihar, c.17, s.106

[936]- c.1, s.137

[937]- c.1, s.137

[938]- c.1, Yeni, 443

[939]- c.18, s.313; Besairu'd-Deracat; Kısasu'l-Enbiya; el-Menakib; Tefsir-i Ali b.İbrahim; Ayyâşi ve Kutub-u Saduk'a müracaat ediniz

[940]- s.19; el-Bihar,c.18, s.378

[941]- s.69

[942]- s.572; el-Bihar,c.18, s.373; Tefsir-i Ayyâşi, c.2, s.277

[943]- c.18, s.360

[944]- s.157; el-Bihar,c.18, s.398

[945]- c.6, s.49; c.8,s.49

[946]- c.1, s.230;Tefsir-i Ayyâşi, c.1, s.352; Besairu'd-Darecat, s.29-54

----

eKitap: http://NehculBelaga.tripod.com

ehlibeytkutuphanesi@mynet.com

Çeviri

T U R G U T A T A M

turgutatam@mynet.com

Kitabın Orijinal Adı:

Suneni'n-Nebî

Kitabın Adı:

Peygamberimizin (s.a.a) Sünnetleri

Tashih-Tatbik ve Yayına Hazırlayan

Hücce